

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Athanasii Kircheri ... Mundus subterraneus, in XII libros digestus

quo divinum subterrestris mundi opificium, mira ergasteriorum naturae in eo distributio ... universae denique naturae maiestatis & divitiae summa rerum varietate exponuntur ...

In V libros digestus, quibus mundi subterranei fructus exponuntur ...

Kircher, Athanasius

Amstelodami, 1678

Mundi subterranei liber undecimus [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-128626](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128626)

MUNDI
SUBTERRANEI
LIBER UNDECIMUS
CHYMIOTECHNICUS;

QUO

Universalis Chymici Mundi apparatus, ac mirificæ in eo operationes,
per artificiosam Chymiotechmiam ad Naturæ archetypum adornatus
exponitur, & Pseudochymia funditus exploditur.

PRÆFATIO.

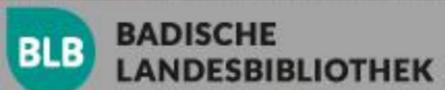

Atet in humana mente Cœlitus ei inditus nescio quis veritatis cognoscendæ igniculus, quo semel incensa, agitataque nulla quiete frui posse videtur, donec ad id, ad quod tanto fertur desiderio, tandem pertingat. Hunc si ullus alius, certe illum in me sentio; dum admirandam Divinæ sapientiæ majestatem in hoc Naturæ theatro altius contemplatus, arcana in singulis elucescentia DEI ejusque famulæ Naturæ, inquam, sacraria penitus investigo. Quæ tum in triplici Universi Regno, tum vel maxime in Chymicis Geocosmi ergasteriis spectantur; queis ulterius agitatus num simile quid Naturam imitati Metallurgico Artificio, quemadmodum nullo non tempore Artifices, quos *Alchymistas* vocant, se posse, jactitarunt, producere possemus, summo studio investigare conatus sum. Qua de causa in variis peregrinationibus meis hoc unicum mihi propositum fuit, ut viros celebritate nominis claros, sive Chymicos, sive Metallurgicæ professionis fama insignes conveniens, vel oretenus, vel frequenti literarum commercio, de *Magnæ artis Auriferæ*, uti vocant, arcanis cum iis conferrem, ut quid tandem de celeberrimo illo lapide, *Mydæ virgula*, tantorum mirabilium patratore credendum esset, explorarem, quid sperandum, comperirem: sed frustraneo labore non tam philosophicum illum, quàm *Sisyphi lapidem saxumque volvi, & revolvi*; cum inventus sit nemo, qui quæsitis meis, aut etiam ipsis experimentis non infrequenter in mea præsentia factis, satisfecerit. Hinc ad fontanas veterum Scriptorum origines me contuli; & primò quidem Hebræorum, deinde Arabum, postea Ægyptiorum, qui hac in parte nonnihil præstitisse creduntur, monumenta (quorum non exiguus apud me partim Hebraicâ, partim Arabicâ linguâ exaratorum numerus est) discussi. Sunt inter cætera *Zoharæ* incogniti, verius supposititii, de Solis perfectione, conjugio Solis & Lunæ, Auctoris *Zadish* filii *Hamuël*; *Hermetis* quoque Opera, in cujus Vita dicitur cum *Henoch* fuisse, artemque tradidisse auriferam suis posteris ante diluvium, *Chamum* verò alteri post diluvium *Hermeti*, seu quem *أدریس Adris* vocant, dedisse referunt. Est & apud me liber Arabicus de massa Solis, & Lunæ. *Haled* Rex de lapide Philosophorum, alique complures tractatus, tot, & tam horrenda barbarie obfiti, tam inconcinnis, ne dicam ridiculis metaphoris, ænigmatis, allegoriis involuti, ut ne vel ipsi, quid voluerint, intellexisse videantur, adeoque mihi in mentem venerit, nihil facilius esse, quam talia scribere, cum quidlibet, quod vel primum in mentem venerit, sub hujusmodi ridiculis humanæ mentis phantasmatis, verborumque ludibriis, ad ingeniorum vexationem conscribi possit. Et quoniam nihil ad

Auctoris studium circa Alchymiam.

Arabes de Alchymia scriptores.

Horrenda sarrago inutilium rerum in Arabum monumentis.

Secl. I. meum gustum comperire licebat, *Lullum, Villanovanum, Rupicissam, Isaacum Hollandum, Trevisanum, Baconem, Paracelsum, Basilium Valentinum* Magnæ Artis hujus Auctores, cæterosque innumeros aggressus, ut ex ipsis prodigiosi ipsius conficiendi lapidis modum, & rationem explicarer. Quare eorundem dicta, facta, irrefragabili veritatis trutina ponderando, aggressus, numque Lydium veræ Philosophiæ lapidem sustinerent, periculum feci; sed in omnibus nihil aliud vidi, nisi illud Sapientis omni laude dignum pronunciatum: *Eccl. c. 8. v. ult. Intellexi, quod omnium Operum DEI nullam posset homo invenire rationem eorum, quæ sunt sub Sole, & quanto plus laboraverit ad querendum, tantò minus inveniat; etiamsi dixerit sapiens se nosse, non possit reperire.* Inveni hominem rectum, & ipse sese implicuit infinitis quæstionibus. omnes res difficiles sunt, neque potest quis eas explicare sermone, utique tantò difficiliore, quantò argumentum, quod tractant, est abstrusius, impenetrabiliusque. Qui enim ritè omnia dictorum Auctorum inter se contulerit, adeò differentes de magna lapidis Arte opiniones, tam perplexas, & intricatas reperiet, ut Augiæ stabulum facilius quispiam, quàm hujusmodi dissidentium Artistarum officinam purgaret. *Quid itaque de Alchymia, quid de Chymia sentiam,* hoc libro manifestandum duxi, in hoc unicum incubiturus, ut verum à falso, ab illicito licitum, justum à fraudulento, dissonum à consono disjungam, & quid Natura possit, quid non possit, *καὶ τὴν ἀπόδειξιν* ostendam, ea spe fretus futurum, ut viri sapientiâ, nec non Medicinæ & Philosophiæ scientiâ clari, viso argumentorum, experimentorumque pondere, veritatem à falsitate sine difficultate una mecum sint discreturi. **DEUS OPT. MAX.** Pater luminum, cœptis faveat.

*Vanitas
Auctorum
Alchymistarum.*

SECTIO I.

DE ORIGINE ALCHYMIÆ.

CAPUT I.

De Nomine, Definitione, & Divisione Alchymie.

Cap. I. *Al.* **A**lchymie nomen mixtobarbarum ab Articulo *Al* Arabicis omnibus nominibus præfigi solito, & Græco *χῆμα* deductum, omnibus populis, & Nationibus proprii juris factum est, uti nomen *Almagestum* ab *al* Arabico & *μέγιστος*, magnæ Constructionis *Ptolomaicæ* opus sat ostendit. Qui verò purum id Arabicum nomen volunt, illi illusi videntur, nomine Arabico *الكيمياء* *Alchymie*, quo in libris Arabum nil frequentius est, & à Græcis, uti innumera alia passim occurrentia, mutatum est. Qui verò ab Ægyptiaca voce *Chami*, illud derivant; putant, illam à *Chamo* primo Ægyptiorum Rege *Noëmi* filio literis descriptam, in Arca conservatam, & in Ægyptum translata fuisse, posteros verò illam nullo non tempore à *Mesraimo Chami* filio & *Hermete* ejus consiliario traditam coluisse. Verum cum hæc omnia quàm fufissimè in *Obelisco Pamphilio*, & *Oedipi Syntagmate* de Alchymia Ægyptiorum hieroglyphica discussimus, eò *Lectorem* remittimus, ubi luculenter docemus, Ægyptios nequaquam Alchymiam transmutoriam sive, quod idem est, magnum illud *elixiris*, sive Lapidis Philosophici mysterium intellexisse, sed eam, quam

*Etymon
Chemia à
Chamo.*

*Transmutatoria
Alchymia non
fuit nota
primævis
hominibus
& Ægyptiis.*

Spagyricam *μεταλλουργία*, sive *Artem metallicam* vocant, & in separatione, depuratione, lomento, decoctione metallorum potissimum consistit, & non incongruè *ἀλχημεία*, id est, à salis perpetuo interventu, *salis fuso* Sela metallurgica nota fuit ab origine mundi. dicitur; quam & in præcedentibus fuse exposuimus. Atque hoc modo intelligi debere Alchymiam Ægyptiorum, nulli dubium esse debet, fuitque à primævis Mundi hominibus ante diluvium *Adamo* adhuc vivente, probè culta à *Tubalcain Lamechi* ex *Sella* filio, uti habetur *Gen. c. 4.* *Sella* quoque genuit *Tubalcain, qui fuit malleator, & faber in opera cuncta æris, & ferri.* Æs verò, & ferrum ex fodinis eductum non purum, putumque, sed arte metallica (quam Divinitus inspiratam *Adamus Protoplastus* veluti humanæ vitæ transigendæ pernecessariam, filios suos edocuerat) eductum, laboratumque fuisse, nemo dubitare debet; quam & posteri *Adæ Noëmus*, filiique a vita traditione acceptam, post diluvium in universas mundi partes propagarunt. Unde multiplices Alchymie species emanarunt, quarum prima est omniumque antiquissima, quam *Metallurgiam*, sive *Metallicam* artem vocamus, quam ita describimus: *Alchymia Metallurgica nihil aliud est, quàm ars metalla præparandi, lavandi,*

exco-

cap. I. exco-
impur-
quam
cies el
la i
fini
imag
alch
quand
quand
pley
ca mo
ram
Utru
& utr
seque
disci
ca, q
& ve
foa el
trion
verfa
rum,
essen
tis, a
ufum

cap. II. N
Alch
quand
di
ci
pe
tro
mo
tius
tang
argu
inla
ca, q
lente

4. Scien
ta de qu
tempo
ine
lone, ca
re, &
fac
tuus
nati
exid
estq
igne
mi
lapi
lenti
lilli
tr.
quæ

Cap. I. excoquendi, solvendi, coagulandi, & pura ab impuris separandi, in usus humanos necessarios, quam & Chymiam proprie dicimus. Altera species est, Alchymia transmutatoria, quæ ἄσπορα quoque dicitur, qua quælibet metalla imperfecta in aurum, argentumque purissimum se transmutare posse Alchymistæ sibi imaginati sunt, quam hoc pacto definimus.

Definitio Alchymia. Alchymia est scientia docens facere & generare quandam medicinam, quam Elixir vocant, quæ quando projicitur super metalla, perficit illa completque in momento projectionis, transformatque ea non imperfecta solum in perfecta, sed & in aurum & argentum pro ratione medicinæ projectæ.

Definitio Chymia Spagyrica. Utrum verò hæc Definitio subsistere possit, & utrum definitioni effectus respondeat, in sequentibus docebitur. Tertia species rectè dici potest Chymia Spagyrica, sive analytica, qua non mineralium tantummodo, sed & vegetabilium, animaliumque corpora in sua elementa resolvuntur, quam & Chymiatricam sive Chymiam medicam vocant, & versatur potissimum circa artificiosam oleorum, salium, spirituumque, seu quintarum essentiarum ex mineralibus, metallis, plantis, animalibusque; extractionem in Medicinæ usum; estque studium omni laude dignum,

quod ex intimæ Naturalis Philosophiæ fontibus haustum, & prolatum primùm, Regum deinde multorum, Principumque studio excultum, merito jure in liberalium scientiarum numerum relatum, in sacratissimum tandem Medicinæ complexum venit; cujus quidem ingentia emolumenta in genus humanum emanantia condignis encomiis sat celebrari nequeunt, cum verè sit arcanioris Philosophiæ fons, humanæ sapientiæ clavis, medulla, & anima tum Physicæ, tum Pharmaceuticæ facultatum; Medicinæ radix, & scopus unicus, ad quem viri sapientes non tempore collimarunt: tot enim stupenda nobis DEI OPT. MAX. opera patefecit, tot pandit Naturæ sacramenta, tot antehac medicamentorum præparationes, herbarum denique, animantium, mineralium, & omnium pæne corporum abditos & penitissimos Naturæ sinu reconditos usus depromit, ut in genus humanum meritò ingrati videri possint, qui aut eam ex Medicis negligunt, aut sepultam velint. Et cum de prima Alchymia, quam Metallurgiam vocamus, in præcedenti Libro quàm uberrimè tractaverimus, restat, ut de duabus posterioribus ratiocinii nostri vela pandamus.

Laus Chymia sive Artium Spagyrica.

CAPUT II.

De Alchymia, quam Chrysoptæiam vocant.

Cap. II. Nullum equidem in universa Naturali Philosophia argumentum adeò controversum, tot tantisque degladiantium pugnis, & certaminibus expositum, tot differentium opinionum monstris sæcundum reperio, quàm id, quod de auro conficiendo palàm circumfertur, ut proinde supervacaneum existimem, de tantarum controverstarum, litiumque decisione calamum movere: atque adeò supprimendum consultius duxerimus, quàm hoc Eridis pomum tangere; quia tamen à multis meum de hoc argumento judicium requisitum fuit, quàm instantissimè rogatus, quid de eo sentiam, ea, qua fieri potest, ἀπερίστα meam aperiam sententiam.

4. Scientia sunt de quibus semper dicitur & dicitur, inventa, & non inventa: Quæ de auro circuli. Motus perpetuus, Lumen perpetuum, Alchymia aurifera. Quatuor sunt, de quibus inter Philosophos, & Mathematicos nullo non tempore inextricabilis, & in hunc usque diem indecisa & controversa mota fuit; quorum prius Quadratura circuli requirit; alterum Statica facultas sibi vendicat, estque motus perpetuus, quem pura artificiosa quadam machinatione constitui posse nonnulli perperam existimant; tertium Physica sibi prærogat, estque lampadis, quæ perenni, & æterno igne ardeat, constructio: quartum est Alchymia quæ imperfecta metalla Philosophici lapidis divina, uti ipsi dicunt, efficacia polentis potestate in aurum purissimum, nobilissimumque converti posse sibi imaginantur. Innumeri & sunt, & fuerunt ex Mathematicis, qui pertinaci studio, incredibile

labore movère quadrata rotundis, ut ad id, quod jam à bis millenis ferè annis tantopere desideratum, inquisitumque fuit, id est, ad quadraturam circuli pertingerent, nec tamen hucusque inventus est, qui intentum à Mathematicis τετραγωνισμῶν, seu Quadraturam veram, & realem, quæ in adæquata diametri ad circumferentiam proportionem consistit, in hunc usque diem se invenisse gloriari queat: etsi nonnulli eam se detexisse tam firmiter crediderint, ut nullis verbis, nullis rationibus ab ea se divelli, passi fuerint, donec tandem detectis paralogismis convicti, veluti dubia quadam luce delusi, pavonia cauda contracta quieverint. Idem perpetui motus artificialis exploratoribus accidit, qui perversa imaginatione, & rei, quam moliuntur, desiderio in transversum acti, dum ingentibus frustraneo labore expensis, rem se confecisse confidentius sibi persuadent, tum enim verò experimento factò, perennis motus loco, perpetuæ quietis stabilimentum se consecutos, miserandumque in modum delusos se esse ad desperationem usque deplorarunt.

Anno 1661. decem perennis motus inventiones ex diversis partibus, examinandi causa ad me transmissæ fuerunt, quas Auctores prorsus desideratum effectum præstituras credebant; sed ad Lydium Staticæ lapidem exploratæ ad unum omnes ingentibus refertæ paralogismis deprehensæ, tantum in animis machinatorum effecerunt, ut relicta ulteriori

Verus & realis tetragonismus à Geometris intentus, necdum reperitus.

Motus perpetuus purè artificialis.

Secl. I. ulteriori *desiderata* inquisitione, & veluti conclamata, utilioribus se studiis dederint; neque unquam me hujus machinationis sive scriptæ, sive typis editæ effectum ullum videre potuisse memini, tametsi omnes passim clament, ab hoc, vel illo, in hac vel illa urbe motum perennem inventum esse; imò in impressis quoque libris speciosis hujusmodi titulis eam complures exornare non sint verecundati: *Motus perennis machina jam tandem à tot seculis desiderata, tot Mathematicorum ingenii industria frustra inquisita, tandem omnibus numeris absoluta, & demonstrata.* Ecce similibus ad nonnullam rei præstitæ fidem conciliandam titulis, nonnulli ante victoriam triumphare non erubescunt. Quæ quidem de motu perenni pure artificioso dicta velim: posse verò subsidio Naturæ accedente, machinam perpetuo mobilem ex Arte, & Natura commistam fieri, cujusmodi nos in *Arte nostra Magnetica* exhibuimus, non nego: quæ tamen machinæ plerumque omnis emolumenti expertes comperiuntur.

Lumen perpetuum. Eadem de lumine seu igne perpetuo intelligenda sunt, quæ cum omnia fuse in *præcedenti Libro*, capite de *Asbesto* confutaverimus, eò *Lectorem* remittimus. Sed ut jam ad propositum nobis scopum revertamur.

Alchymia studium vanum. Quod de dictis jam artibus, certe de *Alchymia* potissimum verificatur: Vix enim *Alchymistam* alicujus nominis reperias qui non lapidis istius notitiam se habere, aut jactitet, aut ab alio quopiam magnæ Artis operationem se vidisse contestetur, quorum tamen veritatem si ad *Cleanthis* lucernam exactiùs explores, non nisi putridas, & vermi-

nosas merces, aut ad summum vel fucos singulari adornatam operationem, vel simplicem à reliquis metallis auri separationem, quod Metallurgorum proprium est, nulla transmutatione facta, reperias; ut proinde certo mihi persuadeam, hujusmodi difficultates nullo unquam tempore exhaustum iri, & consequenter usque ad adventum, ut cum Hebræis loquar, *Elia*, id est, ad consummationem seculi duraturas. uti enim hæc in individuo consistunt, ita quoque majorem humani ingenii industriam ad hujusmodi arcanum penetrandum requirunt, ad quod non nisi forsan Angelicis mentibus accessus datur. Est enim Natura ad eò sui juris tenax, ut in hujusmodi se humana industria superari nunquam permittat, utpote sibi soli arcano operandi modo reservato.

Ex hisce præmissis concludo tandem, etsi *Alchymia scibilis est, non tamen adhuc scitur.* arcana hujusmodi ex se, & natura sua scibilia sint, ad eò tamen in intimo Naturæ secessu, centroque convoluta latent, ut ea nulla humani ingenii industria extrahi possint. Dico itaque *Alchymiam*, quam *Chrysopæiam* transmutatoriam vocamus, objectum quidem habere ex se, & sua natura scibile, ad quod tamen non nisi Angelicus forsan, aut dæmoniacus intellectus pertingat: quia tamen *Alchymistæ* pro aris, & focis concertantes eam vel à primordiis Mundi cognitam esse contendunt, nihil porro restat, nisi ut num quæ jactantur, vera sint, & num *Lapis iste philosophicus* nulli unquam forsan cognitus tantas, quantas illi jactant, vires obtineat, examinemus.

CAPUT III.

De Antiquitate Alchymie.

Cap. III. **L**apidem illum *Philosophicum*, quo in Arte Transmutatoria, seu projectoria *Alchymistæ*, uti dicuntur, non tantæ antiquitatis, ac ipsi sibi persuadent, esse, vel ex hoc patet, quod ante *Christum* à nullo unquam scriptore ejus mentio fiat. Pseudo-*Alchymistæ*, ut lapidi suo fidem majorem conciliarent, eum vel ab ipso *Adamo* derivant, imò ne quid præsumptionis, aut temeritatis intermitterent, eum à DEO OPT. MAX. per arborem boni, & mali in Paradiso præfiguratum fuisse, à quo deinde *Adam* artem hanc didicisse non tam impiè, quam stolidè asseverant; *Adamum* verò posteris suis *Enocho*, filiisque traditam ad *Noë* propagatam, qui per liberos suos deinde eandem in omnes Mundi partes disseminavit; hujus autem summum cultorem fuisse *Chamum*, eamque per filium suum *Misraimum*, & *Hermetem* ad posteros deduxisse, ex Auctoribus mirum in modum tortis ostendere conantur: quasi verò genus humanum in primis illis Mundi exordiis nulli alteri arti, quàm quæ in Lapidis confectione consistit, incubuisse credere

debeamus: dicant quicquid volent nulli iudicio pollenti quispiam unquam id persuadebit. Ex Sacro quoque Textu novimus, *Adamum* & posteros non auro, sed ferro terram coluisse; rursus hanc quoque *Belum*, *Ninum* & *Semiramidem* exercuisse, nescio quibus futilibus argumentis ostendere conantur. Ab *Ægyptiis* verò artem totam literis hieroglyphicis ab *Hermete* descriptam fuisse asserunt, de qua tamen ego ne hilum quidem in iis reperio; hujus & *Pythagoram* peritum, artemque per *aureum femur* indicasse tradunt. Hanc *Moysem* in omni sapientia *Ægyptiorum* instructum coluisse; hanc *Hippocrati*, *Aristoteli*, *Divo Thomæ*, *Apollonio Tyaneo*, *Alberto*, cæterisque magni nominis Philosophis attribuunt, non alia de causa, quam ut arti nugacissimæ auctoritatem aliquam conciliarent. Ut proinde satis mirari non possim, tot ac tantis nugis humanum se ingenium occupasse, cum tamen tot fabulis, tot inconcinnis assertionibus tantum abest ut Artis fidem promoverint, ut potiùs omni ejus credibilitate destructa, eam prorsus evani-

De propagata alchymia Adami ad posteros stulta opinioniones.

Falsum est Alchymiam hieroglyphicam ab Hermete traditam.

Cap. III. evanidam, omnibusque exosam reddiderint. Quin & Salomonem eam calluisse, ex *Magico Libro*, quem *Claviculam Salomonis* vocant, ab eo composito, ostendunt; uti verò *Claviculæ Liber* horrendis, & prorsus abominandis rebus refertus est, ita ego eum verius ex officina diaboli, quàm *Salomonis* prodidisse cenfeo. Quis enim fucum pseudo-Alchymistarum hic non videat? Si enim *Salomon* hanc auriferam Artem calluisset, certe minime aurum ex Ophir, ultimis Indiarum oris, ingentibus sane sumptibus, & vitæ periculis, triennali navigatione adduci curasset. Non sistunt hic Pseudo-chymistæ, sed quidquid superstitiosa antiquitas unquam fabularum excogitavit, id non alio fine factitatum fuisse asserunt, quam ut admiranda illa *lapidis Philosophici* mysteria sub occultis illis mythologiæ involucris latentia, exprimerent. Hanc artem ajunt per duodecim agones *Herculis*, per vellus aureum in Colchide ab Argonautis, à Græcis per Deorum *ἑρμῆος*, ab Ægyptiis per *Osiris, Isis, Hori, Typhonis* historiam, expressam fuisse. Ne verò in nugacissimis rebus tempus perdam, legat qui volet *Petri Fabri* Herculem Chymicum, *Michaëlis Mayeri* arcanorum arcanissima, & *Georgii Hervortii* Tabulæ *Bembinæ* interpretationem, queis nil aliud, quam Artis magnæ rationem & methodum ab Ægyptiis significatam fuisse inconcinnè, ne dicam ridiculè, interpretari conantur. Sed qui nostrum *Oedipum* pervolverit, is sanè luculenter videbit, multò aliam fuisse Ægyptiorum intentionem, quàm ut *Philosophici lapidis*, quem nunquam cognòrant, mysteria per ea significarent.

Quæ omnia hic fusius prosequeretur, nisi ea quam fusissime in Alchymia Ægyptiorum *Secundo Oedipi Tomo* inserra descripsissem, ubi tamen per nonnulla symbola haudquamquam artem Lapidis, sed metallicam artem, qua ex certis terrestribus materiis ingentem auri copiam extrahebant; per *Elixir* verò suum, non lapidem, sed liquorem ex pretiosis lapidibus, herbis, plantis, aromatisque extractum vitæ prolongandæ opportunum significasse demonstro.

Neque sistunt hinc Alchymistæ, sed ex *Canticis Canticorum* veluti epithalamio quodam Solis, & Lunæ, Lapidis sui mysteria à *Salomone* significata fuisse, stultè, impiè, plenisque blasphemiam verbis ostendere non verècundantur. Nos tamen quantum fieri potuit, antiquitati hujus perditæ artis incumbentes, nullam ante *Christum* à quopiam scriptore hujus artis mentionem fieri deprehendimus. *Cajus Caligula* Cæsar primus ex Imperatoribus, *Plinio* teste, fuit, qui ex auripigmento aurum excoxisse dicitur, eum verò cum lucrum expensis non responderet, ab opere destitisse ferunt; sed ab Auripigmento aurum separare non ad transmutatoriam, sed ad Spagyricam Chymiam pertinet, qua

aurum, quod arsenico, aut auripigmento naturaliter inest, ignis vi, & per decoctionem à terrestribus facibus, quibus nequitur, separatur, quod Metallurgorum proprium est; neque *Plinium* mortalium curiosissimum hujus artis transmutatoriam, lapidisque, sive *magni Magisterii* ullam notitiam habuisse ex *Tractatu de Metallis* luculenter patet, quam tamen si habuisset, procul dubio, ejus, tanquam argumenti omnium curiosissimi, amplissimam mentionem fecisset. Quod verò *Julium Firmicum* vocis *Alchymia* mentionem fecisse dicunt, id in Manuscriptis Bibliothecæ Vaticanæ non occurrit, sed Chymia vocem vel per fucum, vel ab impressoribus ad Alchymia quendam antiquitatis fidem conciliandam, additam fuisse verisimile est. Ad do, si tantum lapidis magisterium curiosissimis scriptoribus, *Æliano, Solino*, cæterisque Philosophis, & Oratoribus cognitum fuisset, illud haud dubie magnis encomiorum titulis in cælum usque extollere nunquam destitissent. Quodnam enim argumentum nobilius, excellentius atque admiratione dignius, quo nempe sola *Lapis Philosophici* efficacia omnia in aurum converterentur, esse poterat?

Suidas de *Diocletiano* narrat, cum eo regnante *Ægyptii* auro, & divitiis præpotentes, res novas multorum hominum illustrium cæde molirentur, rebellionem motam statim in ipso exordio sopitam fuisse, & ne imposterum *Ægyptii* auri, divitiarumque viribus freti, Romanis, novis rebellionum, seditionumque tumultibus, multum negotii facefferent, conquista undique veterum de argenti, aurique fusione scripta Cæsaris jussu flammis tradita fuisse. *Ægyptios* itaque artem auriferam calluisse quidem, non tamen illam magni lapidis fabulosam (alias enim non fuisset magni secreti loco habita), sed quæ separatione ex terrenis glebis fusione fit, id est, Metallurgiam omnibus communem. Secutus aliquot post annis *Zosimus* scriptor Græcus, cujus de *Arte sacra*, & *Chryso-phoria* libri Manuscripti adhuc conservari dicuntur in Bibliotheca Regia Parisiis, de quibus tamen, uti quid contineant, mihi non constat, ita quoque judicium meum interponendum minimè censui: quem secutus *Nicephorus Blemmidas* de eadem materia librum scripsit, qui tamen uti ex Manuscripto Vaticano patet, de *Lapide* nullam mentionem facit, soli Spagyricæ totus intentus. Hisce successerunt Arabes, qui primi hujus Lapidis auctores Orbem innumeris & fabulis, & superstitionibus repleverunt. Hi suppositiis *Hermetis*, reliquorumque Ægyptiorum veterum scriptis mysterio refertis allekti, novum quid editurientes, lapidem hunc vegetabilem divinis virtutibus præpollentem, tanquam thesaurum thesaurorum Mundo obtruserunt; & ut partibus suis nonnullam auctoritatem conciliarent, ex vetustissimis

Salomon
alchymista.

Fabula ve-
terum nil
aliud deno-
tant, quam
Alchymi-
am.

Pet. Faber.
M. Mayer.
Georg. Hervortius.

Quid Ægyptii
intelle-
xerint per
Lapidem
Philosophi.

C. Caligula
primus me-
tallurgus ex
Cæsaribus.

Plinius
Alchymia
mentionem
non fecit.

Jul. Firmic.

Veteres
Rom. scri-
ptores Al-
chymia
nunquam
memine-
runt.

Suidas.

Zosimus.

Niceph.
Blemm.

Sect. I.

Arabes
Scriptores.

Hermetis monumentis, artem suam non tam comprobare, quam authenticare contendunt. Est ingens apud me horum scriptorum Arabicorum copia, in quibus tamen nil, nisi nonnullas transmutationes metallorum, tincturasque, non essentielles quidem, sed purè accidentales, uti coagulationes Mercurii, separationesque auri ab argento, hujus ab ære, & plumbo, à me haud infelici successu probata, reperi, de quibus in *sequentibus*: Ubi verò de *Lapide* suo agunt, non arbitror, ullas ab humano ingenio fabulas, apologosque excogitari posse absurdiores, illis, quas ipsi sub abstrusis parabolarum, allegoriarumque involucris describunt, & tanta verborum obscuritate exponunt, ut nec *Oedipus* quidem ad eorum mysteriorum expositionem sufficere posse videatur. Quæ omnia uti in *Alchymia* nostra *Hieroglyphica* magna Arabicorum textuum allegatione exhibuimus, ita ea hoc loco recitare supervacaneum esse existimavi.

Arabum
fabula hor-
renda de
Lapide.Latini Chy-
micographi.

Has Arabum traditiones primò secuti sunt complures magni inter Latinos nominis, *Arnoldus Villanovanus*, *Raymundus Lullus*, *Johannes Azotus*, & ultimò tandem *Paracelsus*, quos innumeri alii secuti sunt, qui auro inhiantes, Arabum mentem aut non intelligentes, aut perperam interpretantes, aurea catena cælitus deducta, id est, nova *Hermetica philosophia* cusa, Regum, Principumque tantarum rerum pollicitationibus avidorum animos veluti aureis catenis attraxerunt primò, quorum favor, & propensus in aureum studium animus tantam excitavit orexin, ut totos se ei non sine publicorum negotiorum damno dederint. Hinc factum

Qua de
causa tan-
topere culta
fuerit Al-
chymia.

est, ut nullus pænè hiftrio, miles, circulator, nullus tonfor, chirurgus, balneator, mechanicus, mercator, aut medicus, inventus sit, qui non mox in *Alchymistam* vel una nocte, fungorum more, excreverit; hinc tot flagitiosorum hominum *αδύγμια*, tot Principum deceptores impostoresque, tot humani sanguinis hirudines, tot marsupiorum emunctores, veluti ex equo quodam Trojano prodire; adeò ut vel ipse *Paracelsus* fateri cogatur, *Chymiam* omnium eorum inhonestè se alere cupientium agrum esse, nullumque porcum esse, qui in *Chymia* vineam rostro suo grassari non audeat; quorum plerique fuere suæ professionis desertores, ministri *πολυτέχνους*, Juris apostata, pharmacopæi ad incitas redacti, ignavi opifices, fabri ærarii, Agyrtæ versipelles, Aurifabri *Φιλάργου*, circumforanei audaces, sartores ebriosi, stupidi fullones, dentifragi, & tonsores garruli, patrimoniorum decoctores, aliique hujus furfuris vani, rudes, & imperiti homunciones, qui cum bona sua abligurierint, ubique ferè terrarum tanquam muscæ circumferuntur, grandia de benedicto illo Lapide Solis & Lunæ filio debuccinantes, perpetuò montes aureos somniant, divitias *Craesi* pauperrimi mortalium spondent; verbo, exhausto per circulationes cerebro pro tinctura colorem, pro *Lapide Philosophico* saxum, pro thesauro carbones, & cineres post se relinquunt. Atque hinc factum est, *Chymiam* cæteroquin nobilem facultatem tam turpes notas incurrisse, ut hodie *Alchymistâ* nil vilius, dolosius nihil, fraudulentiusque habeatur. Sed jam hisce sepositis ad nostrum institutum revertamur.

Paracelsi
de Alchy-
mia di-
llum.Deceptorum
seu pseudo-
Chymica-
rum descri-
ptio.

CAPUT IV.

De Pyrotechnia sive ad Chymicas operationes requisitis vasis, & instrumentis.

Cap. IV.

Imitatio
Naturæ
difficilis.

Fieri non potest, ut *Chymici* quicquam rectè constituent, nisi in hoc mineralis Naturæ labyrintho filo *Ariadnae* apprehenso, juxta regulas, & operationes Naturæ, *Archæo* Duce processerint: *prototypo naturali* in omnibus artibus, & scientiis opus est, & patet ex pictoria arte: ut enim pictor sculptorque in simulacris rerum pingendis effingendisque dignum quid efficiat, *prototypo* opus est, quo si careat, nil nisi monstruosum partum eum editurum certò sibi persuadeat. *Geocosmos* *Alchymistis* *archetypon* esse deberet; si eum intrare liceret: Hic enim artis perfectionem exacte docet; dum in interiori suo utero, innumeris instructus fornacibus, seu alembicis, miro quodam, & incomprehenso ignis magisterio in humidum agens, in vapores modò id exaltat, jam dissolvit; nunc calcinat, coagulat, induratque; & tamdiu putrefacit, fermentatque, donec tandem in matricibus subterraneis appropriatis metallum à Natura intentum producat;

Occulta na-
turæ semita
in auro pro-
ducendo.

quo quidem in opere adeò occultis modis per adeò occultas semitas in inaccessis illis Naturæ ergasteriis procedit, ut in iis assequendis, comprehendendisque omnem humani ingenii captum eludere videatur, cum neque graduati caloris cum appropriatis terrestrium glebarum conjugii combinatio, neque disparatarum rerum in unum connectendarum proportio nobis constare queat. Quem tamen Naturæ ordinem nisi *Alchymistæ* quàm præcisissimè in Lapidis confectione observent, certò nunquam ad id, quod prætendunt, intenduntque, se perventuros certo sibi persuadeant. At quis est adeo subtili ingenio præditus, qui fornacum, alembicorum, siphonumque in abdito *Vulcani*, & *Archæi* regno rationem penetret? quis tam multiplicem magisteriorum, tincturarumque varietatem modumque quo operatur concipiat? Ut interim admirandam salium, mineraliumque cæterorum in mirificis effectibus producendis, paranympa rerum combinatione varietatem

Inconita
nobis natu-
ra quam in
rebus addi-
bet propor-
tio.

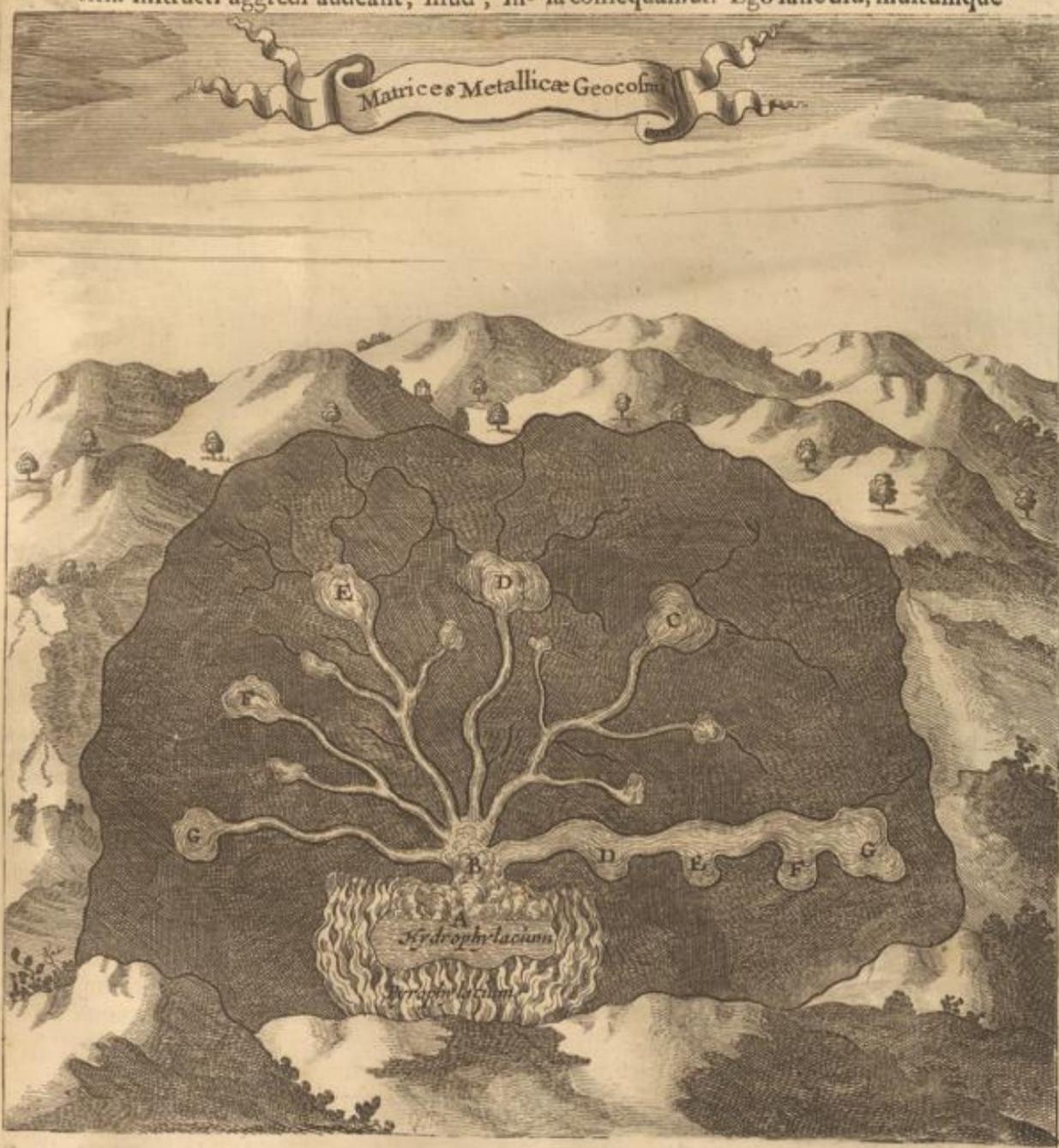
Cap. IV. tem fileam. Unde vel ex hoc capite *Alchymia*, si non impossibilitas, saltem inevitabilis, inextricabilisque difficultas probetur; accedit, quod nec ego minimus omnium, nec alius quispiam tam ex veteribus, quàm modernis subtilissimi ingenii scriptoribus veram & evidentem *μεταλλογενέσεως* rationem in hunc usque diem demonstraverit, cum ea tam abstrusæ sit indaginis, ut quo quis plus in abstrusis hujusmodi Naturæ operationibus se profecisse putat, tantò semper plures ex ancipitis animi perplexitate difficultates superandæ sibi que restare videantur dissolvendæ. Ut proinde satis mirari non possim, nonnullos chymicistros qui tanta fiducia arcanum omnium Naturæ magisteriorum maximum, illotis, ut ita dicam, manibus, nulla Naturalis Philosophiæ notitia instructi aggredi audeant, illud, in-

quam, argumentum, quod jam dudum sapientissimi pro conclamato censuerunt, utpote quod Natura rerum sibi soli, omni aditu ad intima, & arcana ergasteriorum suorum penetralia intercluso, reservasse videatur.

Si itaque quispiam perfectè nosset Naturæ amussim, qua humida heterogenea sublimat, præcipitat, solvit, coagulat, cum appropriatis glebis fixat, & indurat, si etiam furnorum subterraneorum nosset rationem, is haud dubiè nonnihil in auri, argenti, cæterorumque metallorum artificiosa productione præstare posset. Verum cum vix humano ingenio concessum sit, hanc adire Corinthum, certè nil restat, nisi ut ex effectibus, non nisi conjecturis quibusdam distillatoria *Archæi* Subterranei vasa consequamur. Ego sanè diù, multumque

Μεταλλογενέσεως
inaccessa
humano in-
tellectui.

Stultitia
quorundam
Idiotarum
qui se Chy-
micos ja-
bant.

circa hanc Naturæ pyrotechniam speculatus, tandem varia experimentorum ratione inductus, vasa terræ, tornacesque, eo, qui se-

quitur, modo constitui posse existimavi, ad quorum exemplar artificiosa *Chymicorum* vasa postmodum extracta fuerint.

Certum

Sect. I.

Subterranea fornaces & foci.

Certum est, uti primo Tomo ostendimus, latere in intimis Terræ visceribus multiplicem *Pyrophyllaciorum* dispositionem, quæ veluti foci quidam igneum calorem per universas Geocosmi semitas, fistulososque Terræ tractus diffundant. Et primò quidem multiplices cavitates in dictis terræ penitralibus, veluti cucurbitas quasdam Natura disposuit, quæ uti diversitate mineralium confertæ sunt, ita quoque eæ humentes intra dictas cucurbitas suppositi ignis vi in vapores resolutæ per cæcos fibrarum canales, qua data porta patet, intra varia differentis naturæ concava, ubi terrestres glebas invenerint. ibidem magnetica quadam vi attracti, pro ratione & terræ, & vaporis, proportionatum metallum efficiunt. Sed hæc melius *Figurâ*, quàm multiplici verborum ratiocinio ostenduntur.

Expositio modi quem Natura adhibet.

Sit itaque *Subterraneum Pyrophyllacium X*, cui lebes, aut aqua minerali refertus, vel matrix Mercurio-sulphurea, quæ per diversos tubos in diversas montium *matrices C D E F*, vapores suos igni exaltatos diffundat. Si itaque primò *matrix A*, veluti cucurbita quasdam sulphure, & mercurio, & sale referta, nascetur hinc subditi ignis ministerio vapor spermaticus mercurio-salino-sulphureus, qui per *canalem B C*, elapsus, si in *C matrixem* purissimam sulphuris venam inciderit, eidem undique, & undique veluti in alembico quodam conclusus frigore loci condensatus in aquam convertitur, hæc sulphuri purissimo rubri coloris loci altius imbibita, & moderato calore per *canalem B C*, digesta, cum tempore, humido elemento consumpto in aurum convertitur. Si verò vapor per *canalem B D*, in *matrixem D*, sulphure candido non aded puro concoctoque refertam incidit, tum ibidem tandem argentum generabit. Si verò vapor ex *A* per *canalem B E*, in *matrixem E*, impuro sulphure, & variè contaminato refertam incidit, tum ibidem æs; in *matrixe* verò *F* adusto impuro, & terrestribus quisquiliis contaminato sulphure referta ferrum producet. Hoc pacto in *matrixe G*, magnesia, plumbagine, bismuto referta plumbum & stannum gignet. Vides itaque Naturæ in metallis producendis processum: & quomodo unus & idem vapor pro diversitate *matricum* per sublimationem, distillationem, coagulationem, fermentationem in *matricibus* factam tandem diversa metalla producat. Atque ex hac Naturæ operatione Philosophi paulatim in notitiam quandam *μεταλλογενεσιως* pervenientes, ad exemplar Naturæ constituta, vasa, fornaces, alembica, cucurbitas, familiaque adinvenerunt, ut ad ea veluti ad Naturæ prototypon perpetuò respicientes, tandem id arte, in quo Natura longo tempore elaborando incumbit, se confecturos crediderint. Quoniam verò frustra laboro in *Chrysopeia* exponenda sine iis

Vasa Chymica ad exemplar Naturæ constituta.

adminiculis, sine quibus ars confici minime potest, procedere videri possimus, & ne eorum, quæ ad artem hanc sive confutandam, sive defendendam quovis modo necessaria sunt, ἀμύσει & ἀπειροκλίσι censeamur, hic primò omnem construendorum *vasorum* operationibus Chymicis congruorum *fabricam* apponam, ut quem singula usum in *pyrotechnia* obtineant, ex experimentis singulis appositis clarissimè elucescat.

Veruntamen, ut quæ de Mundi Subterranei arcana constitutione in *precedentibus* fusius forsan, quàm par erat, tradidimus, ad usum aliquem humanæ vitæ necessarium traducerentur, visum est, in hoc *Libro*, quem & *Geocosmum Applicatum* appellamus, methodo quadam facili, clara, & expedita mirificæ Chymiotechنيات *ἰχθυογενεσίας* quandam adornare, ut quod Natura insitâ sibi efficaciam & industriam in sæcundo Geocosmi utero parturit, id nos Encheirematico quodam artis ingenio ad pantamorpham Naturæ similitudinem adaptato, & parturire, & producere valeamus: quod ut ea, qua fieri potest diligentia, & methodo efficiatur, primò universalis Chymicæ *canones* quosdam paradigmaticos operationum in Chymia perficiendarum exhibebimus, ut quomodo in præparatione, calcinatione, coagulatione, fixatione metallorum, cæterisque paulò post fusè deducendis procedendum sit, *Lector* benevolus cognoscat; queis peractis Alchymicas operationes adoriemur, ut quidnam sit Lapis ille Philosophorum lippis, & tonsoribus notus, & an vero, & reali magisterio, & ex quibus confici possit, & utrum tantis virtutibus polleat, quantas illum habere Alchymistæ jactitant, *Lectori* curioso luce meridiana clariùs innotescat.

Dicitur, uti alibi diximus, Chymia ἀποτὸς χύμα, quod idem est ac *fundere, liquefacere, vel in liquorem, aut succum, mixtum aliquid deducere*; & uti χυμός idem, quod succus est, ita Chymia ars est succum faciens, seu res solidas in succum resolvens, quam ita definimus: *Chymia est Ars separandi purum ab impuro, atque inde faciens medicinam corporibus sanandis, & metallicis ad metallicam perfectionem summam perducendis aptam.* Constat hæc definitio suo genere, forma specifica, & sine proprio: Genus est *Ars physica*. Ars est, quia habitus est cum ratione effectivus, idque in rebus naturalibus: Forma ejus est *separatio puri ab impuro* huic Arti propria. *Purum* dixi, quia non solum metallorum, sed & herbarum, plantarum, animaliumque mixta in sua elementa resolutionem spectat. Fit autem hæc separatio variis modis, uti postea ex operationibus Chymicis patebit.

In *Chymiotechnia* itaque consideranda sunt tum ea, quæ operationi inserviunt, tum operatio ipsa; Illa ut locus, & causa, adjuvant. *Locus Chymicæ* est subjectum materiam elaborandam

Natura prototypon in arte respiciendam.

Definitio artis Chymicæ.

Locus Chymicæ est subjectum materiam elaborandam.

Cap. IV. random continens; uti furnus, & vas: Furnus est locus, in quo ignis ad materiam Chymice præparandam dextre, & convenienter adaptatur. Quæcunque autem hoc loco adducuntur *experimenta*, illa omnia vel in celeberrimo collegii Romani Pharmacopœio fieri propriis oculis vidi, vel

fido quoque Principum corresponſu communicata, & probata adduco, cum in dicto nostro pharmacopœio, nec peritorum consortium, nec ad omnis generis Chymica experimenta sumenda quicquam ingenti meo emolumento desiderari posse videatur.

CAPUT V.

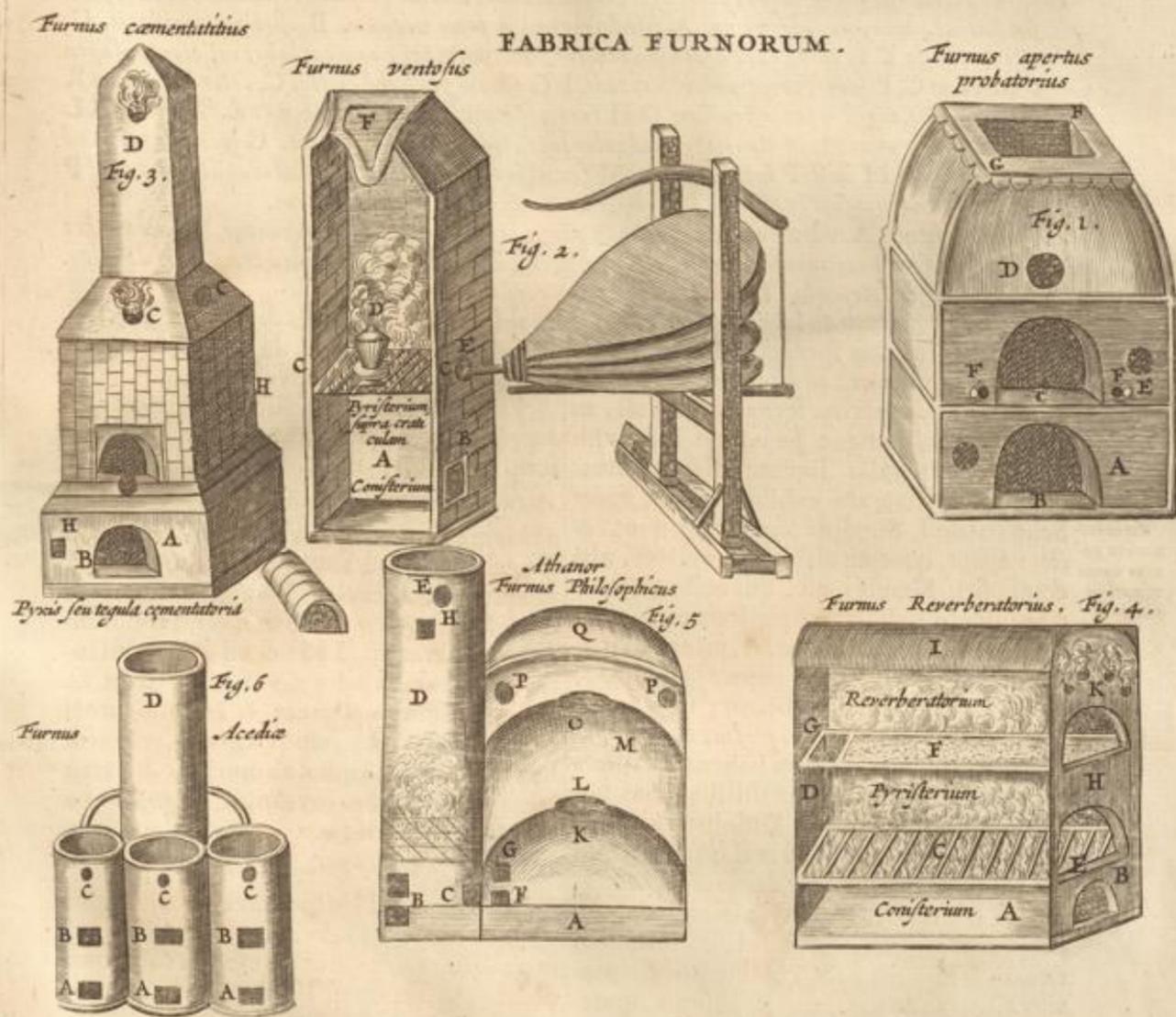
De Furnis, Vasis, Calorum gradibus, cæterisque operationibus Chymicis.

Cap. V.

Fornaculorum structura & rationes.

Furnorum alius est apertus, clausus alius: ille dicitur, eo quod superiori parte apertus sit, estque Probatorius, aut Ventosus. Probatorius, sive docimasticus est furnus apertus, in quo metalla purgan-

tur, examinantur, vel sublimantur; sit autem ut plurimum ex argilla, vel laminis ferreis, uti ex sequentis Schematismi *prima Figura* patet, ubi per *conisterium* locum cinerum, per *pyriterium* verò ignis focum intelligimus.

Explicationes Furnorum.

FIG. I. Probatorius sive docimasticus furnus est apertus, in quo metalla perfectiora purgantur, examinantur, & ut Chymice loquar, fulmantur, cujus fundamentum significatur littera A. B. ostium sive apertum furni, sive cinerum locum notat C. intermedia pars intra ostium inferius & superius, D. ostium furni in quo metallica materia supra craticulam probanda ponitur. E foramen est carbonibus ferro movendis inserviens. FF foramina sunt igni moderando destinati suis instructa registris ad quemvis gradum caloris. GF foramen aëri attrahendo necessarium.

TOM. II.

kk

FIG. II.

Secl. I. FIG. II. Furnus ventosus seu anemia furnus est apertus, in quo ope ignis follibus incitati mineralia liquantur fundunturque. A conisterii cineribus destinati locus. B ostium est conisterii, & unà aëri attrahendo aptum. CC craticula carbones, & una vas ipsis suppositum sustinens. D crucibulum in quo metalla liquantur. E foramen follis fistulæ imponendæ aptum. F foramen quod fumo emittendo servit.

FIG. III. Furnus cæmentatitius est, in quo ignis ad res cæmentandas dextrè accommodatur. A conisterium. B ostium foci, cum craticula ferrea, tegulæ fornicatæ, seu pixidi cæmentatorie imponendæ apta. C foramina seu spiracula in quatuor lateribus. D turracula per quam carbones injiciuntur supra tegulam seu pixidem. E ostiola registris suis instructa extrahendis cineribus, aëri que attrahendo destinata, uti & foramen H semper apertum.

FIG. IV. Furnus reverberatorius, seu calcinatorius, in quo posita materia à flamma reverberante calcinatur. A conisterium. B ostium per quod cineres eximuntur. C craticula transversa. HD interioris foci spatium. E ostium per quod ligna craticulæ imponuntur. F pavimento in quo materia calcinandæ ponitur. G pavimento apertura, per quam flamma transiens & reverberata materiam calcinat pavimento superpositam. H ostium per quod materia pavimento imponi possit. I concameratio seu operimentum fumi. K foramina seu registra calori moderando destinata.

FIG. V. Athanor qui & furnus philosophicus seu arcanus dicitur, lapidi conficiendo, ut Alchymistæ putant, maxime inserviens. A fundamentum fumi vacuum. B ostium conisterii. C ostium turre C E intra quod craticula ponitur. D turre per quam carbones injiciuntur supra craticulam C. E turre cooperculum ferreum. F G ostium per quod ex foco C, calor in furnum K intrare possit, registro suo instructum G. H turre spiraculum aëri attrahendo destinatum. I K L furnus suo foramine L constans, per quod calor intra fornicem M N intrat. O foramen per quod calor ex furno M in P, P intrare possit. M focus supra quem materia elaboranda ponitur. P P spiracula una cum suis registris. Q complementum sive operimentum furni.

FIG. VI. Furnus Acediæ in quo uno igne & parvo calore diversi furni foventur, & quibuslibet laboribus facillè accommodari potest. A conisteria. B pyritera craticulis à conisteriis discreta. C fumaria seu spiracula. D turracula per quam carbones conjiciuntur.

Atque hæc quantum ab labores Alchymistarum absolvendos de furnis dicta sufficiant. Reliquas furnorum species vide amplissimè descriptas Lib. XII. Secl. de Arte distillatoria, ubi quidquid circa occultam furnorum structuram desiderari potest, invenies.

Furnus ventosus pariter fornax aperta est, in quo venti foliumque beneficio ignis vim augente mineralia liquantur fundunturque; cujus figuram exhibet *secunda figura Schematismi*. Sunt præterea furni, quos *Tellos* vocant, quorum alii sunt simplices, alii compositi. Simplex est, qui nullo alterius adminiculo indiget, estque iterum duplex, calcinatorius, & cæmentatorius, prior calcinationibus inservit, alter cæmentationibus, qui & reverberatorius dicitur; figuram utriusque in *Schematismo tertia, & quarta figura* expriment. Iterum habent Artifices fornaces quasdam, quas distillatorias vocant: est autem furnus Dissolutorius simplex, cujus ope subtile à crasso trajiciendo res dissolvuntur, estque *Ascensorius, & Descensorius*; ille servit distillationi per ascensum, hic per descensum, & spectat dissolutionem siccam, & humidam: Siccus furnus dissolutorius est, quando vas furno impositum immediatè igni attingitur. Figuras singulorum vide in *Schematismi figura quinta, & sexta*.

Varia furnorum generum variis operationibus apta.

Balneum Maria.

Est & *Furnus balnei*, quo in aheni calidam continenti res dissolvuntur, & maris balneum passim dicitur: *Balneum* verò *roris* dicitur, cum vas res distillandas continens, tantum vapore calentis aquæ eas dissolvit.

Iterum *Ascensorius* dicitur, eò quod ejus adminiculo humorem deorsum propellendo res dissolvantur. *Figuram* vide in *Schematismo*.

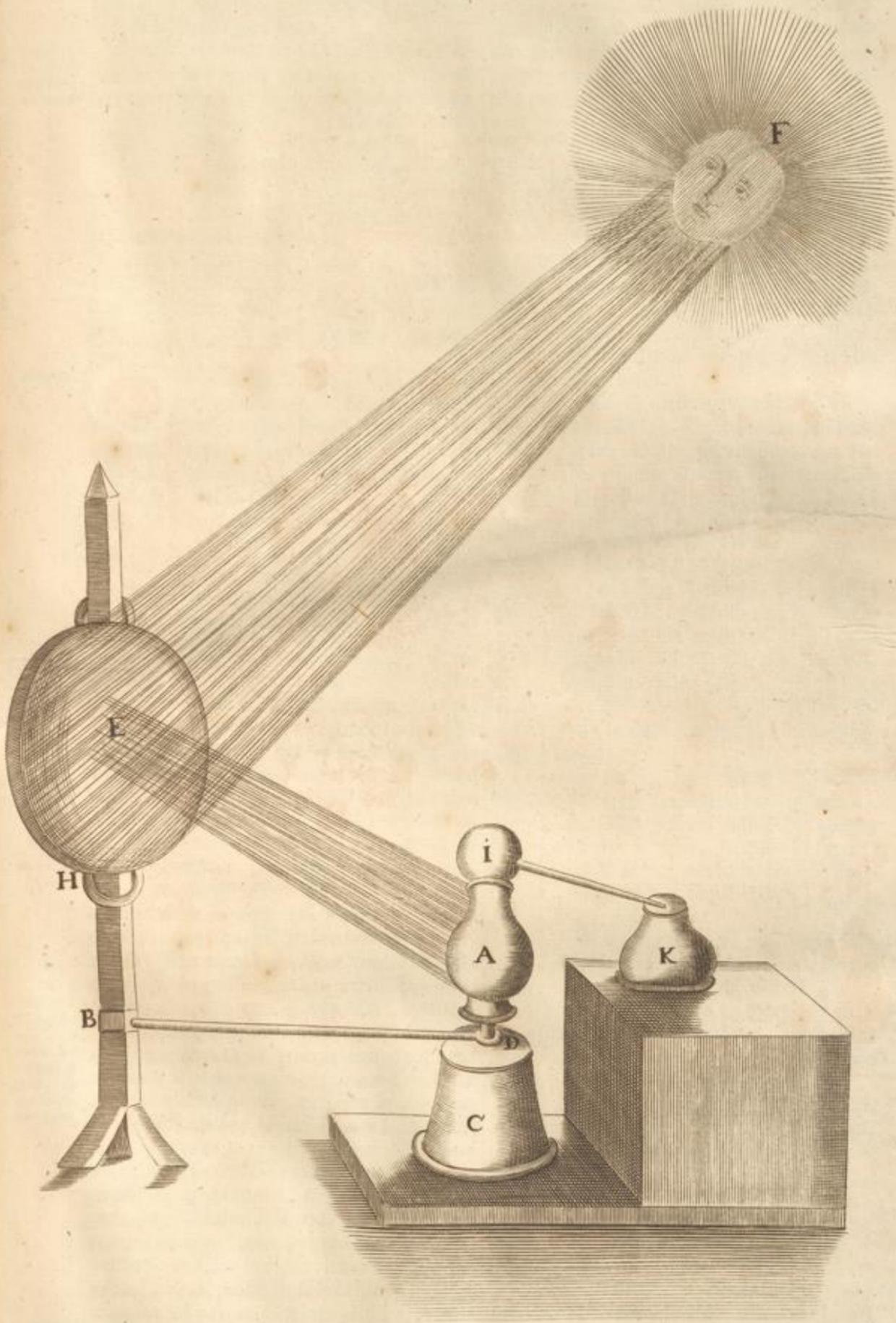
Expositis furnis simplicibus, jam ad compositos progrediamur, ubi uno igne plures furni foventur, ut sunt, quos *Athanor*, & *Acediæ* vocant: *Athanor* Arabicè الظنور ac idem est, quod *fornax*, à Chymicis *χρυσω* *εξοχλω*, eo quod arcanioribus in Chymia operationibus serviat, ita appellatus, unde & *Philosophici* furni nomen meruit; quorum quidem varia apud varios est extruendi ratio: Nos eum, quem *figura octava* refert in *Schematismo*, meliorem, & Naturæ furnis subterraneis aptiorem selegimus. *Acediæ* furnus dicitur, eo quod ab uno igne, & parvo labore diversi furni foventur, cujus figuram vide in *Schematismo*.

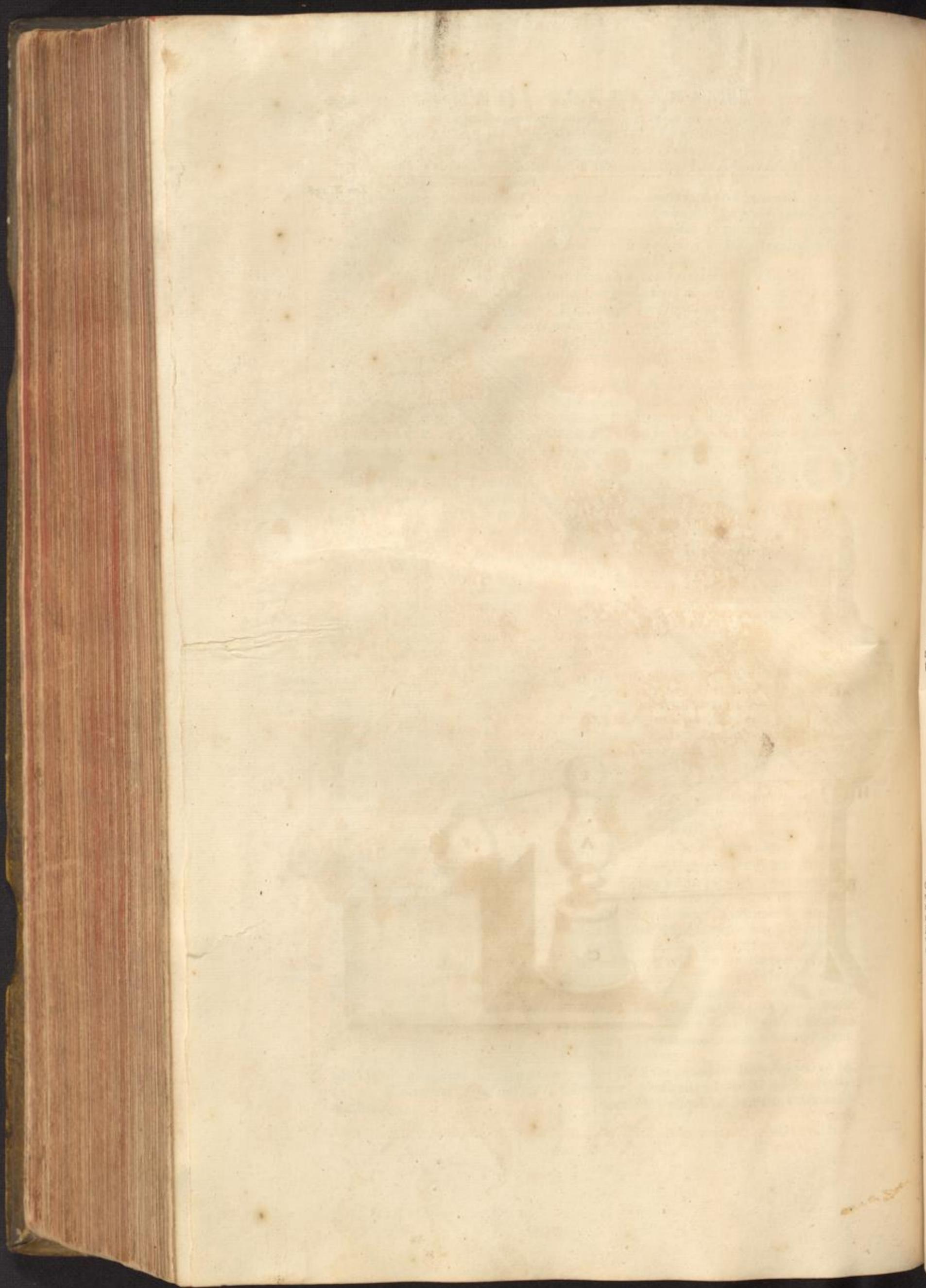
§ I. Vasorum ratio.

Vasorum aliud igni admoveatur, aliud non: quædam sunt vel vitrea, vel terrea, vel metallica. *Vitrea* sunt omnia illa vasa, quæ phialas, vesicas, urinalia passim vocant, quorum frequens in solutionibus, & coagulationibus usus. Ex vitro quoque ut plurimum conflantur vasa, quæ circulatoria vocant, eò quod liquor eis infusus ascensu descensuque veluti in circulum agitur, magnus eorum in subtiliandis liquoribus in Chymicis usus est. Sunt autem variæ figuræ: Usitatiora sunt, quæ *Pelicanum, Dyotam* & *Cæcum* vocant: Vide figuram.

Est & vas, quod *Ovum Philosophorum* vocant, quod quibus inserviat, in sequentibus docebitur, estque vel terreeum, vel metallicum,

cum,

ca. V. cum
ex
ga
ill
lu
lu
C
ne
bu
ru
offi
ni
& p
rat
ita
ter
con
fun
ran
vaf
tur
ma
me
fid
be
acc
li,
do
Dign
dicitur
per hanc
S
fr
illi
Eft
dign
ope
per
tu
So
fr
fu
tu
cu
ga
de
ma
cu
poli
tu
ref
aia
Eft
GI
E

Cap. V. cum, uti ahenum, *Vesica* est vas metallicum ex cupro in forma vesicæ, aut ovi, ut in *figura* patet: usus ejus est in vegetabilibus distillandis.

Vasa, quæ fusioni serviunt, infundibulum, & pyramis: catinus cinereus: crucibulum sunt, ut in *figura* patet.

Catillus vas Chymicum ex quibus conficiatur.

Catillus cineritius est vas fusorium ex cinerum de levi ligno quercino, & ab omnibus carbonibus, aliisque sordibus defæctorum partibus duabus, nec non cinerum de ossibus medulla carentibus (exceptis porcinis) optimè tritorum parte una, humectata, & probè commixta in suo mortario præparatum. *Crucibulum*; uti vulgo notum vas est, ita explicatione non indiget.

Inter non fusoria vasa *pyxidis* est *cementatoria*, vas videlicet ferreum ex terra ignis contumacia in modum pyxididis, operculum suum apte recipiens, formatum; vide *figuram*.

Alembicus.

Alembicus quid sit, vulgo notum est, qui vasi inditur, quæ *cucurbita*, & *retorta* vocatur. Quorum omnium *figuram* vide in Schematismo. Cætera verò vasa una cum instrumentis, ne quicquam huic operi deesset, considera in Schematismo.

§ II. *Caloris adhibendi ratio.*

Calor in Chymicis operationibus adhibendus est causa adjuvans, qua tractandæ accelerantur & foventur; estque vel naturalis, vel artificialis. *Calor naturalis* est, quando radii Solares vel per se materiam sibi applicatam excoquant, vel in speculo concavo collecti, rei applicantur; hujus calor usus est ingens in dissolvendis, calcinandisque metallis; & in Septentrionalibus quidem regionibus, anacampticus ille calor locum habere potest; in Australibus verò non item; cum, uti in Ægypto fieri solet, res ipsæ non Solarium radiorum reflexione, sed solo æstuantis arenæ Lybicæ fervore, quando vasa illi imponuntur, validissimè dissolvantur. Est & hoc in *speculis concavis* observatione dignissimum, quod nisi perpetuò aliquis operis adstet, qui vel deflexum radium perpetuò vesicæ vitreæ applicet, nullum effectum fortiri possunt, cum actinobolismus Solaris non perpetuò, quod multi Chymicæstri anacampticæ facultatis ignari sibi persuadent, fixus in cucurbita permaneat, sed una cum Solis motu situm suum mutet. Quæ cum omnia fuscè profecuti simus in *Arte magna Lucis & Umbræ*, eò *Lectorem* remitto; unde ad res cum ingenio dissolvendas, hanc machinam fieri posse existimavi. Sit vas A. cucurbita vitrea cum I. *Alembico* tripodi impositum, cui inferius loco D. teres *clavis* feruminatus adnectatur, eique *brachium* D G. versatile ex ferro indatur, ita ut veluti circa axim D rotari possit, huic brachio in loco G. erigatur ad perpendicularum aliud *brachium* G H, quod speculum concavum teneat: *speculum* sit E. Ad Solis itaque radios speculum E ita applicetur, ut ii *cucurbitam* A. verbe-

Reflexus Solis radius per specula.

Deceptio Chymicorum circa reflexi Solis radium ex speculo in vas Chymicum facti.

Nova machina per reflexum radium distillandi.

rent, & recedente Sole speculum una cum brachio ejus circumducatur, donec radii cucurbitam denuo feriant; hoc pacto radiorum reflexio constanti calore cucurbitam semper afficiet. Quoniam verò pro Solis alitudine, aut depressione, radii quoque reflexi differentem situm sortiuntur, hinc *cucurbitæ* clavum teretem adjunximus, ut ejus ope cucurbita nunc exaltata, nunc depressa, facilius pro situ Solis reflexos ejus radios recipere valeat; quod nisi fiat, non nisi summa cum difficultate reflexis Solis radiis opus Chymicum perficies; cum actinobolismus, sive radiatio Solaris, à speculo reflexus continuo mutetur, & vix quantum quis psalmum *Miserere* legendo absolvere queat, cucurbitæ insistat; sed hæc industriæ tuæ committo. Hanc totam encheiriam globe vitreo aqua referto facilius, nec non cum felicissimo successu refractis radiis, directa in cucurbitam vibratione exequeris. Sed jam ad calorem redeamus.

Calor artificialis dicitur, qui ad artificis nutum accendi, dirigi, & administrari potest. Estque duplex: Digerens, aut Separans. *Digerens* calor est, quo materia dissolvenda digeritur; Digestio verò ut plurimum in Athanore, aut furno perficitur. In Athanore fit, quando turri Athanoris carbonibus ad summum usque repletâ ignem in foco accendimus, & ferrea spathula, vel registro pro nostro arbitrio ostiolum (ut hoc pacto calor ad Athanorem transfundatur) dilatamus: atque hoc pacto calor digere veluti in gradus quosdam dispesci potest; ita ut in principio materia in albedinem, secundo gradu in flavedinem; tertio in rubedinem tendat.

Calor fimi est, quando vase in fimo posito digestio fit, servitque plurimum digerendis, putrefaciendisque rebus: Adhibetur autem interdum fimus equinus, in quo vas sepelitur, aliquando arena, aut scobs ferrea; similiaque, de quibus in sequentibus, L. XII. Sect. 3. de arte distillatoria.

Calor separans iste dicitur, cujus ope subtile à spisso separatur, & ad lenem quidem calorem utuntur vesicæ, aut cinerum foco.

Vesicæ est calor lenis, quo ex materia vesicæ imposita, applicato alembico, substantia humida elicitur. *Cinerum calor* est, quando partes humidæ per cineres eliciuntur.

Fortis calor est, quando igne intensiori, aut acutiori res separantur. *Calor liber*, qui proxime res contingit; *Impeditus*, qui mediante alio.

Calor carbonum est, quando calor prunorum res proximè tangit, cujus usus est in cæmentatione, probatione, calcinatione, & dissolutione.

Calor flammæ est, quando lignis appositis calor in flammis abit, ususque ejus est in reverberandis, calcinandisque omnium metallorum corporibus.

Calor balnei est, quando vel aqua fervente,

Calor artificialis quis.

Calor fimi.

Calor separans.

Calor vesicæ.

Calor cinerum.

Calor fortis.

Calor liber.

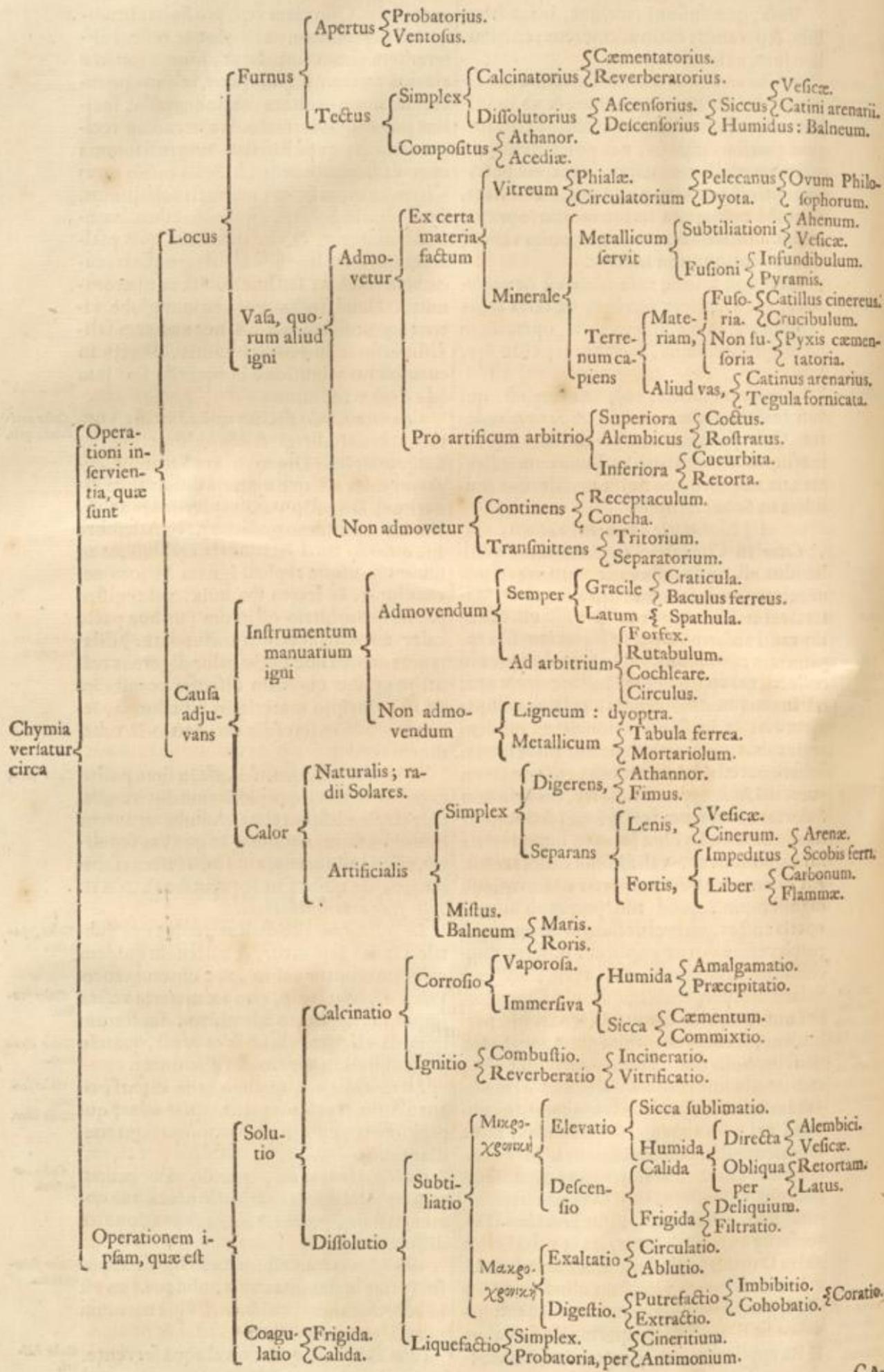
Calor carbonum.

Calor flammæ.

Calor balnei.

Seft. I. vel mediante halitu ejus res diffillantur. Tabula ob oculos una fynopfi tibi Lectorex- Verum hæc omnia in fequenti refolutoria hibenda duximus.

TABULA CHYMIO-TECHNICA.

Canones Methodici & Paradigmatici, quæ operationes Chymicæ per experimenta, & varia Exempla singulis operationibus propria ostenduntur, & comprobantur.

Cap. VI. **U**T Lector perfectè intelligeret, quid per tot tamque multiplices operationes Chymicas intelligatur, & quidnam illæ in Chymica pyrotechnia præstent, quem usum habeant, hoc capite non tantum $\chi\gamma$ τὸ ἰσοεικὸν, sed & $\chi\gamma$ τὸ ἐγγυλοεικὸν, seu operationem practicam & manualem, per varia exempla, & experimenta singulis operationibus propria in gratiam curiosi Lectoris exponendam duxi; & primò quidem à calcinatione, modoque res singulas calcinandi exordimur.

PARADIGMA EXPERIMENTALE I.
De Modo calcinandi res.

Diximus suprâ, calcinationem nil aliud esse, quàm rerum coagularum solutionem; est autem calx in Chymica significatione pulvis quilibet per ablationem superflue humiditatis in partestenuissimas, & quasi impalpabiles comminutus; sitque vel corrosione, vel ignitione: Illa res coagulata per corrodentis spiritus in calcem, vel per vaporem, vel per immersionem resolvitur. Per fumum quidem, seu vaporem resolvuntur, quando corpora metallica in tenues laminas redacta, per acrem, corrodentemque fumum calcinantur, potestque fieri, vel quando corpora laminata supra aquas fortes, vel supra acetum, vel supra uvarum expressarum, quas Vinaccias vocant, recrementa suspenduntur: subinde quoque nobiliora præsertim metalla plumbi fusi vel argenti vivi afflatu fragilia redduntur. Per calcinationem itaque omnia metalla fiunt quasi carbo & cinis, sola ventosi ignis ope, per quam omnis terra tenax, mollis, & pinguis lapidescit; lapides verò in calcem rediguntur, uti in fornace figulorum calcis, & laterum videre est.

EXEMPLUM I.

Quomodo Crocus Martis ex Chalybe per vaporem corrosivam calcinetur.

Primò parabis aquam fortem ex salis petra, & vitrioli ad albedinem calcinati partibus æqualibus, eamque in cucurbitam vitream fundes; postea in superiori cucurbitæ parte laminas Chalybis suspendes, lutoque orificio vasis obducto, ne spiritus aquæ fortis ullo modo exhalare queant, 24 horarum spatio in arena calida evaporare permittes, deinde aperto vase laminas eximes, quibus crocum in subtilissimi pulveris modum adhærere reperies, quem leporino pede, vel aliquo alio instrumento deterges; & hoc pacto repetita semper eadem operatione procedes, donec nullus alius crocus à spiritibus extractus, in laminis appareat.

CONSECTARIUM.

Eodem prorsus modo plumbum in cerusam calcinabis, si videlicet illud supra acetum intra cucurbitam suspenderis; & cupræ laminæ supra uvarum expressarum recrementa intra vas suspensa, vaporum corrosione calcinantur.

EXEMPLUM II.

Quomodo immersiva corrosione res calcinentur.

Hæc operatio perficitur vel præcipitatione, vel amalgamatione: Est autem præcipitatio, quando corpora per aquas corrodentes ambefa, & in aquam soluta, aquæ corrodentis abstractione, vel alio quovis modo, in calcem reperiuntur. Hoc pacto argentum in aqua forti dissolutum, cupro, sale communi, aut ammoniaco injecto, præcipitari dicitur. Sic quoque aurum in aqua regia solutum adhibita exigua argenti vivi portione reperiuntur, cui si parum sulphuris admixtum, idque clauso vase ad ignem positum fuerit, argento vivo, & sulphure evaporato, in fundo calx subtilissima relinquetur; quò autem magis corpora dissolvuntur, eò magis, subtiliusque calcinantur.

Amalgamatio verò cum nil aliud sit, quàm metalli per hydrargyron calcinatio; ejus ope hoc modo corpora calcinabis: Metallum in tenues bractæas, vel laminas ductum cum sex, novem, aut duodecim hydrargyri partibus commisceatur, uniaturque, ut fiat massa undique sibi similis, atque hoc pacto metallum discontinuatum, calcinatumque obtinebis; hydrargyro enim per evaporationem supra ignem lentum elevato, metallum instar tenuis calcis relinquitur.

PARADIGMA II.

Præcipitationis per solutionem, seu calcinationem. Ita autem procedunt Artifices.

Accipiunt auri optimè purgati unciam semis, rediguntque in lamellas tenues, & solvunt in aqua regia ex sale communi, & non ammoniaco (quia illud Mercurium volatilem reddit) facta; postea accipiunt vitrii antimonii optimi unciam dimidiam, & pari pacto solvunt in aqua regis, solvunt etiam argenti vivi probè loti & mundificati uncias tres in aqua forti, ut tres illæ aquæ sint claræ, & transparentes, neque quidquam in illis appareat quod non sit solutum: Coniungunt illas solutiones, & aquas à præcipitato aliquoties separant abstrahuntque, semper aquam regis recentem affundendo, donec Mercurius in ignita ferri lamina posita non amplius fumiget: tandem spiritibus aquæ regis probè, probèque abactis, affundunt

Secl. I. spiritum vini ad trium digitorum eminentiam, illumque sexies à præcipitato forti

Tegula Fornicata.

igne distillant, donec fixus sit *Mercurius*, & nullum de se emittat fumum, quem demum sub *tegula fornicata* secundum *Artem* probè igniendam calcinabis.

Calcinatio est metallorum mortificatio. Paracelsus. Vides itaque, *calcinationem* nihil aliud esse Chymicis, quàm Mineralium, metallorumque mortificationem, uti *Paracelsus* loquitur; aurum enim ideo, v.g. per calcinationem mortificatur, ut redigatur in tincturam, quintam essentiam, resinam, crocum, vitriolum, & sulphur. Modum verò atque examen singulorum vide in *sequentibus*. Et præcipuè in *ultimo libro*.

PARADIGMA III.

Quomodo Metallicum corpus salibus corrodentibus, aliisque exsiccantibus per cæmentationem calcinari possit.

Quid cæmentatio. Cæmentum, seu *cæmentatio* nihil aliud est, quam corrosio sicca, qua corpora metallica aquarum rosivarum beneficio stratificata, confringuntur, & calcinantur, cujus exemplum tibi hujusmodi damus in præparatione *Croci Martis*, seu *Chalybis* per Cæmentationem. Processus Artificum hic est.

Modus cæmentandi. Corpus cæmentandum in tenues laminas redigitur, & in frustula forcipe scinditur. Species autem corrodescentes pulverizantur, & aceto, urina, vel aqua forti madefiunt, ut fiant instar pulcullæ; nonnulli illis siccis utuntur; deinde hujus pulcullæ, vel pulveris aliqua portio pyxidi cæmentatoriæ inditur, illique lamina superponitur, & laminæ alia pulveris portio aspergitur (quæ *Stratificatio*, & facere stratum superstratum dicitur): hanc alia lamina subsequitur, idque tantisper, donec pyxis impleta, aut nihil laminarum residuum est, & tandem pulvere superposito clauditur, lutoque alio tenaci juncturæ pyxididis munitæ obturantur, atque igni, vel (quod fatius est) suo furno imponitur, & secundum gradus cæmentatur, quatuor, sex, octo, duodecim, vel viginti quatuor horis, imò etiam aliquot diebus, pro re nata, inibi conservatur; tandem pyxide in frigidata eximitur, laminæque à pulvere separantur, quæ totæ confractæ ac calcinatæ inveniuntur. Verbi gratiâ,

Crocus Martis.

Animus est præparare *crocum Martis* seu *chalybis*, idque per cæmentationem, tunc accipio calcis vivæ recentis, quantum opus est, eamque urinâ aliquantisper madefacio,

ut fiat instar pultis: postea hac pulpa pyxididis cæmentatoriæ fundum ad digiti lati crassitudinem tego, eique laminas *chalybis* superaddo, & vas, uti superius dictum, impleo ac luto obfirmo. Omnibus ritè paratis, pyxidem in furno nostro cæmentatorio pono, ignemque tertii gradus ad quartum usque viginti quatuor horis continuum administro. Tandem exempto vase materiam in illo contentam in mortario probè contundo, & per setacium pello, ut fiat pulvis subtilissimus, ubi calcem à *chalybe* omnem calidâ abluo, residuumque arefacio, & accipio *crocum Martis* præstantissimum. Eo modo fit & *crocus Veneris*, qui multis operationibus inservire potest.

PARADIGMA IV.

Antimonii calcinandi per speciem calcinationis, quam Commixtionem vocant, sulphuris, salis petreæ, salis communis beneficio modus, & ratio.

Sumo *Stibii*, *salis petreæ*, & *salis communis* partes æquales, easque minutissimè tritas & commixtas in tigillo, optimo luto munito, ita tamen ut in superficie medio aliquod foramen parvulum relinquatur, per quod arsenicales & venenati spiritus exhalare queant: in furnum venti pono, ignemque fuforium accendo, & si libet, folliem etiam ministerium adhibeo, ut in tigillo sufficienter suant. Hic autem studio animadvertendum est, quamdiu fumus per foramen illud in superficie relictum ascendat: ille siquidem adhuc evaporans, materiam non satis calcinatam esse subindicat: Sed quando omnes ejusmodi spiritus fumantes evanuerint, ignem propè ad vivum augeo ad quadrantem horæ, ac tandem crucibulum eximo, in frigidatumque aperio, nec non materiam extraho, ubi *Antimonium* in fundo à fuliginibus, sicuti regulum à scoriis separatum inveno. hoc *Antimonium* à salibus malleo aliquo detruncio, atque in pulverem tero, qui instar *cinabrii rubicundissimus*, & in re medica nonnullis medicamentis præstantissimis conficiendis accommodatissimus est; atque uti hic optimus, ita & celeberrimus est *Antimonium calcinandi* modus, cum quod intra dimidiæ horæ spatium perfici possit, tum quod nihil salium secum retineat, sed à se protrudat.

Quomodo verò corpora metallica ignis violentiâ in calcem reducantur per combustionem, & reverberationem, quarum illa incineratione, hæc vitrificatione fit, dicendum restat.

PARADIGMA V.

Quomodo Vitrificatione Metalla, & combustionem in transparentem vitrum convertantur.

Cum Incineratio vegetabilibus, animalibusque proprie conveniat, de iis in sequentibus

Quid incineratio.

Cap. VI. *tibus* fufius agetur; quare hoc loco tantum de mineralibus, quæ in calcem solum, non verò in cineres refolvuntur, dicendum est. Quomodo itaque *Argentum vivum*, seu hydrargyrum vitrificetur, hoc fume experimentum.

Capiunt oleum vitrioli rubeum secundum artem factum, & rectificatum, in hoc argentum vivum per sublimationem aut per sal, & acetum lotum, & depuratum refolvunt, idque continuò in calore tamdiu foveat, donec nullus omnino *Mercurius*, nec vivus, neque præcipitatus amplius appareat, sed totus in oleo forma liquida lateat. Quo facto, oleum hoc *Mercurius* continens in retortam vitream & quantitati materiæ convenientem fundunt, ponuntque in catino arenario, atque accenso igne oleum à Mercurio in appositum vas recipiens propellunt; atque ita *Mercurius* per præcipitationem in calcem erit redactus. Hujus præcipitati accipio uncias duas, calcis, argenti & salis ammoniaci ana unciam unam, eaque in vicem trita, & commixta, nec non in phiala posita, ad sublimationem accommodant, ubi sal ammoniacum ascendit, & *Mercurius* cum Luna etiam servato pondere, in fundo manent in modum auri purissimi; postea in vitro forti, aut crucibulo devitreto in furnum venti ad fluendum ponunt, ad auctoque igne in fixum, transparentem vitrum, quod de calore aureo ad pallidiorem descendisse videtur, abit; vitrum hoc infinitarum, ut ipsi putant, virtutum est, quas singulas hoc loco recensere, neque instituti, neque æquitatis est, sed demonstrato conficiendi modo solerti Chymiatriæ indagatori committimus.

PARADIGMA VI.

Quomodo aurum vitrificari possit in diaphanam substantiam, ex mente Libavii.

Accipe auri purissimi unciam semis, & Antimonii Ungarici uncias octo: pone in tigillo ad ignem, ut invicem fundatur, & ubi fufum est, effunde; cave tamen ne in regulum abeat; hanc misturam probe, probeque contere, ut fiat pulvis subtilissimus, qui calcinandus est eo modo, quo antimonium calcinant, quando vitrum conficere volunt, donec non amplius fumiget. Quando igitur pulverem ita fixum habes, tigillum ad ignem pone, ut apprime candeat, ut abeat in vitrum, postea paulatim eo modo pulverem in vitrum funde, ut fluat tantisper, donec vitrum hoc sit rubeum, & transparentem, quod bacillo aliquo ferreo probare potes; & invenies aurum in fundo crucibuli dimidia parte diminutum. Vitrum in pelvim effunde, & habebis aurum transparentem, cum vitro antimonii æquali pondere mixtum.

PARADIGMA VII.

Quomodo sulphur in vitrum elaborari possit per ignitionem.

Accipe sulphuris vulgaris magnam quantitatem, poneque in crucibulo, vel testa, tres

lotones pro una vice, sub tegula fornicata ignita, ut comburatur; quando illud sulphur est combustum, pone alios tres lotones in testa, ut & idem comburatur, quod tamdiu facies, donec una libra in testa sit combusta, & videbis cinerem aliquem grisei coloris; sed de hac libra sulphuris non amplius, quam drachmas duas cinerum accipies, de secunda, & reliquis integrum lotonem accipies. Combure modo prædicto decem libras sulphuris, & cinis ille, qui antea griseus erat, fiet instar sanguinis, rubeus, atque modo insequentem in vitrum rubicundum abibit. Recipe hujus cineris rubei optime triti unciam semis, & boracis drachmam unam, & igne intensissimo funde, atque fiet vitrum aliquod transparentem in signibus virtutibus, uti dicunt, præditum.

PARADIGMA VIII.

Quomodo in tinctura Antimonii extrahi possit per Reverberationem, ex mente Chymicorum.

Ad Ignitionem pertinet Reverberatio, qua stibium, cæteraque corpora igne vivo reverberante, & reperiunt in calcem subtilem, per reverberationem clausam, vel apertam reducuntur.

Accipiuntur antimonii, & salis ammoniaci partes æquales, & in retorta posita, igne forti propelluntur, ibi antimonium omne transit, nec quicquam nisi fæces turbulentæ in retortæ vase remanent; Antimonium hoc modo per retortam dissolutum, sale ammoniaco frequenti ablutione separato, ut dulce nulla falsedine infectum relinquatur. Hoc exsiccatum minutissimè tero, & in alcohol converto, nostroque reverberatorio impono, & accenso flammæ igne unum duntaxat fumarium aperio tantisper, donec nostrum antimonium, quod rubeum fuit, in albedinem convertatur. Quando album factum est, secundum fumarium aperio, quousque ignis auctior albedinem ipsi exuat, & flavedine ipsum decoret. Amplius apparente flavedine, tertio fumarium aperto, ad citrinum colorem illud promoveo, atque quarto ad perfectam rubedinem perduco. Huic antimonio rubeo spiritum ex vino factum affundo rectificatum, essentiamque, sive tincturam clauso vase extraho. Quando spiritus vini amplius non tingitur colore rubeo, eum à tinctura abstraho. Hæc vera est, uti ajunt, Antimonii tincturæ, cujus Theophrastus mentionem facit, præparatio.

PARADIGMA IX.

Quomodo per Subtiliationem, qua partes siccae subtiliores elevantur cum adhærentia sui vasis, magno, vel parvo tempore sublimari queant.

Subtiliatio est dissolutio, qua partes subtiliores à crassis, spirituales à corporeis, volatiles à fixis instar fumi, vi ignis elevantur, & in summitate capitelli condensantur.

Paradig.

Sulphur vitrificare.

Reverberatio seu ignitio.

Tinctura antimonii per seculum ratio.

Theophr.

Theophr.

Subtiliatio quid?

Sublimatio duplex.

Vitrum Linnæ.

Aurum vitrificatum.

Secl. I. *limatio* sub se continet exaltationem, elevationem, & fixationem, & mira in transmutatione rerum præstat; in hac enim purum ab impuro separatum figitur, ita ut in igne permaneat inalteratum. Si enim, quod sublimatum est, cum suis sæcibus iterum teratur, misceaturque, & ut antea sublimetur, quod toties fiet, donec non amplius sublimetur, sed omnia simul in fundo maneat, ac fixa sint; ex iis postea fiet lapis, & oleum, quando, & quoties velis, nempe si infrigidatum in aëre, vel vitro ponas, ibi enim statim resolvetur in oleum, quod si iterum igni committatur, denuo in lapidem indurabitur magnæ virtutis; multa quoque corrosiva amara in dulcia, dulcia in amara converti hujus ope suo tempore dicemus. Mirum quoque, quodlibet metallum per sallem ammoniacum sublimatum, frigore in oleum, igne in lapidem verti, quod unum ex maximis Naturæ mysteriis putant Alchymistæ, metallum in lapidem transmutare; sed quid hoc ad lapidis in aurum metamorphosin conferat, non dispicio, cum lapidem in metallum transmutare sit impossibile, cum essentialiter à metallo distinguitur; quare, tantum accidentaliter dicenda est; lapis enim videtur, qui revera ex se & sua natura lapis non est. Valde hoc experimento triumphat *Paracelsus*, ad magnæ Artis veritatem adstruendam. Sed demus exemplum quomodo *flores sulphuris* hac arte confici possint. Sic age:

Mira vis salis ammoniaci.

Paracelsus.

Flores sulphuris conficiendi ratio.

Accipe materiam aliquam sublimandam, eamque vel solam, vel aliis admixtam materiebus, vasi alicui vitreo aut terreo inferius lato, vel profundo include, ita ut duabus partibus vacuis tertia impleta sit. Vasi huic, sive cucurbitæ alembicum cæcum in vertice parvo foramine perforatum impone, luto obducto, ne spiritus, aut partes sublimatæ exhalare possint, obfirma; deinde in catinum arenarium tribus digitis à fundo, & parietibus intercedente arena, vel in ignem liberum pone, caloremque per gradus auge. Primò posita in vitro lamina aliqua ferrea levigata facilè explorabis. Cum enim humiditas aliqua adhuc residua est, laminæ illa adhæret; sed quando omnis humiditas discessit, spiritus sicci ascendent, & tunc alembici foramen superstrato aliquo vitro, munito luto bono, ne spiritus expirent, claude; tandem ignem tantisper fove, donec omnis materia sublimanda elevata sit. Nonnulli loco cucurbitæ scutella, vel concha aliqua ferrea materiam continente cum vitreo cono parietibus vasis inferioris ritè accommodato, utuntur. Verbi gratia: Accipio *sulphuris citrini* optime purgati duas libras, salis communis & vitrioli Ungarici parum calcinati ana libram semis, pulverisata singula, & invicem mixta pono in cucurbitam, impositoque alembico cæco in vertice perforato, accendo ignem

Alia ratio.

primi gradus, donec humiditas evanuit, tum clauso orificio gradatim procedo, quousque omne sulphur subtilius ascendit. Hoc sulphur, *flores sulphuris* à Chymicis dictum, ex alembico exemptum secunda, vel etiam tertia vice, semper addendo quartam partem salis & vitrioli, per sublimationem redintegratam rectifico, & accipio *flores sulphuris* pulcherrimos, pluribusque affectibus resistentes.

CONSECTARIUM.

Hoc pacto *salis* quoque *Ammoniaci sublimationem* perficies: Accipe salis communis quantum vis, eoque ollam comple, & tege, ne carbones, aut cineres in eam incidant; pone ollam in terram, & tege carbonibus extinctis, deinde accensis carbonibus ad ollæ candefactionem, iis verò in cineres redactis in olla refrigerata invenies sal præparatum, quod *sal calcinatum* dici potest; deinde accipe salis ammoniaci triti libram unam, & æqualis quantitatis addita limatura ferri, mistum sublima, sublimatum hoc iterum tere, & sublima, & ubi sal incanduerit, sublimationem perfeceris: hujus salis ammoniaci hoc pacto præparati accipe quantum reperis, & salis calcinati 12. tere invicem, & septies sublimato singulis vicibus sal præparatum appones, & habebis quæsitum.

Sublimatio, quæ & elevatio humida dicitur, nihil aliud est, quàm partium humidarum in halitus attenuatarum distillatio, qua partes subtiles à grossis separantur, estque vel recta, vel obliqua. *Recta* est, quando partes humidæ subtiliores fursum elevatæ, & frigidi alembici fornici adhærentes, in humorem condensantur, atque per ejusdem rostrum guttatim in ejus receptaculum distillant, & relabuntur. Elevatio verò humida *obliqua* est, quando vase oblique jacente, humor elevatur, sitque vel per latus, vel per retortam; per latus elevatio perficitur, quando vase oblique, & in latus inclinato, humor prolabitur, ut ex vasis Schematismo patet: quo modo *flores antimonii* rubei optimi parari solent. Elevatio per retortam est, quando humor ex retorta propellitur, uterque hic modus in rebus, quæ tenacioribus spiritibus pollent, usum suum habet. v. g. Si *oleum Philosophorum* haud vulgare conficere hac operatione velis, sic age: Accipe ceræ purissimæ uncias 13. Terebinthinæ 18. Benzoini 1. Aquæ vitæ rectificatæ 30. Cineris communis 6. misce, & secundum artem per retortam distilla, & proderit phlegma, aqua & oleum, quæ invicem separabis, & quodlibet seorsum conservabis, & aqua proderit ad pestem, oculorumque suffusionem, ad omnium vulnerum medelam urinæque obstructionem, ad puncturam laterum, seu pleuritim, oleum mirificè confert. Sed de hisce in sequentibus suo

Consect.

Salis Ammoniaci sublimatio.

Sublimatio humidiorum duplex, recta & obliqua.

Sublimatio obliqua quid sit.

Oleum Philosophorum quomodo parandum.

Cap. VI. suo loco uberius. vasa in sequenti Libro, Sect. de Arte distillatoria, vide.

Ex prædictis habes, quomodo humores per sublimationem eleventur, modò restat, ut & exempla demus de operatione per Descensum calidum, vel frigidum. Est autem Descensio calida liquoris è corporibus dissolutis in verso vase distillatio: cum enim nonnulla corpora, uti ossa, ligna, similiaque, quorum humor uti ob gravitatem sursum adscendere non potest, ita per descensum, effectum sublimationis obtinere debemus. Vasa in sequenti libro consule.

PARADIGMA X.

Quomodo per Descensum distillatio calida rerum graviorum perficienda sit.

Accipe cucurbitam terream, eique dissolvendorum fragmenta impone, eaque, ne inversa cucurbita decidant, nonnullis majoribus fragmentis, vel bacillis transverse juxta se positis tege. His peractis aliam cucurbitam, in qua parum aquæ sit, huic inversæ applica, ita ut superior exacte cum inferioribus orificio conveniat, sed inter utramque laminam aliquam satis fortem ferream instar lancis concavam, & perforatam collocatam esse decet, quæ decidentia fragmenta, ne in suppositum vas dilabantur, detineat: tandem optimo luto clausuras obfirmatas arefac, vasque in sua fornace pone, & vas recipiens, in arena, vel cineribus colloca, ut ab ignis violentia tutum humorem depressum eo facilius recipiat.

Quomodo verò per descensum frigida distillatio, quam deliquium, seu filtrationem vocant, expedienda sit, accipe.

Deliquium quid? Deliquium est descensio frigida, quando corpora coagulata cellæ, aëri, puteo, aut alteri frigido, & humido loco super marmore, tabula vitrea, vel per manicam, ut vocant, Hippocratis exposita, externæ humiditatis beneficio, quæ dissolvendis corporibus adjungitur, in humorem resolvuntur, & in subiectum vas desfluunt. Resolvuntur autem in frigido potissimum pulveres calcinati, salia, & alia hujusmodi corpora, quæ salis naturam redolent, quæ in frigido resolvuntur, & in calido iterum coagulantur.

Filtratio quid? Filtratio est Descensio frigida, quæ humores aquosos per filtrum, pannum laneum, lineum, setaceum, aut chartam bibulam convolutam, aut complicatam in modum infundibuli, relictis in filtro sæcibus dimittit.

Exaltatio. Habet & exaltatio, sive subtiliatio alias duas sibi annexas species; exaltationem, & digestionem, qua res brevi tempore sensim dissolutæ in puriorem, majoremque virtutis suæ gradum degenerant: quæ verò majus tempus requirunt, vocantur Circulatio, &

Circulatio. Ablutio. Circulatio est exaltatio vapores rerum in vase circulatorio circumvolutos abjectis impuritatibus, quæ alias separari

nequibant, in gradum præstantiorem constituens: cujus hoc fume experimentum.

PARADIGMA XI.

Quomodo vinum v. gr. Circulationis beneficio, in nobilissimam essentiam sublimari debeat.

Accipe rem exaltandam, poneque in vase circulatorio, idque Hermetice claude, ac in arena, vel balneo colloca, & eousque in eo detine, donec metam suam assecuta est. v. gr. Multum operæ, & studii in vera spiritus vini extractione impenditur, ut ille sine omni phlegmate haberi possit, quotiescunque enim levatus fuerit, semper aliquid phlegmatis secum ducit: proinde circulationis modum hujus exemplo demonstrabimus. Sumitur vinum generosissimum, quod ad manum esse potest, illudque in capaci circulatorio funditur, figillatoque orificio in balneo maris ad quatuordecim dies ponitur, ut continuè aqua ferveat; postea eximitur, & in phialam funditur, calidumque hyemis tempore in frigida nivali aqua apposito, & agglutinato alembico cum receptaculo, æstate autem in cella vasi conchas glaciales continenti imponitur, & spiritus purus, atque ab omni phlegmate liber alembicum transcendet, & in receptaculum dilabatur. Quando nil amplius adscendet, receptaculum amovetur, phialaque eximitur cum vino, quod nullum verum spiritum, sed tantum vinum adustum continet: Spiritus hic vini adhuc in circulatorio positus tанди rotatur, donec amplius de vitro in vitrum nequit, sed per distillationem, seu humidam elevationem promovendus est: quando autem materia, in quam agere debet, receptaculo imponitur, facile illam amplectitur, & fugam relinquit. Modus hic albo calculo, ut ajunt, notandus est.

Sequuntur modò reliquæ operationis Chymicæ species, quæ sunt Ablutio, Imbibitio, Cohobatio, Digestio, Ceratio, Putrefactio, Extractio.

Ablutio. Ablutio est exaltatio crebris infusionibus res immundas abluens, & ad puritatem reducens.

Imbibitio. Imbibitio est ablutio, qua liquor corpori adjunctus elevatur, & exitum non reperiens in corpus recidit: idque crebris humectationibus tantisper abluit, donec cum illo primo coagulatus amplius ascendere nequit, sed totus fixus manet, qua operatione in Alchymia nil arcanius.

Cohobatio. Cohobatio est liquoris corporis sæpius effusi frequens abstractio, unde cohobare vel per cohob effundere ab Arabibus mutuata voce, nil aliud, quàm reiterare notatur.

Ceratio. Ceratio est mollificatio rei duræ, vel succi non fusibilis ad liquefactionem preparatio; Dicitur autem ceratio, quod medicinam Chymicam ad instar ceræ igni admotam facile fluxilem reddat. Alchymistæ toti sunt in argento vivo in aurum, & argentum

Secl. I. per *cerationem* convertendo; hæc enim medicina convertendo Soli, aut Lunæ per medicinam jungi volunt, unde humiditate igne consumpta, inspissatio, & fixatio fit operis; de quo suo loco.

Digestio. *Digestio* est subtiliatio, qua longo tempore res crudæ calore digestivo dissolvuntur, habetque duas species, Putrefactionem, & Extractionem.

Putrefactio. *Putrefactio* est digestio, qua substantia rei ex vaporum retentione, calidique externi accessione, ad nobiliorem essentiam generandam dissolvitur: Cujus proprium est, veterem naturam rerum consumere, novam formam introducere, quo subinde, & plerumque alterius generationis fructus producuntur: Nam spiritus corrosivi per eam dulcescunt, & mitiores redduntur, colores in ea immutantur, purum ab impuro separatur, impuro subsidente. Peragitur verò *putrefactio*, quando materia in vase collocata, vas in fimo ponitur, fimi que calor ad tempus præfixum conservatur; vel etiam fit, dum vas *balneo roris* imponitur.

Extractio. *Extractio* est digestio, qua è corporea concretionem partes subtiliores & puriores ab affuso aliquo menstruo apprehensæ relictis fæcibus dissolvuntur. *Exemplum* hujus apponam.

PARADIGMA XII.

Quomodo Reubarbari Extractum fiat.

Sume *Reubarbari* quantum vis, illoque pulverizato tantum vini spiritus infunde, ut quatuor digitis illi supernatet, clausoque vase per quatrimum ad digestionem in balneo colloca, postea aperto vase per inclinationem spiritum coloratum à radice separa, affusoque alio spiritu, vas clausum rursus ad digestionem pone, idque tantisper, donec spiritus non amplius coloretur. Tunc enim omnis tinctura, & essentia è *Reubarbaro* extracta est. Porro confusis omnibus extractionibus, spiritum in *balneo Mariae* abstrahe, residuamque essentiam in vitro vase ad usum reserva, quæ in evacuanda bile, & aliis effectibus plurimum potest.

PARADIGMA XIII.

Quomodo Vitrioli magni secretum arcani fiat, ex secretis Coll. Rom.

Recipe *vitrioli* Romani, aut Ungarici libras duodecim, dissolve illud in aqua vulgari distillata, postea pone illum in cineribus calidis, ut aqua evaporet, donec crustam aliquam accipiat, tunc colloca in loco frigido, ad duos, vel tres dies, & *vitriolum* sepositis nonnullis fæcibus lapillescet. Accipe hoc *vitriolum* & pone in concha vitrea in hypocausto calido, ita tamen ut concha sit tecta, & videbis *vitriolum* abire in pulverem primò album, deinde flavum. Tunc iterum in aqua communi distillata dissolve, & permittite stare in cineribus calidis 24 horis, atque plurimas fæces in fundo vasis invenies; decanta

quod purum est, coagula, sepone in concha, atque iterum dissolve tamdiu, donec nullas amplius fæces deponat, & ad dulcedinem vergat. *Albo* autem *calculo* notabis ejus viriditatem probè, probeque esse conservandam, alias enim oleum, & opera perderetur. Postea pone illud *vitriolum* purificatum in phiala, quam Hermetico sigillo bene occludes, & in furno Philosophico pones, ubi ignem de decem diebus ad decem dies gradatim augebis, & *vitriolum* ad rubedinem appropinquet, donec tandem instar rubini rubens sit. Rubeum hoc *vitriolum* exime, & pone in cucurbita vitrea, affunde spiritus vini correcti, & puri bonam quantitatem, & quatuor, aut quinque diebus bene clausum in calore leni asserva; postea spiritum decanta, & alium recentem affunde, quousque omnem vim, & efficaciam ex *vitriolo* hoc extraxisti. Extractiones hæc pone in cucurbita, & in *balneo maris* spiritum separa, affunde spiritum, iterum separa ad tertiam vicem, semper remotis fæcibus. Demum aquam pluviam distillatam Extracto affunde, lava, & ad quatuor, aut quinque dies in cineribus colloca, ut quantum potest, extrahat. Quod solutum est, decanta, & aliam aquam distillatam appone, totidemque diebus in cineribus calidis asserva, idque tribus vicibus reitera. Extractiones hæc confunde, & in balneo maris aquam separa. Postea accipe hoc extractum, pone in cucurbita mediocri, appositis, & allutatis alembico, & recipiente, atque distilla primò igne lento, deinde auctiore, & ascendet *sanguis Leonis* viridis instar rubini rubeus, qui nocte, uti ajunt Chymici, intempesta & tenebrosa instar carbunculi lucet, cujusque odor omnia alia odorifera antecellit. Hoc tamen prodigium necdum mihi videre licuit; unde illam hyperbolen Chymicorum assevero.

Extractio Vitrioli tam gustu, quam odore dulcis.

Accipe *Vitriolum Romanum* ad rubeum calcinatum colorem, deinde super unamquamque libram suffunde duas quartas aquæ perfecte rectificatæ, pone ad digerendum in balneo maris quinque dies, tunc refrigeratum vas. Evacuato aquam vitæ, ut poteris clarissime, & purissime ab omnibus terrenis fæcibus, vel, si tibi videbitur, filtra illam, postea serva: Melius erit, si in balneo servaveris, & liquor hic erit coloris flavi. Hoc facto, accipe fæces remanentes, & effunde illas in novam terream patulam, si verò ad fundum vasis nimis pertinaciter hæserint, affunde aquam frigidam, atque move, donec omnes fæces subtraxeris. Evapora aquam bulliendo: calcina fæces, calcinataque in tenuissimum tunde pulverem, ut antea, & aquam vitæ superfunde recentem, & extrahe ut prius, & videbis
Spiritum

Mira vis putrefactionis.

Extractio.

ca. VI. hinc
de
nec
tet
a
m
re
ale
pur
adi
aq
& h
in f
mar
rin
con
dei
Eva
quis
mo
han
triu
cip
trah
pres
cul
qu
ni
lum
cipe
qu
ni
in
ig
ed
me
& f
terp
ciao
mar
qu
pon
du
reg
fir
rat
me
abe
reli
tilli
lum
que
lum
mon
arac

Cap. VI. *spiritum* tuum colore viridi tingi. Ne igitur ab exsiccatione, & affusione desistas, donec omnem viridem colorem, qui in eo latet, habeas, quem in balneo pone ad quinque dies, ad usum mox ostendendum. Nunc ad *tingituram* illam *luteam, flavamque* redeamus, quam antea in balneo bene obturatam reliquimus; Illam pone in cucurbita cum alembico optimè allutato, in cineribus bene purgatis, & distilla simul oleum sanguinis ad instar rubeum, & aquam vitæ: postea aquam vitæ in balneo lento ab oleo separa, & habebis *oleum* hoc, uti vocant, *benedictum* in fundo vasis relictum. At si cucurbita primæ distillationis nigræ, vel albæ remanserint fæces, illas uti hujus Lapidis terram conserva. Jam ad *aquam* illam *viridem* redeamus, in qua terra alba, & sal continetur. Evapora igitur aquam vitæ ab illa, & quidquid remanet est terra, à qua *sal albißimum* modo sequente est extrahendum. Accipe hanc terram, & pone in ollam, spatioque trium dierum in reverberatorio calcina; excipe postea ex igne, & cum aqua vitæ, extrahe sal crystallinum, & hoc modo habes *pretiosum* illud *sal*, & *oleum vitrioli*, cujus facultates Medico perito relinquo.

Sal crystallinum.

Sequitur modò *Liquefactio probatoria*, quæ fit vel per cineritium, vel per antimonium; illa fit, quando metallum per plumbum fulminatur, probaturque, cujus hoc accipe Experimentum.

PARADIGMA XIV.

Quomodo Metallum per plumbum fulminetur.

Fulminatio.

Sumitur itaque catillus cinereus, & sub regulam fornicatam in furno probatorio collocatur, quo carbonibus ad summum impleto, prunis quibusdam vivis in capite ignis accenditur, & continuatur; ut autem eò celerius catillus candesciat (anteà enim metallum non est imponendum), orificia, & spiracula aperta sint. Postquam igitur interposita hora una atque altera, probè incanduerit, imponatur portio ad rationem materiæ probandæ proportionata *plumbi*, eaque sensim; qua liquefacta metallum imponitur, & pro re nata, omnia orificia clauduntur, ignisque artificiose regitur. Hoc regimen necesse est ab experienti demonstrari ad oculum, variat enim pro materiæ ratione; ita tandem fiet, ut cum plumbo metalla perfecta exurantur, atque in fumum abeant, scoriæque ad extrema propellant, relictis *metallis perfectis* solis in medio catilli: Si autem fortassis contigerit, ut plumbum cum metallo probando indurescat, neque igne ad fluxum permoveri possit, paululum antimonii in cochleari additur, & in momento in pristinum statum redibit. Hoc arcanum Artifices docimastici pro secreto

Metalla plumbo comburuntur.

magno habent; tandem forcipe exempto *Paradig.* catillo metallum adhuc calidum cultello separatur.

PARADIGMA XV.

Quomodo per Antimonium Aurum ab Argento, cæterisque metallis separetur.

Accipe *Aurum* aliis metallis mixtum, ipsique tres partes antimonii pulverizati commisce, & in crucibulo igni contumaci in furnum ventosum pone; postea juvante, si placet, folle, probè liquefactum in pyramidem calefactam, sevoque illitam transfunde, ubi labris malleo concussis, regulus aurum continens, in apice residebit, quem malleo detrunca. *Antimonium* porrò residuum rursus in tigillo igni ad tertiam etiam vicem impone, & prædicto modo procede, ut omne aurum ex antimonio protrudatur. Tandem regulos hosce, in catillo terreo prope follem pone, carbonibusque superpositis in modum fornacis ignem accende, tandiuque flammam superinduces, quousque omni antimonio evaporato, *aurum* purum, putumque resideat, quod statim coagulatur.

Hiscæ apponimus *coagulationem*, qua res liquidas, & molles ad solidam massam per humiditatis privationem reducimus, de qua suo loco; quæ quidem vel in frigido, vel in calido perficitur. *Coagulatio calida* est, quando calore conveniente res dissolutæ coagulantur. *Frigida* est, quando res in calido resolutæ, in frigido coagulantur; & sub se continet fixationem, & fermentationem.

Fixatio verò est rei fugientis ignem, ut eum non amplius fugiat, sed in eo fixa permaneat, per ignem assuefactio, sive ea fiat per calcinationem, sive per decoctionem lentam, & diurnam, sive per crebram sublimationem, sive per crebrò reiteratam solutionem, & coagulationem, sive tandem per rei fixæ additionem perficiatur.

Fixatio.

Fermentatio verò uti exactiorem expositionem requirit, ita peculiari capite eam describendam censuimus.

Fermentatio.

Atque hæc sunt, quæ de operationibus Chymicis *Lectori* communicanda duxi, sine quibus præcognitis nemo se ad perfectam Chymicæ notitiam perventurum speret; ut proinde antequam Tyro ad sequentia procedat, hæc cognitu perneccessaria sint; ut proinde quicumque hos *canones* ritè perceperit, nullam in terminis Chymicis, Librorumque lectione difficultatem sit reperturus. Nihil itaque modò restat, nisi ut calamus ad magnum illud Chymicorum de *Lapide Philosophorum* mysterium convertamus, ut quid in hoc intricatissimo negotio humano ingenio, artisque industria fieri, quid non fieri possit, veritatis amatoribus innotescat.

DE LAPIDE PHILOSOPHORUM.

CAPUT I.

Quid sit Lapis Philosophorum, quidnam Elixir seu Tinctura philosophica, & an ejus ope verum & naturale aurum arte produci possit.

Cap. I. **V**ix ullum, uti supra meminimus, in Physiologia argumentum tot, tantifque, tamque acribus Auctorum velitationibus exagitatam, tanta opinionum varietate discerptum, (quibus intricato oppositionum fune sese nunc in hanc, nunc in illam partem trahere, lite in hunc usque diem pendente, contendunt) quàm hoc de *Chrysopeia* thema sanè curiosissimum reperi. Ego sanè ultro citroque singulorum rationes penitus ponderans, quid sentiam eo quo par est candore aperiam. Quod dum facio, non cum pseudochymicis rudi, & illiterato hominum genere, sed cum Philosophis mihi negotium esse, *Lector* sibi persuadeat.

Difficultas hujus argumenti.

4 Sententia de Chrysopeia.

Metallurgia.

Sophistica Chrysopeia.

Alchymia proprie dicta Chrysopeiam promittit.

Quatuor principales circa auriferam artem sententias reperi. Prima eorum est qui Chrysopeias artem *adivā* putant. Secunda eorum, qui ex Mineralium metallorumque glebis arte separant, quàm *Metallurgiam* vocamus, de qua in *præcedenti sectione* multis variisque processibus egimus; & de hac nulla prorsus est difficultas, cum istiusmodi aurum, argentumque primùm in humanæ negotiationis commercio locum meritò obtineat. Tertiam sententiam Theologi potissimum tuentur, qui asserunt, aurum quidem posse produci quasi verum, quod tamen pro vero non liceat vendere æquali pretio, quo verum venditur, neque in medicinis illud adhibere licitum esse, quod nos imposterum *Sophisticum* appellabimus, fitque, cum auro, & argento aliud quodpiam metallum conveniens adjungitur, unde per artem tertium quid resultat, & sub auri nomine venditur, eoque Collybitæ ut plurimum utuntur, quam & *legam* vocant. Quarta sententia propria Alchymistarum est, qui arte Chymica aurum non solum verum, & genuinum, sed & naturali multò nobilius, excellentius, puriusque produci posse existimant. Nos media via incedentes, neque *ἄριστος*, *ἀδύνατος*, neque etiam eo modo id fieri, quo Alchymistæ illud produci posse existimant, asserimus. Quod ut ostendamus, primò de *Lapide Philosophico*, circa quem totus controversiarum cardo versatur, cujus ope metallica corpora imperfecta in aurum, vel argentum pro medicina rubri, vel albi ratione transmutari, tingi, & per projectionem in infinitum multiplicari posse asserunt.

Lapis Philosophorum.

Lapis Philosophorum definitur ab Alchymicis, magnum in Arte mysterium, & universalis Medicina, quæ non modò corpus humanum validum in suo vigore conservat, læsumque pristinae sanitati restituit, sed etiam metalla imperfecta depurando, decoquendo, & nativum colorem ministrando ad summum finem, quem Natura intendit, brevi temporis spatio in purum aurum, argentumque transmutat in infinitum multiplicabile. Alii talem ei definitionem assignant: *Lapis Philosophorum* est purissima, fixa, & simplicissima substantia metallica, quæ supra metalla projecta infinita quantitate, illa in verum aurum aut argentum convertit, & humanum corpus in suo vigore conservans; vel, qui metalla à Natura summè depravata, frequenti solutione ad secundam generationem perducit. Hoc alii *Elixir* vocant; alii *Tincturam*, quæ omnia metalla in aurum, argentumque substantialiter tingit, ita ut si mare foret Mercurius, illa universum superjecta *lapidis benedicti*, ut vocant, medicina, illud sit in aurum, argentumque, pro lapidis rubei, aut candidi ratione transmutatura, juxta illud Augurelli:

Ipsius ut tenui projecta parte per undas Equoris, argentum si vivum tunc foret æquor, Omne vel immensum verti mare posset in aurum.

Ita dicunt *Isaacus Hollandus*, *Paracelsus*, *Vil-
lanovanus*, quibus dici vix potest, quantum se rectè sentientium Philosophorum ludibriis fannisque exposuerint. Quod verò hoc merum figmentum sit in *sequentibus* amplissimè dicitur; ut proinde haud incongruè, uti ex definitione patet, Lapidem, *mysterium* dixerint, cum revera totus, & sensu, & re mysticus dici possit, veteresque Philosophi prorsus aliud per istiusmodi lapidem, *Elixir*, *Tincturam*que intellexerint, quàm, id quod moderni Alchymistæ sibi imaginantur. Mirum & illud est, hunc omnium penè rerum similitudine describi: hunc enim vocant *Cælum*, *chrysosema*, *semen auri*, *terram benedictam*, *aquam vivam*, *aquam vitæ*, *aquam siccam*, *lignum vitæ*, *figillum Salomonis*, *ignem Naturæ*, *Lac virginis*, *Mercurium Philosophorum*, *Draconem*, *Aquilam*, *Corvum*, *Laton*, *Elixir*, omnium morborum medicamentum, de quo qui bibit, non moritur, & similia partim ridicula, partim irreligiosa, quæ omnia, ne tot nugis diutius immerer, vide

in

Cap. I. in *Hermetem* fabulosum *Trevisanum*, *Isaacum*, *Morienum* fictitium, *Lullum*, *Paracelsum*, cæterosque Arabes in turba Philosophorum. Ut verò adducta Chymicorum de *lapide Philosophorum* dissensio luculentius intelligatur, primò de *materia lapidis* verè mysteriosi; deinde de *modo* eum conficiendi, dicamus, ex quibus haud dubiè propositæ dissertationis veritas eluceſcet.

Diximus in præcedentibus, Naturam ex quatuor elementis tria generare principia, Salem, Sulphur, & Mercurium, atque ex iis simul debita proportione junctis metalla generare, arbores producere, animalia gignere, & ubi ad terminum suum pervenerit, tanquam ultimo fine jam adepti, cessare. Quæcunque enim sub Lunæ circulo continentur, in tria distribuuntur genera, non plura, nec pauciora, triplici Regno distributa, Mineralium, Vegetabilium, Animalium: In hisce tribus Natura suum sibi imperium vendicat, & iis agit, movetur, operaturque, ut si quid aliud extra illa quæras, id verius in *Utopia*, quàm in Naturæ imperio quærere censearis. Ad Naturæ itaque exemplar veluti prototypum attendere debent Alchymistæ, ut finem suum consequantur. Nam uti in præcedentibus diximus, nisi communem omnibus metallis materiam assumpserint, ad magnæ Artis opus perficiendum, nunquam assurgent.

Quæritur itaque Quænam sit admirabilis illa Chymicorum *materia*, ex qua tantos venantur auri, argentique thesauros? In hac materia determinanda, uti explicari vix potest, quantum inter se Auctores tum re, tum nomine dissentiant, ita vel ex hoc ipso capite Artis incertitudinem sat, superque ostendunt: vel enim unus veritatem attingit, vel omnes simul. Sed sicuti illud incertum est, ita in posteriori veritas tot contradictionibus involuta, locum habere non potest. *Villanovanus* insectatur *Lullum*; utrumque impugnat *Paracelsus*; hunc *Libavius*, omnium bipedum quadrupedumque nequissimum impostorem intitulat; omnes verò reliqui contra *Libavium* insurgentes, sycophantam livore plenum, mordacitate Satyrica efferum vocant, omnes tandem singulos fatuos, & ignaros rerum intitulant: & cum de re convenire non possint, in se invicem innumeris conviciis, opprobriosisque nominibus, canum instar, sæviunt, ut proinde veritatis indagandæ loco, non nisi convicia, scommata, calumnias, & maleferiatæ gentis opprobria audias.

Non minor est de *materiæ* denominatione dissensus: Nonnulli scoriam ferri; quidam salem, aut alumen, aliqui Magnesium, Cadmiam, Chalcantum: non defuerunt, qui Arsenicum benedictam hanc *materiam* esse adèd firmiter sibi persuaserint, ut de eo illud *Sibylla* indigitatum velint, sed & recitemus versus, sic autem *Sibylla* dicit.

Ενια γράματ' ἔχω τετρασύλλαβός εἰμι, νόει με,
Αἱ τρεῖς αἱ πρώται δὴν γράμμασι' ἔχουσιν ἑξῆσαι
Αἱ λοιπαὶ δὲ τὰ λοιπὰ, καὶ εἰσὶν ἄφωνα τὰ πέντε.
Τὸ πρῶτος δ' ἀριθμὸς ἑξῆσιν ἑκατὸν εἰσὶ δὲ ἑξῆς,
Καὶ τρεῖς τρεῖς δεκάδες, σὺν γ' ἑπτά· γνῆς δὲ πέντε, εἰμι
Οὐκ ἀμύθη, ἔση γένησ' ἡμῶν σοφίης.

Quæ sic interpretor.

Sunt elementa novem mihi, sum tetrasyllabos autem,

Percipe me, prime tres syllabæ efficiuntur
Ex binis omnes elementis, cætera restant
In reliquis, quorum sunt non vocalia quinque:
Totius numeri bis sunt hecatontades octo,
Et ter tres decades cum septem, si scieris me,
Non te, qua potior, Sapientia Diva latebit.

Hisce versibus *Cardanus*, *Ronconetus*, & *Paracelsus*, primam lapidis materiam divina quadam revelatione per *Sibyllam* indigitatam asserunt, aliamque non esse, quàm *Arsenicum*: Ratio, quia Arsenicum est tetrasyllabum, & novem literis constat. Hanc verò frivolam conjecturam esse hinc patet; quod *Sibylla* non de materia lapidis, sed de nomine *DEI MYSTICO*, hoc loco, uti ex contextu prophetiæ patet, locuta sit. Unde ego penitius oraculi sensu expenso, ibidem *Sibyllam* sub allegorico, & ænigmatiaco numerorum calculo, quem Græci ἰσοψηφίαν vocant, nomen *CHRISTI* indicasse reperio: nomen videlicet

ὁ ἄθροισμα τῶν ὀμῶν *HOMO DEUS*, sive *DEUS HOMO*. Jam utrum ita sit, videamus. Primò dicit, sunt elementa novem mihi, & totidem literæ reperiuntur in ὁ ἄθροισμα; habet & idem hæc nomen quatuor syllabas: tres syllabæ efficiuntur ex binis elementis, α, θ, ω. π, σ. cætera restant in reliquis, id est, ὀμῶν. Sunt autem horum quinque non vocalia; videlicet in assumpto nomine ἄθροισμα consonantes quinque ν, θ, γ, π, σ. Numerus verò, qui indè resultat, sunt bis hecatontades octo, id est, 1600, & ter tres decades, id est, 90, cum 7. adèd ut totus numerus sit 1697. Si itaque ὁ ἄθροισμα τῶν ὀμῶν in numeros resolvatur, habebis eundem ferè numerum, de quo *Sibylla* loquitur, ut in margine patet 1674. Ἀρσενικὸν verò resolutum, non nisi 506 continet, qui numerus oraculo ἀνὸς Ἰησοῦ, quantum ab oraculi verbis dissidet, quis non videt? Sed hæc παραίρησις.

Sunt alii, qui ad lapidis materiam bufones, capillos, ovorum putamina, & ne quid turpitudinis desit, fluorem menstruum, aut sanguinem humanum, mumiæque condituram assumunt. Quidam tandem in terra, aqua, aère, in stabulis, ac latrinis inquirendum esse censent; & quamvis sapientiores hæc omnia de sale ubique reperibili sub allegoria quadam intelligi debere putent: multi tamen, uti *Bacon*, sub reali sensu,

Cardan.
Ronconet.
Paracels.

Interpretatio vera
Ænigmati
Sibyllini.

Varia de
Lapidis
materia
sententia.

Bacon;
uti

Natura Liber in rebus producentis.

Libavius.
Constitutus Alchymistarum inter se.

Sec. II. uti ex operationibus ejus patet; hæc accipiunt. Qui tamen propius accedere videntur, sunt ii, qui sulphur & hydrargyron propriam lapidis materiam asserunt. Sed ne hi quidem inter se concordant, dum nonnulli sulphur, & hydrargyron minerale, quidam illud quod Philosophorum vocant, intelligunt; & in hoc plerique celebrioris nominis Philosophi conveniunt. Quid verò sit Sulphur, & Mercurius Philosophorum, paulò post patebit. Qui verò sulphure, & Mercurio vulgari lapidem fieri posse sentiunt, summo opere hallucinantur. quamvis enim immediate naturam imitari conentur; occultos tamen Naturæ motus, processus, semitasque incomprehensibiles uti ignorant, ita in perpetuis quoque tenebris, ut in præcedenti Capite de Subterraneorum ergasteriorum fornacibus dictum fuit, hærebunt. Qui denique argentum vivum, & sulphur, quam primam metallorum materiam audiunt esse, decoquunt, meritò oleum & operam perdunt; cum argentum vivum, & sulphur, ex quibus aurum & argentum generatur, non sit ex mente Chymicorum, illud vulgo, cum illa duo suam perfectionem graduum consecuta sint: argentum siquidem vivum, si vel minimo igni admoveas, fugienstenues evanescit in auras, atque mixtum quoque secernitur, adeò ut nullis claustrorum repagulis stringi possit. Sulphur quoque igni appositum in alias, & alias formas convertitur, cum tamen amborum conjunctio ad finem usque digestionis in generatione metallorum sit necessaria.

Sulphur & Mercurius difficulter domantur.

Materia non invenitur in Vegetabilis natura.

Lullus.

Rogerus.

Diviso mineralium.

Falluntur quoque, quotquot in Marchesitis, Tutia, Antimonio, Arsenico, Auripigmento lapidem illum quærunt: cum in iis sulphur prorsus inseparabile sit, quod tamen nisi ultimate resolvant, separentque, nihil unquam efficient, adeò ut eo à dictis speciebus Mineralium separato, reliquum in pulverem abire necesse sit. Qui verò in Vegetabili natura lapidem quærunt, hi prorsus à schola Chymicorum eliminandi sunt, cum singulæ rerum species in proprio suo Naturæ gradu generatione perficiantur: homo hominem, bos bovem, planta plantam suæ speciei. Frustra itaque laborant, qui ex vino, uti Lullus, Lapidem confici posse putant; frustra, qui ex humano sanguine, aut urina, aut ovorum testis, uti Rogerus Baconus: stulte enim in natura quærunt, quod in ea non est: non enim de spinis uvæ, nec de tribulis ficus colligi possunt.

Toto itaque cælo, & contra Naturæ dictamina errant male feriat quidam Alchymistæ, qui lapidem extra propositi sui fines in nescio quibus rebus incongruis, dissimilibus, heterogeneis quærunt; materia, ex qua Lapis conficitur, lapis mineralis Naturæ sit oportet: sunt autem mineralia alia minora, majora alia. Minora sunt, quæ sine argenti vivi additione producuntur: ut sunt lapides,

falia, & corpora pure sulphurea. Majora sunt, quæ ex argento vivo constant, quorum alia malleum, uti aurum, argentum, æs, ferrum, plumbum, stannum, sustinent: alia non sustinent, uti Antimonium, Magnesia, Marchasita, diversæ pyritum species, quæ licet mercurio imbuantur, is adeo tamen male contemperatur dictis corporibus, ut fingi nulla ratione possit, ac proinde ex consequenti materia Lapidis esse non possunt. Neque quicquam ad Lapidis fabricam conferunt minora mineralia; uti sunt falia, nitrum, alumen, sal plumæ, &c. tum quia eorum productio cum argenti vivi generatione in forma, natura, & compositione differunt: tum quia unius speciei una est natura, & seminis proprietas, ex qua producitur; accedit, quod metallicis corporibus planè contraria quoad naturam reperiantur; salina enim corpora metalla corrumpunt, rodunt, & destruunt, & prout fixa, aut non fixa, pura, aut impura fuerint, omnia in nihilum redigunt, & quo subtiliora sunt, eo magis metalla à sua natura aliena reddunt, illorumque humidum innatum, in quo lapidis secretum latet, comburunt. Unde quicumque aquis fortibus, & acutis, cæterisque corrosivis metalla in materiam primam revocare conantur, Sisyphi saxum merito volunt, cum prorsus heterogeneæ naturæ ab iis, ex quibus Chymici Lapidis fabricam moliantur existant: neque sulphurea corpora quidquam ad rem faciunt, cum semper inficiant, denigrent & corrumpant. Cum itaque metallis sint contraria, quomodo medicinam metallis salubrem præstare possint, non video: & tamen vix ab ullo fere Auctore processus artis, ut postea videbimus, præscribitur, in quo & falia, & imperfecta metalla non ingrediuntur; sunt enim præcipui, vel ipso fatente Paracelso lib. 3 de Natura rerum, Mortales metallorum hostes, omnes aquæ fortes, omnes aquæ regię, omnia corrosiva, omnia falia, sulphur crudum, antimonium & Mercurius. Salina quippe corpora antipathiam suam, vel in hoc ostendunt, quod omnia metalla mortificant, calcinant, corrumpant, & in nihilum redigant. Sulphur virus suum fumo ostendit, eo nempe Veneri suam albedinem suffocat, & ex colore flammeo albam reddit, metallis verò albis, ut Lunæ, Saturno, & Marti, sublato candore rubedinem subsuscipiam inducit: Aurum quoque ex aureo colore nigrum, & deforme reddit: Antimonium iis, cum quibus miscetur metallis fumo suo naturalem colorem surripit alio substituto: Mercurius, sine quo tamen nihil in magno opere fit, metallis mixtus in amalgama solvitur, sumi sui tyrannide omnia fragilia, & immalleabilia reddit, calcinat & dealbat; hic potissimum ferri perniciosus hostis est: Nam mox, ac Mercurius perticæ ferreæ illitus fuerit, perticam non secus, ac vitrum frangibile reddit. Saturnus, seu plumbum aurum disrupit, deformat, & invalidum reddit: Stannum quoque

Salina corpora non possunt esse Lapidis materia.

Aqua fortes non sunt materia Lapidis.

Paracelsus l. de trav. mont. metall. l. de nat. r. r.

Experimentum. Mercurius si illitus id frangibile reddit.

quoque

Cap. I. quoque omnia metalla dura, & ad malleum inepta facit. Quid itaque ad Lapidis opus conferre possint tot hostium sese invicem interimentium strages, quis concipiet? Quod verò nonnulli vitriolo utantur, in tantum eo utuntur, in quantum æreis corpusculis refertum est, aded ut vitriolum nihil aliud esse videatur, quam cuprum liquidum, & aquosum: quamvis ex eo solo tinctura fieri non possit, nisi ei purissimi Mercurii substantia cum ingenito suo sulphure jungatur. Cum itaque ex hujusmodi Lapis obtineri non possit, ratio suadet, ut Alchymistæ, si Lapidem conficere velint, materiam aliquam accipiant, in qua tria principia sine omni labe inveniantur: Quæ qualis sit, & an dari possit, examinandum restat.

Semen metallorum quid?

Diximus in præcedentibus Tractatibus metallorum genesi aliunde non procedere, nisi à sulphureo-mercuriali vapore, qui pro ratione terreni, aut matricis puræ aut impuræ, metallum nunc purum, nunc impurum producit; atque hunc vaporem semen metallorum diximus. Est autem sulphur duplex, uti & mercurius: Innatum, & Adveniens: Innatum sulphur, quod & vivum dicitur, ac simul cum semine confunditur; atque hoc ipsum est, quod metalla promovet, materiam dispositam in aurum, & argentum convertit, nisi ab adveniente aliquo alio obruatur; & uti diximus, nihil aliud est, quam vapor ille purissimus, & igneus, qui vim coagulandi mercurium habet. Adveniens vero sive externum sulphur, sive minerale in suo Naturæ statu jam constitutum, grossum, sæculentum, adustibile, unctuosumque, tantum abest, ut metallorum perfectionem promoveat, ut potius adustiva sua qualitate mole sua mirum in modum impediatur; semen verò innatum purum, si puræ matrici fuerit concreditum, id eodem in loco purum etiam metallum sine longo Naturæ labore, miro quodam naturæ magnetismo generabit, scopum suum assecutum, dum id facit, ad quod semen ordinatum fuerat. At contra, si semen hoc in matricem impuras variisque terrestrium glebarum quisquiliis contaminatas inciderit, secundum majoris, minorisque impuritatis gradum, metallum, aut minerale quoque nunc perfectius, modo imperfectius producet, ut suo loco fusè deduximus. Si vero in genesi terrestris, & adustibilis sæculentia sese admiscuerit, pro sæcum copia, antimonium, marchesitam, pyritem, aliaque non ductibilia mineralia gignet, quæ quia de Mercurio participant, liquefieri quidem possunt, ad perfectionem autem à Natura promoveri non existimantur. Sin autem sulphuræ sæces paucæ, & subnigræ sese commiscuerint, & Mercurius non satis coctus fuerit, argentum vivum vulgi fiet. Sed si sæces malæ, mali saporis, & foetidæ, nec non virtutis debilioris fuerint, illæ Mercurium inficient, illudque fragile, pondero-

Genesis metallorum.

sum, luteumque reddunt, quod uti non bene coagulatur, ita quoque in plumbum degenerat. Si vero sulphur malum fuerit, non bene cum Mercurio miscibile, stannum generat. Si vero sulphuræ illæ sæces petrosæ, immundæ, & terreæ fuerint, ferrum producent; & si sulphur ejusmodi rubeum, & adustum fuerit, æs gignetur.

Atque ex his fusiùs forsan, quàm par est, luculenter patet, quid Alchymistis agendum sit, ut ex dictis intentum illud semen metallicum extrahant, quod tamen in iis inesse negare nequeamus, educationis tamen ratio tanto est incertior, quanto modus Naturæ, quæ illo semine in metallorum genesi utitur, nobis est ignotior, imo vix humano ingenio investigabilis; neque ab Artificibus ulla adhuc ratio, quæ intentæ Lapidis confectioni satisfaciat, inventa fuit. Non ignoro, tale sulphur spermaticum in solo auro, & argento latere purissimum, sed hoc ab auri incorruptibili & indestructibili substantia separare, hic Rhodus hic Saltus.

Quidnam autem illa prima materia, sive Mercurius philosophorum, seu sulphur spermaticum, aut vapor ille metallogeneticus sit, difficile est per experientiam, utpote ab omni sensuum ministerio remotissimam, cognoscere. Dicunt Alchymistæ, esse tertiam quandam naturam communem, & alteratam ex diversa commixtione, & digestionem sulphuris, & hydrargyri, in qua vis mineralis ad generandum mixtum inexistit, quæ duo agunt, & patiuntur inter se perpetuò, donec traducantur à forma corporum imperfectorum primò generatorum in formam aliam, & tandem perveniant continuatis digestionibus & purificationibus ad ultimam illam, & perfectam formam, quæ est forma auri, in qua est ultimus motus terminus; ubi etiam agens, id est, sulphur omnino à sua materia separatur. Hoc uti vel ipsi Alchymistæ fatentur, multi quidem quærun, paucissimi inveniunt, aut si invenerint, præparationes tamen, id est, proportionem in Lapide conficiendo debitam ignorant; & tamen omnes fatentur, ex hisce solum medicinam elici per artem, in quibus habitabit potentialiter per naturam, & in quibus perfectio puræ materiæ, adeoque omnia metalla reperiuntur. Ex quibus aperte colligitur, illos supponere illud, quod incertum est, & in inaccesso Naturæ gazophylacio adhuc latet absconditum, Subjectum, inquam, infinitis adhuc difficultatibus, nec non contradictionibus intricatum, perplexumque. Sed ut ad materiam paulò antè descriptam revertamur, quæro, quænam sit illa natura communis? respondent esse materiam alteratam ex diversa complexione, ac digestionem Sulphuris, & Mercurii resultantem. Quæro, utrum illa commixtio sit Sulphuris, & Mercurii vulgaris, utrum Philosophici? si prius, jam sibi aperte contradicent,

Difficultas in Lapide conficiendo.

Lapidis materia quid ex mente Alchymistarum.

Sett. II. cent, cum illa in lapidis opus assumi debere minime censent; si *posterius*, Quæro quidnam sit istiusmodi *Sulphur*, & *Mercurius Philosophorum*? Dicunt esse primam metallorum originem, atque adeo apertum circulum committunt, notumque per ignotum definiunt. Quæro iterum, *quomodo* illa *separantur*? Respondent à forma corporum imperfectorum, quæ jam in statu suo constituuntur, in formam aliam, quæ est auri. Quæro, *quomodo* in formam auri transmutari possit, cum imperfectorum corporum forma aurum non sit, neque etiam dare possit quod non habet; aut si per semen id fieri dicant, quomodo illud semen per tot digestiones, ignisque tormenta non penitus destruitur? Respondent, formam hanc educi ex potentia materiæ in aliam formam auri per varias operationes, quibus materia elaboratur. Sed jam examinandum est, quomodo, quo studio, qua laboris pertinacia *materiam*, necdum tamen adhuc iis cognitam præparare studeant, ut tandem inde mirificus ille fœtus emergat. Sic autem procedunt.

Circulus in determinatione materia ab Alchymistis committitur.

Processus in Lapide conficiendo usurpatus à Philosophis.

Calcinatio verum. Artifices itaque *primam materiam*, de qua in præcedentibus locuti sumus, postquam invenerunt, si tamen invenerunt, primò eam calcinandam censent, & ab omnibus suis fordibus purgandam, calorem restituendo, humoremque innatum conservando: Nam in calcinatione, uti ajunt, Chymica nulla debet fieri corporis diminutio, imò potius multiplicatio; deinde calcinatæ materiæ crassitiem in quandam liquidam substantiam attenuantes, in suam *primam materiam*, (si Diis placet) reducant, quam vocant aquam mineralem, quæ manus non madefacit, tuncque fit unum in genere, in numero non item; cujus Solem appellant patrem, matrem Lunam, & mediatorem Mercurium, juxta *Tabulam Hermetis*; & alteratur corpus sua propria forma, sed nova illi inducitur immediate, cum nihil in rerum natura omni spoliatum forma reperitur.

Quatuor Elementorum separatio.

Hoc pacto jam separant ex ipsa jam soluta substantia quatuor elementa, illaque dividunt in duas partes; in *ascendentem* aut spiritualem, & *inferiorem*, sive terrenam: quæ duæ partes sunt unius tamen naturæ; nam inferior est fermentum ipsam figens, & superior est anima totam ipsam vivificans: harum tamen divisio est necessaria; ut facilius transmutentur tandem inter se omnes, & pars terrena transeundo in aquam, nigrescat, & aqua postea transeundo in aërem dealbetur, & aër in ignem convertatur, pericycloso perfecta.

Conjunctio

Separatione elementorum facta, *conjunctionem* faciunt aquæ, & aëris cum terra, & igne, ut unum quodque elementorum in al-

tero dispergatur, servata proportione: tribuuntque hac ratione mari tres partes aquæ suæ, fœminæ verò novem, & tunc simile suo simili applaudit, & par pari gaudet, propter concupiscentiam adhærentiæ materialis maxime, & formæ sulphuræ.

Hæc ita conjuncta *putrefaciunt*, humido tamen calore, ne igne accenso Mercurius separaretur, vel in altum feratur propter naturam suam spirituales, ut hac corruptione alteretur materia, & elementa naturaliter dividantur, & regeneratio subsequatur: Nihil enim nascitur, vel crescit, ne inanimatum quidem, nisi putrefactione facta.

Post Putrefactionem ad *Coagulationem* accedunt, atque eodem calore temperatissimo perpetuo materiam alterante, tam intrinsecus, quam extrinsecus operantur, donec materia albescat, & perlarum referat similitudinem, fitque tum spirituum volatilium cum corporibus confixatio, ac vera coagulatio. Album hoc, *spinam* vocant, & sulphur album incombustibile, quod nunquam ab igne recedit.

Ad *cibationem* denique se conferunt, nempe ad subtilis ingrossationem, & crassi subtiliationem, commiscendo aquam suam cum cinere, & lac suum cum terra foliata moderate quidem, ut sic albedo, & rubedo, bonitas, quantitas, & virtus ipsius crescat, & augeatur, atque coquendo, materia nutriatur.

Tunc materiam *sublimat*, sublimatione non vulgari, quæ tamen qualis sit concipi non potest, illamque sic ab immunditiis omnibus expurgant corpus extollendo, ac ipsum spirituale, & spiritum corporalem, ac fixum reddendo, falsedinemque sulphuræ minuendo, ut totum dealbetur, ac citissime liquefieri possit.

Absoluta sublimatione materiam *fermentant*, spiritum cum sua terra dealbata, & calce tanquam cum suo fermento conjungendo, aut animam cum corpore incorporando: Non enim possunt ostendere suas virtutes permanentes accidentia spiritualia, nisi cum corporibus fixis jungantur, tanquam cum fermento, quod reducit sibi appositum ad sui naturam, colorem & saporum, per mutuam hanc & communem corporis & spiritus impressionem, sine qua opus perfici non potest, quemadmodum nec pasta sine fermento fermentari.

Ad majorem autem nobilitatem materiæ, illam exaltandam censent, spiritum augendo, terramque sublimando, & subtiliando per naturalem rectificationem, omnium elementorum *circulationem*, & veram graduationem ipsorum, donec ad perfectum amplexum reducantur. Tunc Salamandram suam solutionibus, & coagulationibus reiteratis in virtute augent, & cum novo fermento in virtute, & quantitate, idque in infinitum.

Ultimò

Cap. I. *Profectio.* Ultimò faciunt *projectionem* super imperfecta, ponderis unius supra plura secundum medicinæ perfectionem: quantò enim magis subtiliatur, & tingitur, tantò abundantius operatur, & sic Naturam imitando, imperfecta metalla perficiunt, ac in Lunam, & Solem convertunt, ex propriaque ipsius materia purificata arte, & subtiliata, deinde decoctione, & digestionem fixata, donec in album, & tandem in rubrum prodeat colorem, volatilibusque rursus facta, & iterum fixa, donec ingressum habeat, & perfectè tingat, suam conficiunt medicinam, suumque pulverem, quem *Lapidem philosophicum* vocant: idque variis operationibus, diversis rebus, pluribus vasis, multisque fornacibus, ut ex prædictis, artis imperiti fortè conjicient: cum tamen vero Philosopho, in toto hoc magno licet opere, sit unica operatio, unicaque vita, res una, vas unum, solus ignis, solaque fornax, ut omnes illi uno ore fatentur. Sed relictis verbis rem ipsam accedamus: Ex hisce enim veluti in aërem projectis verbis nihil adhuc specificari, quis non videt? Utrum verò lumen aliquod ex ipsa Alchymistarum in magna illa lapidis fabrica capiamus, jam videndum restat: ex iis enim quid sperandum, quid desperandum, luce clarius patebit. *Quomodo itaque prima materia metallorum educenda sit & præparanda, ex ipsa Alchymistarum ἐγχευσις ostendamus.*

Paracelsus. *Paracelsus* Materiam primigeniam metallorum hac ἐγχευσις præparat. *Sciendum itaque, ait, Resuscitationem metallorum duplicem esse; unam, quæ metalla calcinata per reductionem in suum primum metallicum corpus redigat: alteram, quæ metalla in suam primam materiam reducat, hoc est, in argentum vivum; atque ita quidem in posteriori proceditur. Calcina metalla per Mercurium vulgi, hanc calcem, & tantundem argenti vivi pone in sublimatorio, stent aliquamdiu, donec ambo in amalgama coagulentur; postea eleva mercurium per sublimationem à calce, elevatum iterum tere cum calce metallica, & sublima, ut antea: hoc toties fac, donec calx metallica tandem supra candelam, ut cera, vel glacies, liquefiat, tunc probe factum est. Hoc metallum ponatur in digestionem ad suum tempus, & mutabitur totum in Mercurium vivum, hoc est, in primam suam materiam, qui quidem Mercurius metallorum & philosophorum appellatur, quem plurimi Alchymistæ quæsierunt, sed pauci invenerunt. Ita jam paratur Mercurius vivus ex omnibus*

metallis, nempe Mercurius ☉ ♀ ♂ ♃ ♄ ♅. Verba clara sunt; sed si rite expendantur, non respondent praxi: Primò enim *calcinat* datum metallum per Mercurium vulgi, quem omnes artifices reprobant, tanquam operi ineptum; deinde calcem in tantum *sublimat*, donec in amalgama coaguletur, quod sine dubio nihil aliud, quam mixtum ex calce & mercurio est; deinde hoc iterum *teri* præcipit, & toties hanc operationem peragit, donec tanquam cera super ignem candelæ liquefiat; deinde digestionem sive *putrefactioni* subjicit ad certum tempus, puta mensem philosophicum; totum in *Mercurium* convertatur, quem *philosophorum* dicit. Ego verò dico, nullum in hac operatione alium nobis *Mercurium* exhiberi, quam quo primo metallum calcinavit, etsi per sublimationem, putrefactionemque omnibus terrestribus sæcibus ei commistis quam optimè depurgatum; non tamen hinc sequi, hunc *Philosophicum Mercurium* à Mercurio vulgi indestructibili distingui, cum non nisi gradibus puritatis, uti in omnibus sublimatis videre est, differat. Quod verò dicit, *totam hanc calcem in Mercurium converti*, naturalibus repugnat principiis; cum enim in calce metallica sulphur suam partem habeat, sulphuream calcis partem in specie differentem Mercurium converti, dici neque potest neque debet; cum nulla in rerum natura res adedè depurari queat, quæ non post se nonnihil earum terrestrium partium, ex quibus constat, relinquat. Accedit, quod Mercurius etiam vulgi ex se, & sua natura incorruptibilis, & indestructibilis sit; neque enim igne ita domari potest, ut dum tenues evanuit in auras, obvio frigore non statim in naturam pristinam, id est, fluidam revertatur, nulla ne minima quidem parte consumpta, uti jam sæpius experimento comprobavimus. Falsum itaque est, quod *Paracelsus* hoc loco promittit.

Joannes Azoth aliter conficit & præparat *primam materiam metallorum* in ordine ad lapidem. *Mercurius*, inquit, est prima operis nostri materia, & postea fit menstruum solutivum corporum, lac virginis, & nutrimentum nigræ terræ simulque azoth abluitionis. Ex ipso Mercurio nostro solo elicitur omnis virtus artis. Est in Mercurio quidquid quærunt sapientes. *Quomodo verò Mercurius ille præparetur à Joanne Azotho*, qui sua pleraque ex *Raymundo Lullo* descripsit, accipe.

Confutatio praxeos Paracelsi.

Mercurius indestructibilis est.

Joannis Azothi pragmatia.

CAPUT II.

Utrum vera & realis transmutatio unius metalli in aliud detur.

Cap. II. **E**St hoc præcipuum fundamentum eorum, qui *Anriferam artem* profitentur, quo artem veram, & realem esse demonstrare se posse existimant; & ego illis

libens subscriberem, si non quoad praxin, saltem quoad theoriam; si mihi occultæ Naturæ semitæ, si abditæ Naturæ in operationibus suis industriæ, quibus in rerum genefi

Sect. II. utitur; si præcisa & absoluta combinandarum rerum proportio haud ignotæ forent. Verùm cum *Ecclesiastici* testimonio cunctæ res sint difficiles, nec eas sermone quis explicare queat; Hinc exoritur illa animorum in indagandis rebus Naturæ perplexitas, mentisque stupor, quo perculsa quantò in intima rerum indagine plus profecisse videt, tantò à veritatis limine remotiorem adhuc se esse deprehendit; ut proinde solis Angelis, dæmonibusque intimus Naturæ nucleus abditi caloris nidi, rerumque possibilitium cum activis coaptatarum modus, ratio, & absolutissima proportio cognita sit. Quæ admiranda rerum scientia, si humano intellectui communicaretur, is haud dubiè ad illud tandem, quod jam ab innumeris ferè Philosophis unicè quæsitum, tanto, tamque pertinaci studio, multorum annorum spatio, irritò labore exoptatum fuit, pervenire posset. Felix sanè is, & ter, quaterque beatus, quem aliquando in Naturæ indagine beatus error fortuito casu ad magni alicujus inventi adyta perduxerit. His tamen difficultatibus non obstantibus nonnulli artis certitudinem tantà constantiâ tuentur, tantà pertinaciâ defendunt, ut ad fidem ignaris rerum faciendam, non dicam sub dubio, sed vel Geometrica apodixi artis veritatem infallibilem demonstrare se velle expresse videantur. Ego sanè uti Artem *adivæ* non facile asseram, ita quoque quoad theoriam, probabilem tantum esse, at vix possibilem hominibus confidentius assero, hoc vel maximè capite motus, quod inter tot Theoricos nullus sit, qui hujus rei praxin, nisi forsan diabolo magistro, aut solitis impositionum fucis, ostenderit, de quo in sequentibus fusius.

Diaboli scientia in rebus naturalibus. *Diabolum* enim multa posse ex vera scientia in transmutatione rerum naturalium, constat, quæ nos ne toto quidem ingenii conamine concipere possumus. Quis enim ex aërea substantia corpus humano corpori, aut animali cuicumque tandem haud abfimile, humana industria formet? quis industria humana elementa perturbet, tempestates excitet, mare inflet? quis insecta, atque omnis generis imperfecta animalia derepente producat? Certè præter Angelum, aut dæmonem, utpote qua pollet potentia humanâ superiori, neminem alium hoc præstare posse, quis non videt? & tamen cum talia, ac tanta operantur, non ea miraculose, sed ex occulta nobis Naturæ potentia, & efficacia præstant, inter quæ *Artem* quoque *auriferam*, quam juxta Naturæ exemplar perfectè norunt, adnumerandam cenfeo. His itaque prælibatis, jam quid sit *Metamorphosis* illa, seu transmutatio, qua *Chrysopei* tanta miracula perpetrare se posse jactitant, examinemus, ex qua quid fieri, quid non fieri possit, luculenter patebit.

Metamorphosis, seu *transmutatio metal-* *li* unius in aliud, dupliciter considerari potest, primò per se, proprie & immediate; secundò per accidens, improprie, & mediante alio. Illa *proprie, per se* & immediate transmutantur, quibus immutationis inest aptitudo, & capacitas, quæque commune quoddam subjectum, quod immutationem recipiat, habent, & quæcunque tandem subjecta propriè actionem permutantem recipiunt; atque hoc pacto species mutari impossibile est, sed speciei duntaxat illius individua: Atque hæc sententia est *Rog. Baconis*, qui hisce nil aliud intelligit, nisi quod species rerum in abstracto permutari non possint, sed in concreto, id est, specierum individua. Metamorphosis verò *improprie*, sive per accidens & mediate sumpta illa dicitur, cui nulla inest permutationis aptitudo, neque commune subjectum permutabile, neque ipsius actionis permutantis, subjectum immediatum: sed hæc omnia consequuntur ex aliquo subjecto: hoc autem pacto species, & accidentia transmutari possunt. Verbi gratia: Argentitas, quæ est argenti species in abstracto sumpta, transmutari non potest in speciem auri, quæ est Aureitas, neque argenteitatem, aureitatem fieri possibile est, hoc enim sumpto modo species permutari non possunt, quia non subjectæ per se accretionibus sensibilibus, nec in se compositionem habent partitam, vel contrariam, quæ sit causa permutationis vel ejus subjectum, sed per accidens quidem, & improprie, & mediante verbi grat. igne transformantur, mutatione particularium, partibiliumque rerum, quæ uti corruptibilia sunt, & composita, sensibilibusque accretionibus objecta, sive subjecta, ita quoque ea per varias deputationes, digestiones, sublimationesque, quarum subjectum est metallica materia, in aliud transformantur: Unde hoc argentum, vel aurum factum est subjectum alterius speciei, quam alia complet purgatio, aut digestio.

Ex hac definitione patet, *Baconium* per hujusmodi definitionem nihil aliud intellexisse, quàm metallicam quandam transmutationem, qua per varias digestiones, putrefactionesque aurum fit subjectum alterius speciei, de quo nemo Philosophorum hucusque dubitavit; & experientia apertè docet, in mineralibus, metallicisque corporibus, quorum subjecta unius speciei materia uti naturaliter in alia aliaque differentium specierum mineralia procedit, ita varias quoque transmutationes perficit, ut fuscè in præcedentibus de *Metallorum generi* ostendimus, & ex tanta lapidum, gemmarum, cæterorumque mineralium specie differentium varietate patet.

Unde concludo, Aurum, Argentum, æs, plumbum, &c. etsi specie differant, quia tamen

Quomodo intelligenda sit transmutatio in metallorum generi.

Quid proprie sit transmutatio ex mente Alchy mistarum.

Rog. Bacon.

Cap. II. tamen unicam subjectam materiam habent, quam nos supra *halitum*, seu *vaporem sulphureo-salino-mercurialem* diximus, hinc à metallis in specie quidem differunt, non tamen in materia; quia hujusmodi halitus à DEO Elementis con creatus, aurum argentum, aut plumbum non est, sed veluti semen quoddam, quod intra differentes Terræ matrices effusum, pro differentia matricum, differentia & mineralia, & metalla varia industria, solutione, inquam, digestionem, circulatione, & tandem coagulatione producit, quæ innumeris exemplis in *Octavo Libro* de lapidifici succi mirabili vi, ad quodvis in faxum convertendum, ostendimus. De admiranda verò Vegetabilis naturæ, quæ non solum una herba in aliam transmutatur, sed & ex herbarum putrescente succo, animaliumque putredine, differentis speciei animalia producuntur, metamorphosi, in *ultimo hujus Operis Libro*, magno experimentorum apparatu differemus. Quis nutrimenti tum hominum, tum animalium in carnem, sanguinem, *transmutationem* negat? Quid ignis non potest? cujus ope omnia tum mineralia, tum vegetabilia, animaliaque, in cinerem, & ex cinere in vitrum convertuntur? Ex quibus aperte patet, non Alchymicas species, sed subjecta specierum tantummodo transformari posse. Atque has Naturæ per se operantis leges immutabiles esse, nemini dubium esse debet, atque aded in suis operationibus, utpote ab Archetypo Divini intellectus immediate dependentibus errare non possit. An verò artis humanæ industria quispiam ad similis transmutationis apicem pertingere queat, hoc ipsum est, quod hic quæritur; hoc enim nobis cum Alchymistis facescit negotium.

Transmutatio ex mente Paracelsi.
Paracelsus Transmutationem nihil aliud esse dicit, quàm cum res suam formam amittit, atque adeo alteratur, ut prorsus priori substantiæ, & formæ suæ non sit similis, sed aliam formam assumat, aliam essentiam, alium colorem, aliam virtutem, aliam naturam & proprietatem, ut si metallum fiat vitrum, vel lapis; si lignum fiat carbo, argilla lapis & later, pellis gluten, linteum papyrus, hordeum equus, aut caper, frumentum homo; hanc tamen *transmutationem* in Chymico negotio sine *Lapide Philosophorum*, & hunc lapidem sine septem Chymicæ gradibus, quos in præcedentibus exposuimus, factu impossibilem judicavit.

Specimina transmutationis à Paracelso proposita.
Paracelsus itaque, ut verum artis transmutatoris specimen det, primò variorum metallorum unius in aliud μεταμειψωσιν, docet *lib. de Transmutat. metallorum*; putatque se demonstrare posse, metalla specie non distingui, sed secundum majorem tantummodo, & minorem puritatem. Nos autem ex propriis ejus experimentis, quam ille dicit *transmutationem*, illam veram non esse, sed impropiam & accidentalem tantum, sic ex

TOM. II.

ejus verbis ostendimus. *Transmutatio*, inquit, *metallorum*, magnum secretum in Natura est, & difficulter fieri potest multorum impedimentorum, & adversitatum causa; attamen contra naturam non est, neque contra DEI ordinationem, ut multi falsò loquuntur.

Ut autem minora, & impuriora metalla, ut vocant, Jupiter, Saturnus, Mars, & Mercurius, in majora & purissima perfectissimaque metalla, utpote in Solem & Lunam transmutentur, absque tinctura, & lapide Philosophorum, fieri non potest: in reliquis tamen in se, invicem transmutandis cum difficile non sit, apponimus

EXPERIMENTUM I.

Transmutatio Martis in Venerem, sive ferri in cuprum.

TRansmutatio hæc variis modis fieri potest. Primò si limatura ferri in aqua vitrioli coquatur: Secundò si laminæ ferreæ cum vitriolo calcinato cæmententur: Tertio si candentes laminæ ferreæ oleo vitrioli extinguantur: Addo ego, si laminæ ferreæ tenues aquæ vitriolatæ solummodo imponantur. Atque hæc *Paracelsus* veras *transmutationes* esse dicit, quod nos, uti in præcedentibus fuse docuimus, negamus; cum hanc mutationem nihil aliud esse asseramus, quam corpusculorum æratorum in vitriolo latentium, ad ferrum, quod naturaliter appetunt, confluxum: Cum enim singularis magnetismus ferrum inter, & cuprum, uti & vitriolum sive calcinatum, sive in aquam resolutum sit, hinc fit, ut statim ac ferrum invenerit, illud tenacissimo amplexu stringat, & acrimoniâ in scoriam resolvat, quibus uti vitriolata corpuscula unita ex miro, quem ad eas habent, consensu, commiscuntur: ita quoque facilè in purissimum æs decoquantur; cujus rei experimentum quotidie exteris in meo Museo ostenditur. Si enim transmutatio vera, & realis foret, tum corpuscula vitriolata, sive calcinata, sive cruda, & fixa, sive aquæ infint (eiusdem enim generis & naturæ sunt) in totam ferream substantiam converti deberent, quod experientia repugnat; atque aded *Paracelsus* hoc loco sua opinione falsus est. Sed videamus alias ab eo allatas *transmutationes*. Potest quoque, inquit, limatura ferri quasi in plumbum reduci, & transmutari, ita ut prorsus molle fiat, ut nativum plumbum, sed non facile fluit. Fit autem hac ratione.

EXPERIMENTUM II.

Ferri in plumbum transmutatio, secundum Paracelsum.

Cape limaturam ferri, & tantundem optimi pulveris liquefacti, misceantur, ponantur in tigillo, & in furno ventoso fiat ignis fortis talis, ne ferrum fluat, sed quasi in cemento stet integram horam, postea fortifica ignem strenue, ut candescat, & fluat; denique tigillum per se frige fieri

M m 2

Sec. II. *gesteri finito, & invenies regulum plumbi in tigillo, mollem, & ductilem, ut nativum plumbum.*

Ferri in plumbum transmutatio non est vera.

Hanc dicit esse transmutationem ferri in plumbum, in qua sibi ipsi contradicit: Cum expresse dicat, limaturam ferri quasi in plumbum, id est, in plumbi similitudinem quandam deduci, & transmutari posse; addit, id non facile fluere, sed mollescere tantum. Causam ego istius rei meliorem assigno, & est, quod ferrum uti ex sulphure adusto, & exigua humiditate constat, ita quoque adusto sulphure cum reliqua loppa per ignis efficaciam absumpta partes ad fluxionem aptiores reddantur. Non itaque hæc transmutatio est, sed mera sit *depuratio*, quemadmodum sæpè in nostro Collegii Romani Ergasterio, ex Marte regulum fulgidum, & splendens fieri vidi, ex scobe ferri, & antimonio compositum, quod vel ipse Paracelsus subdole reticet, dum loco antimoni dubia voce, utitur pulveris liquefacti, qui addi debet, ut inde regulus non plumbi, sed Martis emergat. Patet itaque ex hisce denuo Paracelsi in suis experimentis fallacia. Sed jam videamus quomodo *æs in plumbum* transmutet, & utrum hæc vera transmutatio dici possit.

EXPERIMENTUM III.

Transmutatio Aëris, sive Veneris in plumbum, sive Saturnum.

Primò, inquit, omnium, cuprum Mercurio sublimato, & Arsenico fixo in album redige, candidum ut Luna, postea id granulato; hujus & boni pulveris reducti recipe ana, & primò quidem cæmenta, postremò in regulum funde, & habebis verum plumbi regulum. Hanc veram transmutationem esse non posse, hinc patet, quod Mercurius, & Arsenicum ubi avolaverint, cuprum albâ tincturâ præditum relinquunt; adusti sulphuris parte, cum reliquis scoriis consumptâ; unde per ignem veluti depurgati candidam, & molliorem, magisque fluidam substantiam reguli instar acquirunt. Atque hoc sequenti appposito experimento luculentissime comprobari potest, quomodo sine ulla difficultate regulus ille, quem plumbi dicit, in pristinum statum cupri reduci possit, quod non fieret, si vera, & realis transmutatio foret.

Quæ in pristinum statum reduci possunt metalla, vere transmutata dici non possunt.

EXPERIMENTUM IV.

Plumbi in cuprum reductio.

Laminas plumbi, sive etiam regulum, quem paulò ante ex cupro eduxerat, vitriolo calcinato, vel croco Martis stratificato, cæmentato, denique liquefacito, & videbis putaticium plumbi regulum in optimum æs ponderosum, & malleabile reductum. Causa est, quod ex prima reductione cupri in plumbum putaticium æri decesserat, id modo per vitrioli calcinati, & croci Martis additionem in pristinum statum æris, seu cu-

Reductio plumbi in cuprum.

pri rubri deducitur; quam quidem meliori *Exper.* jure *immutationem*, quam transmutationem dixerim, & ex sequenti experimento patet. Si enim tale cuprum in subtiles laminas reductum, tutia, aut calaminari pulvere, ut Chymice loquar, stratificetur, cæmentatumque postremo fundatur, id in aurichalcum transire reperies, splendore auri haud absimile. Vide quæ suprà de cupro in aurichalcum immutando uberius locutus sum: neque enim in hoc experimento ulla substantiæ fit mutatio, sed cuprum solummodo ex rubro in aureum colorem tingitur: Cum hoc, uti alibi ostendimus, denuo ex aureo in rubrum reduci possit.

EXPERIMENTUM V.

Et in 2, transmutatio, sive plumbi in stannum.

Quomodo vero in stannum plumbum immutari possit, Paracelsus hisce verbis docet: *Plumbum in laminas subtiles reductas stratificatum sale ammoniaco, cæmenta, & postremo funde, ut suprà dictum est. Hoc pacto plumbo oneris nigredo & obscuritas tollitur, & in albedine pulcherrima Anglico stanno simillimum videbitur.* Cujus quidem rei ratio alia nulla est, nisi, quod Sal ammoniacum, Mercurium fat copiosum in plumbo latentem in fumum resolvat, quo ablato unâ cum fuligine plumbi in duriolem, splendidioremque substantiam, videlicet stannum, quod & idè plumbum candidum vocant, degenerare necesse est: neque hæc transmutatio propriè dici possit: cum idem Mercurius in locum ejus, qui avolarat, per Sal Ammoniacum, stanno denuo junctus, id denuo in plumbum atrum reducere possit: uti experientia me docet.

Hisce transmutationibus præmissis, Paracelsus, ut realem transmutationem persuadeat, addit arcanum in lapidosa substantia arcanorum omnium maximum: verba ejus pono: *Similiter sciatis de magnete, qui in decuplam potentiam & virtutem transmutari potest, nempe hoc modo: Arrigite aures Magneticæ artis doctores, quam ingens vobis secretum pandat Paracelsus. Recipe Magnetem, & in carbonibus candefac, ita quidem ut caleascit valde, sed tamen non sit ignitus. Quomodo autem candefactio magnetis ab ignitione differat, equidem capere non possum. quem statim in oleo croci Martis, qui ex optimo chalybe fit factus, extingue, ut imbibat quantum capere potest: hoc pacto magnetem adeò efficacem reddit, ut per eum claves ex pariete evellas, & similia mirabilia operari poteris, quæ alius magnes nunquam facere potest. Et in alio loco asserit; si magnetem in sale Echenëidis, sepelias, tantæ virtutis futurum, ut ex ipso puteo ferrum attrahere possit. Hæc sunt arcana Paracelsi sacramenta, uti quæ tanto ineptiora, quanto falsiora sunt. Si sollempnis hic Magister vel prima magnetis principia novisset, tam stolidus non effutisset. Quis enim nescit, uti in Arte mea Magnetica per frequentia experimenta*

Paracelsi in magnetem candefacendo præstita ridicula.

Cap. II. menta docui, magnetem carbonibus tumulatum, statim omni virtute tractiva destitui, adeoque nihil magneti adeo contrarium esse, quam calorem intensum, non dicam ignis, sed vel ipsius Solis, quem sine detrimento sui sustinere nequit, experimento frequenti compererim. Quis autem credat huic impudentissimo jactatori magnetem in sale Echeneidis, quam *Remora* vocant, sepultum, tantam virtutem acquirere, ut è puteo ferrum collapsum extrahat, aut quomodo hujus rei experimentum à se factum cum veritate dicere potest? cum de Echeneide sive *Remora*, utrum unquam in rerum natura extiterit, inter Naturalis historiae scriptores maximè controversum sit. Unde autem is tot remoras habuerit, ut ex iis sale extrahere potuerit, quis conjicere poterit? Vides itaque, *Lector*, hujus hominis in asserendis rebus præceps ingenium, audaciamque prorsus intolerabilem. Patet itaque, *Paracelsum* ejus ingenii fuisse, ut si quid audiret novum, & admirabile in rerum Natura, sive verum, sive falsum, id ipsum statim ad suas ineptias transfunderet, ne intima quævis Naturæ mysteria, verius fabulas, nescire videretur.

Ridiculum
Commen-
tum Para-
celsi de cor-
roborando
magnete in
sale Remora.

Paracel-
sitarum va-
nitat.

Lullus.
Ultradus.
Rupiciffa.

Audiverat is, & legerat forsan de *Remora* tanta virtute tractiva prædita, ut vel ipsas onerarias naves, palmaris magnitudinis pisciculus sifteret: Unde statim eam ad magnetem roborandum assumpsit, non inquirens, utrum illa verè existat in Natura, & utrum eandem virtutis tractivæ speciem cum magnete obtineat; sed hujusmodi imposturæ uberius in sequentibus aperientur. Jam ad rhombum, uti dici solet. Secuti sunt hunc discipuli ejus, nescio qua *deus* perciti. Cum enim plerique avidissimè in *literalem metallorum transmutationem* ferrentur, neque tamen spem, aviditatemque suam ullo explere modo possent, aut magnificis pollicitationibus, quæ artis magnæ finem se consecutos esse, gloriabantur, satisfacere valerent: quidam audacia plusquam Thraonica, dum dolis, fucisque liberalius indulgerent, temeritatis cum summa insaniam nota condignas luerunt pœnas. Nonnulli cautiore ne pseudotechnias crimine notarentur, fucoso ad tegendam imperitiam induti pallio, *Lullum*, ejusque sectatores, *Ultradium*, *Rupiciffam*, cæterosque Magistros *Paracelsi*, mordaci penna secuti, indignis probris perpetuò vellicare non destiterunt. Cælum *Lullianum* quintamque essentiam, veluti rem ludicram, & nullius in transmutatoria momenti irriferunt despereruntque; imò cum ab eo omnia descripsissent, sub alio tamen sensu, ne plagiarii criminis convincerentur, novam quidem, sed subdolam *Chrysoptæiæ* telam texerunt ex parabolico, magico, & philosophico *Hermētis*, *Turbæ philosophorum* & *Villanovani* rosario deductam. quam tamen ne inficitæ

arguerentur, *Ovidii Metamorphosi*, *Æsopi Apologis*, *Ariete Colchico*, *Cantico Salomonis*, aliisque, quæ quovis modo ad intentum facere videbantur, allegoricis ratiociniis tegendam censuere; eo demum impietatis pervererunt, ut summa *Christi Servatoris nostri* beneficia, *Incarnationem*, *Nativitatem*, *Passionem*, *Mortem*, *Resurrectionem*que, cæterasque cælestis doctrinæ partes, & abdita *Euangelii sacramenta*, *Lapidi*, impio sane ausu, accommodare non sint verecundati. Quidam rursus *Paracelsi* sectatores audita voce (*Medicina*) metallorum imperfectorum correctrice, eam non solum ad Medicam transfulerunt facultatem, sed & similibus transmutationibus pharmaceuticam polluerunt, non considerantes otiosam supervacaneamque esse metabolicam illam metallorum medicinam, si unâ generali in Solem converterentur omnia. Hinc rursus in transversum acti quidam, dum modum perfecta metalla in aurum transmutandi nesciunt, ad apparentes quasdam imperfectorum metallorum in imperfectas commutationes, id est, Martis in Venerem, Saturni in Jovem, Stibii in plumbum, transformationes conversi, veluti opera in perfectis metallis desperata, lapidem *Sisyphi* verius, quam *Philosophorum* insano labore, & sine fructu, non sine sapientum risu volverunt revolveruntque.

Impietas
Alchymi-
starum in
applicandis
sacris literis
ad Lapidis
significatio-
nem.

Quercetanus Paracelsi assecla cum innumeratricas in transmutatione occurrentes cognosceret, ne in inutili opere, & operam, & oleum perderet, ab *Alchymia* ad *Chymiam* medicam transfuga, rationem sui consilii hisce verbis dat. *Quid enim tum postea, si aurum facere possis ex argento vivo, & mercurialibus metallis, eaque arte tibi ipsi miseriam concilies, interim salute humanâ, quæ auro, gemmisque pretiosior est, neglectâ. Rectè utique, si quoque eam se nescire addidisset. Castris itaque Paracelsi relictis, Lullum secutus, alium sibi lapidem volvendum censuit, quem libro edito de Veterum philosophorum veræ medicinæ materia, præparationis modo, ejusque in morbis sanandis potentia, ex quinta vini essentia extractum proposuit: Atque hunc, ait, verum esse à priscis intentum Philosophorum lapidem: illudque ex illo fictitii *Morienis* epiphonemate probat. *Lapis noster est aqua extracta & separata à corpore nostro, quæ dicitur prima materia; aurum enim philosophorum, ait Quercetanus, seu lapis, nihil aliud est, quàm quædam arte compilata medicina temperata, quæ tanquam forma separata à suo corpore ad tantam subtilitatem reducta est, ut in quodvis objectum, instar formæ cælestis præparatam à Natura sibi materiam operetur. Sed quid, quæso, lapis vegetabilis cum minerali, aut metallico, convenientiæ, aut proportionis habeat, dispicere nulla ratione possum: Anne ex bestia herbam, plantamque, aut ex planta metallum educere**

Querceta-
nus reliquit
Alchymia
ad Chy-
miam
transfugit.

Morienus.

Lapis Phi-
losoph. Vege-
tabilis quis
sit?

Cap. II. contraria Naturæ via queat, ipse viderit. Alii, quos pudet tantæ loquendi inconstantiæ, & perplexitatis, *Lullum, Quercetanus*, cæterosque *Lulli* sequaces, dum *Lapidem* ex quinta auri essentia conficiunt, excusant; omnia videlicet à *Lullo* de cælo suo vegetabili prolata, sub puro metaphorico sensu accipienda esse. Sed qui legerit *Lulli* librum, cui titulus est *Cælum Philosophorum*, is ex ipso Magisterii processu, luce meridiana clariùs perspiciet, *Lullum* nil ibidem aliud exhibuisse, quam Panaceam quandam, omnium infirmitatum humani corporis curationi mirè opportunam; unde abjecta metallorum transmutatoria ceu conclamata, soli vegetabili huic lapidi tanti ad sanitatem non solum conservandam, sed & prolongandam, momenti, incubuit. Qui verò ad inæstimabiles auræ Naturæ thesauros plus

Cælum philosophorum à Lullo exhibitum.

æquo adspirant, hi rejecto & vegetabili, & *Pragm.* animali lapide, ceu incongruis & heterogeneis, soli minerali conficiendo, indefesso quidem, at frustraneo profus labore incubuerunt: & ut ingentia Naturæ sacramenta soli possidere viderentur, iis artis processum, sententiarum monstris involverunt, quæ nec assequi possis intelligendo, nedum scribendo imitari, nedum æmulari excogitando. Et ne iis injuriam facere videar, totius transmutatoriarum artis processum ad incudem hinc revocandum duxi; ut *Lector* vel ex ipsa *εργασια*, & procedendi modo, luculentissime videat, consistere non posse, quod tot contradictionum nodis intricatum, tot absonis similitudinum involucris tectum, tot denique rerum coaptandarum difformitate confusum est.

CAPUT III.

De Lapidis, & Tincturæ Philosophorum conficiendæ modo, & ratione.

Cap. III. **N**on dicam hoc loco de pseudo-chymiastrorum, sed de primi ordinis Alchymistarum in lapidis structura processu, ut ex eorum modo, & ratione, quid dereliquis sperandum sit. elucescat: quos inter principem locum post Arabes, *Hermitem* fictitium, *Gebrum, Kasin, Haled, Hamuel*, aliosque innumeros obtinent, *Lullus, Villanovanus, Joannes Azoth* auctor fictus, *Rupicissa, Trevisanus, Bernardus, Isaacus Hollandus, Paracelsus*, & quotquot in diversas sectas divisi hanc artem excoluerunt. Arabes Lapidis, tincturæque artificium hoc modo proposuerunt, Auctore *Gebro*, quem secuti sunt.

Alchymia Scriptores.

Geber.

Arabum de lapidi conficiendo processus.

Sumatur lapis in Capitulis notus, id est, argentum vivum, seu Mercurius philosophorum, quem *زيبق* Zebac vocant: post præparationem, ante præparationem verò lapides illi, ex quibus elicitur. Absiduo fiat super illo opus sublimationis primi gradus cum instantia operis, donec mundetur ab impuritate corrumpente; sitque purissimus & ultimo volatilis. Quomodo autem hoc fiat per sublimationem in sequenti processu manifestabitur. Tertio figatur hic per modos fixationis, donec ignis asperitate quiescat: hic consistit meta secundi gradus; id est, elixir jam suo gradu fixum habes. Quarto tractetur etiam lapis tertio gradu, qui in ultimo præparationis complemento consistit, ut jam fixum lapidem per modos sublimationis volatilem facias, & volatilem fixum: hunc solves, iterumque volare facies, & coagules denuo, donec fluat, absque fumo tamen, & ingrediatur, & tingat, alteretque in complemento Solifico, & Lunifico vero, vel donec projectione sui aurum, & argentum efficiat completum, quæ res multiplici repetitione ejusdem laboris indiget: latet hic thesaurus incomparabilis, arcanum pretiosissimum, & supra omne arcanum scientiarum hujus mundi. Ita *Geber*. Et

quoniam hæc omnia gratis dicta sine ulteriori explicatione videri possint: Hinc apponam *Raymundi Lulli, & Joannis Azothi*, qui quasi de verbo ad verbum sua ex *Lullo* descripsit, processum, qui uti Arabum descriptioni conformis est, ita quoque *Lullum* ex Arabibus eum descripsisse, nulli dubium esse debet.

Raymundi Lulli & Joannis Azoth ad magni Lapidis tincturæque complementum processus.

Dividitur Alchymistarum turba circa hunc processum in duas sectas; quorum alii ad lapidis confectioem requirunt aurum minerale purissimum: alii sine ullo auri additamento negotium confici posse putant: & uti illi verum, & genuinum semen terræ suæ philosophicæ, ita hi lolium inserunt; ita tamen ut ad desideratum auri fructum pervenire se posse putent, quo nil stolidius esse potest. Sed jam ad processum *Lullianum, Azoticumque*.

PRAGMATIA I.

Sublimatio Mercurii.

Primò quidem in sua Clavicula docet *Lullus* nonnullas ad *Lapidem* tincturamque Philosophicam compositiones aquarum, ad operis executionem necessarias; Et primò quidem sublimationem *hydragyri* docet, cui jungi præcipit unam vitrioli Romani libram, & decem salis communis uncias. Sed quia operatio fusior, quàm ut *Lector* eam ferat, eam omittendam duxi. Mercurius itaque hac operatione ad summam puritatem deductus, servandus est. Secundò præparare docet *aquam* quam *vite* vocat, hoc pacto:

PRAGMA-

Cap III.

PRAGMATIA II.

Aquæ vitæ præparatio, quæ quidem nil aliud est, quàm aqua fortis.

Processus Lullii ad lapidis confectioem.

1. Aquæ vitæ præparatio.

2. Aquæ regie confectio.

Virtutes huius aquæ.

Cape vitrioli Romani libras duas, Aluminis calcinati tantundem, halinitri libram unam, contrita mitte in cucurbitam, & alembico rostrato addito distilla aquam fortem secundum artem; primò igni lento bene clausis juncturis, deinde fortiori, & tandem fortissimo, ut alembicus rubefiat: tunc cessa. Optimum feceris, si hujus aquæ libras tres aut quatuor obtineas. Postea ut regiam aquam habeas, sic operare: In præparatæ jam aquæ fortis libra solve salis ammoniaci trientem, & ex viridi colore abibit in citrinum, & poterit aurum solvere cutemque flavo tingere, quam analogicè *chelydoniæ succum* dicunt. Solvit etiam cinnabarim, sulphur, argentumque vivum sublimatum: hanc serva in vitro bene obturato, loco tepido.

Hac peracta docet præparare aquam Mercurialem eo qui sequitur, modo.

PRAGMATIA III.

Aquæ Mercurialis præparatio.

3. Aquæ Mercurialis præparatio.

Cape aquæ Regis paulò ante præparatæ lib. unam; Mercurii suprâ sublimati puri, densi, clari, ponderosi uncias sex, quas cucurbitæ forti committes. In eam injicies paulatim Mercurium, deinde orificium obstrue, ne salis ammoniaci vis expiret, & in cineres temperatè calentes colloca, & sic aqua Mercurium solvet, & si post solutionem aliquid remanserit, id nova aquæ regie superinfusione solvatur, & sic procedes donec totum sit dissolutum. Posteriores solutiones appone priori, lento motu, ne effervescat, & clauso vitro aquam in suum usum referunt. Hujus aquæ perfectionis signum est, si injecta cuprea bracteola argenteo colore tingatur. Atque hæc est aqua, quâ omnia corpora metallica in Mercurium seu primam materiam reduci existimant. Quomodo verò hæc aqua ad summam puritatem duci queat, sequenti modo docet.

Aqua hæc omnia metalla in primam materiam reduci solvi dicuntur.

PRAGMATIA IV.

Aquæ Mercurialis depurgatio, qui Mercurius Philosophorum dicitur, & metallica corpora in primam materiam reducit

Aquæ Mercurialis summa depurgatio.

Aquam Mercurialem paulò antè descriptam in cucurbitam longi, & angusti colli infunde. Pone in fimum equinum bene digestum quatuordecim dierum spatium in vase exacte clauso; sine ibi in putrefactione & scæcibus ex aquæ corpore separatis ad vitri fundum subsidentibus, relinquatur aqua flava, & citrina: deinde vitrum ex fimo transferatur ad furnum cineris, & per alembicum, juxta artem, aquam distilla igne lento, & prodibit aqua clarissima ponderosa, quam in hac operatione Lac Virginis, acetum acerrimum, aquam perennem dicunt;

Lac Virginis acerrimum quid sit?

continuato ignem, donec totum liquorem clarum eduxeris; quo factò igni diminuto furnum refrigerare sine, aquam serva. Signum perfectionis est, si gutta in laminam æream candefactam superaffusa, eam statim penetret, albo relicto vestigio. Atque hæc aqua ad summam puritatem deducta, omnibusque corrosivis qualitatibus exuta, corpora metallica in primam materiam reducit, unde & *Mercurius Philosophorum* dicitur. Quomodo vero hujus ope metallica corpora in primam materiam reduci queant, sequenti praxi docet.

PRAGMATIA V.

Quomodo corpora metallica in Mercurium seu primam materiam resolvantur.

Si *Argentum* in Mercurium tibi solvendi sit animus, sic operare. Argentum purè fulminatam, & repurgatum redige in scobem elimatam, vel tenuissima folia per bractearium in papyri formam extensa; hæc cum sale præparato in marmore contere, ut pulvis exactus fiat, quem aqua calente ablutum ab omni falsedine sicca, siccatum pone in concham, imbibitum oleo tartari resicca, identidem repetendo. Tandem arefactum tere in calcem, tritum in cucurbitam aut phialam pone: affunde, quam paulò ante præparavimus aquam Mercurialem ad altitudinem duorum digitorum; & hoc peractò pone supra ignem lenem in cineribus, & aqua mercurialis vertet calcem in Mercurium. Si tota non est conversa effusa prior aqua cum Mercurio, affunde novam, & procede similiter; aquam effunde caute in aliud vitrum, Mercurium verò repone in patinam seu calicem vitreum; eum, ut mundus fiat, aqua falsa ablue; deinde exsiccata humiditate exprime eum per pannum, vel coriaceam bursam, si nihil remanserit, bene fit; si quid verò insolutum remanserit, repetitio instituenda est, donec expressus per pannum Cottonæum nil remanserit. Signa perfectionis hujus Mercurii prima sunt, tarditas in cursu major, quam argenti vivi vulgaris. Secundum, si supra laminam ignitam positus, exhalatusque post se relinquat notam fixitatis. Hunc Mercurium si augmentare velis, accipe Mercurii paulò ante præparati uncias quatuor, vel quot voles: Adde limaturæ argenti purissimi dimidium, & fiat amalgama. Hoc misce cum argenti vivi optimè depurgati partibus duodecim: mitte in vitrum, quod bene claudes; infer in ignem cinerem blandum, ibique detine mensem ut fiat resolutio in Mercurium: tunc dicitur summè volatilis superare summam fixi, & hunc eundem facit volatilem. & hanc operationem pro libitu ad quodvis augmentum repetere poteris. Hoc *Lullus* & *Azothius* dicunt esse totum & unicum secretum Philosophorum. Idem verò processus valet, si pro argento aurum capies.

Aqua Mercurialis in materiam primam, id est, Mercurium, vertit calcem.

Atque

Sec. II. Atque hæc omnia recte, & scite dicta sunt, utpote quæ experientia non contradicant. Restat itaque ut modo doceamus, quomodo, & an ope hujus id, quod tantopere jam à tot seculis desideratum fuit, id est, *Lapidem* illum, seu tincturam consequi possimus, & quâ via, & ratione tinctura Physica ab Alchymistis beneficio præmissi apparatus confici possit.

*Tinctura
sive Elixir
quid t*

Dicunt itaque tincturam albam, & rubeam, quam *Elixir* vocant, ex solo Mercurio Philosophorum supra Mercurium, & omnia corpora metallica imperfecta projectam, in vera, perfecta, naturalibusque meliora transmutari posse, ex solo, inquam, *Mercurio sapientum*, qui non est Mercurius vulgi, sed est prima metallorum materia; ex qua omnis virtus Alchymica elici dicitur; cui nullam rem extraneam, præter aurum, & argentum in fermentatione lapidis veluti coadjutores quosdam, per quos opus verum Chymicum perficitur, addi debere censent. Nam ut *Nicolaus Barnaudus* dicit, materia Chrysopeiæ est aurum finissimum ex minera tractum, non fabrile, aut mistum, sed optimæ notæ. Aurum, inquit, obryzum, quale *Genesis c. 3.* in Hevilah ad Phison Paradisi fluvium, aut in Ophir provenit; veruntamen utriusque Regionis locus, situsque mirum in modum ab Interpretibus controversitur, ita quoque ridiculum est, Chymicos ad incognitas hujusmodi aurifodinas Lapidis gratia relegare. Miror sanè hunc Auctorem eosdem non ad Rhiphos quoque montes, ad gryphos Hyperboreos præstantissimi auri custodes, ut tandem aurum negotio Chymico congruum consequantur, remisisse. Sed relinquamus has Alchymistarum nugas: Alii aurum ἀπυρον, sive ignem non expertum seligunt ad suum intentum. Quidquid sit, sine auro, & argento melioris notæ nihil prorsus conficies, quibus & nos penitus, penitusque subscribimus, quamvis hæc non sit veterum Philosophorum intentio. Sed jam operationes, quæ *Lapidis tinctura per sublimationem*, quâ veluti unica cæteri septem operationum gradus, quæ sunt distillatio, adscensio, descensio, coagulatio, putrefactio, calcinatio, fixatio continentur, perfici asserunt, videamus, atque examine- mus. Sic autem procedunt.

*Operatio
ad magnum
magisterium.*

Operatio I. Quæ vocatur *Mercurii corporalis præparatio*. Mercurium Philosophorum supra præparatum pone in phialam; orificium claude Hermeticè, ne possit exspirare: pone eum ad suffocandum in suo lectulo, bene strato temperati caloris per mensem philosophorum sub tenui calore, donec per se sudet, nec amplius ascendat, aut descendat, sed quiescat, & coaguletur in nigram terram, quod *caput corvi* vocatur, & terra, sæx nigra, æs Philosophorum, sulphur nigrum, vir & masculus dicitur, una res diversis nominibus: atque ex hac prima ope-

*Caput corvi
quid Alchy-
mistu t*

ratione per coagulationem ex liquido fit spissum, ex frigido-humido, uti ajunt, calido-siccum per elementorum separationem.

Operatio II. Quæ *nigra terra dealbatur*, sic procedit: *Capitis corvi*, seu nigra terra cape partes duas, adde eis aquæ physica reservata, id est, Mercurialis supra præparata partem unam, ita terram siccam aqua imbibat, donec totam consumserit, ipsaque aqua penitus transierit in corpus terræ nigrae. Cum primùm fuerit commista, claude vitrum, & pone in cupellam cinerum; adhibe calorem temperatum, & tanquam in molli strato exsiccetur continuo calore per octiduum: tunc enim incipiet paulatim dealbari. Exime ex vitro, & iterum pota lacte virgineo: postquam bibit, reponere in suum alveolum, seu phialam, lectumque caloris temperati, ut iterum exsiccetur, sicuti ante, & hoc per quatuor vices. Per hanc itaque operationem *terram nigram*, seu *Caput Corvi* ob omni sæditate sufficienter purgatum, ad *albedinem* intentam reduxisti; quam quidem serva diligenter, habes enim, quod desiderare, ut loquuntur, potes, terram albam foliatam, sulphur album, Magnesium albam, qua fieri putant conjunctionem auri, & argenti, & mortuorum corporum vivificationem, qua imbibitione quilibet fructus emergit centuplus, adeo ut ad intentum nil aliud restet, nisi fermentatio, qua fœtus quadantenus animari dicitur; juxta illud in Turba Philosophorum: *Serite aurum nostrum in terram albam foliatam, & portabit vobis fructum centuplum*, cujus virtutem tantam esse dicunt, ut multiplicetur in infinitum; atque hoc esse *Elixir* illud desideratum album, tingens Mercurium, & omne corpus metallicum imperfectum in Lunam, sive Argentum verissimum: addunt tamen fermentum corpus mortuum intrare non posse, nisi mediante aqua mercuriali, quæ instar paranymphe matrimonium compleat.

Habes hic, *Leclor*, universam pragmatiam ad Lapidis, tincturaeque confectionem, & ab omni parabolicarum locutionum obscuritate vindicatam, quoad literam, quantum fieri potuit, clarissime expositam evolutamque: ut proinde nemo Alchymistarum conqueri possit, aut terminos minùs recte intellectos, aut multa studio, & ad artem occultandam, omissa fuisse: quod tamen si asserunt, Dico, nulli unquam Artifici chrysopeo fidem habendam, sed ad aliquam sibi famam magna Artis scientia comparandam quilibet pro quolibet summa & intolerabili impostura posuisse: quibus quidem loquendi modis, dici, vix potest, quantum Artis possibilitati præjudicent. Cùm itaque verba clara sint & praxis methodice prolata ab omnibus facile in praxin reduci possit, jam restat, ut ad Physicam bilancem singula ponderemus; & an hujusmodi intentum *chrysopeias arcanum* obtineri possit, ostendamus: Neque enim

*Capitis cor-
vi dealba-
tio.*

*Fermen-
tatio.*

Cap III. enim sibi *Lector* persuadeat velim, tam me credulum esse, ut quicquid Alchymistæ mirandarum rerum effutiunt, tanquam Evangelii sacramentum reverear, & adorem: præsertim cum plerique nulla abditarum rerum physicarum scientia polleant, neque combinandarum rerum artem calleant, qua sola veritas à falsitate, legitimum ab illegitimo, absonum à consono secernitur: neque me tam imperitum existiment, ut de Arte Chymica æquum iudicium ferre non queam: Quæ cum ita sint, jam telam cæptam ordiamur.

Paracelsus sine auro Lapidem fieri posse asserit.

Basili. Valentin.

Si quispiam hanc à *Joanne Azotho*, qui à *Lullo* totam accepit, propositam Lapidis ἐγγεισθῆναι penitus subierit, & cum aliis ejusdem farinae auctoribus compararit; is primò inveniet, magnam esse in modo operandi diversitatem: Qui in nonnullis quidem conveniunt, in aliis tamen, pluribusque ad eò differunt, ut negotium in duas sectiones abierit. *Paracelsistæ* non solum sine auri aut argenti mineralis assumptione lapidem fieri posse contendunt, sed solo Mercurio philosophorum intentum operis finem se consequi posse sibi imaginantur, dum spiritum Mercurii vini ope extractum, quem tùm in vena cinnabarii, aut fossili vena minii, tùm in liquore sublimati nidulari dicunt, eliciunt; sed quomodo sine auro, & argento rubrum, aut candidum elixir quidpiam in aurum, in quo nunquam fuit, tingere possit, quis credet? nisi forsan cinnabrium, minium aut antimonium (quod pro liquore sublimati ponit) non nihil auri continuerit, sumpserit; At hoc pacto rubrum quidem, aut candidum elixir faciet, indè tamen nunquam multiplicativam virtutem tincturæ extrahet, sed tantum solummodo auri extrahet, quantum in cinnabrio, minio, aut antimonio in minera auri commixtum fuit. Ex quo apertè *Paracelsi* impostura patet, qui ex pura minera Mercurii promiserit id, quod in ipsa per Naturam non est. Quæ & scitè sanè docet vel ipse inter cæteros non minimus Alchymista *Basilius Valentinus c. de reb. natur.* & *Lullus* huic subscribit hisce verbis: *Mercurium nostrum ex auro, & argento per aquam mercurialem factam, jungendum esse cum proportionali quantitate argenti vivi.* Quomodo verò ex eo cinnabaris, aut minium fossile (in quo plerumque solus Mercurius nidulatur) ita præparari queat, ut inde fiat lapis aurificus, quis credet? quomodo id dabit, quod non habet? Dicunt forsan, ex semine *Ζευστρογόνου* in intimo ejus centro existente. Sed quis, rogo, semen auri in cinnabari, nisi ei à natura accretum fuerit, quærat? nemo sanè nisi principiorum Naturæ ignarus & consequenter impostor; Sed de hac fucata metamorphosi in sequentibus pluribus.

Venio ad eos, qui *Aurum obryzum*, nobiliorisque notæ *Argentum* assumunt quidem

ad Lapidis opus; sed & hi inter se in modo discrepant. Quidam aurum, ex quo semen mercuriale extrahitur, in suam pristinam naturam reduci posse credunt; Ita *Nicolaus Bernaudus* in Lapidis sui confectione. Sed videamus modum operandi.

Nicol. Bernaud.

Accipe, inquit, auri obryzi uncias duas, Mercurii magno artis studio elaborati decuplum, misce, & igne languido dissolve, usque dum mercurius exspiret, aurique impositi pondus maneat in atrum pulverem redactum, qui tamen liquatus in pristinam auri naturam converti possit. Ex hoc pulvere elicit ope balnei roris mercurium, usque dum pulvis in calcem niveam devertat; quo per septemplicem elutionem purificato, prodibit inde tandem Azoth, spiritus vivens, cujus terra fermentum est, aqua mas, calx semina, quorum complexu nascitur infans, id est, lapis. Hanc calcem purificatam, seu Solem philosophorum obturato vase putresceto, seponitoque ad digerendum 40 diebus, usque dum in humorem album, & crassum liquefcat, cui justis dierum intervallis aquam mercurialem sensim affundes relinquesque, donec vires suas recuperet, coibitque iterum, & hoc toties, donec totam suam aquam imbiberit, tunc uterus clausus est, ne quid exspiret, nasciturque desideratus lapis: quem si posueris supra mercurium in novo tigillo aperto, tunc ad drachmas duas pones $\frac{1}{2}$ grani partem: da fortem ignem, postea adde boracem, & habebis unam drachmam auri, & si multiplicationem noris, lapide non indigebis. Hæc *Bernaudus*. In hac Pragmatia multa mystica verba reperio, sed utilitatem nullam, nullum tantæ pollicitationis emolumentum. Hoc unicum ex textu colligo, post tot mensium labores, post tot vigiliis & sudores, sumptusque impensos, qui duas auri obryzi uncias pro primo materiali corpore posuerat, præter hydrargyri positi jacturam, non nisi unam auri drachmam reperisse, non quidem ut ipse putat ex Mercurii in aurum transmutatione, sed illud ipsum aurum, quod primò posuerat, tamen vel ad $\frac{1}{2}$ grani partem diminutum; quod sanè nemo mirari debet, cum per tot ignis, & aquæ tormenta id partim in excrementitias partes auri admixtas, partim in fumum, partim denique aquarum corrosione absumptum fuit. Ne tamen nil fecisse videatur, *Lectorem* ad multiplicationem materiæ adhortatur, quam tamen consultò Alchymistarum more, ne tantum secretum pateret, reticuit. O miseros Philosophos! Si non alias nobis divitias promittitis, quam tanto dispendio, tanto laboris magisterio partas; certè tantum abest, ut inde *Craso* ditiores, ut potius ad incitas brevi tempore redactos, verbis, factis, fumoque nos elusos, *Iro*, *Codroque* pauperiores reperiamus. Quidquid igitur agant, certe hæc Philosophicæ solutionis nomen non meretur; sed Metallurgis, & Aurifabris (qui tamen majori & compendio, & facilitate, quin & emolumento intentum obtinent)

Alius Processus ad Lapidem.

Invektiva in Alchymistis.

Sec. II. propria, uti rectè *Libavius* ostendit, dici debet.

Non defunt præterea, qui *aurum* quidem melioris notæ ad operis perfectionem, utpote ex quo *Mercurium Philosophorum*, primam artis materiam extrahere solent, adsciscunt; at hi hoc pacto illud præparari debere præcipiunt, ut nullo modo amplius in pristinam naturam restitui possit. Ita *Morienus* in *Turba Philosophorum*: *In nostro magisterio sive aurum, sive argentum, sive bydrargyron, aut Mercurium assumas, ita mutantur omnia, ut neutiquam reduci queant: Aurum enim nostrum post dissolutionem ita alteratur, ut nulla alia re, quàm aqua nostra mercuriali liquari possit. Unde non est amplius essentialiter aurum, sed modificatum, quod aurum hoc pacto sive mortificatum, sive modificatum, nil quidem aliud est, quàm quod symbolicè terram nigram, lapidem nigrum, corpus mortuum, caput corvi appellant Artifices; quod postquam per aquam Mercurialem, & calorem vivificatum fuerit, tunc iis dealbatur Laton, seu Æthiops, id est, caput corvi, seu terra nigra: Ideò præmoneatur filius doctrinæ, ne nimium urat atrum istum pulverem, sed relinquat ita dispositum, ut queat iterum aquefcere, quæ erat antiqua ejus natura, nempe fluida, & liquida. Ita Turba Philosophorum.*

Contradi-
ctio Turba
in Lapidis
Tinctura.

Altera con-
tradictio.

Quæ verba si ritè expendis, in iis ingentem contradictionis nodum reperies: Vel enim *aurum* illud per aquam mercurialem resolutum in terram, seu pulverem nigrum, erit aurum, vel non erit aurum: Verum aurum id non esse *Turba* expresse dicit: Si non est verum aurum, quomodo illud per aquam Mercurialem in tincturam veri auri exaltari potest? cum aurum non verum, verum aurum producere impossibile sit, nisi verbis tantùm ludamus. Ecce primam contradictionem. Altera elucet in *argento vivo* in magisterium assumpto, uti ex textu patet, quod tamen in pristinam formam reduci non possit, in fine tamen apertè dicit, atrum pulverem per *Mercurium* iterum aquefcere, quæ ejus erat antiqua natura. *Mercurius* itaque, juxta *Turbam* reduci, & non reduci in pristinam suam naturam potest, quod manifestam implicat contradictionem, quo in vera Philosophia nil absurdius est.

Sed dicent, per *semen auri* aquæ mercuriali inditum, in novum aurum mercuriali multò nobilius resuscitari. Sed quæro jam, quidnam istiusmodi *semen* sit? dicent, esse *semen auri* per *Mercurium* in primam materiam extractum, resolutumque. Urgeo, quomodo probas illud *semen* per tot dissolutiones, calcinationes, cæteraque tum ignis, tum aquarum rosivarum tormenta non esse

destructum? Si enim cujuscunque tandem herbæ semen coxeris, & recoxeris, deinde coctum, recoctumque terræ ad repululascendum commiseris; Dico tantum abesse, ut inde quicquam in novum germen suscitetur, ut potius destructâ per tam frequentem decoctionem formâ, & seminis vim vegetabilem unâ perire necesse sit. Nam uti rectè *Philosophus*, à privatione formæ ad habitum non datur regressus; tantum enim inde consequeris, quantum si saxum ad reslorescendum terræ commisisses. Sed dicent, aliter se habere cum seminibus vegetabilium, aliter cum semine metallicorum corporum, eò quod in aqua mercuriali ex auro minerali extracto *semen lateat auri*, quod unâ cum aqua *Terræ nigræ*, *Capiti Corvi*, *Pulveri atro* (sic aurum minerale assumptum per calcinationes penitus destructum, mortificatumque vocant) superaffusa, corpus mortuum resuscitando, albâ, vel rubeâ tinctura, pro argenti, auri que ratione in Lunam, vel Solem convertat.

Contrà sic arguo: Vel enim *semen* illud est suæ speciei multiplicativum, vel non. Si prius dixeris, jam necessario illud vegetabilium numero adscribere cogeris, adeoque id in secundum naturæ gradum exaltabis, & consequenter mineralibus, metallicisque corporibus vitam tribues, quo in *Physica* nihil est absurdus. Si verò non nisi analogice tantum vegetabile esse dixeris, idem dixeris, hominem pictum hominem verum generare posse, quod ridiculum, ne dicam stolidum esset asserere. Si verò dixeris, id quadam modificatione esse verum *semen auri*, uti *Turba* loquitur, errorem majorem incurres, cum modificatio, sive modus, utpote purum putum accidens nil substantiæ ex communi *Philosophorum* sententia superaddat. Cum itaque nulla ratio superfit, quâ *Turba* non verum aurum, id est; caput corvi, in verum aurum per aquam mercurialem transmutare se posse probare queat; nihil aliud restat dicendum, quàm quod *auri* illius exigua portiuncula, quæ post peractum tanti laboris, expensarumque magisterium relinquitur, non ex semine auri aquæ mercuriali inexistenti, quod jam à prima sua origine per tot alterationes heterogeneam, & ab auro vero oppidò differentem formam acquisivit, sed ab auro minerali primitus assumpto natura sua indestructibili, à fæcibus tamen terrestribus ei accretis ritè depurgato, prodierit. Sed hæc in sequentibus fusius prosequemur, ut quàm turpiter *Alchymistæ* contra prima *Philosophiæ* principia peccent, luculenter patefiat.

CAPUT IV.

Perfectum Artis Magnae Magisterium à Lullo, Azotho, cæterisque examinatur.

Cap. IV. **S**ed jam revertamur ad ἐγγύθηον, qua Lapidis mysterium completur, quod juxta Philosophicam amussim ritè examinatum præter parabolicas locutiones nil certi in tanta methodorum varietate, & differentia, qua Auctores inter se contendunt, ad lapidis confectionem constituendam facere reperiemus. Azothus emendat Lullum, Libavius Azothum, Paracelsus omnes; ita ut vix quispiam (uti hucusque partim demonstratum fuit, partim in sequentibus comprobabitur) cum altero consentire videatur. Lullus itaque in Clavicula sua, (quam Joannes Azothus auctor suppositivus exposuit) post hydrargyri sublimationem, post aquæ vitæ, fortis, regiæ, mercurialis aquæ præparationem, post ejusdem purgationem, solutionemque corporum in Mercurium; post tot inquam inexhaustos labores tandem procedit ad ultimum Lapidis magni complementum, quæ in fermentatione consistit, hoc modo.

Processus continuatio de universali
Azothi fermentatione Lapidisque
complemento.

Si terram albam ad Elixir album volueris fermentare, ut stet in complemento tincturæ super corpora diminuta, & super mercurium in omni probatione. Recipe terræ dealbatæ, seu foliatæ, id est, corporis mortui partes tres, & de aqua vitæ reservata partes duas, fermenti partem unam, & dimidiam, fermentum autem album sit præparatum in calcem albam, fixam, subtilem, si opus album intendis præparare. Si vero rubeum, tunc sit calx auri citrinissimi, & non esto aliud fermentum, quia fermentum argenti est argentum; & auri, aurum; cum in his corporibus insint radii tingentes cætera corpora rubedine, vel albedine pura, & in his secundum naturam purissimæ substantiæ, substantiarum, reperta sit ad specimen lapidis pertinens. Fac unamquamque speciem cum sua specie, quodque genus cum suo genere, cum albo est albificandum, cum rubro rubificandum: non misceas opus unius lapidis cum opere alterius, alioquin errabis.

Terra alba foliata est corpus; fermentum est anima, quæ tribuit corpori vitam, aqua mediante, quæ est spiritus. Confice ergo has tres partes in unum matrimonialiter, super lapide mundo conterendo, & unum chaos per minima producendo, ut fiant una hyle confusa, & reducantur in unum corpus demum inseparabile: postea ponas in suam phialam aptam, id est, thorum calidum temperatum, ut coaguletur, & fixetur, fiatque unum corpus album. Hoc factò, rursus exime lapidem candidum benedictum, ipsumque contere subtiliter in lapide mundo, & iterum cum tertia parte aquæ suæ imbibito, ut haustum bibat. Impone eum in alveolum suum clarum, mundum,

TOM. II.

& loca in lecto suo temperatè calido, ut incipiat iterum sudare, & haustum aquæ bibitæ permittite in visceribus ejus exsiccare. Sic reitera vice multiplici, donec excellentissimum lapidem album per hos gradus reiterationis præparaveris fixum, & stantem in igne, perque omnia corpora imperfectorum metallorum velocissimè gradientem & sustentem pugnas super ignem aqua suffili: qui Lapis tingat mercurium, & omnia imperfecta in argentum verum melius omni naturali. Nota, quod quando hujus complementi ordo reiteratur, solvendo, coagulando, conterendo, affando, tantò magis hujus medicinæ bonitas multiplicetur, magisque tingat, ita ut si in prima sui ablutione pars una tingat 100, in secunda vertat 1000, in tertia 10000, in quarta, 100000, in quinta 1000000, in sexta infinita millia; Non sufficit una contritio & imbitio. Hæc Azothus.

Sed ne illotis, ut ita dicam, manibus tantum mysterium aggressus esse videar, aut ne ex non intellectis terminis imperitiæ dicam incurram, terminos hujus operationis juxta mentem Alchymistarum prius exponam, deinde quid de re ipsa statui possit, aperiam.

1. Terra foliata alba nihil aliud est, quàm caput corvi jam dealbatum, ex qua fit Elixir illud Solificum, Lunificumque. Quid terra foliata.

2. Stare in complemento tincturæ est, argento vivo, metallisque imperfectis, quæ & diminuta dicuntur, per projectionem argenti perfecti, colorem, & naturam perseveranter & in momento conferre. Stare in complemento tincturæ quid?

3. Terra alba dicitur corpus mortuum, respiciendo ad subsequenter mox animationem; quid itaque hæc animatio sit, postea exponetur. Quid terra alba.

4. In compositione memorantur Corpus, Anima, Spiritus. Terram foliatam corpus vocant, fermentum animam, quæ corpori vitam tribuit aqua mediante, qui est Spiritus; hæc tria tamen à diversis differentibus nominibus appellantur, uti videre est apud Isaacum Hollandum de Lapidis fabrica, ut proinde consistere non possit, quod tot tricis involutum est; Si ars vera sit, certè una ad eam via, una operatio, una methodus ut sit necesse est nisi toto cælo quis aberrare velit. Quantà verò ad terram foliatam aqua mercuriali animandam industrià opus sit, dici vix potest; dum vix constare possit, quantum aquæ requiratur mercurialis. Si enim magnam ejus copiam accipias, vix, aut ne vix quidem terram coagules: exiguam, siccitas anteverter legitimum, humiditatis terminum, ita ut coagulationem justam nullo modo assequi liceat; quemadmodum itaque operis perfectio in individuo quodam consistit, ita quoque ab intellectus nostri imbecillitate attingi non potest.

Nn 2

5. Reser-

Secl. II.
Quid aqua
reservata

5. *Reservata aqua* pro spiritu sumitur, quo matrimonium consummatur, estque divisa in duas partes ad imbibendum, & coagulandum, & iterum in duas partes ad matrimonii copulam.

Quid fermentum.

6. *Fermentum* in hac praxi non est aliud, nisi argentum nativum purissimum de minera in calcem per Mercurium redactum; hoc dicunt tantæ virtutis esse, ut non secus ac paululum fermenti triticeæ totam massam triticeam in tumorem extollat intempeque penetret; Ita & hoc fermentum Philosophicum exaltatur aded, ut instar seminarii perfectissimi acquirat vim, complura sibi similia secundum speciem procreandi, utpote quod totum in aurum verum, & formale vertat; aded quidem, ut in minutissimis portiunculis sit instat totius, possitque inde augeri in infinitum, adedque quod Philosophis spiritualibus substantiis dant, ut sint totæ in toto, & totæ in qualibet parte, hoc Alchymistæ tincturæ suæ perperam & imperite attribuant.

Quid matrimonialis copula.

7. *Matrimonialis copula* est primus ortus lapidis, cætera fuere tantum præparaciones, de quo verissimè dicunt, ea ignorata totam artem nesciri; aded enim confusè, & differenter de hoc cum terra foliata matrimoniali conjugio loquuntur, ut ne ipsi quidem, quid dicant, sciant.

Quid oleum Mercurii.

8. *Oleum Mercurii* nil aliud est, quam Mercurius Philosophorum.

Quid Chaos, hyle, materia prima.

9. *Chaos* est mistum, vel pasta, in qua omnia sic concorporantur, ut nec quicquam eorum, ex quibus constat, appareat; unde & *hyle* ab aliis vocatur, seu materia prima, in qua omnia habent rationem potentia passivæ, ex qua tamen spirituum calore externo & calore interno in actum forma desiderata producitur.

Sol & Luna quid?

10. Per Solem intelligit vim sulphuream, per Lunam mercurialem; unde copula. Atque hæc est summa perfectionis lapidis à *Lullo*, *Arnoldo*, & *Joanne Azotho* suppositio Auctore, quam de verbo fere ad verbum ex *Lullo* descripsit, proposita. Quod omnes consequenter Artis magnæ Auctores *Chrysochorni* tanquam Artis archetypon, tum ob methodum, tum ob claritatem verborum, queis arcanum describit, respexerunt, quem & nos ad processum artis facilius descutiendum consultò selegimus; cæteris datâ operâ neglectis. Fuit inter alios *Cornelius Drebellius*, qui totam artem ex *Lullo* descriptam sub recondita Physiologia, quæ in admirandis elementorum tum in invicem transmutatione, tum in effectibus inde resultantibus consistit, exhibuit. Ego autem eum verius *λδοτεχνας* Alchymistarum ad mirandas Naturæ operationes rerumque transmutationes traduxisse, quam contra putarim, uti suo loco dicetur.

Cornelii Drebellii processus.

Joannis ab Ascia processus.

Sequitur *Joannes ab Ascia* Anglus, qui ne artem ex *Lullo*, *Arnoldo*, *Azotho* descripsisse

dici posset, eam fumosa verborum obscuritate ita involvit, ut non nisi ex *Azothi* doctrina supra tradita intelligi possit. Tertius ex Alchymistis occurrit *Melchior Cibinensis*, qui *Ladislao* Hungariæ & Bohemiæ Regi artem exhibitam non Philosophico, nec sapientibus usitato more, sed vesana quadam mentis vecordia captus parabolis, allegoriisque ex *Canticis Canticorum* assumptis, sacrosancta adorandaque Liturgiæ mysteria carbonibus suis, atroque fumo obscurata non minus irreverenter, quam impiè contaminare non erubuit. Legat qui volet Artis summam in Theatro Chymico, & non sine risu unà indignationi mixto mirabitur, quoniam tandem modo in hominis ingenium cadere queant, tam audacter, & sine fronte non mysteriis, sed sceleribus, non scientia, sed impostura mundo illudere tam turpiter voluisse.

Melchior Cibinensis.

Hunc secutus *Georgius Ripheus* Anglus, qui præter ea quæ de *Azothi* traditionibus jam diximus, nil peculiare & diversum habet, præter verba miro artificio tecta, & cum omnia plusquam Thraconicis ratiocinii ampullis promittat, nil tamen adfert, nisi obscuritatem summam pari confusione junctam, aded ut ne seipsum quidem, quid dixerit, intellexisse videatur. Hisce accedit *Sendivogius* Polonus, qui cum in duodecim tractatulis de Lapide Philosophorum, promissis inauditis Mundum concitasset, ac specimen artis suæ coram Duce Wirtenbergeni exhibitum, unà cum *Mollefelfio* impostore, in finistriorem imposturæ ab utroque præstitæ suspicionem traxisset Principem; hic quidem vestibibus exutus, turrique inclusus, tandem sceleris convictus dignas malitiâ, nequitiæque suâ pœnas luit: *Sendivogius* verò penè nudus è carcere elapsus, postea nunquam comparuit; ut vel hinc appareat quid de hisce sperare queas.

Georgius Ripheus.

Sendivogius.

Post hosce se tandem sistit *Paracelsus*, qui Alchymicæ artis principatum ambiens, dum Astronomica Magicis, Cabalisticisque, Physica Theologicis conjungit, non tam nova placita, quam monstra opinionum peperit: quidquid enim in Archidoxis suis, & de Natura rerum libris, de Magnæ Artis mysteriis tradidit, ea partim ex *Lullo*, partim ex *Isaaco Hollando*, suppresso utriusque nomine decerpta, sui juris, inventionisque fecit, in quibus tamen præter peregrinorum monstruosorumque nominum farraginem, nihil ab iis cæteroquin discrepans & quoad substantiam alienum reperias.

Paracelsus.

Primus itaque *Lullus*, dum esset Arabicæ Linguae haud ignarus, Arabum libros de Alchymia ob omni abstrusitate vindicatos, uti mihi utramque doctrinam comparanti patuit, Latinæ linguae reddidit, quin & in Libro quem *Claviculam* vocat, posteritati donatam, artem juxta genuinam sensum exhibuit;

Lullus.

Cap. IV. hibuit; cui tamen in omnibus *Arnoldus Villanovanus*, uti postea videbitur, contradixit.

Hosce itaque *principes Alchymiae* secuti innumeri alii, qui uti auro divitiisque avidius inhærebant, atque admirandorum effectuum fructus, quos benedicti, ut vocant, verius maledicti lapidis beneficio se consecuturos sperabant; ita omnem operam, studium, facultates omnes, imò vitam ipsam sine ullo fructu sæde prostituerunt. Hinc nullus fere, non dicam Philosophus, sed vel ex infima plebe opifex inventus fuit, qui non ad tanti momenti artem animum applicuerit; Philosophi, & Medici vero, ut non nihil supra alios se scire jactitarent, artem quoque typis evulgarunt; Principes unà cum vulgo, tot tantisque pollicitationibus præsertim circa Chrysopeiam, sive avaritia, sive curiositate tantæ raritatis allecti, neglectis Rerum publ. negotiis, intra abdita ergasteria, quæ *Laboratoria* vocant, sese unà cum

carbonariis ciniflonibus ad artis fructus percipiendos artemque exercendam, concluderunt. Sed quid tandem? Exhausto, indignante populo, ærario, præter fumum, carbones, cineres nil aliud dignum retulerunt. Quis enim unquam Principem hujus falsarii operis exercitio quicquam ad artis veritatem contestandam, aut lucratum fuisse, aut indè citiorem extitisse asseverare poterit? Imo multos, quorum famæ data opera consulo, ad eò fatalibus horum nebulonum exercitiis non dicam dementatos, sed ita obcæcatos fuisse constat, ut inde domum cæteroquin opulentam, in ultimam ruinam deduxerint. Sed ne Alchymistis injuriam facere videar, jam ad rationum pondera progrediamur, quibus DEO dante, Alchymiam, ejusque paulò antè adductos processus, non tantum vanos, & irritos, sed & indignos esse, qui à Principibus aut admittantur, aut in admiratione habeantur, luculenter demonstrabimus.

CAPUT V.

Quo Alchymicos *Magnæ Artis* processus, paulò ante adductos subsistere non posse docetur.

Cap. V. **Q**UAMVIS ingens, (qua continuò agitantur veluti fluxu quodam & refluxu in magni *Lapis* structura Alchymistæ) contradictionum varietas sufficientissimum falsitatis argumentum esse possit; netamen mihi obganniant, veritatem sub contradictione illa non nisi ab artis filiis intellectam, occultari; reconditam verò sub illa jacere à Philosophastrorum capacitate longè remotam, uti *Scholæ Hermeticæ* epigraphe docet: *procul hinc procul este profani*: Contradictionem quidem videri, non tamen esse. Sed hæc argumenta, uti nescio quid *ἀλογίας* præ se ferunt, ac belluinæ Philosophiæ, quam humanæ similia sint, ita stultis quoque solvenda relinquimus, quibus solis nil facilius est, quàm album nigrum, grave leve, aurum non aurum esse, persuaderi potest.

Dicunt Alchymistæ, *aurum*, quod lapidem constituit, non esse aurum; Mercurium in arte magna non esse Mercurium; & tamen aurum, & Mercurium ad opus magnum assumunt, dicuntque, aurum prius, uti & mercurium in aliam formam meliorem abiisse. Quæro, si in formam meliorem transiit, vel illa forma specificè, ut cum Scholis loquar, ab auro minerali distinguetur, vel accidentibus tantum: Si prius, non nisme captus illud aurum specie distinctum esse asseret, cum in quocunque tandem rerum genere species unica sit, & alteri incommunicabilis: Nam ut recte Philosophus I. 7. met. *Species rerum sicuti numeri sese habent*. Plerique Alchymistæ dum aurum Chymicum non verum aurum dicunt, consequenter specie distingui asserunt; Alii, qui aliquid altius sapiunt, aurum quidem esse

contendunt, sed auro minerali, & natura genito, multò nobilius, & excellentius, utpote vivum, & multiplicativum. Quæro, unde provenerit tanta illi auro excellentia? Respondent ex depuratione, & semine vivificativo auri naturalis. Iterum quæro, quam ratione istud semen extrahi potuerit non remanente subjecto, in quo subsistat? Respondent subjectum, & semen esse mercurium ex auro abstractum. Contra; Vel ille mercurius est mineralis, vel non; Si prius, jam videndum est, quomodo is per tot ignium, rosionisque aquarum tormenta, caloris impatiens, non evanuerit? Si posterius, jam erit mercurius, & non mercurius, & consequenter ex non mercurio sine matrice aurum produceretur multò nobilius naturali: Sed hæc uti contradictoria sunt, ita refutari non merentur. Sint itaque hæc omnia puræ putæ Chimæræ, & stolidæ delusæ imaginationis, ac deliræ mentis phantasmata: Si enim, quod ex mercurio illo imaginario producitur verum aurum non est, quomodo verum aurum inde prodibit, cum ex non vero, verum facere *ἀδύνατον* sit; aut si à minerali auro specie differat, quid aliud concludere possumus, nisi quod ex istiusmodi auro, aurum à naturali specie distinctum producat, essentiâ, proprietate, viribus, toto cælo diversum; quo quid in Philosophia naturali absurdus, stultiusque dici possit, aut debeat non video.

Sed cum hujus insanix eos puderet, nonnulli veluti ex tripode quadam Apollinis arcanum tot fabulis, tot barbarorum nominum monstris obvelant, ut imperitæ quidem plebi *Hermetes* redivivi, veris tamen Philosophis non nisi Aurati, ne dicam auri

Sect. II. riti asini videantur. Restat itaque, nisi in omni bona Philosophia stupidi videri velint, ingenuè fateri, aurum Chymicum sine auro minerali nulla ratione confici posse, quod & ipsum supra ex *Lulli, Azothi, Arnoldi* verbis fat, superque ostendimus. Quod uti verissimum est, itaque quoque totum illud aurum Chymicum, quod tot laboribus excoquunt, illud idem esse, quod à principio in artis provectionem assumpserunt, etsi purgatione, ac depuratione tot distillationibus, sublimationibus, calcinationibusque facta, nonnihil diminutum, & consequenter nobiliter comperiat. Quod verò mercurium in primam metallorum materiam prius reduci debere asserunt, iterum nil dicunt: Vel enim illa materia visibilis est, & sensibus obvia, vel non: Si prius, quomodo eam in operationibus suis videre queunt, cum prima, five secunda rerum materia insensibilis sit? Si posterius, jam non prima materia, sed compositum erit, sua prima materia & forma constans. Restat de *semine auri restaurativo*, atque per tincturam in infinitum multiplicativo, uti processus promittit, nonnihil, ut veritas patefiat, dicere.

Materia prima Alchymistarum subistere non potest.

Jactant sese maleferiati illi pyrotechni, non aurum duxtaxat, verum *lapidis admirandi* beneficio confici posse, sed & tincturam five albam, five rubeam illius ope tantæ efficacitæ, tantæque sæcunditatis esse, ut fermentatus lapis possit 100 partes mutare imperfectorum metallorum in metallum perfectum; quem si secundo imbibas, id est, solvas, & coagules, adeo sæcundus reddatur, ut una pars centies plus possit, id est, mille partes: Si tertio, 10000, decem millia; si quarto, 100000, tingat; & hoc pacto per millicuplam proportionem tingere dicunt lapidem in infinitum & ultra; aded ut quidam stultâ jactantiâ non dicere sit veritus, *Lapidem Oceanum* si mercurius feret, eum in aurum tincturum.

Semen auri in rerum natura non datur.

Atque aded *tumidos fluctus maris imbuat auro*. Hæ sunt stolidissimæ Philosophastrorum jactantiæ, utique tantò intolerabiliores, quanto impudentissimis suis mendaciis Mundo altiùs, & sine pudore ullo, imò prorsus insolentius imponunt. Si enim ad libram calculatorem revocetur sæpius repetita *Lapidis imbibitio*, sequetur necessario ex eorum promissis, ad duodecimam imbibitionem *Lapidis*, duodecim milliones millionum auri provenire; qui numerus tam excessivus est, ut vix animo concipi possit; imò universus Telluris globus auro Chymico ex hujusmodi projectione resultante obduci queat. Quænam jam stupidi Alchymistæ, vasa, fornaces, materiam, aut quem locum, in quo artem suam exercent, reperient? Univerfa enim telluris moles non sufficeret, nisi forsitan in officina diaboli illud coquant, quod illis libenter permiserim. Sed ne falsi computus convincar, Tabulam subdo.

TABULA

Lapidis multiplicativa Auri.

Projectio	I	1000
	II	10000
	III	100000
	IV	1000000
	V	10000000
	VI	100000000
	VII	1000000000
	VIII	10000000000
	IX	100000000000
	X	1000000000000
	XI	10000000000000
	XII	100000000000000

Centum milliones millionum tingunt.

Hanc Tabulam hîc apponendam duxi, ut vel ipsi pueri, mulierculæ, & infimæ plebis peripsemata stulta Alchymistarum promissa, & machinamenta, verius nugamenta videant, & irrideant.

Felices homines, quibus hæ nascuntur in ollis, Divitiæ!

Cum enim tinctura illa auri multiplicativa, ex *Mydæ* virgula inventa, præterquam quod, uti postea ipso experimento comprobabimus, fabulosa sit, quis rogo, sanæ mentis Philosopho persuadebit, semen hoc mercuriale *lapidis Philosophorum*, quod tamen quid sit, nesciunt, & apud omnes adhuc Alchymistas est controversum, quis inquam tantæ sæcunditatis vim putabit habere, ut in infinitum aurum multiplicare possit? Unde sic argumentor. Vel hoc semen anima vegetativa erit præditum, vel non: Si prius dixeris, jam omnibus inanimatis, uti sunt mineralia, & metallica corpora, secundum Naturæ gradum, scilicet vitalem assignare, atque aded omnia vitam formaliter in semet ipsis habere, asserere cogaris; quod uti contra omnia Philosophiæ naturali principia est, ita confutari non meretur. Si verò non vegetabile dixeris, quomodo ergo vitali motu privatum, sese in tantam sæcunditatem propagare poterit; Si vitâ prædita id non possint, qui vita destitutis id concedi posse dicent? Si miseri fumivenduli arcanum Naturæ processum in metallis producendis nossent, talia, & adeo pudenda effutire non auderunt. Quod ne toties repetere cogar, *Lectorum* ad primum hujus Operis caput, relego.

Quidnam verò illud sit, quod lapidi tantam tingendi virtutem dederit, scire cuperem. Dicunt, summam & perfectissimam depurationem mercurii ab omni terrestri sæce longè remotissimam. Sed & si quis vinum septis cohobatum ad summam subtilitatem reduceret, indè pariter sequeretur, illud elixiris vitæ vel unicam guttulam integrum aquæ dolium in vinum nobilissimum transmutaturum, quod & rationi, & experientiæ repugnat; neque quisquam hanc instantiam e-

vertere

Cap. V. vertere poterit, quicquid Alchymistæ de suo cœlesti, & supranaturali Elixiris virtute, & efficacia, quæ in rerum natura non est, effutiant. O stupidum genus hominum! dum Lapidem suo eam operandi virtutem attribuerent, idque efficere temerario ausu contendunt, quod unanimi omnium Philosophorum studio jam à bis mille annis, & amplius quæsitum, disputatumque de *Infinito* fuit, argumentum, inquam, ab altissimis ingeniorum phœnicibus tanto tempore agitatum, & in hunc usque diem lite pendente necdum decisum, ipsi Lapidis folius imaginarii perfectione se conficere posse gloriantur.

Soli Alchymistæ ionitiam lapidum potentiam admittunt.

Res quanto in subtiliores spiritus sublimantur, tanto minus de quantitate relinquunt.

Nullum mixtum ita depurari potest quin semper aliquid impuri adhuc remaneat. H. Holland.

Nullum vas capax est spiritus subtilissimi.

An non sciunt istiusmodi Naturæ everfores, Nullam in rerum natura substantiam ignis ope ita in infinitum subtiliari posse, quin tandem in purum aërem omnibus evanescentibus spiritibus desciscat aut evanescat; præsertim in mercurialis aquæ subtiliatione, quam si in cujuscunque tandem firmitudinis, & soliditatis vasa Hermetica, vel quacunquē luti signatura clausa conjeceris; dico tamen fieri non posse, ut fugacissimus spiritus solitâ suâ astutiâ, vel per ipsos poros elapsus non exspiret: quod *Isaacus Hollandus* celebris Alchymista in suo de Lapide Philosophorum libello fateri non erubescit: *Si tinctura*, inquit, *ad quartam exaltationis gradum pervenerit, ad tantam devenit subtilitatem, ut nullis amplius repagulis contineri queat; imò vitrum cujuscunque tandem, etiam decem digitorum crassitie, ac adamantinæ duritie, continere eam non possit.* Si itaque ad quartum gradum subtiliata contineri non possit; quid dices de tinctura ad decem, centum, mille gradus exaltata: An nesciunt hi, quo plus aurum depuratur, eo plures ab auro portiones decidere? Cùm nihil in rerum natura sit, quod ita sublimatione depurgari queat, quin semper aliquid depurgandum remaneat, donec tandem quasi ad nihilum reducatur, ut experientia docet in cohobationibus per distillationem frequentissimè repetitis, nisi tamen Alchymistæ materiam suam ad simplicissimum corpus reducere studeant; quod uti fieri non potest, ita supinæ ignorantie rerum naturalium merito suo vincuntur.

Undè ex his tam luculenter ostensis, clarè patet, *Lapidem* hunc auri in infinitum multiplicativum, purum putum desultoriæ imaginationis figmentum esse. Quem enim quæso, Alchymistæ assignabunt, qui hujus experientiam sumpserit? neminem sanè, nisi mendacissimum, ne dicam mendicissimum impostorem. Adde hisce, quod fieri non possit, ut hujusmodi tinctura humano ingenio confici possit, vel ipso attestante *Paracelso*, Libro de Transmutatione metallorum; verba ejus ad longum cito. *Per hominem*, inquit, *impossibilis est elementorum, videlicet in arte magna separatio, quæ licet appareat, non est vera tamen, quidquid de Raimundo Lullo dicatur,*

Paracelsus de artis impossibilitate.

& de Anglico suo nobili auro, vulgo Rosnobili, quod falso fabricasse putatur; habet enim ipsamet natura in semetipsa proprium separatorem, qui quod separat, iterum conjungit absque ullo hominis auxilio, novitque omnium optimè uniuscujusque proportionem elementi, & non homo; quidquid scribentes erroneis suis, frivolis, falsisque processibus, receptisque de volatili suo hoc auro (uti paulò antè ostenderat) Lullus, Ricardus Anglus, Rupicissa, crassis suis erroribus fabulantur. Cui jam in hac arte credendum est? *Paracelso*, an Alchymistæ primis coryphæis? certe neque hos, neque illum artem penetrasse, neque quid dicerent, scivisse, si dicam, certo & optimo fundamento me affirmasse, nemo negaverit.

Sed procedamus ad pondus, numerum, & mensuram, exactissimamque proportionem, adquam *Lapidem* fabricari debere asserunt; quam quidem proportionem, uti solus *DEUS OPT. MAX.* totius Naturæ Architectus, qui quælibet naturæ mixta quomodo in amici conjugii consortium copulentur, novit, ita ab omni humani ingenii industria quàm remotissima esse quis non videt? hanc tamen in magni operis fabrica profusè necessariam esse, omnes fatentur Alchymistæ; sed eos ad hanc adæquatam proportionem, quæ in indivisibili consistit, arte pervenire posse, nemini sapientum persuaderi posse existimo: Nam (ut *Paracelsus loquitur*) si unius plus, quam alterius ex magni lapidis ingredientibus acceperis, tunc utique semen in agrum projectum suffocari necesse est, ita ut non possit tamdiu vivere, donec à Mercurio philosophorum unitum, igne perficiatur: Si verò minus acceperis, solvi non poterit omnino, unde fiet, ut arfactum nil fructuum adferat. De quo & *Arnoldus* conqueritur: *Si terræ plus, aut minus addideris, quàm natura patiat, anima sine ullo fructu nulla subsequente necessaria fixatione suffocabitur. Idipsum de aqua quoque sentiendum est, si plus, aut minus acceperis. Si enim plus sumseris aquæ, materia supra modum humida redditur; si minus, eam plus æquo sicciorem reddes, durioresque.* Rursus, si plus æris adfuerit (verbis loquor *Paracelsi*), id tincturæ nimum imprimitur; si parum, corpus pallidum evadet. Item, si vehementer ignis existat, aduritur materia; si remissior, potestatem siccandi non habet, nec solvendi, nec alia elementa calefaciendi.

Quid facient in hoc desperato negotio miseri Alchymistæ? Certè *Arnoldus* & *Paracelsus* cum modum non invenirent *Lapidem Sisyphæum* ad desideratum finem evolvendi, totum processum non humanæ adaptationi, sed folius naturæ operationi committendum censuere: Nam ut *Paracelsus* discurrit: *Novit Natura suas operationes, & elementorum pondera, quorum separationes, reclassificationes, copulationesque ipsa exequitur absque adminiculo cujuscvis operationis, aut mineralis*

Homo ad perfectissimam ponderis & mensuræ perfectionem pertinere nequit.

Paracels. lib. de Transmutat. metallorum.

Plus aut minus sumptum delevit opus Lapidum.

Arnold.

Paracels.

Secl. II. ralis artificii, dummodo contineatur in igne secreto materia, & in occulto vase. Certe nihil melius dicere poterat. Relinquant itaque Naturæ, quod à se præstari non posse putant, utpote quæ jam à nascentis mundi primordiis, artis suæ infallibili industria in utero suo nobile hoc metallum tanta abundantia produxit, ut fucato Chymicorum auro non

*Natura sola
novit suam
in metallis
producendis
facultatem.*

indigeamus: Novit enim illa, quomodo secreti ignis subterranei beneficio activa passivis conjungendo metalla producat, ignem secretum Alchymistarum, ceu inidoneum averfatur: Novit illa occulta subterrestrum matricum vasa, non retortas, vesicas, alembica, cucurbitas, similesque pseudopyrotechnorum monstruosos uteros.

CAPUT VI.

Omnia Chrysopeias tentamina frustranea esse ex ipsis Alchymistarum Coryphæis, Arnoldo Villanovano demonstratur.

Cap. VI. Paracelsus Monarchiam Alchymicæ Reipublicæ affectans, cum modum lapidis conficiendi nullo ingenii conatu penetrare se posse videret, novas fictitii illius lapidis rationes iniens, Lapidis varios, novosque in suo de Transmutatione metallorum libro, processus condidit, qui etiam si quoad substantiam nihil à processibus Lulli, Arnoldi, Rupicissæ, Ricardi, Baconii, ex quibus omnia sua suffuratus est, differunt; exotico tamen monstruosorum nominum amictu ita aliena inventa obvelavit, ut corniculæ pennis vestitus, non monarcham, uti se dicit, Chymicorum, sed cuculum inter aves constituisse videatur. Ego, inquit, meritò post longas meas experientias Spagyros corrigam, & falsum, & erroneum à vero separabo, cum prolixis admodum investigationibus meis repererim, quo justè similia reprehendere queam, & immutare. Et paulò post, recitatis longis veterum laboribus: Breviorem tamen, inquit, viam habuissent ad rubei leonis thesaurum perveniendi, si concordantiam Astronomiæ meæ cum Alchymia didicissent, quam in Hermetis apocalypsi demonstravi. Cum verò dies quilibet, ut Christus loquitur, in fidelium consolationem, propriam suam essentiam habeat, Spagyris ante mea tempora labor fuit ingens, & gravis, qui jam auxilio Spiritus Sancti affluentis hoc posteriori seculo mea theorica sublevaritur. Et paulò post: Tam prolixo labore, tædiosaque reiteratione Spagyri veteres non indiguissent, si ex mea Schola didicissent opus; longe citiùs, ac minoribus impensis votum fuissent affecti. Hæ sunt jactantiæ Monarchæ Chymicorum.

*Lullus
Arnoldus,
&c.*

*Paracelsi
instantia.*

*Astronomi-
ca cœli con-
stitutio nil
facit ad o-
peris magni
prosperum
effectum.*

Quid verò Astronomia Bombastiana, mundialiumque corporum analogia ad Lapidem faciat, dispicere nulla ratione possum. Cum natura rerum semper eodem modo agat, quacunque planetarum constitutione, siderumque aspectibus; Metallorumque genesis sive naturalis; sive fabulosa à cælo, & stellis Alchymistarum, non nisi remotissimam, ut in præcedentibus ostendimus, dependentiam habeat. Sine Astrologia itaque, siderumque influxibus, in magno Artis opere, Paracelso dictatore nil perfeceris. Quid verò Spiritus Sancti assistentia non solum cum vanissimo opere, sed & cum impio homine habeat, non video; benè video, quid expetat Thraonicum pectus. Cum

enim humana arte id fieri, consentientibus aliis quotquot fuerunt Alchymistis, nequire videret, artem non nisi à DEO per revelationem concedi voluisse sequentibus verbis ostendit: *Arcana plura transmutationes exhibentia reperiuntur, etsi paucis, id est, solis à DEO illuminatis artis filiiis cognita, quæ licet alicui revelentur à Domino DEO, non idcò statim erumpit rumor cum arte; sed omnipotens cum ipsis dat pariter intellectum hæc & alia celandi usque ad adventum Eliæ Artistæ, quo tempore nil tam occultum, quod non revelabitur. O ridiculam Philosophiam! Quænam conventio Christi ad Belial? Quid revelationi Divinæ cum arte improba, & fabulosissima? An hi nesciunt, tantum abesse, ut DEUS ad artem tot Satanicis illusionibus expositam supernaturali auxilio concurrere censeatur, ut potius eam expressis verbis, veluti remis, velisque vitandam, in sacris literis innuerit: Qui divites volunt fieri, id est, Alchymistæ, incident in multas tentationes, & laqueos Diaboli. Estne possibile, DEUM OPTIMUM MAXIMUM hanc artem tot sanctis & spiritu DEI plenis hominibus, quos sciebat eà non abufuros, revelare omisisse? solis vero Alchymistis, Paracelso & similibus, hominibus ut plurimum improbis, malis artibus deditis, avaris, superbis, & Divinis mysteriis abutentibus, tantum donum inspirasse? Sed hæc in sequentibus fusius prosequemur.*

*Alchymia
à Deo, Pa-
racelso te-
ste, inspi-
rata.*

Verfent itaque, volvant, revolvant, involvantque Lapidem illum tantorum mirabilium patratorem, quantumcunque velint, nil tamen ex eo, præter vocum quiscuilias, & excrementa, postea quoque carbones, cineres, favillas evolvent. Verba peregrina, ut sunt Azoth, Anathron, Ufsifur, Rebis, Martagon, Sernec, Ribric, Realpas, Saltaberi, & innumera in Libris Chymicorum, potissimum Paracelsicis obvia (quæ non rarò in conversatione familiari cum iis habita cachinnum mihi moverunt) parum ad rem faciunt, si alicunde nulla suppetant ad artis veritatem demonstrandam subsidia; neque tantarum rerum pollicitatio, ac quorundam morosorum ciniflonum jactantia quicquam ad artem comprobendam conferunt, dum ex nimia arcani lapidis possessione fastuosè tumentes, ea sub variarum rerum similitudinibus pollicentur, quæ animo concipi non possunt,

*Monstruosa
verba nil ad
artem faciunt.*

*Monstruosa
nomina nil
ad rem per-
ficiendam,
conferunt.*

Cap. V. sunt, ne dicam, scientiâ humanâ comprehendendi. Certè ad tantam insaniam curandam nullo alio medicamento opus foret, quam Hellebori vomitorium, tanti à *Paracelso* estimatum, quo Leones istos rubros, Aves *Hermetis*, lacertas virides, serpentes, dracones, phœnices, caudas pavonum, capita corvi, vespertiones, & similia Chymerica phantasmata unâ cum cœlo, omnibusq; planetis imaginariis evomant, uti non incongruè de iis nonnemo in Chymico opere *Beguini* jocus est; ut tandem purgato cerebro melius sapere discant. Certè hi *Lexiphanem* secuti videntur, qui hausto veratri succo, statim *topper, stempus, redantruo, gnarneres, ascalabation, carbaster*, formidanda vocabula eructavit: sed & idem iis accidit, quod coco illi *Plautino*, qui repudiatis vulgaribus condimentis, allio, fœniculo, coriandro, similibusque, suum tantummodò crepet, & superciliosè commendet *Cilicendrum, Polindrum, Sanscapsidem, Cataractriam, Hippalopsiden*, quorum odore quotidie cœnet *Juppiter*; quotquot autem iis vescantur, vel ad ducentos annos vitam producant.

Non dubito, quin Alchymistæ hic contra me cœstro furoris perciti insurgent, meam sive ignorantiam, sive indiscretum zelum sint accusaturi; nil moror, neque titivillitio quidem, ut cum *Plauto* loquar, empitem quascunque furor illis suggererit calumnias; Veritatem loquor, eam experimenta luculentissima mihi persuadent; natura ipsa quid possit, quid non possit mihi una veritatis ponderatrix, exacta operationis statera dicit. Sed insurgent iterum, & contra audentius urgent: Iniquum videri, *Lullum, Arnoldum, Paracelsum*, unica artis oracula falsitatis in construendo *Lapide* præsumptuosius arguere. Sed si vel ipsi citati magnæ Artis *Coryphæi*, & *Antesignani*, idem, quod ego, sentiant, quis me reprehendet? Et ne imperito iudicio artem nimium convellere videar, hoc loco fusissimum de irrito *Lapidis* magisterio discursum, quem *Arnoldi Villanovani* apud *Paracelsum* lib. de *Transmutat. metallor. Gerardus Dornius* ejus interpret inferuit, apponendum duxi, ex quo, quæcunque hæcenus de Alchymistarum vanis, & irritis laboribus dixi, luce meridiana clarius patebunt.

Discursus Arnoldi Villanovani apud Paracelsum, lib. de Transmutat. metallorum.

Maximam hujus Artis difficultatem observans *Arnoldus*, ait in suo *Rosario*: Varia huic materiæ lapidis nomina præfignierunt, occultissima quædam à similitudinibus potissimum allata; vegetabilem appellarunt, mineralem, & animale, non juxta literalem sensum, ut facilè norunt sapientes divinorum arcanorum, & miraculorum ejus *Lapidis* experti fingere. Hujus exemplum præ se fert *Raymundi Lullii* *Lunaria*, quæ flores mirandarum virtutum edit,

TOM. II.

Philosophis tamen familiarissimos. Non fuit imponentis nomen hoc opinio, ut per id intelligeretur aliqua super metalla projectio, vel præparatio similis ex eis fieret; verùm abstrusa mens Philosophorum longè aliò spectat. Simili nomine materiam appellarunt *Martagon*, cui etiam hinc occultam operationem Chymicam applicaverunt, cum tamen id prorsus nihil denotet, præter quandam arcanam similitudinem. Error etiam non minimus in vegetabilium liquoribus ortus est, quibus Mercurium coagulare plurimi conati sunt, & postmodum fixatoriis aquis, in Lunam convertere existimantes, eum, qui hac via metallorum auxilium coagulare posset, maximum assequi magisterium. At quamvis nonnullorum vegetabilium liquores id efficiant, non aliunde fieri, quàm ob resinam, pinguedinem, aut sulphur terrenum, quo plurimum abundant, judicabitur: Hoc Mercurii humiditatem atrahit, ejusque substantiæ permiscetur, coagulando præter omnem utilitatem. Nam crassum, & externum sulphur, nullum in vegetabilibus ad perfectam projectionem in Alchymia aptum esse compertum est, quodque non sine maximo dispendio experti sunt multi: Etsi nonnulli succo *Tithymali* albo, lacteoque propter calorem intensum, & acutum in eo existentem coagulasse Mercurium existimarent, cum solo frigore in occulto potius contrario manifesto id falsum esset; Unde *Lac Virginis* appellarunt, falsum tamen fundamentum hoc fuit. Non secus de succo *Chelydoniæ* existimandum, licet colore suo hominum imponat oculis, ac si dotatum esset auro. Colligentes inde vanum quid, certo, ac determinato tempore vegetabile hoc eradicarunt, ex quo animam, vel quintum esse venati sunt, unde coagulantem, ac permutantem tincturam efficerent: Verùm & hinc nihil præter fatuum errorem ortum est. Alii succum hunc ad spissitudinem, quam *Consistentiam* vocant, excoxerunt, ac Soli ut in duram massam coagularetur, exposuerunt, quæ postmodum in minutissimum pulverem tusa Mercurium, ut opinabantur, projectione verteret in Solem, quod falsum esse compererunt. Aliqui admiscuerunt huic pulveri sal ammoniacum, alii colchotar vitrioli, opinati se hac via tandem ad optatum finem pervenire posse. Postmodum solutionibus in flavam aquam adduxerunt, ut sal hoc tincturæ præberet ingressum in Mercurii substantiam, nihil tamen inde factum fuit. Nonnulli prædictorum loco succos *persicariæ*, *bufonariæ*, *dracunculi*, foliorum *falicum*, *tithymali*, *cataputiæ*, *flammulæ*, ac *similium*, simul una cum ipso Mercurio per dies aliquot vitreo vase conclusos in cineribus tenuerunt; accidit, ut inde Mercurius in cinerem, vel pulverem potius verteretur, sed perperam, & nullo fructu. Decipiebantur enim isti vani vulgi

Martagon quid Lullo?

Vegetabilia nil faciunt ad artem.

Succus Tithymali non coagulat Mercurium.

Nil succus Chelydoniæ.

Succus persicariæ, bufonariæ, dracunculi, nil ad Mercurii fixationem.

Lunaria Lullii magna virtus.

00

rumo-

Secf. II. rumoribus, quibus profeminatum erat Mercurium absque metallis esse coagulandum, ut antè meminimus. Multi ex vegetabilibus salia, olea, sulphura, &c. extraxerunt, sed frustra, cum per hæc nulla Mercurii vera coagulatio, neque perfecta tinctura, vel projectio fieri queat, similitudine sola Philosophi, non substantia materiam suam arbori cuiusdam aureæ ramorum septem comparant, intelligentes eam in suo spermate metalla septem concludere, ac in ipso latere, quapropter vegetabilem esse dixerunt; tum etiam quia non aliter, quàm naturales arbores suo tempore varios flores proferunt, materia *Lapidis* colores pulcherrimos palam facit in florum suorum productione.

Item, quia ex terra Philosophica materia quædam exurgit, ceu virgultum *Spongiam terræ* similitudine dixerunt arboris suæ fructum ad cælum tendere. Ideo protulerunt in vegetabilibus Naturæ totius artis cardinem verti, & non in vegetabilibus materiæ: tum etiam, quia suus *lapis* animam, corpus, & spiritum in se continet, ut vegetabilia. Non diversa multum similitudine materiam hanc *Lac Virginis* esse dixerunt, & rosei coloris benedictum sanguinem, qui tamen solis prophetis, & filiis DEI convenit. Indè Sophistæ collegerunt materiam Philosophicam in animalium, vel hominum sanguine consistere: Occasione sumpta, quod ex vegetabilibus nutriantur. Alii quidem in *capillis*, in sale urinæ, in renibus; alii in ovis gallinarum, in calce, in lacte & similibus quæsierunt, quibus omnibus Mercurium figere posse putarunt. Extraxerunt aliqui sal ex fætido *lotio*, nec defuerunt, qui lapillos in renibus inventos materiam esse crederent: Alii membranas *ovorum* asperimo lixivio macerarunt, quibus etiam ovorum cortices admiscuerunt, his attribuentes arcanum fixationis ad Mercurium perficiendum. Alii *ovorum* albumen argento comparantes, & auro, vitellum in suam materiam elegerunt, admixtis sale communi, armoniaco, tartaroque usto, simul ista vitro concludentes balneo maris putrefecerunt, idque dum albus color in rubicundissimum sanguinis instar abiret; hoc ipsum in fætidissimum distillarunt liquorem, ad opus, quod quærebant, profus inutilem. Alii putrefecerunt albumen, & vitellum ovorum, & indè basiliscus generatus est, quem in rubicundissimum pulverem exusserunt, eoque tingere putabant. Hujus rei fuit author *Gilbertus Cardinalis* in suo *Tract. de Alchymia*. Plerique *fel boum* & aliorum animalium sale communi permixto, macerata destillarunt in liquorem, quo cæmentationum pulveres imbutos existimarunt metalla sua tingere posse mysterio quodam, quod *partem cum parte* vocant, & indè nihil actum est. Aliqui *Tutiam* eligentes, additionibus aliquot, ut sanguine draconis, & aliis ejus-

modi frivolis nugis seducti, cuprum, aut electrum in aurum permutare conati sunt. Alii juxta Venetorum artem, ut aiebant, viginti plus, minusve *stelliones* ollâ concludebant, fameque redigebant ad insaniam, ut unam alia famelica devoraret unica superstite, quam cupri, vel electri limaturis pascebant, existimantes genus hoc animalium in ventriculo suo digestionem sola permutationem optatam efficere. Postremò hoc animal exusserunt in rubicundissimum pulverem, quem cum crederent aurum esse, miserè decepti sunt. Nonnullis tandem in piscibus *Truttis* nomine, per liquationem concretis aurum invenerunt, non alia de causa, nisi quia genus hoc piscium in fluminibus squamulas, aureasque scintillas à torrentibus eò delatas, & nonnunquam ex monte defluentes colligere, ac devorare solitum sit, à natura doctum; rarò tamen id ipsum contingit. Tales impostores potissimum inveniuntur in aulis Principum.

Non est sanè materia Chymicorum Philosophorum in animalibus quærenda; hoc omnes admonitos semel velim. Est tamen quod sciatur, philosophos *lapidem suum animale* appellasse, quia in postremis suis operationibus virtute hujus ignei nobilissimi mysterii, liquor obscurus, ac rubeus instar sanguinis ex sua materia, suoque vase guttatim exsudat; indè præfagium protulerunt postremis temporibus hominem purissimum in terras venturum, per quem liberatio Mundi fieret, hunc ipsum guttas rosei, rubeive coloris, & sanguinis emissurum, quo Mundus à labe redimeretur. Pariformiter & sanguis sui lapidis in suo genere, leprosa metalla, nec non homines liberabat à suis infirmitatibus contagiosis. Quare non immeritò dixerunt suum lapidem *animalem* esse: de quo *Mercurius* ad Regem *Chalid* loquitur ad hunc modum: *Mysterium, inquit, hoc solis Dei prophetis permixtum est cognoscere, quo fit, ut lapis animalis vocetur: Nam in sanguine lapidis hujus latet anima sua: componitur etiam ex corpore, spiritu, & anima; simili ratione vocarunt suum Microcosmum, quod rerum omnium totius Mundi similitudinem habeat, & indè rursus animale esse dicunt; veluti Plato Magnum mundum animal vocat. Accesserunt ignari credentes lapidem esse triplicem, atque triplici genere secretum, utpote, vegetabili, animali, & minerali, quo factum, ut etiam in mineralibus quæsierint. Hæc verò sententia longè distat à Philosophorum opinione: asserunt enim suum lapidem uniformiter vegetabilem, animale, & mineralem.*

Notandum ad hæc, Naturam minerale sperma suum in varia genera distribuissè, videlicet, in sulphura, salia, boracia, nitra ammoniaca, alumina, arsenica, atramenta, vitriola, tutias, hæmatiten, auripigmenta, realgaria, magnesias, cinnabarim, antimonium, tal-

Salia, olea, sulphur vegetabilium nil præstant.

Metallica corpora per similitudinem tantum dicta sunt vegetabilia.

In hominum sanguine non reperitur coagulatio Mercurii.

Ova ovorumque partes nihil faciunt.

Totum nihil nisi colere præstat.

Stelliones nunc videlicet in materia assumptio.

Truttis jices, nil faciunt in arte.

Materia Philosophorum non est in animalibus quærenda.

Impia Particelli assertio.

An in Mineralibus reperitur Lapidis materia.

Cap. IV. talcum, cachimias, marcasitas, &c. in quibus omnibus Mundum adimplevit materia nostra. Quamquam in aliquibus dictarum specierum sese miro nonnunquam patefacit aspectu, quod ad imperfectorum metallorum transmutationem attinet. Longa siquidem experientia ignis, per exercitium multifariam transmutationem ostendunt in materia mineralium, non solum ex coloribus aliis in alios colores, verum etiam ex una essentia in aliam, & ex imperfectiore in perfectiorem. At licet ipsa natura quandoque his mineralibus mediis ejusmodi demonstrationes faciat, multis præparationibus intervenientibus non propterea volunt Philosophi suam *Lapidis materiam* potissimum ex ullo mediorum mineralium progredi, tametsi lapidem suum mineralem vocant; unde Sophistæ ab hac appellatione sumentes occasionem, ipsum Mercurium variis torturis persecuti sunt; aliqui sublimationibus, coagulationibus, præcipitationibus, mercurialibus aquis fortibus, &c. quæ omnes erroneæ viæ vitandæ sunt, cum cæteris Sophistarum præparationibus mineralium, purgationibus, & fixationibus spirituum; atque metallorum. Proinde Lapidis plurimæ præparationes, quin imò omnes. quæ de mineralibus describuntur ad hunc modum, uti *Geberi*, *Alberti* cognomento *Magni*, ac similia sunt Sophisticæ purgationes tantum, cæmentationes, sublimationes, distillationes, rectificationes, circulationes, putrefactiones, conjunctiones, solutiones, ascensiones, coagulationes, calcinationes, & incerationes prorsus inutiles, cum in tripode, furno reverberatorio, athanore, liquefactorio, acediofo, fimo, cinere, arena, similibusque, tum in cucurbita, pelicano, retorta, phiala, fixatoria, & id genus aliis, id ipsum de sublimationibus Mercurii per minerales spiritus ad album, & rubeum, ut per vitriolum, salpetræ, vel aliud alumen, aut per crocum Martis, &c. judicandum est, de quibus falso fabulatur *Joannes de Rupicissa* Tractatu suo de Lapide Philosophorum albo, & rubeo, quæ simul ementita cum aliis somnia sunt omnia, bonos, ac simplices viros miserè seducunt; fugienda sunt etiam illa particularia Sophistica *Geberi*, ut sunt septenæ sublimationes, aut mortificationes, item revivificationes Mercurii suis cum præparationibus per salurinæ, vel per sepulchrum factis, quæ singula sunt ad Lapidem falsissima.

Quidam alii mineralium, ac metallorum *sulphuribus* Mercurium fixare conati summè decepti fuerunt. Vidi nihilominus hac arte Mercurium in corpus metallicum per ejusmodi fixationes adductum, similitudine quidem in omnibus, & per omnia bonum argentum fingentem, ac repræsentantem, verum in examine testæ, vel cupellæ, falsum, ut extitit, etiam apparuit. Sophistarum nonnulli tentarunt ex isto Mercurio

septies sublimato, ac toties dissoluto fixum oleum emungere, medio quidem aquarum fortium, quo metalla imperfecta quævis ad perfectionem adducerent: at frustraneum illud opus relinquere coacti sunt. Aliqui *vitriolum* septies purgarunt solutione, calcinatione, coagulatione, & duarum partium ammoniaci salis additione, sublimationeque, ut in aquam albam solveretur, cui tertiam partem addidere Mercurii vivi, ut ea coagularetur aqua, totiesque postea Mercurium à dicto vitriolo, & ammoniaco sale sublimarunt, ut in lapidem purum abierit; hoc affirmarunt ex vitriolo conceptum rubeum sulphur esse Philosophorum, cujus quidem solutionibus, & coagulationibus progressi sunt, in projectione autem factum est nihil. Alii mercurium coagularunt per *aquam aluminis*, & in massam duram aluminis similem, quam aquis acutissimis fixarunt inutiliter. Sophistæ plurimas rationes fixandi mercurium sibi præsumunt, frustra tamen, quod in eo perfecti, constantive nil habeatur. In vanum igitur addunt ei mineralia per sophisticos processus, quibus omnibus ad majorem excitatur malitiam, vivus quoque magis ac magis efficitur, impuriusque potius, quàm perfectus. Non est igitur ab eo Philosophorum petenda materia, cum sit imperfectum quid, quod si ad perfectionem etiam adduci queat, Sophistarum progressibus valde difficile fuerit, imò impossibile; cum in eo nihil habeatur, quod in perfectionem excitari, cogique queat. Nonnulli sumpserunt *arsenicum* aliquoties sublimatum, ac multoties oleo tartari dissolutum, coagulatum, idque fixare prætenderunt, quo cuprum in argentum verterent, id ipsum & nihil præter Sophisticam dealbationem quandam attulit. Etenim hoc minimè figi potest, nisi tingens in eo spiritus probè cognitus fuerit, in quo quidem omnes ferè dormitarunt Philosophi, frustra conantes ex arsenico boni quidpiam efficere. Quicunque igitur spiritum hunc ignorarint, spem ipsum figendi nullam etiam habeant, aut virtutem ullam ei tribuendi per aliud, qua transmutationis perfectionem acquirat.

Quam ob rem notum facio cunctis in eo suam operam impendentibus; *dealbationem*, de qua mentio facta est, ex falso fundamento depromptam, eaque falso cuprum dealbari solum, & non aliter immutari. Sophistæ *Venerem* etiam ad hunc modum larvatam, atque fucatam, duplo sui admiscuerunt Lunæ, mixturam vendiderunt aurifabris, atque monetariis. Postremo verò sese in falsos monetarios transmutarunt, nedum ipsi qui vendiderant, verum etiam qui emerant. Aliqui ex Sophistis albi loco rubeum *arsenicum* sumpserunt, & hoc ipsum, ut prius, in falsam artem abiit: quoniam quocumque modo præparetur, nihil præter albedinem exhibet. Nonnulli progressi sunt ulterius ad

Aquæ fortes non sunt materia Lapidis.

Alberti, Geberi, operationes Sophisticae sunt.

Rupicissa impostor.

Geber Sophistica tradidit.

Sulphur metallicum non coagulat Mercurium.

Oleum sulphuris frustra.

Vitriolum nil præstat.

Mercurius in massam aluminis coagulatus nil facit ad rem.

Omnes Mercurii fixandi rationes inutiles.

Arsenicum nil præstat in cupro in argentum transmutando.

Dealbationes Sophisticae sunt.

Secl. II. sulphur commune, quod flavum, ut erat, coxerunt aceto, lixivio, vel urinis acerrimis per diem, & noctem, usque dum album emerferit; postmodum elevarunt à calce communi, & calce ovorum, coxerunt, ac sublimarunt, idque multoties: combustibile semper nihilominus extitit, licet album: eo tamen crudum fixare mercurium in aurum conati sunt frustra: cinnabaris tamen inde pulcherrima, & omnium optima, quam viderim unquam, resultavit; hanc fixare putantes oleo sulphuris per cæmentationem, & fixationem, apparentiæ non nihil habuit: verum secus, atque res ipsa desiderabatur, evenit. Alii *sulphur commune* redegerunt in formam hepatis, olei lini, laterini, vel olivarum admixtione coquentes in aceto, postmodum super marmoreum lapidem effundentes: Hoc ipsum distillarunt in oleum citrinum igne lento primum, sed suo damno sunt experti ejus se nihil, quod optabant, scilicet Lunam in aurum, minimè vertisse.

Ut igitur mineralium infinitus est numerus, ita præparationis etiam eorum est multa varietas, quarum hoc loco facere mentionem distuli, quod peculiarem tractatum requirant.

A sophistici olei venenatum. Cavendum etiam à *sophisticis oleis* vitrioli, & antimonii, item ab oleis metallorum perfectorum, & imperfectorum, etiam auri, & argenti: quoniam etsi horum operatio potentissima sit in rerum natura, tamen verus eorum processus in hunc usque diem est paucissimis cognitus. Abstinentum etiam à *sophisticis præparationibus Mercurii* vulgi, arsenici, sulphuris, & aliorum similium per sublimationem, descensum, fixationem, cum aceto, salepetræ, tartaro, vitriolo, sale ammoniaco, ea tamen via, ratione ve, quam docent Libri Sophistarum. Item fugite *sophisticas tinturas* à Marchasitis, & Croco Martis desumptas, & ab ea sophisticatione, quæ *pars cum parte* dicitur, lunæ fixæ, similiumque nugarum: Nam etsi aliquam superficiale veritatis apparentiam exhibeant, quæ quidem Lunæ fixatio parvi laboris est, atque industriæ, tamen ejusmodi progressus præparationis est nullus ac invalidus.

Tinctura Marcasita & Croci Martis sophisticata. **E**X hoc amplissimo *Arnoldi & Paracelsi* ratiocinio luculenter patet; nullam methodum in hunc usque diem à prima *lapidis Philosophorum* in Europa publicatione, præscriptam fuisse, quam *Paracelsus* hoc in discursu, ceu vanam, irritam, & inutilem non repudiaverit; in quo vel maximè irridet & *Gebri*, & *Lulli* methodum, aurumque quod *Ricardo* Angliæ Regi à se arte Chymica confectum, sub forma rosæ nobilis obtulerat, falsum, & sophisticum fuisse apertis verbis docet. *Rupecissæ* quoque operam nihili ducit, adeò ut combinatis omnibus modis nulla relinquatur, quæ quovis modo illi satisfaciat. Quid tandem agat magnus hic Chymicorum Monarcha? *Lapidis* opus tam

admirabile destruere, non erat aliud, quam tantoperè ambitam à se Rei Chymicæ monarchiam destruere. Ut itaque præ omnibus aliis quidpiam altius, sublimiusque sapere videretur, atque inter Alchymistas, veluti inter viburna cupressus apparet, alium lapidis conficiendi modum à se divinitus illustrato inventum præscribit. Sed quodnam illud tam ingens artis arcanum esse potest, quod nulli hucusque, soli verò *Paracelso*, nescio cujus numinis afflatu inspiratum, in mentem venerit? rem curiositate plenam, & haud indignam consideratione pandamus: quod ut scitius fiat, verba magni processus, quibus eum descripsit, præmittamus.

Tanto, inquit, *labore non indignissent veteres illi Spagyri, si ex mea schola didicissent opus. Proinde dico vobis ego Paracelsus* (nos poma natamus) *rosei coloris à leone sanguinem accipite, & ex aquila gluten, quæ postquam simul conjunxeritis, juxta veterem coagulate processum. Tincturam habebitis Philosophorum, quam infiniti quæsi verunt, invenerunt paucissimi. Quædam itaque simplicia componit Alchymista, quæ corrumpit, ut est artis, indeque præparat aliud, ac tantisper, donec unum fiat: hoc plus efficit, quàm ipsa natura per se possit. Rectè, probeque ut me intelligas, Leonem tuum in Oriente quæras, & Aquilam ad Meridiem in assumptum hoc opus nostrum. Instrumenta meliora nam reperies, quàm Hungaria, & Istria producant: at si cupias id ex unitate per dualitatem in trinitate cum æquali permutatione deducere, tuum iter ad Meridiem dirigas oportet, sic in Cypro votum consequeris.*

Hisce verbis summum, & in hunc usque diem incognitum arcanum, verius ridicula similitudine obvelatum exponit. Sed *Oedipum* fucus non latet. Quid enim aliud per *rosei coloris sanguinem à leone extracti* innuit, nisi sulphuream arsenici tincturam ruberrimam? quid per *aquila gluten*, nisi Hydrargyrum sublimatum? quæ simul juncta, & coagulata dant desideratam Philosophorum, ut ipse putat, tincturam. Hanc autem interpretationem verissimam esse, vel ipse ex Sibyllino oraculo, si Dis placet, monitus fatetur. Sic enim *Sibylla* dicit:

Sunt elementa novem mibi, sum tetrasyllabus autem:

*Percipe me, primæ tres syllabæ efficiuntur
Ex binis omnes elementis, cætera restant*

In reliquis, quorum non sunt vocalia quinq; &c.

Hoc oraculo, dicit *Paracelsus* *Sibyllam* nil aliud innuisse, quam magni operis materiam, quod est ARSENICUM, (id ipsum videlicet, quod in priori discursu tanquam inutile ad artem reprobarat) eò quod juxta *Ænigma Sibyllæ* illud novem literis constet, sit tetrasyllabum, cujus tres syllabæ primæ ex binis elementis constituuntur sic *Ar, Se, Ni*, cætera restant in reliquis, & tota vox quinque consonantibus componitur, & sunt R, S, N, C, M. Atque hæc rectè quidem congruunt,

*Quandam san-
dem mate-
riam Para-
cellus de-
terminat.*

*Processus
Paracelsi.*

*Processus
Paracelsi ri-
diculus.*

Cap. VI. gruunt, si sequentia quoad numerum, qui in literis latere dicitur, corresponderent. Veruntamen *Sibyllam* multò differentem significationem per hoc indigitasse, cum supra eam exposuerimus, non reiterandam duxi. Dato tamen, non concessio, *Sibyllam* vocis suæ susurro magni prophetæ mentem concitasse; Arsenicum mirandi Lapidis materiam dicto ænigmatate indicasse; at quid tum? anne ideo veluti unum ex fidei articulis, quos tamen huic postponit, tenendum censet? Apage cum hisce veratro purgandis infatuatorum Prophetastrum deliramentis. Nos scimus, quid *arsenicum* sit, quibus polleat viribus: Nonnihil quoque auri in se continere ex *Cajæ Caligulæ* pyrotechnia *Plinii* testimonio didicimus, sed hoc unicum magni operis materiam esse, nec ipse uti ex *præcedenti discursu* patuit, neque Chymicorum alius ullus sensit, ne dicam docuit; quod cum ne eum quidem lateret; aliquid *arsenici* tincturæ in suo processu jungendum censuit, videlicet *gluten aquilæ*, hoc est, sublimato mercurio Leonis sanguinem saturandum duxit. Præterea in processu *Leonem* hunc, id est, arsenicum, in *Oriente* quærendum asserit, *Plinii* motus autoritate, qui *Cajum* principem Arsenicum ex Syria quæ eo abundat, Romam ad aurum inde extrahendum, ex Oriente asportari iussisse dicit; *Mercurium* verò in Histria, quæ fecundissimis scatet hydrargyri fodinis, loco, qui *Hydria* dicitur (de qua in præcedentibus affatim egimus) quærendum censet. Si verò hæc omnia sub proportione 1 ad 2 legitima permutatione conjunxeris, id efficere non poteris, nisi *itinere* ex *Hydria in Meridiem directo*, tuum in *Cypro votum* consequaris; quo nihil aliud innuit, nisi materiam in *Cypro Insula*, *Histria meridionali*, quæ eâ abundat, quærendam esse. Atque hoc est admirandum illud secretum Lapidis, quod *Paracelsus* à *Sibylla* illustratus Mundo se prodidisse vanissimo conatu fingit: Quodnam autem id secretum sit, audite & ridete: nil id aliud, quàm *Vitriolum* est, *Cypro* familiare, quin & nomen, ut Arsenicum *σπινθηροειδής*, cujus arcanum sub acrostichi indigitat, ex ejusdem propriis verbis demonstro. Arcanum enim tecturus *Cyprum insulam*, in qua sub acrostichide materiam indigitat; *Visitabis In-*

teriora Terræ, id est, *Cypri*, *Rectificando Invenies Occultum Lapidem, Veram Medicinam*. Si enim initiales horum verborum literas in unum colligas, habebis nomen *Vitriolum*, uti sequitur.

Visitabis Interiora Terræ, Rectificando Invenies Occultum Lapidem Veram Medicinam.

O quàm grande mysterium nobis aperuit hic magister, solis pueris forsan incognitum! Quis nescit, *Vitriolum* in omnibus hucusque processibus principalem locum tenere? Anne igitur hoc tam peregrinum fuit *Paracelso*, ut solus ipse hoc arcanum cœlitus sibi inspiratum censuerit? An non apertissimæ imposturæ criminis vincatur, vel hoc ipso, dum quod in præcedenti suo discursu tanquam materiam inutilem rejecerat, jam ceu arcanum incomparabile in suum magistrum recipiat? Certè si *Paracelsus* apud Philosophorum plebem magni nominis existimationem acquirere studebat, illud, quod impostorum, & sycophantarum proprium est, meliori modo exequi non poterat, quàm si nugamenta sua sub affectato & altissimo verborum, rerumque abstrusissimarum ratiocinio, ut nonnihil esse viderentur, obvelaret, & Simiam quam agebat rutilo vestiret amictu. Si hoc Philosophorum est, certè jam pueros, deliras mulierculas, sutores, barbitonfores hæc arte mox in summos Philosophos evadere posse, nil ambigo. Plura in *Paracelsi* monumentis detego huic haud ab similia, quæ si cuncta confutare vellem, non jam exiguis foliis, sed integro libro opus foret: ut proinde mirari satis non possim, quomodo viri cæteroquin Philosophiæ, & Chymicæ periti, *Paracelso* aurem adhibere audeant, cum tamen exceptis paucis, quæ Physicam sapiunt, cætera omnia partim Cabalisticis, partim Astrologicis, Magicisque placitis involuta, pleraque etiam ambitioso nominum, verborumque barbarico modo confictorum famulatio sociata, hominem non nisi ambitione plenum demonstrant, qui sibi per fas, & nefas, literaturæ Jatrochymias principatum contumaciùs præscribere non sit verecundatus; certè si quæ scripsit, in quintam essentiam distillaveris, vix quinque uncias bonarum rerum, quæ ejus propriæ sunt, extraxeris. Sed jam ad alia.

Visitabis Interiora Terræ, Rectificando Invenies Occultum Lapidem Veram Medicinam.

Paracelsi impostura.

Interpretatio anigmatis à Paracelso propositi.

CAPUT VII.

Objectiones contra dictos processus, eorumque Auctores, confutantur.

Cap. VII. Objiciunt mihi primò Alchymistæ, iniquum videri Artem jam tot millibus annorum, uti perperam sibi persuadent, communi sapientum calculo acceptam repudiare velle. Secundo, Aurum quoque tum veterum, tum modernorum industria, arte Chymica confectum ex testimoniis fide dignissimis constare. Tertio, Viros Alchymistas, veræ artis professores, homines

DEO devotos, & religione sacra obstrictos, qui complura divino lumine illustrati exercuerunt, censoriâ virgâ tanto rigore verberare, apertæ imposturæ criminis convincere, minimè tolerari posse.

Hæc sunt præcipua puncta, quæ Alchymistæ ad artis suæ veritatem demonstrandam Antagonistis objicere solent. Ad quorum singula jam tempus est, ut respondeamus.

Secl. II. Quod itaque iniquum videatur Alchymistis, artem jam à tot millibus annorum in veritatis suæ professione durantem à me reprobari; id non iniquo, sed æquissimo jure me asserere sibi persuadeant velim. De antiquitate artis quidquid sit, jam supra à temporibus Romanorum Imperatorum nil de ea cognitum fuisse satis ostendi; qui verò eam vel ab ipso Adamo, uti Paracelsus, ejusque sequaces derivant, uti incertæ, inutiles, frivolæ conjecturæ sunt & nullo prorsus fundamento nixæ, ita quoque tempus perdam, si ea confutare velim; cum Alchymistarum proprium sit, ut vel ad primam aliquam auri mentionem in sacris libris occurrentem, statim Spiritum Sanctum hoc ipso nil aliud, quàm admirandum hujus Lapidis arcanum indigitasse, majori forsan fide, quam vel ipsa sacrosancta fidei mysteria credant.

Confutatio eorum qui dicunt aurum verum à variis confectum esse.

Sed relictis hisce vanitatibus, ad ea nos convertamus, quæ majus ad vanitatem Alchymix comprobandum pondus habere videntur; & est de auro Chymico à sapientibus viris nullo non tempore facto. Quibus, ne amplioribus verborum ratiociniis tempus teram, Respondeo, aurum eos confecisse, haud ægrè fateor; non tamen illud, quod illi virtute Lapidis sui per tincturam auri in infinitum multiplicativam conficere se posse, somniarunt: quomodo autem, & qua arte aurum confecerint, paulò post pluribus modis ostendemus. Aurum verò illud centuplo auro naturali nobilius, excellentius, illustrius, exquisitioribusque dotibus præditum, per dictam lapidistincturam in infinitum multiplicativam unquam perfecisse, nego, atque iterum iterumque nego.

Quinam famosi illi Chrysoptæ.

Sed urgent, quod aliquando factum est, id & in hunc usque diem fieri posse, nemo facile negarit, sed aurum tale factum fuisse, testimonia Chymicorum innumeris historiis demonstrant, Ergò. Minorem probant inductione: Raymundi Lulli, Arnoldi Villanovani, Rupicissæ, Bernaudi Trevisani, & quorum non tandem? Raymundum enim Lullum in præsentia Ricardi Regis Angliæ aurum purissimum arte Chymica confecisse; Arnoldum quoque in præsentia Roberti Regis Neapolitani præstitisse. Sed omnia hæc uti ex ejus supraposito discursu patuit, Paracelsus Chymicorum monarcha falsa asserit: monetam quoque auream, quam rosam nobilem dicit vulgus, quamque ex auro à se confecto cudisse dicitur, sophisticam prorsus, & nullius momenti fuisse asserit, cui plurimi ex Angliæ Medicis subscribunt. Rupicissa quoque tantum abest, ut aurum confecisse dicatur, ut potius de se contrarium asserere videatur lib. primo de quinta essentia. art. 1. c. 22. ubi primò se transmutationem metallorum non docere, eò quod Ordinis S. Francisci, cui se consecraverat, legibus prohiberetur: falsam autem esse Chryso-

pæiam, & periculosam, nec nisi revelatione Divina doceri, hisce verbis ostendit:

Contestor, inquit, omnibus Evangelicis viris DEO invocato in testem, quod si diabolo instigante in operationes Alchymicas illabantur, facile in reprobum sensum dentur. Et scio, quia est via perditionis, & mali; adeò, quod nullus philosophorum scripsit veritatem in libris, nisi sicile & sub parabolis, quæ non valent intelligi, nec comprehendi ingenio humano. Et nota etiam, quod nullus valeat ad sublimia hujus artis pervenire, nisi fuerit per altissimam contemplationem, & sanctissimam vitam deificata prius mens ejus, ita ut non solum cognoscat omnia interiora Naturæ; sed etiam cognoscat transmutabilem transmutare naturam, hoc paucissimis est concessum. Et communiter hi fictionum, & sophisticationum sectatores sunt, & efficiuntur falsificatores monetæ, & sigillorum Prælatorum, & Principum, vagabundi, deceptores, & damnable vitæ, de quibus verificatur ad literam illud Pauli 2. ad Corinth. 3. dicentis: semper discentes, & nunquam ad scientiam perfectam pervenire, ad sophisticaciones inutilis se convertunt, & communiter malo fine clauduntur.

Rupicissa de auro Alchymicorum Judicium.

Hæc rectè quidem omnia dicta sunt à Rupicissa celeberrimo sui temporis Alchymista; qui utinam, sicut falsum, inane, imò diabolicis illusionibus expositum Alchymix studium detestatus est, ita quoque illud se nescire dixisset, eo sanè egregium genuitatis testimonium de se præbuisset: Verùm cum non humano studio, sed revelatione Divina id accepisse se asserat, eundem aliorum impostorum numero non possum non adscribere; ait enim utramque Chymiam divinitus sibi inspiratam, Medicamenta inquam, quæ miraculi instar ab omnibus morbis sanant, quin vel ipsa metalla imperfecta in aurum, & argentum valent momenti spatio commutare, in carcere, per Divinas revelationes se accepisse, dicit: quomodo verò carceri inclusus non illusus à Satana veritatem assertionis à se factæ explorare valuerit, quis capiet? Panaceam verò illam omnium morborum medicatricem cœlitus sibi inspiratam quis credet, cum eandem quasi de verbo ad verbum, uti unum cum altero comparanti patebit, ex Lullo descriperit? certè virum vanitatibus iis qui & xavodoξία ambiunt propriis, uti & vaticiniis deditissimum fuisse Franciscus Picus testatur his verbis: Joannes de Rupicissa doctum alioquin Theologum, eò legimus insaniam devenisse, ut quæpiam de futuris à semet affirmata, nec minis, nec carcere, quo à sui Ordinis Ministro detinebatur, recantare voluerit, quin & impensus ea semper asseveravit. Tandem Spiritus mendax in ore ejus inventus est, & jam centum, & eò amplius anni fluxere, quo mendax apparuit. Quæ eadem apud Philippum Bergomensem leguntur.

Panacea Rupicissæ nullum momenti est.

Fr. Picus.

Philippus Bergom.

Hac

Cap. VII. Hac mentis infaniâ omnes ad unum laborarunt Alchymistæ; & quamvis *Lullus* post conversionem suam sanctam vitam duxerit martyrio consecratam, & rejecta vanitate veritatem amplexus, omnes de Alchymia libros *Vulcano* dare decreverit, nisi discipulorum industria clam subducti fuissent; ante conversionem tamen eundem liberam vitam duxisse, & vanitatibus plurimum deditum fuisse, ex vita ipsius colligitur. Artem quippe suam Divinitus sibi collatam in præfatione ad artem operativam his verbis ostendit: *Quadam nocte, inquit, semel à somno surgenti mihi vilissimo, & indigno peccatori, hæc sequentia fuerunt revelata, quæ quidem secreta fuerunt prius revelata B. Ægidio in Eremito degenti. Si itaque Lullus artem magnam lapidis calluit, aurumque (uti de eo testatur*

Lullus revelatione divina artem didicit.

Robertus

Robertus idem Alchymista) in Anglia revelatione Divina, quâ gloriatur, confecit; certe id humana arte fieri non posse, hoc ipso docuit. Utrum verò aurum illud lapidis ope, modo Alchymistis falsariis solito confecerit, postea examinabitur. Certè quidam historiam controvertunt; alii eam strenuè negarunt, vanamque Paracelsus, & Bernardus Trevisanus ostenderunt; quorum hic Chymicos, inquit, libros à Lullo conscriptos negare non possumus, qui tamen potius à via recta seducunt, quàm ad scopum dirigant.

Ex quibus omnibus allatis Alchymistarum ad fallacias fictum factumque ingenium luculenter patet; ut proinde nulla Arti Auriferæ fides habenda sit; unde vel ipsi cum *Ixionis* rotam in Alchymicis culinis diu, multumque versantes cum irrita conatu, sumptibus maximis, inutili labore expensis, nil in magnæ Artis opere proficerent, veluti desperatione in transversum acti Castris Hermeticis desertis, sese ad Chymiam illam multò nobiliorem, utilioremque, quæ in humani corporis cura, morborumque omnium medicatione consistit, ut libri eorum docent, se contulerunt.

Solutio 3 Objectionis.

Sed progredior ad tertiam objectionem, qua Alchymistas dicitur homines DEO devotos, misericordes, & erga pauperes beneficos fuisse, & consequenter à DEO præcæteris in Artis magnæ opere illuminatos fuisse. Jam sanctitatem horum hominum paulisper expandamus. Qualis *Lullus* ante suam conversionem fuerit, supra declaratum fuit, etsi Divina luce postmodum illustratus errores, & vanitates suas cognoverit, unde in penitentia operibus eremiticam vitam, vanissimo studiorum pristinorum exercitio repudiato aliquantisper sectatus est, deinde etiam charitatis erga proximum operibus totum se impendens, tandem in Africa, dum fidem Christianam propagaret, lapidibus obrutus vitam felici Martyrii sine conclusisse fertur. Vide vitam ejus non minus piè, quàm eleganter à *P. Causino* descriptam. Arnoldum verò aurum apud *Robertum Regem*

Lullus martyrio coronatur in Africa.

P. Causinus Arnoldus illucis ar-

Neapolitanum, sophisticum fecisse, Paracelsus ostendit satis; quàm autem magicis artibus deditus fuerit, Franciscus Picus testatur, eum magicas ligaturas naturæ viribus attribuisse, & præterquam quod rerum naturalium non adedò gnarus fuerit, multa quoque superstitione infectum fuisse, in libello de parte operatrice ostendit, Prophetiæ quoque donum affectasse citatus Picus refert: Arnoldus, inquit, Hispanus, præter ea, quæ de futuro Anti-Christi adventu conjectatus fuerat, revelationem quandam multarum, atque magnarum rerum factam adducit in libro de mysteriis Cymbalorum, & adventu Anti-Christi ad monachos Scalæ DEI, quæ centum annos præfixit eventibus: præteriere ducenti anni jam elapsi, & necdum impletam esse prænunciationem constat. Hunc præterea ed dementiæ venisse constat, ut se hominem perfectum Chymica arte perfecisse jactaret, & cum jam, inquit, in vitro Chymico embryonem omnibus organis, membrisque præditum comperisset, ab opere destituisse, ne Deum ad animam ei rationalem infundendam cogere videretur. O impia dogmata! ô Satanicæ hominum machinationes! habes hic Archichymistæ Arnoldi diabolicæ arboræ auctorem, flammis, quàm laude ingenii digniorem, & tales tamen nebulones DEO devotos Chymicæstri putant? Sequitur Paracelsus, quem cum omnium scelerum colluvie contaminatum fuisse ferant, quis eum aliquid sive in medicina, sive in magnæ Artis opere, præstitisse sibi persuadebit?

tibus deditus. Fr. Picus.

Prophetia donum affectavit Arnoldus.

Hominem arte Chymica se fecisse Arnoldus impiè asserit.

Paracelsus qualis fuerit.

Sed ne ei injuriam fecisse videar, Auctores hic adnectam fide dignissimos, qui quid de virtutibus Paracelsi primò Amanuensis & famulus ejus *Oporinus*, quid *Henricus Bullingerus*, *Erastus*, *Gesnerus* compopulares ejus scripserint, audite & horrete; *Bullingerus*, ut quam religionem coleret, experiretur: *Contuli*, inquit, cum eo semel atque iterum de rebus variis, etiam Theologicis, & religionis, sed ex omnibus ejus sermonibus pietatis nihil intelligere licuit, magiæ verò, quam ille nescio quam fingebat, ut plurimum, Aurigarum individuus, quorum conversatione delectabatur, socius & compotator. Et paulò post, *Oporino* & *Erasto* subscribentibus. *Breviter*, inquit, sordidus erat per omnia, & homo spurcus, rarò aut nunquam ingrediebatur cætus sacros, & visus est DEUM & res Divinas leviter curare. Ecce egregiam viri sanctitatem. Utebatur in morbis profligandis plerumque exorcismis magicis, quàm rem cum ægrè ferrent viri docti, in ea semper verba prorupisse fertur Germanica: *Wiß Gott nicht helfen/ so helff der teuffel. Si DEUS juvare nolit, juvet diabolus.* *Oporinus* de vita, & moribus Magistri sui *Paracelsi* in quadam ad *Joannem Vejerum* epistola inter alia sic scribit: *Adeò erat totis diebus, & noctibus (dum ego familiariter ipsi per biennium convixi) ebrietati, & crapulæ deditus, ut vix unam, alteramque horam sobrium*

Oporinus. Bullinger. Erastus. Gesnerus.

eum

Secl. II. eum reperire licuerit, atque dum maximè ebrius esset, domum reversus dicere mihi aliquid suae philosophiae solebat. Noctu, toto quo ipsi convixi, tempore, nunquam se exiit, plerumque non nisi ebrius ad extremam noctem ibat cubitum, atque ita ut erat indutus, adjuncto sibi gladio, quem carnificis cujusdam fuisse jaclabat, in stratum se conjiciebat, ac saepe media nocte surgens per cubiculum nudo gladio ita insaeviebat, ita crebris ictibus in pavementum, & parietes impetebat, ut ego non semel caput mihi amputatum iri metuerem: Interea se vaticinari quaedam simulabat, arcanorumque quorundam cognitionem praese ferebat, orare autem nunquam vidi, neque audivi. Testatur & hæc Gesnerus medicus, & philosophus, nec non rerum Chymicarum peritissimus. Nostro, inquit, tempore vixit Paracelsus, Medicinam per diversas Helvetiae, Germaniae, & Poloniae regiones vagabundus exercuit, dum pecuniâ careret, quâ modicâ acquiratâ, vino, & ludis deditus, uti constans fama est, nemini medebatur; demone utebatur familiari, uti ex ejus discipulo audivi, natura, & eloquentia, quàm literis, & studio doctior: prorsus inconstans, nunc Theologus, jam Medicus, modo magus, saepe compotator, & aleator inter rusticos. Imò semet faretur percussorem fuisse, teste Erasto, & aliquoties ob id, vel etiam ob alia in carcerem conjectum.

Atque hæc sunt virtutes Paracelso Propheta dignæ. Quàm verò contumeliosus in omnes præteritorum sæculorum Medicos, Galenum, Hippocratem, & quotquot eos secuti sunt, fuerit, quàm inaudita animi contumacia, tum in repudiandis meliorum Auctorum scriptis, tum in propriis exaltandis fuerit: legat, cui otium est, Librum, quem Paramirum inscripsit, & stupebit immoderati animi insolentiam prorsus intolerabilem. Et hoc est, esse DEO devotum virum: si enim præter cerebrum temulentiam vini perpetuò fumans, & ventrem, alium Deum non cognoscebat; si demoniacæ magiæ, & cabalæ, pravarumque artium cultor; quis tantam ejus, qua gloriatur, scientiam, Divinæ revelationi acceptam feret? quomodo in tot, tantisque vitiis, ac peccatis subjectam animam, sapientiam DEI, aut paucis concessum prophetæ donum introire posse putabis? Certè talia minimè DEUM habent Magistrum: quis in animum inducet suum, hominem illum, cum vel maximè fureret, maximè sapuisse? quis omnes sanæ mentis homines à furibundo, & insipiente nebula in sapientiæ studio superatos esse censebit.

Hippocrate neminem doctiorem omnes fatentur, de medicina simplici neminem, qui plura sciverit, scripserit potiora, tanta fide, nihil ut scripserit, quod nos nescire voverit, tanta solertia, ut pauci post illum sciverint, quod ille ignoraret; τὴν αὐτῶν πρῶτον γυμνάσιον ejus Galenus miratur, agnoscit gratis hujus immensum studium, quo Græciam

& Latium uno concluderit volumine, vetustis dederit novitatem, novis auctoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lumen, fastidiosis gratiam, dubiis fidem; hunc tamen unâ cum Galeno & Avicenna nauci ducit, de quibus ebriosus helluo præfatione in Paragranum, se, inquit, litteras à Galeno ex inferno accepisse: se cum Avicenna in vestibulo inferni de suo auro potabili, tinctura physycorum, quinta essentia, lapide Philosophorum, Mithridatio, & Theriaca disputasse. Quæ omnia, uti à sapientis animo longè remota sunt, ita quoque non nisi ebriæ nec non temulentæ mentis dictamina esse censeas; quod & in sequentibus, intolerabili prorsus jaclantia, & sine exemplo talibus verbis indicat: Hoc, inquit, sit vobis dictum à medici, stultissimus pileus occipitii mei plus scit, quàm vos, & omnes vestri scriptores, & calcæorum annuli sunt doctiores, quàm vester Galenus & Avicenna; & barba mea plus experta est, quàm omnes vestrae Academiae: quin & horam ipsam sentiam, quando sues nos in lutum trahent; vos me sequi oportebit, non ego vos; me sequemini omnes Arabes, Græci, Latini, Galli, Itali, Germani, Sarmatæ, omnes inquam, me sequemini, non ego vos; nullus vestrum vel in abditissimo angulo, ubi omnes mingunt, manebit. Ego monarcha ero, mea erit monarchia, ego geram monarchiam meam & cingam lumbos vestros. Hæc sunt verba Paracelso, quorum farraginem ingentem in Libro, quem Paragranum vocat, reperias, ubi tot verbis obscænis, inhonestis, & quæ castas aures mirum in modum flagellent, in totius sapientiæ consultissimos viros sævit, nil ut stultius, superstitiosius, nihil obscænius, immodestiusque ab homine rationis compote profertur queat, adeoque non tam à DEO illuminatus, quàm à demone obsessus videri possit. Quid enim à ratione magis alienum est, quàm omnium Græcicæ scholæ sapientum gloriosa monumenta, excrementa, sordes, peripsæmata dicere? non illos plus scire, uti in suo Paragrano dicit, quàm intelligat vacca Helvetica. O quàm melius fuisset, si Paracelsus in Paragrano suo parasset granum salis, unâ librâ hellebori commixtâ, quo purgato cerebro melius sapuisset, & quo impudentissimus nebulo, scurra trivialis, & Thraso insolentissimus, furiis infernalibus agitatus à tanta mentis amentia liberari potuisset.

Ego sanè summâ diligentiam omnes ejus libros me sagaci mentis oculo evoluisse restari possum, tum curiositate, tum veritatis amore impulsus, ut quidnam in iis lateret, quod nonnulli tantopere admirarentur, cognoscerem: sed postquam ritè omnia annotassem, præter paucula, quæ tamen sua non erant, nil nisi nugæ, affectatas verborum formulas, conjecturas in aëre fundatas, experimenta falsissima, non tantum circa naturalium rerum proprietates, sed etiam circa mineralium, lapidum, gemmarum, metallo-

Exemplaris vita Paracelso.

Paracelsus contumeliosus in omnes Medicos.

Laus Hippocratis & Galeni.

Paracelsus omnes medicinae principes contemnit.

Paracelsus stultus & arrogans.

Scurritas Paracelso.

Paracelsus pauca habet proprii ingenii labore culta, ex aliis omnia.

Cap. VII. tallorumque virtutes, eorumque causas, ut plurimum à fossoribus, & pharmaceutriis mulierculis acceptas: quæ omnia hoc loco contrariis experimentis comprobare possem, si & tempus & operis argumentum id permitterent, comperi. Sunt ferè omnia partim ex *Lullo & Arnolde*, partim ex *Isaaco Holando*, & *Basilio Valentino* suffurata, quostamen nè plagiarii criminis reus constitueretur, præterquam quod eos, à quibus suam doctrinam surripuerat, de inutili eorum labore, opprobriose reprehendit, ea quoque tanta similitudinum caligine involvit, ut in limpidißimis aquis aterrimi coloris profusione sepiam verius, quàm polypum egisse videatur. Vidi præterea, quæcunque de Cabala scripsit, omnia ad unum ex superstitionis Hebræorum, Saracenorumque officinis desumpsisse, uti in *Oedipo Tomo II. de Cabala Hebræorum, Saracenorumque* fusè demonstravi. Utrique Cabalæ Hebræicæ, & Saracenicæ tantam fidem impius homo habuit tum in suo Paragrano, & Paramiro, tum in Archidoxis, quin & in Libris de origine morb. invif. in Manuali de Lapide Philosophorum, Libro de Vexationibus Alchymistarum, ut omnes Veteris testamenti Prophetas, non nisi Cabalæ ope Vaticinia sua peregisse, non minus stolidè, quàm impiè asserat: quarum tamen neutram non dicam intellexit, sed nè legere quidem, linguarum inscitia præpeditus, potuit: Sola enim Judæorum, & Turcarum quorundam familiaritate usus, ex Satanicis illis officinis nonnulla, utique quanto magis impia, & diabolica, tanto cariora suis hinc indè schediafmatibus inferuit, magnum utique sub ipsis quid latere ratus, quod à Satana doctore, & magistro suo prodiiisset.

Quidquid enim Cabalisticæ, de Ensalimis, exorcismis, superstitionis amuletis periaptis, phylacteriis docent, eos in suum penum veluti sacrosancta mysteria adscivit: Ex hoc in orbem promanavit impium illud, & Satanicum figmentum, quod *Philosophiam Mosaicam* impiè more solito vocant, & unguentum armarium multiplici modo, conficiendum docent; in quo nihil ferè ingredi reperias, quod non è manu Carnificis extortum fuerit, quemadmodum gladius nescio cujus famosi Carnificis, *Paracelsi* individuus comes suprà allatus satis demonstrat. Ex hoc fonte *transplantatio morborum*, innumeris superstitionibus & deliramentis referta prodiit; quæ uti indigna sunt, quæ referantur, ita quoque, cum ea in *Arte nostra Magnetica* aliisque operibus confutaverimus, de iis modò sileo.

Quam verò magiæ deditus fuerit *Paracelsus*, ipse de se testatur Libro de compositione metallorum, ubi de *Electro*, atque inauditibus omnibus seculis sub eo latentibus virtutibus cum diù discurrisset, tandem infert: Non possum tamen non commemorare, quale quantumque miraculum in Hispania viderim, cum apud quendam *Necromantam* essem, qui habebat cam-

panam duarum fortè librarum ponderis, hujus ille magico pulsu, multa, & varia spectra, & spirituum visiones accersebat & adducebat. Nam cum in Campanæ parte interiori verba quædam, & Characteres aliquos inscripsisset, simul ac sonus, & tinnitus ejus sentiebatur, apparebat spiritus ejus formæ, qua volebat. Præterea campanæ pulsus ejus fuit potentia, ut multas alias visiones spirituum, hominum etiam, & pecudum, quas vellet, produceret in medium, & abigeret: hujus generis multa apud eum vidi: hoc tamen observabam, quod, si quid novi operaturus erat, characteres, & nomina renovaret, & mutaret. Non autem eò perveni, ut homo arcanum, & mysterium verborum, atque characterum mihi communicaret. Cæpi tandem ipse hoc de re penitus speculari, ita ut in mentem mihi venirent, quæ hoc loco tacebimus. Sciatis autem plus in campana illa, quàm verbis momenti fuisse. Volo autem vos mihi vehementer credere, materiam campanæ illius, nostrum electrum fuisse. Hæc *Paracelsus*. Verum cum ante decem annos circiter, hujusmodi campanæ *ellyphon* in formam pelvis, & innumeris magicis Characteribus insignitum (quod *Marchionis de Villena* celeberrimi Magi fuisse, Hispani dicunt) ex Hispania ad me per eruditissimum Patrem *Thomam de Lyon*, summum Theologum & virum πολυγλωσσον ad me transmissum fuisset, ea intentione, ut quid sibi tot, tantique characteres, & figurarum exoticarum exhibitio vellet, exponerem; quod jussum fuerat, præstiti, in qua quidquid *Necromanticæ* artes reconditum habent, veluti in epitome quadam compilatum inveni. Explicationem hujus vide in *Oedipi tomo II. parte 2. Syntag. de Magia Egypt.* ubi, quæ *Paracelsus* tantopere nosse appetebat, omnibus DEI timore imbutis, remis velisque, veluti *Satanæ* retia vitanda admonui.

Unum præterire non possum, & est, quod *Paracelsus* Philosophiæ naturalis paulatim limites transgressus, supracitatum *Arnoldum* non degeneris ingenii hominem secutus, arte sua Chymica verum hominem generare se posse jactet. Verum ut quanta impij Alchymistæ contra omnia divina, humanaque Naturæ jura, Satanicæ machinatione audeant, processum subdo. Sic itaque ait *l. i. de Nat. rer. Quæstio*, inquit, *suit, inter nonnullos ex antiquis Philosophis, (quorum tamen præter Arnoldum, alium novi neminem) an arte, & natura fieri possit, hominem gigni extramuliebrem uterum, & matricem naturalem? Adsumis.*

hoc respondeo, quod id *Arti Spagyricæ, & Naturæ* nullo modo repugnet, imò bene possibile sit; ut autem id fiat, hoc modo procedendum est: *Sperma viri per se in cucurbita sigillata putrefiat putrefactione ventris equini, (est hoc vas Chymicis usitatum) per quadraginta dies, aut tam diu, donec incipiat vivere, & moveri, & agitari, quod facile videri potest: post hoc tempus aliquo modo homini simile erit, attamen pellucidum, & sine corpore; si jam posthac quotidie arcano sanguinis humani cautè, & prudenter nutriatur, & pascatur.*

Plagiarium crimen Paracelsi.

Cabala cultura impia.

Paracelsus supersticiosus.

Philosophia Mosai-ca ab Alchymistis conficta impia.

Magia deditus Paracelsus.

Campana magica Marchionis de Villena.

Paracelsus arte Chymica verum hominem producere se posse impie presumpsit.

Secl. II. tur, & per quadraginta septimanas in perpetuo, & æquabili calore ventris equini conservetur; fit ut verus, & vivus infans, habens omnia membra infantis, qui ex muliere natus est, sed longè minor. Hunc nos homunculum vocamus, & is postea eo modo, quo alius infans summa diligentia, & studio educandus est, donec adolescat, & sapere, atque intelligere incipiat. Hoc jam unum ex maximis secretis, quod DEUS mortali, & peccatis obnoxio homini patefecit; est enim miraculum, & magnale DEI, & arcanum supra omnia arcana, & merito in secretis servari debet usque ad extrema tempora, quando nihil erit reconditum, sed omnia manifestabuntur.

Qualitates hominum arte Chymica productorum.

Dicit deinde tales olim fuisse, & etiamnum superesse ex hujusmodi Chymiurgia Satyros, Nymphas, Evestros, Montanos dæmunculos, pygmæos, & gigantes exortos; hi enim homines arte producti, cum ad ætatem virilem pervenerint, in homines evadunt miraculosos, & instrumenta fiunt magnarum rerum, victoriis ingentibus inclyti, & illustres; præterea omnes hi, uti arte obtinent vitam suam, ita omnia quoque Naturæ secreta, & abscondita acquirunt. Valde dubito, ne vel ipse *Paracelsus* ex hisce tam admirandis partibus unus sit, cum enim neminem plura se scivisse, in suo *Paramyro* gloriatur; præterea *ἄλλοδαξτοι* à nemine alio suam de abditis Naturæ mysteriis scientiam didicisse pluribus in locis testetur: Dicerem profectò, eum si non ex utero matris, certè vel ex *Ephialte* quodam, aut *Incubo*, vel alio horrendo quodam dæmone, veluti ex putrido, & virulento fungo conceptum natumque spurium hoc monstrum prodiisse, Faunorum Nympharumque filium, dæmoni, quàm homini similiorem.

Extra uterum hominem producere neque rationibus ostenditur.

Ex hac stulta Chymiurgia patet, quàm hujus hominis in rebus asserendis, & inconsulta quadam præcipitantia quælibet effutiendi audacia sit, & temeritas in iis rebus inquam, à quibus, non dicam, DEUS, & Natura, sed vel ipsa ratio abhorreat. Quis Medicorum, Anatomicorumque nescit, extra vas muliebri hominem generare tam impossibile esse, quàm impossibile est semen bruti terræ injectum, indè similis speciei brutum educere? quis in vitrea cucurbita calorem materno calori prorsus heterogeneum, & naturæ ipsi contrarium assignabit? quis nutrimentum per vasa & venas umbilicales proportionatum, quin & materni seminis ad formandum factum necessariam portionem, per sanguinem humanum, uti ipse præscribit, jam extra venas mortuum, & prorsus inefficacem assignabit? certè id neque Angelo, neque Dæmoni concessum esse, quis non videt? Quis vero Embryoni jam organizato animam rationalem infunderet? Anne forsitan DEUM Opt. Max. ab hujusmodi Satanicis ministris ad horrendæ genesis concursum sollicitari posse putabis? Sed hoc vel sentire, impium, blasphemum, & atheum esse, quis nescit? Dato

verò per impossibile, animam huic diabolico embryoni infundi, an non sequeretur indè, hujusmodi monstrum humanum, uti à communibus humanæ generationis legibus exemptum est, ita quoque à peccato originali, & cæteris humanæ conditionis miseriis peccato subditis immune futurum? quo quid magis impium, & blasphemum dici possit, non video. O Divinæ clementiæ patientiam & longanimitatem, quæ tam monstruosorum hominum portenta non, *Core* & *Abironis* exemplo, subvertat! sed hæc sufficient ad enormes, & planè prodigiosos Bombastici partus ob oculos veritatis amantis *Lectoris* ponendos. Huic similes sunt illi fratres qui à *Rosea cruce* nomen habent, impium genus hominum, & diabolico commercio tumidum: cujusmodi fuerunt *Cornelius Agrippa*, omni diabolicarum artium eruditione clarus, quem & à dæmone tandem suffocatum dignas sceleribus pœnas luisse ex vita illius fat superque constat. Talis *Sendrivojus*, talis *Robertus de Fluctibus*, talis *Marchio de Villena*, & innumeri alii, quorum piget meminisse, omnes Magi, & Alchymistæ, quorum dogma fuit, licitum esse, à diabolo discere nonnihil, dummodò naturalium rerum scientiam concernat; & hi quidem ab humani generis hoste instructi, aurum fecisse dicuntur, & omnia morborum genera curasse, sed hoc pacto, ut unum semper ex decem occiderent; horum insana dogmata talia sunt, ut æterno silentio, & tenebris, quam luce digniora sint. Unde eruditus *Conringius* in suo de *Hermetica Medicina* insigni fanè Libro, rectè refert. *Paracelsus quantumcunque acuti fuerit ingenii, tamen non fuit moribus temperatis, quales exigit veritatis palæstra, certè ipsi mores magnum patiuntur Paracelsinæ doctrinæ præjudicium. Ecquid enim ab homine mago, veræ, & solidæ doctrinæ expectare liceat? Equidem haud negarim, dæmonem homini nonnihil etiam veræ scientiæ inspirare posse; sed hæc compertum non est, dæmonis auxilio quemquam ita sapuisse, ut non simul in quam plurimos errores sit deductus, patre mendaciorum unam veritatem proditam, mille mendaciis compensante. Cum itaque talis fuerit Paracelsus, quis tantum mendaciorum fabricum unquam aurum confecisse, ne dicam artem novisse sibi persuadere poterit? Non nescio, complures illum habuisse asseclas, & innumeros tractatus de *Aurificio* prodiisse, & quotidie prodire; qui tamen omnes, uti debili, & infirmo eorum, quos allegavimus, doctorum fundamento nituntur; ita quoque quidquid dicant, scribant, jactitent, jurent, perjurent de benedicti, verius, maledicti *Lapidis* structura, nil fanè adducunt, quod fidem mereatur. Sed ne cæcus de colore, surdusve de sono, injustè judicare videar, jam tandem, quibus modis tum principes, tum plebejos homines, quibus artibus, qua dexteritate deceperint, & etiamnum decipere non desinant, ut veritas tandem elucescat, aperiamus.*

Fratres Roseæ crucis Magi.

Magi.

Dogma fratrum Roseæ crucis.

Herman. Conringius.

Intentio Authoris in confutanda Alchymia.

CAPUT VIII.

PSEUDOCHEMICUM,

De dolis, & deceptionibus, modisque, quæ Alchymistæ verum Aurum se conficere posse uti olim jactitarunt, ita & hodierno die adhuc jactitare non cessant.

Cap. VIII. **F**Usius forsân, quàm par erat, in præcedentibus de solitis in *Arte magna* processibus egimus, & ni fallor ex modo operandi ostendimus fieri non posse ab iis, quod tanta verborum debuccinatione Alchymistæ, ceu infallibile opus, artemque non nisi Angelis forsân, tanquam rerum naturalium præsidibus cognitam deprædicant. Quam enim principiis Naturæ contrarium sit, res inanimatas de specie in species toto cælo differentes transmutare, vitam dare corporibus mortuis, multiplicare in infinitum, id quod nec ex parte agentis, nec patientis ullam in se vitam vegetativam habet, quis non videt? Diximus quoque fieri non posse, ut ad Naturæ exemplar operantes intentum finem acquirant, siquidem per tot calcinationes, sublimationes, dissolutiones, putrefactiones, fermentationesque, tantum abest, ut unica illa, & tantoperè desiderata *auri forma* exeat, ut potius per tot ignis, aquarumque acutissimarum tormenta, in mille alias formas traducta, tandem tota illa intenta forma pereat, & destruat. Accedit, quod *graduum calor* incognitus, & rerum adaptandarum combinatio in indivisibili consistat, ad quod attingere humano ingenio denegatum est. Adduximus quoque vel primorum *Alchymistarum contradictiones* ubique passim obvias, quæ luculento sanè testimonio indicant, consistere non posse, quod tot difficultatibus, litibus, dissidiis, jurgiis expositum est, cum veritas una, & simplex sit, quæ semel revelata, nunquam sua destituitur certitudine. Verum cum circa aureum argumentum totius negotii cardo versetur, hominesque naturæ quodam pondere veluti in id, quod ipsos felices efficere, omniumque bonorum possessione beare potest, feruntur, certè mirum non est, artem ex se & sua natura appetibilem tanto studio, tantis laboribus, tam acri conamine quæri, tam anxie desiderari, tam facilè vulgo credi, eam tandem adhibito studio acquiri posse; sed *amantes sibi somnia fingunt*. Atque hanc unicam causam esse puto; cur, uti hodierna die, ita præteritis sæculis nulla ars hac auriferâ fuerit sollicitius quæsitâ, nulla ardentius desiderata, nulla tot fallaciis, & imposturis exposita. Diabolo humani generis hoste ut plurimum hujusmodi mortalium moliminibus, dum spe artis ditescere volunt, sese immiscente. Unde in Mundum irrepserunt superstitionum portenta, diabolicæ illusiones, Rerum publ. damna irreparabilia, Regum, & Principum ruinæ. Unde

TOM. II.

ut falsitas, & imposturæ solennes hujusmodi homuncionum detegantur, ad divini Numinis gloriam, & totius Reipublicæ literariæ bonum, hoc loco *fraudes, & deceptiones*, quibus non solum Principes, sed & doctos ipsos unâ cum plebejis dementare solent, apponendas existimavi.

Quis non miratur, & attonitus hæret ad stupenda opera, quibus lucri causa *Agyrtæ*, circumforanei, circulatores, funambulones, cæterique hujus farinae homines dexteritate manuum, corporisque agilitate plebem imperitam circumveniunt? quæ etiam si vana, futilia, falsa, & deceptoriam sint, tantam tamen apud circumfusam hominum multitudinem fidem merentur, ut si non dæmonum præstigiæ, saltem Naturæ miracula videri queant. Aureos montes promittunt, imo arte chymica se mare in aurum, in argentum arenam maris fucato illo suo mercurio conversuros promittunt; & ne fide vacillare videantur, nonnulli tali *sophismate* fidem suam liberant: accipiunt certum quendam *pulverem*, quo tantoperè gloriantur, rubrum, vel album, postea simulant certâ summâ pecuniariâ se ad artis complementum indigere, quâ datâ unâ cum pulveribus in catinum metallo, quod convertere se dicunt, ad ignem virgâ columnâ perfectè miscent, & tandem Mercurio superaffuso, totam massam in *aurum* se convertisse ajunt. Massam examini sistunt, quam ubi aureo radiare, vel argenteo colore nitere vident circumstantes, veluti stupidi, & attoniti ad inusitatum rei miraculum hærent; beatos se prædicant, si tanto secreto per breve ditescendi compendium participes esse possent; unde nihil non promittunt, ut secreto potiri queant; potiti spurium auri partum producant, quod Collybistis ostensum, nil nisi metallum illud ordinariunt, inctura inutili imbutum reperiunt, tantumque auri, quantum pulveris injecti pretium fuerat, extrahunt.

Quidam *pulverem auri, vel argenti*, modo quem postea docebimus, indunt baculis fistulosis ligneis, adjuncta pice græca, aut resina Colophonia, ut ad ignis odorem facilè ceræ adinstar, in fluorem resolvatur: Hoc peracto, crucibulo igni appposito, quovis metallo referto, aureum pulverem infundunt, materiam circumagunt, & pulvis fistuloso inditus baculo in fundum abit, naturæ pristinæ restituitur, Mercurius verò in fimum ignis æstu resolutus, reliquis metallis separatis *aurum* in fundo reperiunt, magna stupidorum admiratione.

Pp 2

Non-

Intentio
Auctoris in
detegenda
impostura
Alchymistarum.

x Impo-
stura.

z Impo-
stura.

Impedi-
menta, quo-
minus ad
artis scopum
perveniant
Alchymistæ.

3 Impo-
stura.
Nonnulli fraudem adornant, *pulveribus aureis* carboni grandiori excavato, aut etiam follium canali inditis; quibus dum metalli spumam se difflare simulant, pulverem aureum mira dexteritate in cucurbitam, in qua liquatur, unà efflant; & hac fallacia finito jam magisterio, auroque extracto, præsentibus infallibilem artis certitudinem persuadent.

4 Impo-
stura.
Refert *Jeremias Maderus* in Acromaticis hujus fraudis & desultoriæ artis festivum sanè exemplum; duos ait Chymicos societatem initam pacto firmasse, ut alter Chrysopæiæ certissimam artem se tenere profiteretur: alter verò Rhizotomum ageret, seu Agyptam empiricum, & inter cætera scobem auri atro infectam colore, pro Lunario pulvere venderet. *Ernestus Marchio* Badensis mirè huic pyrotechniæ deditus erat: hunc ergò prior ille adit, aureos montes pollicitus, atque *divitis atria Cræst.* Quæruntur omnia, & jam pulchra fraude constitutis omnibus, unam tantum speciem ex iis, quæ intentum effectum præstarent, cui nomen *Resch*, id est, *caput rei*, superesse, hujus autem pulveres facilè apud quemvis pharmacopœum ait inveniri, potissimum apud *Rhizotomum*; ad quem Marchio puerum pulveris emendi causa mittit; alter interim comodo in palatii aditu loco merces suas exposuerat, & ut solet hoc genus hominum, nil sibi deesse stentorea voce prædicabat; adit eum Principis puer, utrum sibi radix *Resch* dicta, esset, interrogat, ille protinus *Resch* de fumosa pyxide depromptam pro I. solido appendit; puer domino coemptam *Resch* refert radicem in pulverem contritam. Impostor eum pulverem mox inspergit hydrargyro, aurumque producit, liquatumque verum aurum deprehenditur. Marchioni res mirè grata, & ipse in Magistrum beneficis, ac gratus non spernenda pecuniæ summa donatum dimittit. Chrysopæiam pergit urgere, & quidem durante *Resch* felicissimo successu, consumpto pulvere undique conquiri jussit aurificam materiam: negabant omnes, quicquam se sive de nomine *Resch*, sive de ejus virtute audivisse, nedum legisse, aut in ullo alio pharmacopolio comperisse. Marchio itaque fraude cognita impostores inquiri jussit, sed frustra: abierant, fugerant, evaserant; unde damno suo doctior didicit, non credendum esse iis, quos non nosset, in arte mille imposturis exposita.

5 Impo-
stura.
Sunt porro alii, qui *pulverem aureum* solvant in aqua usque dum sub colore olei subsistat; postea dicunt, se cum pulvere hoc ligare metallum in aurum convertendum. Alii fingunt extrahere animam ex auro, & argento ope cinabarii, à quo separatus Mercurius, illud restat fixum, cui deinde subdolè miscent aurum, vel argentum, deinde unà simul per Chymicam sublimationem cinnabrium extrahunt, quod in aurum vir-

tute animæ conversum asserunt. Alii dexteritate manuum, quibus abscondunt aureum pulverem, & postea jubent adstantem sibi porrigi nescio quod instrumentum, & interim projiciunt intra crucibulum *mentitum aurum*; quo indè extracto adstantem dementare solent. Sunt etiam qui certa scriniola diversis *pulveribus* unà cum pulvere auri, & argenti mixtis implent, quibus & ad fraudem tegendam exotica herbarum, mineraliumque nomina imponunt: postea adeunt unum ex iis, quem norunt Chymicus deditum, eidem ingens magnæ Artis secretum paucis nummis emendum exponunt, experimento artis aurificæ se veritatem docturos pollicentur, dummodo expensæ in auro conficiendo rependantur; & si veritatem rei non deprehenderit, omnia sua confiscationi se subjecturum promittunt. Jubent itaque emere *pulverem auri*, jam per aquam regiam in substantiam morbidam, & friabilem resolutum: opus auspicantur, & cum admiratione adstantis educunt aurum purissimum. Unde spectator tanti boni acquisitione audacior factus, plus æquo credulus, & simplicioris animi homo, pro arte, quantum velit & libuerit rogat; impostor ait tantum & tantum, acceptaque pecunia se protinus subducit; alter desiderio nimio communicatæ artis percitus, dum pulverem illum exotico quodam, & monstruoso nomine baptizatum, ardentius quærit; nec apud Pharmacopœos, aut Herbarios materiam reperit, tandem se elusum crumena, & nummis vacuum reperit. Alii *vasa aurea*, & *argentea* suscipiunt, & colore cupri, aut ferri tingunt: impositoque iis mercurio, aurum, & argentum separant, & hoc pacto extrahunt id, quod corrosione mercurii ex auro abrafum fuit, pro auro, & argento vendunt, ex cupro, vel ferro eductum. Nonnulli fingunt Mercurii ex plumbo extractionem, & hunc in argentum se fixaturos promittunt; quod uti innumeris modis fictitiis, supposititiisque præstant, ita quoque gravissimum iis, qui talibus nebulonibus fidem adhibent, damnum inferunt.

Didici & egomet non semel hujusmodi tenebrionum insolentiorum audaciam, qui datâ operâ me, quem Naturæ arcanis deditum norant, altissima, magnæ, verius perditæ artis secreta communicaturi conveniebant, hoc tamen pacto, ut ego sumptus in artis specimine faciendo præberem: promisi me facturum, si prius modum, & rationem ostenderent, quod quamvis inviti, coacti tamen, modum mihi revelare cœperunt: ego statim fraudem subolfaciens, postquam eos apertæ imposturæ convicissem, tandem ut iis audaciam condonarem, deprecati, paupertate se pressos, similibus vitam sustentare facti sunt: ego primò egregiè increpitos, deinde quoque aliqua elemosyna donatos dimisi; monitos tamen, ut meliori arte vitam

tam

Cap. VIII. tam tolerant, ne suo tempore hanc temeritatem aurea reſte ſuſpenſi luerent.

Rabbiorum ſtulta machinamenta.
Miſſus mihi fuit non ita pridem, libellus Hebraicâ linguâ conſcriptus, arcanorum Naturæ, verius mendaciorum, refertiſſimus, in quo inter alia herba deſcribatur, *boriza* nomine, quâ metallum quodlibet in aurum converti poſſe, inſuſus ille Rabbiniſſus aſſerebat. Quoniam verò res digna eſt, operationem ridiculam jungo, ex qua apparebit, quàm incongruis rebus, hominibus impo- nere ſoleant hujus farinae ſycophantæ. Sic autem dicit: *בִּרְיָצָה וְהִיא עֵשֶׂב שְׂמֵרָן לְוִנְאָרִיָּה* *Boriza & eſt herba, cui nomen Lunaria.* Sed omiſſis verbis Hebraicis utpote longioribus, ipſam ponamus interpretationem: Audi itaque & ride *Leſtor*, ſtulta promiſſa. *Hujus herbæ ſuccum mitte in argentum vivum, & fac bullire in hoc ſucco, & fiet brodium rubrum, ex hoc fac pulverem, qui projectus ſupra cuprum, id in aurum mutabit, & una uncia hujus pulveris ſufficiens eſt ad centum uncias*

cupri in aurum convertendas. Nascitur hæc herba ad fontes, & flumina, & in montibus altis, (ut ego reor verius in Utopia.) Caulem habet rubrum, & violaceum, & lac habet inſtar croci (Chelidonium ego interpretor). Accipe ſuccum de hac herba & pone ſuper argentum, & fiet cuprum. (O grande emolumentum!) Et ſi de hac ponas ſupra plumbum, proveniet aurum: Succus hujus herbæ poſitus ſupra ferrum, fiet argentum, & pulvis hujus herbæ poſitus ſupra argentum, faciet aurum, & ſi poſueris eum in urina cum ſpicanardo, & biberis quotidie unam unciam, ſenes in juvenes tranſmutabit. Sed ſtulta hæc machinamenta Cabaliſtarum, non Philoſophis, ſed deliris mulierculis confutanda relinquamus.

Innumera hoc loco ex Arabum ſolenni- bus fraudibus adducere poſſem, quæ paſſim in eorum libris de mineralibus Naturæ reperiuntur, & de aurificio inferuntur. Verum cum indigna ſint, quæ referantur, ſilentio ſupprimenda duxi.

CAPUT IX.

Quod demon ut plurimum ſe Alchymie cultoribus immiſceat.

Cap. IX. **V**eriffimè dixit S. Paulus Epistolâ ad Timoth. c. 6. v. 9. *Qui divites volunt fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem: radix enim omnium malorum cupiditas est, quam quidam appetentes erraverunt à fide, & inferuerunt se doloribus multis.* Ita eſt. Eſt divitiarum immoderata cupiditas, rete cacodæmonis, quo magnam humani generis partem, uti olim, ita ſemper in hunc uſque diem in ultimam animarum ruinam, tra- here non deſinit. Cum nihil in humanis rebus ſit, quod majori cum deſiderio quærat, cui majori anxietate incumbatur, quàm theſaurorum divitiarumque accumulationi; harum enim poſſeſſione, & inſta uſurpatione ad omne vitiorum, ſclerumque genus portam apertam fuiſſe, innumera exempla nos docent: dum divitiis pollentes, quicquid volunt, ſive potentiam, ſive ambicioſam hono- rum, dignitatumque acquisitionem, ſive vitam mundanam ſuperbiâ tumentem, cæterisque carnis oblectamentis refertam ſpectes, obtinere poſſunt. Unde mirum non eſt, *Alchymiam* unicam tantarum divitiarum fallaciſſimam pollicitatricem, tanti æſtima- ri, tantopere, tamque anxio ſtudio ab omni- bus, cujuſcunque tandem conditionis hominibus ambiri. Non ignorat humani generis hoſtis ardentem hanc auri ſitim, unde incautos mortales tantò periculoſioribus artibus, quantò illæ occultiores ſunt, adori- tur. Accidit itaque, ut dum nimio deſiderio auro inhiant; inſuperabilibusque utplurimum difficultatibus, quæ in Arte magna occurrunt, præpediantur, omni ſpe ad artem perveniendi ſublata; cum nihilominus inter

ſpem metumque anxii tantopere exoptatæ divitiarum poſſeſſioni ſollicitius incumbunt, tandem deſperatione in tranſverſum acti, vel theſaurorum inventionibus ſe dedant, vel cacodæmonis magicis artibus ad- vocati in artis perficiendæ opem implorent, & ſic tandem pacto obſtricti Satanico, in omne impietatis barathrum prolapſi, ſine fructu ullo, vitam miſerando ſine concludant. Multos ego novi hujusmodi illuſionibus deceptos, præſertim curioſioris doctrinæ ſtudioſos, qui ſine prævio examine, ſine luce, inconfulto, auſuque proſus temerario Alchymie vanitatem amplexi, juſto DEI judicio, à diabolo decepti, in mille errorum præcipitia illiſi perierunt; quàm enim dæmoni cordi ſit, homines ſimilibus artibus deditos adoriri, ampliffime in *Oedipi Parte I. de Idololatria* demonſtravimus. Non enim ſolummodo dæmones ſe illis magicarum artium ludibriis, ſed & omnibus vanis, & infaniis falſis, uti *Aſtrologiæ*, quæ ex hiſce originem ſuam nanciſcuntur, divinatoriis & cabaliſticis, omnibusque illis ſpeciebus, quæ à *μαρτυρία* nomen habent, occultè ſe miſcent, queis curioſos credulitate nimia circumveniunt, aded ut qui adverſus eorum inſidias vigilare negligunt, evaneſcant in cogitationibus ſuis, & cum ſapientes, & mirabilium operum patratores ſe credunt, ſtulti fiant, donec tandem eum, quo proficiunt, magiſtrum, ſocium habeant tum impietatis, tum æterni exilii; præſertim Alchymie deditos miris modis adori- tur, quibus oculorum aciem ita quandoque perſtringit humani generis hoſtis, ut pyrotechniam exercentes aurum, argentumque verum per tranſmutationem ſe confeciſſe jurarint: li-

Amor auri
piroſque
homines in
interitum
rapit.

Quibus
modis Sata-
nu auri cu-
pidos fallat.

Seft. II. cet postea cum sæpius etiam magna cura adhibita idem opus tentassent, nunquam tamen successum ullum se reperire potuisse, testati sunt. Innumera hujus rei passim leguntur apud Auctores: *Delrium, Pererium, Quibertum, Hogelandum*, quos *Leclor* adeat.

Delrium, Pererium, &c.

Delrium exemplum viri à dæmone illusi.

Ego hoc loco tantum narrabo, quid oretenus mihi à viro Chymicæ artis peritissimo, cujus nomen consultò reticeo, simili illusionem à dæmone decepto, relatum fuit. Audierat is de meis circa hoc studium experimentis; unde me convenit, rogans, quid de magnæ artis mysteriis sentirem: ego ultro citroque argumentum discutiens tandem conclusi, magnæ artis mysterium, uti & *Lapidis*, meras speculationes metaphysicas esse, & allegoricos illos sensus, quos tum Arabes Alchymistæ, tum Latini hujus artis primipili, sub tantis rerum similitudinibus, & ænigmatibus occultarent, tales esse, ut cuilibet res facillè accommodari queant, uti in Hieroglyphica Ægyptiorum Alchymia fuisse deduxeram. Respondit; bene dixisti Pater. Audi quid mihi acciderit: Ego à puero in hoc studii genus pronus, complures annos cum in eo, sine ullo profectu consumpsissem, & quodam die intento ab Alchymistis scopo, id est, *Lapidi* conficiendo totus incumberem, & arcanum me penetrasse, planè mihi persuaderem, convenit me vir quidam antehac ignotus, ac humanissimis verbis salute imprecata rogavit, quidnam agerem, & cui rei tanta sollicitudine incumberem? primò quidem cum respondere morarer, ait; video ex Chymicis tuis vasis, & materierum congerie te magnum quid in arte Chymica moliri; sed quod intendis, minime te consecuturum crede. Ego respondi, si tu aliquid melius nòris, id me doceas velim: dixit obsequar voluntati tuæ perlibenter; sede itaque, & scribe veram procedendi methodum. Ego statim arrepto calamo dictantis verba in duodecim puncta divisa, excepi, excepi; tà methodo ait, jam ea in praxin te operante, eo prorsus ordine, & juxta præceptorum præscriptionem, redigamus. Quo peracto, jubente magistro exemi ex vase chymico materiam instar olei relucens, & superaffuso liquore mox congelatam massam reperi, quæ in pulverem redacta, & supra 300 libras hydrargyri projecta, illud in obryzum & nobilissimum aurum, multò naturali excellentius, nobilisque convertit, quod apud Aurifces optimi, & perfectissimi auri examen subiret; Ego ad inusitatæ rei eventum attonitus, vix me ipsum præ gaudio capiebam: Jam in redivivum Cræsum me evasisse, & totius Mundi divitias me obtinuisse, credebam; quas autem gratiarum actiones tam liberali magistro rependerim; tu mihi pater, melius concipere poteris, quam ego multis verbis explicare; & cum rogarem, undenam esset, & ubinam tam divinum secretum didicisset? Respondit se Mundum peragrarè, nullius aut ope, aut opibus indigere, amicis suis in de-

sperato artis magnæ exercitio, inutili labore se fatigantibus subinde ad prosequendum studium, de arte sua nonnihil liberali manu communicare, & hisce dictis hospitio, quod humaniter obtuleram, recusato, ad publicum divertit: postero die summo mane, noctem enim in perpetuis vigiliis præ nimio adeptæ artis gaudio transegeram, munifico benefactori iteratas gratias acturus, ad hospitium me consero; quæro hospitem, sed nullum ea nocte hospitem se habuisse dicit Hospitii præses: omnia hospitia urbis accedo, qui de eo, qui quærebatur, nil se audisse dicunt: Omnes domus celebriores, in quibus eum pernoctasse suspicari poteram, examino, sed frustra: evanuerat, abierat, evaserat, summo meo dolore: Sperabam enim multò plura ab eo me accepturum hujus artis arcana. Domum itaque reversus, sine mora ad novæ adeptæ artis specimen juxta præcisum præceptorum, quæ dictaverat, tenorem edendum me accingo, & operatione peracta, nullum rei successum reperio, & quia credebam, hunc errorem contigisse vel ex inadvertentia mea, vel ex omissione aliqua rerum ingredientium, repeti operationem eà diligentia, quæ major fieri non poterat; sed rursus spe mea fraudatus, iterum, iterumque operationem inchoabam tot, tantisque expensis, ut omne illud aurum in prima projectione acquisitum expenderim: & uti spes auri, mirum in modum me reddebat inquietum, ita quoque opus reiterando tot expensas faciebam, ut res penè me in desperationem redigeret. Et cum animi mei afflictionem Religioso cuidam & docto, & pio viro aperuissem, ille statim subjunxit: non vides, domine, hanc apertissimam esse diaboli, quæ tibi sub specie hominis apparuerit, illusionem? & ut te ad prosecutionem operis excitaret, primo auro aliunde accepto, solita sua fraude tibi illudit, ut deinde te opus inutili labore prosecuturum tandem vel ad pacti alicujus consensum alliceret, aut etiam tandem omnibus bonis consumptis, te ad desperationem adduceret, atque inde animæ, corporisque tui prædà potiretur. Ego sane adhuc exhorruì, atque ex iis, quæ hospes ille peregrinus coram, mihi retulerat verbis, hunc alium esse non potuisse, quam Satanam cognovi. Unde statim pœnitentiâ præteritæ vitæ ductus, domum reversus, omnes discussi fornaculas, vasa iniquitatis Chymicæ confregi, libros quoque ea de re conscriptos, quos possidebam, Vulcano tradidi, totumque ab ea die me magis proficuis, utilioribusque studiis addixi. Sit DEUS in æternum benedictus, qui à tantis periculis me pro sua infinita misericordia liberavit. Hanc historiam veridicam hinc apponere volui, ut ex illa pateat, quantopere dæmon hominibus auri cupidis studeat illudere, quot, quantisque modis in suas casses, tum præstigiis, tum mille artium technis attrahere satagat. Qui plura hujusmodi desiderat, legat *Hogelandi* similia experti de vanitate Alchymicæ commentarios, aliofque Auctores, quos supra allegavi.

Fraus Satana detegitur.

SECTIO III.

DE ALCHYMIA SOPHISTICA,

I D E S T,

De illa Alchymia, quæ Aurum, & Argentum, cupro, plumbo, stanno jungens, indè aurum magno augmento conflat.

CAPUT I.

De variis variorum Sophisticis operationibus falsis, & illicitis.

Cap. I.

Tanta nonnulli Mortalium astutia, & calliditate, tanta ad astus tegendos loquacitate, & facundia à natura præditi sunt, ut tantum non quilibet pro quolibet, non dicam, imperitiori plebi, sed & vel ipsis Principibus vendant, dum experimenta tam abdito dolo adornata exhibent, ut vix in eorum præsentia quispiam sive Philosophus, sive Theologus hiscere audeat: adstantes verò rerum mirabilium exhibitione aded consternuntur, tam altam de rerum peractarum veritate fidem concipiunt, animoque imprimunt, ut nullo argumentorum pondere, nulla rationum firmitudine ab ea avelli posse videantur. Si quis fortè nonnullius fallaciæ sub experimento latentis impostorem insimulare velit, statim se opponunt, his, & similibus verbis: Quicquid dicant Philosophi, iis sanè contra sensatam experientiam subscribere non possum, nec volo: oculis meis vidi, manibus contrectavi, rem omni exceptione majorem: frustra cerebrum fatigatis in iis rebus refutandis, quas non possumus non veras credere. Hi sanè nesciunt, idem iis contingere, quod canis *Æsopico*, qui frustum carnis dum juxta flumen comederet, videns in aqua relucentem canis figuram, qui majus carnis frustum rictui insertum habere videbatur, dimisso minori, majus sectabatur in aqua, & sic utrumque perdidit.

Magna saneres, & valde sagacis ingenii, res similes, falsasque à veris discernere, ut proinde non valeat illud *oculis propriis vidi*, cum dici vix possit, quot modis homo decipi queat, quàm facile phantasia decepta aliud se videre, aut sentire, quàm revera sit, sibi persuadeat.

Sophisma 1.

Unde mirum non est, reperiri nonnullos Pseudochymicos, homines ad omne fraudis genus fictos, factosque, qui exigua fictitii pulveris portione ad ignem, exiguo temporis spatio, plumbum, stannum, cuprum, ferrum, mercurium in purissimum aurum, argentumque præsumptuosius convertere se posse pollicentur; præsentibus ad tantum arcantum veluti stupefactis, & attonitis; quod tamen sapientibus, natura dictante, prorsus *à loro*, & omni ratione carens videtur: & quamvis nil notius sit, quam quod ad ignem cupellæ, ut vocant, omnia reliqua metalla ab auro, & argento separentur: nesciunt ta-

men hoc fieri posse ab illo pulvere, quam animam auri perperam dicunt: ajunt enim arte Chymica unam auri unciam sereducere ad duodecim granorum quantitatem, unum verò ex iis granis supra unciam cujuscunque tandem metalli projectum, iis corpus dare, & proinde in aurum convertere: cum, uti nugantur, hoc granum nil aliud, quam ipsam auri animam dicant.

Quis jam hinc Philosophiæ naturalis aded expers est, qui nescit, materiam formam quamcunque recipere non posse, nisi apta sit & convenientem habeat dispositionem ad talem, & talem formam recipiendam. Si enim natura non habebat virtutem sufficientem, dum generabat cuprum, ferrum, plumbum, & mercurium ad auri formam ei introducendam, quomodo forma seu anima auri (quæ tamen forma à corpore separata dici non potest, nisi pueriliter in Philosophia nugari velimus,) pulvis, inquam, ille, quam animam dicunt auri, animam, inquam, oppidò corpulentam, quomodo in metalla deserto subjecto proprio, in plumbum, stannum, ferrum, cuprum, quorum jam unumquodque sua propria forma constitutum est, introduci queat, quis talem Philosophiam concipiat? an non jam duæ formæ erunt in uno & eodem subjecto? quod absurdum si negent, dicant quæso, quidnam de anima plumbi factum sit? forsan annihilatam esse dices; sed ne supinam ignorantiam reveles, vide quid dicas. Si autem forma in pulvere subjectata separata fuit, anne subjectum sine forma subsistere posse existimabis? Sed & hoc æquale priori absurdum est. Vides igitur, quam stolidè philosophentur ii, qui talia ex asinina quadam ignorantia fieri posse, imperitis persuadere contendunt.

Hic itaque pulvis, quem illi animam dicunt, cujuscunque tandem metalli in aurum transmutatricem, anima auri nequaquam dici potest, sed est aurum verum, & naturale, virtute aquarum fortium, aut mercurii rosi-va virtute in pulverem versum, compositum perfectum, materia & forma constans. Si enim pulvis talis in metallum quodpiam projectus, illud in aurum converteret vi animæ, certè non est ratio, cur pulvis ex absinthio verbi gratia confectus, & supra aridum, mortuumque absinthii caulem projectus, non pari ratione id in herbam resuscitet, quod

Auri anima quid?

Seff. III. quod idem de pulvere ex animali combusto facto, & in cadaver ejusdem, aut alterius animalis coniecto, dicendum est, indè enim animal resurgere, non esset nisi hominis oppidò stolidi credere. Cum itaque *motus*, Philosopho teste, sit *vita cunctis existentibus per naturam*; qui fieri potest, ut quod animam non habet, uti sunt metalla, vitam tamen dare possit? ò summam mortalium cæcitate! ut astuto aliquo *Agyrtæ*, & *Ardelioni*, qui uti præter garrulam loquacitatem nullâ rerum scientiâ pollet, ita fucos dolosque alto corde evomit, & talibus tamen tanta non dicam à plebe, sed vel ab ipsis Principibus fides habeatur, ita ut apud eos veluti quoddam Apollinis oraculum non solum æstimentur, sed & tantum non adorentur. Sed progrediamur ad alia Sophismata.

Sophisma 2. Sunt quidam, qui se jactitant, augmentum ad aurum possidere, quod viginti quinque, aut etiam quinquaginta pro centum præbet. Dico, id quod promittunt, aurum verum non esse, cum illud ignis ope per cæmentationem separetur ab iis, quibus junctum fuerat: quod de auro vero dici non potest. Est itaque *tinctura* solummodo quædam, quæ ad apparentiam externam aureo splendore ita perstringit oculos, ut etiam Monetarii illo colore decipiantur: cujusmodi quoque nonnulli faciunt cum certis menstruis aquæ vitæ, tutia, sublimato, quæ soluta auro & ære usto, in aquis fortibus, aurum augmentare videntur; ajuntque illud pro puro auro absque scrupulo conscientiæ se dividere posse, eò quod à Principe jam, ceu verum aurum approbatum sit, in quo tamen valde hallucinantur, uti in sequentibus ostendemus. Faciunt enim tales idem, quod in Apologo Lupus, cui sub conscientia impositum fuerat, ne plus animalium pro quotidiano suo victu occideret, quam sex libras carnes eorum penderent; ille verò vaccam cum vitulo obvio videns, utrumque invasit occiditque, in conscientia judicans, vaccam non nisi quatuor, vitulum verò non nisi duas libras carniū pendere, quæ sex libras conficiunt ei pro victu constitutas.

Patet itaque, insigni errore involvi, qui putant, augmentari aurum posse cum illo, quod aurum non est, & quamvis dicant, illud à *Monetariis* & *Collybistis* approbari; Dico, id evenire ex *Monetariorum* sive negligentia, sive ignorantia. Negligentia arguitur ex eo, quod aurum hoc sophisticum laboris vitandi gratia, nulla adhibita solita cæmentatione, vel ut vocant, cupellatione; per res obvias tantum, & vulgò notas, exiguique laboris, superficietenus examinare solent. Ignorantiam verò monstrant, quod uti officium illud certa pecuniæ summa cœmerunt, aut etiam favore principum ad istiusmodi tanti momenti officium promoti sunt, ita quoque, cum ne prima quidem Metallurgicæ artis principia teneant, modum,

& rationem probandi, examinandi, & judicium solidum de auri, & argenti bonitate ferre nesciunt; unde innumera in Rempubl. detrimenta emergunt, pluribusque ad similes fraudes dolosque, porta ad omnem licentiam aperitur.

Sunt alii, qui *duo* diversi generis *secreta* se possidere jactant, quæ dicunt, totus mundus pro veris auri & argenti transmutativis non potest non acceptare. Quorum prius est: Accipiunt aurum & argentum æquali portione ad cupellam probè prius experta, deinde detutia, croco Martis, croco Veneris, de singulis quatuor accipiunt uncias, & de oleo vitrioli uncias 7. quibus intra vesicam positis paulatim dicta specierum mistura incorporatur. Hoc peractò, relinquitur vesica in fimo equino per quindecim dies, & digestionem peracta, eximitur tota mistura, & in cineribus calidis exsiccat in pulverem, cujus quarta pars supra unam argenti projecta, mutat id in aurum 24, uti vocant, carattarum. *Alterum* ita sese habet. Accipiunt aurum, & argentum, in scobem prius limata, & dum funduntur, iis tantum ex tutia, & sublimato jungunt, quantum aurum & argentum, unà cum ingredientibus ponderant; deinde contrita, & quam optimè molita ponunt in vase sublimatorio, & sublimatione peracta restat in fundo massa, quæ cupellæ commissa, aurum separat octodecim caratt. Hoc est arcanum, quod multi magni æstimant. Ego tamen ritè omnia examinando, quid crocus vegetabilis, improporcionatus, ad tincturam essentialem, faciat nescio; cum tutia, crocus Martis, & Veneris ad tincturam sufficiant: Si verò in hoc magisterium Sol, & Luna ingrediuntur, non video, quomodo tutia, ferrum, cuprum, auro aliquid præter tincturam addere queant: etsi enim in unam auream massam coalescant, tota tamen aurum purum non est, sed apprens; cum beneficio cupellæ omnia apposita metalla ab auro separari queant, nil itaque utilitatis in hujusmodi secretis latet, nisi quod aurum, & argentum, quod posuerunt, id ipsum recipiant; & ad minimum, uti malleo facilè cedit, ita quoque usum aliquem in supellectile concinnanda habere potest.

Sunt præterea, qui dicunt: Novi ego concinnare tincturam pro argento, quo augere possum aurum ad triplum beneficio *pulveris* confecti de cupro folioso, mercurio, & cinnabari, quæ calcinata per aquam ex vitriolo, & salenitro anaticè compositam, ad primam circulationem, & deinde per ignem fusionis, addendo hisce duas partes auri, & argenti cupellati: possum & facere cinnabrium ita fixum, ut argentum in aurum tingat optimum, sic autem procedo: *Cinnabrium* aquis fortibus impositum macero 24 horis, deinde aquam exiccatam aqua salsa submergo, deinde aqua dulci detrabo salsuginosum in dulcedinem, &

Cap. I. *Et cum pulvere remanenti facio stratum supra stratum, & cementatum tandem in aurum optimum, & purissimum fundo.* Ego verò examinando hunc processum, non inuenio, quomodo ex cinnabrio fixo aurum tantæ puritatis emanare queat, cum illud dare non possit, quod non habet. Si verò dicas, illud à natura accretum tenere aurum: & ita res sese habet, dico pulverem aureum admixtum unà cum accreto cinnabarii auro, tantum, quantum primò positum fuerat, prodere, etsi paulò purius: nec in hac operatione quicquam utilitatis video, nisi labores, & expensas inutiles. Scio quidem cinnabrium argento vivo turgere, sed id in aurum quacunq; præparatione converti posse, nunquam nec vidi, nec audivi, nisi forsan hydrargyron cinnabari veluti materiei minerali inexistentis in aurum tingatur, quæ mera vanitas est.

Sophisma 5. Alius quidem sic ait. Possum & ego facere aurum reale, cujus signum est, quod in aqua forti restat quartatum cum argento, & aliud non requirunt Monetarii, & Collybitæ. Sic autem procedo: *Accipio quantum satis est, æris aut cupri soliosi, & tantundem argenti cupellati, quæ mista simul funduntur, in virgas tenues diducuntur; postea sumo sulphur fustum, intra quod virgas prius sulphure imbutas pono, carbonibusque accensis urgeo, usque dum totum sulphur combustum sit, & hoc toties facio, donec virgæ totæ in squamas abeant; deinde squamam massam cupellæ committo, & remanebit aliquantum minus, quam prius fuerit argentum; deinde ex argento hoc fiunt unciales virgæ, & imponuntur lateribus crudis, & adhuc lutosis, ita tamen, ut infra, & supra habeant stratum ex sale præparato; & hoc peracto ponuntur intra fornacem, & ubi cocti fuerint, & virgæ videbuntur esse Leonini coloris: eas in aquis fortibus pones, & habebis pro omni uncia unam drachmam auri purissimi 24 caratt.* Experientia quidem sibi constat. Sed ego dico, hanc auri drachmam non ex transmutatione cupri, aut argenti in aurum, sed drachmam illam auri tum ex argento, quod aliquà auri portiunculâ nunquam caret, aut etiam forsan ex cupro extractam, & potenti igne separatam fuisse.

Sophisma 6. Alius nonnemo jactitando se dicit: Ego novi modum Argentum faciendi absque tanto labore. Si quæres, quomodo? Dicit, *Accipio Arsenicum involutum linteo, quas pezzas vocant, & communi oleo coquo, coctum sæpius sublimo, & fiet ceræ adinstar fusibile, cujus quintam partem projicio supra cuprum, illudque in candidum tinget sex legarum, si verò pono unam partem argenti cupellati, id sustinebit examen argenti, sex, ut vocant, legarum.* Quod idem habebis, si accipiam duas partes argenti, unam cupri, & unam antimonii, hæc fusa dabunt argento vero haud absimilem massam. Ego sanè novi idem fieri, si accipias ferrum, illudque ex sulphure molle reddideris, hoc si cupro seu Veneri miscueris, dum igne

fluunt, se invicem ex naturali quadam sympathia, qua Mars Venerem deperit, protinus amplexabuntur. Hæc verò si argento miscueris, ac cupellæ commiseris, cuprum separabitur, & restabit argenteo-ferrea massa. Sed quis hoc argentum verum esse dicet; cum aqua forti à ferro separatam, argentum solum id quod positum fuerat, remaneat.

Porro non defunt, qui impudenter se jactent, sicuti me cum similibus discurrentem audiisse memini. Ego modum novi, faciendi *mineram argenti*, & alteram *auri*, ex quibus tantum capio, quantum ad multos sustentandos sufficit. Sic autem procedunt tales: Accipiunt quatuor uncias Mercurii Lunaris & 32 argenti Cupellati, ex quibus extrahere se dicunt pro singulis unciis, drachmam unam; hoc peracto, accipiunt argentum cupellatum in scobem limâ prius redactum, cui addunt unam unciam salis communis, quibus sublimatis, ac probè omnibus in pulverem redactis, ponunt in crucibulo supra carbones succensos, & statim fluet, & intra exiguum tempus intra crucibulum videbitur circulus, & in fundo massa ex Mercurio, quæ eximitur, & reliquum est argentum cum sale ammoniaco & sublimato. Mercurium quem exemisti serva, est enim magni pretii ad multiplicationem. Sic autem age:

Accipe ex hoc Mercurio 4 uncias, & unam de argento limato, quæ vesicæ indita vitreæ per duos menses fornaculæ imponantur urgeanturque, uno singulis septimanis ignis acuto gradu; deinde mistura projecta seu præcipitata in colorem Leoninum transmabitur, & est illa tantopere desiderata medicina ad multiplicandam mineram. Sic porro multiplicationem institues: Dictæ medicinæ singulis quatuor unciis appone unam unciam Argenti cupellati, & quinque uncias Mercurii vulgaris, & in simili vase vitreo posita committantur igni menstruo spatio, & reperies talis medicinæ unam partem conversam in argentum, vel aurum, si unam auri unciam medicinæ addideris. Atque hoc est *secretum*, quod aliqui dicunt, se obtinuisse, nescio à quo Medico, seu Secretario Magni Turcarum Imperatoris, aut etiam Soldani Persarum in Utopia forsan nato, dum iis in partibus dura servitute premerentur. Sed qui *sophisticum* hoc machinamentum cupellæ commiserit, is statim mercurium in fumum abiisse, scorias verò minerales in fundo separatas, & argenti tantum, quantum imposuerant, reperiet, quamvis prius unà cum scoriis mistum, integram argenti massam exprimeret.

Alius mihi transmutationem metallorum neganti veritatem rei hoc *magisterio* persuadere conatus est: Ego accipio pulverem, videlicet medicinam, quæ super 22 Mercurii partes projecta, eum in aurum vel argentum convertit secundum quod medicina ex auro

Sec. III. aut argento præparatur. Sic autem procedo: Duplicem aquam præparo, unam ex duabus partibus sublimati, alteram ex antimonio, deinde extraho oleum ex duabus partibus antimonii, & ex una sublimati, præparati tamen sine alumine, & sine ullo arsenico, tantummodo cum sale & vitriolo in pulverem redigo. Hæc pono intra retortam bene lutatam, clausamque emplastro ex calce & albugine ovi confecto, deinde distillantur, quæ ex crassa & nigra materia post sæpius iteratam cohobationem, tandem in subtilissimum clarissimumque liquorem abibunt; rursus aqua mercurialis septies rectificetur, & toties, quoties rectificatio fit, sextam olei Antimonii partem superaffunde, deinde divido totum mixtum in duas partes, in una argento, in altera auro posito foliato, quæ clauso vase intra breve tempus in fluorem abibunt, ad instar pinguedinis liquefactæ: Hæc duo vasa intra certum quoddam receptaculum undique clausum, lampadis bimestri calore, lychno semper aucto digerantur, & intra prius vasculum medicinam atram, in altero albam reperiens. Atque hæc est medicina, quæ projecta supra Mercurium, in aurum vel argentum eum convertit, (utique haud aliud, quam quod prius impositum erat).

Dic rogo bone vir, quid faciunt in hoc *magisterio* Sublimatum, oleum Antimonii, Sal, Vitriolum? cum pulvis aureus & argenteus, & ultra alia quantitas auri & argenti, oleo & aquæ mercuriali imposita, totum illud aurum & argentum tibi restituant, quod posueras? Quid rogo in dictis salibus concipi potest, quod ullum auri effectum præstare possit? Novi enim hosce sales ad nihil aliud prodesse, nisi ad dissolutionem, depurationemque auri, & argenti. Inde verò medicinam parari posse multiplicativam auri & argenti per projectionem factam, prorsus nego; estque mera & vanissima persuasio eorum, qui non nisi aurum sitiunt & somniant; certe huiusmodi medicinam, quam & tincturam vocant, tantum in sua supra materiam projectione facta, posse existimo; quantum si una gutta aquæ projiceretur supra unam vini mensuram: quo facto, quid aliud ex hac projectione, nisi idem vinum, sine ulla vini in aquam transmutatione emergeret?

Experimentum.

Sed ad hæc summa pertinacia respondit; Tu mi *Pater*, negas veram & realem transmutationem jam tibi monstratam; Sed ut clarius eam tibi demonstrarem, accipe sequens *experimentum*. Cape cinnabrium pulverizatum, & fiant orbiculi subacti albugine ovi, deinde in pulverem redigantur argentum, vel aurum, & fiat stratum de dictis orbiculis cinnabarii, & unum de metallis, alternatim stratificando unum super alterum, ponantur in cæmento 24 horis, igne non fusibili, deinde exime materiam, quam vasi cæmentatorio imponens, & cinnabrium in il-

lud metallum, quod stratificatum fuerat, *Exper.* cum cinnabrio conversum reperiens.

O pulchrum experimentum! Quod si verum esset, quàm exiguo tempore, & tanta facilitate plures divites fierent, potissimum si stratificatio super aurum, vel argentum fieret. Sed *experimento* mihi constitit, alium quempiam pseudo-chymicum tali secreto argentum confecisse, at postquam rite examinatum fuit, tanquam falsarium accusatum, pecuniam, qua dictum argentum vendiderat, non sine carceris, & capitis periculo restituere coactum fuisse. An nesciunt hujus farinae Chymici, unumquodque differentium specie metallorum habere suam propriam formam substantialem, & unam solam formam accidentalem, quæ dat tincturam talis, vel talis coloris, quæ etsi incorporata humido radicali talis, & talis metalli, in hunc, vel illum colorem mutant, aureum, argenteum, cupreum, stanneum; illa tamen non adeò intime metallorum penetrant substantiam, quin separari queant.

Post hunc alius sese obtulit, qui transmutationem veram demonstrari posse ajebat ex eo, quod ferrum in cuprum perfectum mutaretur hoc experimento. Laminæ ferreæ, subtiles, & tenues imponantur aquæ vitriolatæ, & statim reperiens quod ex naturali sympathia cuprea materia adhærens ferro, post se cuprum relinquet. Verum cum illi contrarium ipso experimento sumpto ostendissem, & hanc *veram transmutationem* minime dici posse & debere monstrassem, sed & resolutionem solummodo ferri in scoriæ, & corpusculorum cupreorum in aqua vitriolata sparsim prius existentium, jam ferri attractu congregatorum unionem, quæ deinde fusa cuprum reddant. Hæc inquam cum demonstrassem, obmutuit sive pudore, sive suamet ignorantia convictus.

Simile experimentum admiratione dignissimum appono. Si *capilli*, sive rasura capillorum, in ferreo vase coquantur, usque dum sub forma glutinis compareant, deinde vas fortiori igne urgeatur, fiet, ut si alios capillos huic brodio glutinoso immiseris, illi cupreis spiritibus in vase latentibus adeò imbuantur, ut *filia* purissimi cupri videantur, neque quispiam sibi persuadere possit, capillos esse, quæ tanto splendore radiant. Idem fiet, si *ferrum* sulphure cæmentatum, & friabilitatem quandam nactum combusti vitri pulvere inspergatur, hoc enim cum purum ferrum sit, *cuprum* tamen apparebit. Quomodo verò experiri possis, quantum cupri, vitriolo aut vitriolatæ aquæ *insit*, ita age. Vitriolum coquatur aqua usque dum totum solvatur in liquorem; liquor hic projiciatur supra mercurium, & ubi reliqueris aliquantisper ita permanere, postea posito liquore intra retortam igne dato distilla, & evanescente mercurio, cuprum remanebit in fundo, quod ponderatum, in aqua cupri fuerit,

Experimentum, quantum aqua vitriolatæ cupri insit.

Cap. I. fuerit, cognosces; & hoc pacto poteris facile reperire, qualecunque tandem metallum fuerit, quantum auri, & argenti in se contineat. Quæ experientia non monstrant transmu-

tationem, sed solummodò immutationem, sive unius ab altero separationem, uti in præcedentibus variis exemplis ostendimus.

CAPUT II.

De licito, vel illicito Chymicorum Aurificio, quod per appositionem vocant, sive quo pars ad partem, id est, auro metallum quodlibet junctum, illud multiplicet.

Cap. II. **N**Otandum primò, Aurum purum, obryzum, & naturale, communi Chrysurgorum sententia, gradum illum bonitatis obtinere, quam periti artis vocant 24 carattarum. Est autem caratta ponderis 24 carattarum, 72 granis constans. Granum Græcis *στέρα*, minimum ponderum est, quorum sexaginta unam drachmam constituunt. Obolus pendet grana decem, seu scrupuli dimidium. Scrupulus pendet obolos duos, seu grana 20. Drachma pendet grana 60, seu scrupulos tres, & est $\frac{1}{2}$ uncia. Uncia duodecimam partem libræ constituit, & constat octo drachmis. Libra, seu *λίτρα* duplex est, Civilis & Medicinalis: hæc 12, illa 16 uncias pendet. Marca continet uncias octo, seu sedecim lotones, & his utuntur Aurifices. Hisce præmissis jam opus aggrediamur.

Dicimus itaque, Artem Alchymistarum subinde licitam esse, dummodo aurum quod producit, 22 carattis non inferius sit. Estque duplex; Monetaria, quam & Collybisticam & vulgò Legam vocant; altera Alchymica dicitur, quæ per additionem, ut vocant, alterius metalli ad aurum vel argentum factam, aurum multiplicat. Utraque licita est, si intra terminos suos constiterit. Monetaria pro monetarum cusione, ut plurimum auro, vel argento addit aliud metalli genus, uti æs, sive cuprum, quam Legam vocant; quæ tamen uti diximus 22 carattis non inferior sit, sicuti & altera Alchymica, quamvis hæc in usum monetarium non facile assumi possit, sed in utensilia solummodò, & aureæ, argentæque suppellectilis apparatus. Monetaria tamen pro libitu Principis, quacunque lega pecuniam cusam parvam in proprio quidem principatu, non tamen extraneum distrahere potest. Sed cum hæc vulgò nota sint, iis non immorabimur, sed hoc loco solummodo examinabimus Alchymicam artem, utrum additione aliorum metallorum, mineraliumque verum & purum aurum, utrum mistum tantum produci possit? Quod ut majori cum methodo fiat, primò nonnulla supponenda sunt.

Supponitur primò, non esse ullum metallum, aut minerale, cui non aliquid auri, argenteve admixtum sit, in uno quidem plus, in alio minus: quod tum primum infallibile smicroscopii experimentum docuit. In mineralibus enim, metallisque sive perfectis, sive imperfectis in pollinem contritis, mox ubi

smicroscopio applicato dispeximus, semper nonnulla auri, argenteque grana deprehendimus; quemadmodum nos in auro, argentoque nonnulla ex aliis metallis imperfectis commixta invenimus; ut proinde inde cognoscimus, nullum tam esse perfectum metallum, quod non cæterorum quoque miscellam quandam adjunctam habeat, quæ quidem miscella inde originem suam traxisse videtur, quod in mineris auro, vel argento refertis, semper heterogeneas, sive mineralium, sive imperfectorum metallorum glebas adjunctas reperias, quemadmodum supra in Sectione de Metallurgia fuse ostendimus; unde fit, ut alterutra diversarum glebarum, quamvis vix nisi oculis armatis perceptibili commixtione metalla coalescant.

Secundò. Idem in diversis salium, sive succorum speciebus, præsertim vitriolo creto, sive in liquorem soluto reperimus: Cum enim aqua vitrioli ex pyritis minera, quam transit, continuò minima quædam tum pyritis, tum ei commixti auri corpuscula abradat, hinc accidit, quod eam, dum confusè, & sparsim per aquam sine unione dissipantur, mox alio metallo ei juncto præsertim sympathico, id confluxu quodam magnetico appetant, & ab eo attracta uniantur, quæ tum primò manifesta fiunt, ubi sive cupellæ, sive cæmento commissa fuerint.

Tertiò. hoc idem in Antimonio, Marchasitis, Magnesia, Tutis, Cadmiis, Arsenico, Auripigmento, Ochra, similibusque videre est, quæ semper nonnihil auri, sive argenti admixtum habere, is solus negaverit, qui ejus rei Smicroscopii usu experimentum non sumpserit; unde mirum non est, vehementer Alchymistas decipi, dum in aurum id se transmutasse putant, quod primò iis inextiterat, quæ in sequentibus amplius deducemus.

Sed experimentis jam nostram doctrinam confirmemus. Accidit in nostro collegii Romani Pharmacopolio, ut dum in crucibulo tartarum igne reverberii calcinarem, ea calcinatione peracta in fundo crucibuli aureum globulum, pisi magnitudine reperiremus: de quo mox variæ præsentium natæ controversiæ, nonnullis ex tartaro id extractum opinantibus; quibusdam ex aliis tartaro admixtis rebus defluxisse sentientibus. Ego quod erat, suspicatus, aurum ex crucibuli materia, vehementiâ ignis colligatum fuisse assereram: Annuit meæ opinioni

Ponderum mineralium valor.

Aurum optimum quædam?

Vitriolum auri nonnihil admixtum habet.

Antimonium, Marchasita, &c. aurum tenent.

Aurum in ipsa materia ex qua crucibula facta sunt.

Sec. III. nioni Excellentissimus *Jordanus*, Dux Braccianensis Chymia peritissimus tum forte præfens, qui & asseveravit, hujusmodi *crucibulum* fieri solere *Balsanellæ* ex terra quadam aureis ramentis perfœcunda, quæ crucibulis insensibiliter mista, deinde vehementiori igne sollicitata, liquefactaque in forma globulorum mercurii in crucibuli fundo collecta reperiatur; idemque contigisse aliis tum aurifabris, tum pharmacopœis. Tartaro verò, eò quod ex vegetabili natura originem suam trahat, aurum, sive quodcunque aliud metallum inesse non posse: Globulus deinde trium fere unciarum, cupellæ commissus, dedit unam auri unciam, duas verò argenti, quod una aureis istis ramentis commistum erat.

Deceptio sensuum.

Ex quo luculenter patet, quam facilè halucinentur Alchymistæ, si subinde post variam ingredientium in aliquam compositionem, miscellam, auri quidpiam, aut argenti reppererint; undenam enim id profluxit, ex demonstrato experimento patet. Pari modo decipiuntur ii, qui subinde, dum *herbas* nonnullas in cineres ad salem extrahendum redigunt, aurum reperiunt; & audiunt id sæpius in Hungaria juxta aurifodinas accidere; Rationem hujus hanc damus, quod spiritus auriferi in radices, ac reliquam herbarum substantiam delati, ibidem ambientis aëris frigiditate, & humiditate plantarum coagulentur, & spiritibus identidem affluentibus, tandem in corpus quoddam exurgant, quod deinde in vasis igne candefacti fundo liquefactum reperiatur. Quo experimento imperiti rerum naturalium sibi prorsus persuaserunt, nonnullas plantas vim habere mirificam, metalla in aurum perfectum transmutandi. Sed quoniam hæc in *præcedentibus* confutata sunt, iis non immorabimur.

Lullus, Arnold, Rupeiffa.

Restat itaque, ut jam varios *Chrysoptæ* modos, operationes, & magisteria proponamus, quæ nonnulli Alchymici *per additionem* quorumcunque tandem mineralium, imposito prius auro, & argento, augmentum se dare posse dicunt. Estque hic modus verus, & licitus quoque, dummodo à Magistratu per peritos Aurifabros, & Chrysurgos suum & pondus, & qualitates obtinere ostendatur. Ego sanè *Lullum, Arnoldum, Rupeiffam* aliosque supra enarratos *Chrysoptæ* Auctores, non alio, quàm sequentibus modis aurum suum, si tamen quandoque verum aurum eos fecisse comprobari possit, confecisse mihi persuadeo. Qui verò putant, non hoc eos modo, sed per *Lapidem Philosophorum* confecisse, audacius asserunt; ut lis decidatur, qua arte illi aurum obryzum purum, & naturale fecerint, quo fuco tincturam auri in infinitum multiplicativam præparaverint, aperiam.

ARCANUM I. Chymicum. *Exper.*

Quo ex una Argenti purissimi uncia, auri drachma educi potest.

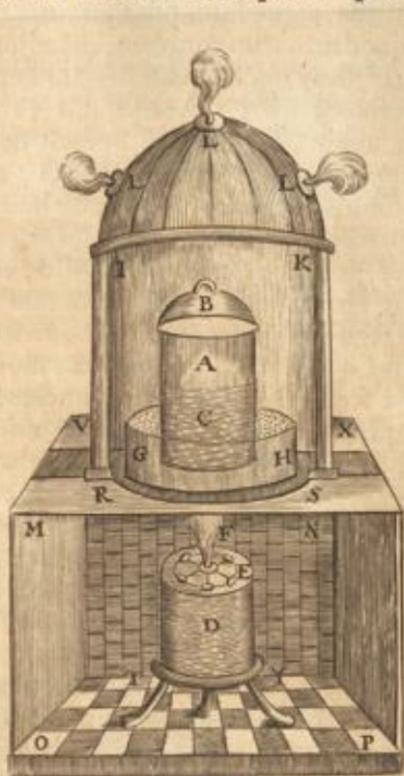
Communicatum mihi fuit hoc Secretum à *Jacobo de Nigroponte* insigni Iatrochymico, seque sæpe sæpius rei veritatem experimento comperisse attestatus est. Sic autem proceditur: *Accipe Lunæ Cupellatæ unciam unam, deinde plumbi purificati uncias quinque, quæ susa simul in aquam communem granulatim projiciantur: hoc peracto, accipe Cinnabrii mineralis unciam unam, sive antimonii unciam unam, quæ contrita in pulverem, unaque commixta, stratum supra stratum in crucibulo cum distis granis, & pulvere: ita ut primum, & ultimum locum in stratificatione pulveres obtineant: deinde quàm exactissime crucibulum luto sapientiæ sigillatum ponatur seorsim, usque dum exiccetur, exiccatum ad ignem per quinque circiter horas; primò quidem igni lento, & postea forti sollicitandum ponatur. Tandem ab igne remotum, ubi refrigeratum fuerit, in aperti crucibuli fundo materiam reperies panis instar, quæ cupellæ commissa dabit aurum purum putum, quæ situm. Hoc est experimentum factum à *Jacobo Nigropontano*; qui tamen expressè dicit, nullum indè emolumentum percipi posse; sed id solùm mihi se communicare secretum experimentum, quo quid Natura possit, quid non possit, ostenderetur. Certè qui suppositiones nostras paulò ante propositas bene intellexerit, is ingenuè fateri cogetur, istiusmodi aurum non per transmutationem quandam, sed vel per separationem auri ab argento, vel cinnabrio, aut antimonio, vel ab omnibus simul, quibus primò inexistebat, factam, produisse.*

ARCANUM II. Chymicum.

Quo Hydrargyrum in optimum argentum converti dicitur.

Fuit hoc arcanum à magno quodam Principe, cujus nomen consultò reticeo, mihi communicatum, qui & summo suo emolumento arcani veritatem se comperisse fassus est. Sic autem proceditur: Quatuor adhuc arcani complementum necessaria sunt. Primò *vas chymicum* cum luto sapientiæ; Secundò *Tigillum cupreum*; Tertio *Locus* unà cum lampade asbestino ellychnio instructa; Quarto *ingredientia*, quæ sunt argentum, aqua fortis, mercurius, & oleum Vitrioli. Accipe itaque primo pro vase Chymico vas vitreum, instar cylindri tantæ latitudinis, ut manu id facilè penetrare queas, ejus capacitatis, quæ mediam aquæ, aut vini mensuram facilè admittat; *Figuram* ejus expressam vide in schemate. A. Secundò, intra hoc vas immittes optimæ aquæ fortis uncias octo, & optimi prius Cupellati argenti, minutimque limati uncias tres, quæ simul commixta intra horæ quadrantem in aquam resolventur. Hoc peracto, aquæ huic appones argenti vivi, probè prius à fœcibus purgati libram unam;

Cap. II. unam; modus purgandi mercurii est per coriaceam bursam expressio; hoc etiam peracto vas vitreum luto sapientiae probe clau-

EXPLICATIO FABRICÆ.

- A Vas vitreum materia C refertum.
 B Operculum vasi A collatum.
 GH Tigillum arena refertum.
 D Lampas oleo olivarum referta.
 E Ellychnium subereis alis instructum.
 F Flamma Lampads.
 LLL Spiracula subsequenti loculamenti.
 VXIK Loculamentum intra quod vas A vitreum collocatur.
 VXMNOP Abacus cui loculamentum superponitur; in medio RS perforatum, ut flamma fundum vasis GH prope attingere queat.
 TY Tripes supra quem lampas ponatur.
 Tota fabrica deinde claudatur.

Lutum sapientia ex quibus fiat.

des: fit autem lutum sapientiae ex farina tritici, calce viva, & argilla anaticè commixta, & albugine ovi subacta. Postea accipe tigillum cupreum sub forma pelvis latitudinis spithamæ, altitudinis transversæ palmæ manus: quod arenâ candidâ munitum, ad dimidium usque altitudinis vasis adimplebis. Hujus pelvis, arenæ vas vitreum jam oblutatum impones eâ industriâ, ut transversî digiti distantia à fundo vasis intra arenam elongetur, minimè verò fundum tangat. Hoc quoque peracto, accipe lampadem, vel quodlibet aliud vas ex quacunque materia operi exequendo opportunum oleo olivarum refertum, intra quod ellychnium asbestinum innatet subereis alis suffultum; quod accensum tantum det luminis, quantum candela ex cera domestica, & mediocris crassitiæ dare solet. Hanc lampadem impones intra aliud quoddam receptaculum undique clausum, supra tamen, & è lateribus quædam foramina habeat, ut per ea fumus, & fuligo

exire possit, atque ignis aëre necessario frui; & hujusmodi complexum ponatur intra cameram, quam stufam siccam vocant, sive in loco tepido calore imbuto. Deinde pones tigillum unâ cum vitreo suo vase oblutato supra lampadem, ea industria, ut flamma fundum tigilli non immediate feriat, sed ab eo transversî digiti spatio remota sit; atque hoc pacto relinquantur 14 dierum spatio in sua digestionem: quibus elapsis vas aperies, eique octo uncias olei ex vitriolo confecti, & de novo clauso per lutum vase, lampadi, uti prius, superimpones; & præteritis aliis 14 diebus vas denuo aperies, & in fundo vasis reperies unam libram argenti in usum aurifabrorum, quod tamen cupellam adhuc desiderat. Tres libræ partes in tuum usum, lucrumque exemptas sepone, at quartam libræ partem denuo vasi chymico restitues: Cui tantum mercurii superaddes, quantum una quarta argenti pars pendet; atque unâ duas uncias aquæ fortis optimæ, & totidem uncias olei vitriolici, ita ut argento vivo impositæ res superemineant ad mediam vasis partem; tantum enim ex tota materia illud impleri debet, non ultra; deinde denuo vas oblutatum lampadi committatur, ad 14 usque dies, quibus elapsis aperto vase invenies, uti prius unam argenti libram; à qua tribus partibus in tuum lucrum separatim, quartam intra vas relinque, tantumque iterum argenti vivi superaffundes, quantum ½ libræ pendet, unâ junctis duabus uncias aquæ fortis, & duabus olei vitriolici, uti supra, clausumque vas, oblutatumque denuo lampadi committas, & elapsis 14 diebus idem reperies, id est, unam libram argenti, à qua ½ abstractis in tuum usum, unam relinque vasi, cui denuo tantum argenti vivi unâ cum duabus aquæ fortis, & olei vitriolici uncias adjunctis, vas clausum denuo lampadi superimpones; & hoc pacto eodem semper in multos annos continuato processu, argentum mirum in modum, uti putant, augmentare poteris. Observa tamen singulis diebus lampadem repleri debere oleo, ne oleo consumpto flamma æquo remotius à fundo tigilli recedat; ellychnium emunitione non indiget, cum inconsumptibilis asbesti filis contortum sit: neque interest, si ultra 14 dies vas in sua digestionem relinquantur, cum quò in ea moratur longius, eò materia perfectius digeratur, argentumque purius evadat. Qui verò plura hujusmodi chymica vasa in operis executionem assumpserint, iis quoque major argenti vis in lucrum cedit: majori verò vasi, & materiæ, major quantitas, & ellychnia plura correspondere debent. Atque hoc est chymicum artificium, quo quempiam toto vitæ tempore commodè vivere posse ait is, qui id mihi communicavit. Jam verò, an istiusmodi argentum verè, & propriè argentum sit, & qua de causa tantum incrementum capiat, examinandum, restat.

Sect. III.

In hoc itaque tres unciae argenti puri ingrediuntur; octo uncia aquae fortis; argenti vivi libra una, olei vitrioli uncia octo, quae juncta simul, dant 21 unc. id est, duas libras exceptis 3 unciis, à quibus subtractae 3 unciae argenti puri, remanent octo unciae, aperto autem vase extrahis inde unam libram argenti. *Quaeritur*, unde & quomodo 7 unciae argenti ipsi accreverint? Respondeo, cum argento vivo puro puto, uti & aquis fortibus, aut vitriolo argentum actu non inexistat, nisi minimae illae particulae, sive corpuscula argenti singulis prius à Natura commixta fuerint, uti ex secunda suppositione patet: quae semimenstruo spatio igne macerata, & circulata tandem exiguo illi trium unciarum argentae portiunculae sympathico confluxu cohaerescunt, atque adeo unam argenti massam 12 unciarum conficiunt: quia tamen sola illa corpuscula pauciora, quam ut septem unciarum corpus argenteum constituent, videri possint; necesse est, salina quoque corpuscula, quae tum in mercurio, tum aquis fortibus, & vitriolo sparsim continebantur, argenteae massae una cuncta, in 12 unciarum argenti massam excreverint. Quod nisi dicamus, frustra totum mercurium, aquam fortem, & vitriolum in argentum transmutatum fuisse dicemus. Cum fieri non possit, ut id, quod ex se, & sua natura actu, & essentialiter non habet, hoc tamen dare possit. Restat itaque, totam septem unciarum argenteam massam ex solis iis argenteis corpusculis, dictis ingredientibus commixtis, unà cum salinis corpusculis iis inexistentibus constitutam fuisse; & clarè patet ex undecim unciis liquoris, aut scoriae post operationem peractam superfluae; quae minime restitissent, si per transmutationem coaluissent: cum per hanc totum in totum converti, ut vera transmutatio dici possit, debeat. *Quaeritur* itaque, *utrum argentum* hoc pacto comparatum, *verum argentum* dici possit? Respondeo, quod ita, etsi id cupellae commissum multò minori copia ob heterogenearum partium commixtarum separationem, prodeat. Undè quoque patet, negotium minimè succedere, si dictis ingredientibus nulla corpuscula argentea inextiterint, vel pro majori minorive eorum commixtione plus, minusve argenti emergat. Addo, vix ex hac pragmatia tantum argenti prodire, ut sumptus impenfos restituat.

ARCANUM III.

Quo pars cum parte juncta aurum prodit.

Accipe unam unciam argenti puri, quod albo sulphure prius purgatum sit, & duas uncias auri laminati simul liquefiant: deinde accipe 2¹/₂ uncias, stratificentur simul in terreo, vel ferreo vase, & calcinentur in ardenti arena, quod calcinatum est, in pulverem redigatur, cui aequalis ponderis mercurium

sublimatum junges, superaffuso quinque unciarum pulvere, omnia simul per retortam usque in oleaceum liquorem tribus vicibus distilla, atque intus praecipitatum manebit, quod minutim conteres, cui adijunge sequentis floris uncias quatuor; Sic autem fit hujusmodi fluor: Accipe albi Tartari unciam unam, salisnitri 3. Boracis duas; Salis ammoniaci 7. Vitri Venetici 7 unc. omnia simul contrita minutim; de hoc inquam quatuor uncias praecedenti praecipitato junges, positaque in mundo tigillo, coopertoque igni expones ad unam horam, & habebis regulum, quem minutim contritum caementa, quod sit eo qui sequitur modo: Accipe è scobe chalybis q. f. duas uncias sulphuris prius calcinati, antimonii uncias quatuor, igne forti fusioni committantur, una circiter hora; deinde accipe ex hoc contrito duas uncias, unam unciam aëris viridis, sive æruginis, unam unciam cinnabaris, unam unciam salis ammoniaci, galaminæ 4 uncias: quae tamen prius communi sale æqui ponderis calcinata denuo solvas, & tribus vicibus aceto forti incocta relinquantur ad exiccandum, hoc pulvere regulum supra relictum caementabis, quo peracto habebis, quod propositum fuit aurum, omne examen sustinens; utique paulò plus auri, quam quod, dictas ob causas, imposueras.

Sequuntur Arcana, quam Confirmationem vocant, & est sulphur fixum Lunam in Solem tingens.

Supponam hoc loco nonnulla Arcana Chymica, quae ex abditis & variis figurarum emblematumque involucris, ex mystica tum Arabum, tum sequacium Lulli officina deprompta erui, ex quibus lapidem veterum Philosophorum nil aliud, quam quod hinc ponimus, fuisse patebit: Dicit enim vix potest, quantum fallaces ad affectatam Lapidis structuram convincendam faciant figurarum emblematicarum; quantum allegorica verborum, nominumque intricatio, dum plerique non plebeji tantum, sed & sapientes protinus ad id, quod vel ipsis admirandum, vel ad summam beatitudinem consequendam proficuum esse potest, pleno quasi impetu ruant, nulla rerum habita consideratione, sine ulla adhibita rationis statera in illud veluti vertigine agitati ex anxia auri fame rabidi prolabantur; Quod vel inde patet, quod nonnulli ex Paracelsi asseclis, uti mysterium illud sub acrostichide contentum, de quo supra mentionem fecimus, non tantummodò venerati sint, sed & variis figuris emblematicis, & symbolicis adornaverint, ut opus magnum, quod conficere ignorant, arcanis saltem symbolis & fucata nominum dispositione, id summum quippiam & inauditum se proferre ostentarent. Sed quia res ad vanitatem Alchymistarum demonstrandam, digna est, hinc Emblemata supponam. Ex

Cap. II.

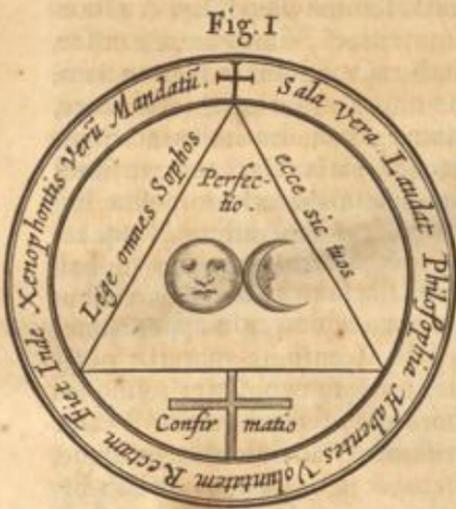
Ex Chymicis Manuscriptis fraus extracta.

Fiet Inde Xenophontis Verum Mandatum.

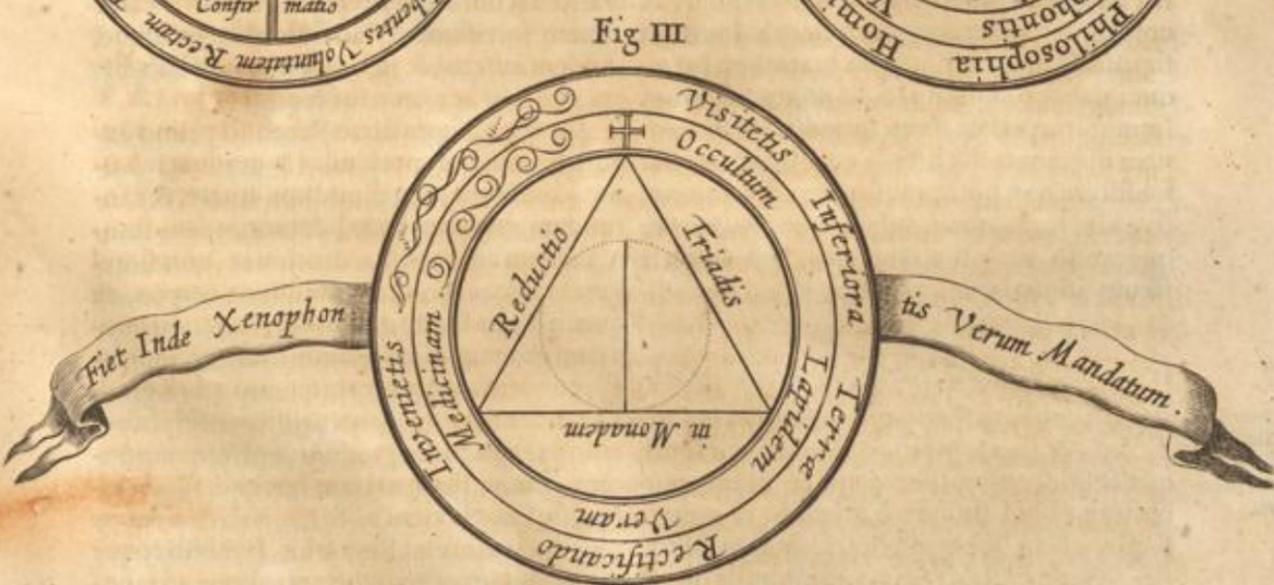
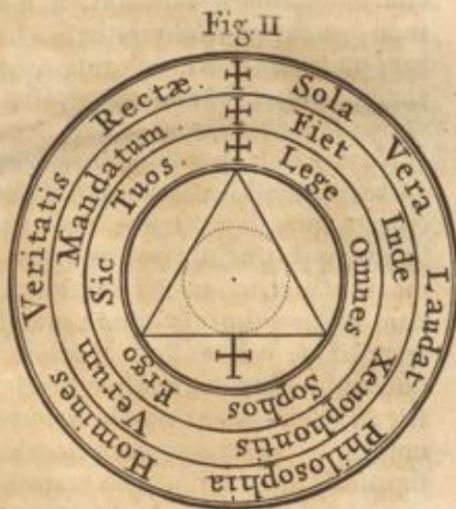
Hæc sunt mira illa arcana, quæ sub ridiculis Figuris & emblematicis fatui ciniflones mundo exhibent, quarum interpretationem jam apponemus, ne Oedipum eorum dolus, & fallacia subterfugisse videatur; magno enim semper conatu in istiusmodi eruendis incubuimus. In prima Figura circulus ambit trigonum cruce insignitum, cui ☉ & ☽ figuræ includuntur; in circulo habentur hæc verba: *Sala Vera Laudat Philosophiam Habentes Voluntatem Rectam; Fiet Inde Xenophontis Vberatio Mira: Si ex hisce nominibus initiales vocum literas in unum coegeris, prodibit SULPHUR FIXUM.* quod & trigonum unà cum annexa cruce, nota ☉ Sulphuris apud Chymicos usitata significat; ubi aperte patet, Alchymistam dum *sala pro sola* ponit, linguam Latinam ne quidem in-

tellexisse. *Secunda Figura* habet tres circulos cum trigono cruciato & inscripto, in primis duobus circulis eadem verba, quæ in prima Figura, ne mysterium latens, & legentibus, arcanumque admirantibus statim pateret: Initiales enim vocum literæ id, quod prius notant SULPHUR FIXUM, quod nota quoque Chymica ☉ demonstrat. Verba verò in tertio circulo posita eadem sunt, quæ in prima Figura circa trigonum descripta scilicet, *Lege omnes Sophos ergo sic tuos;* quæ verbis stupide constructis indicant, omnes Sophos, seu Philosophos per sulphur fixum primam lapidis materiam intellexisse. *Tertia Figura* stupidi cujusdam Alchymistæ fuit, qui verba mysteriosa ex Paracelso extracta in hanc figuram transtulit, circulo ambiente trigonum. In circulo habentur hæc verba: *Visitetis Inferiora Terræ Rectificando Invenietis,* & in altero semicirculo: *Occultum Lapidem, Veram Medicinam,* quarum vocum initiales literæ VITRIOLUM indicant, & sub figura hæc verba ponuntur:

Sola
Vera
Laudat
Philosophiam
Habentes
Voluntatem
Rectam
Fiet
Inde
Xenophontis
Verum
Mandatum.

Ex Chymicis Manuscriptis Fraus detecta

Visitetis Inferiora Terra Rectificando Invenietis Occultum Lapidem Veram Medicinam
Fiet Inde Xenophontis Verum Mandatum. Quorum initiales literæ dant FIXUM. Sub hac itaque figura Lapidis materiam indicant Vitriolum Fixum. Habetis hîc, quotquot Alchymia dediti estis, Sulphur fixum, & Vitriolum fixum, verum utique lapidem, non philosophorum,

sed fossorum proprium, quem ubique facile reperiatis; & quid tandem? hoc enim jam cognito, tantum scio, quantum prius: nosse enim cuperem, quis usus tam mysteriosi Lapidis; quid rogo, cum tali Lapide, Sulphure, & Vitriolo fixo faciemus? annè aurum indè educemus? tantum sanè puto extrahi posse,

Fiet Inde Xenophontis Verum Mandatum.

Seff. III. posse, quantum ex carbonariis culinæ quilibet. Annon hoc est contradicere omnibus priscis philosophis, qui primam Lapidis materiam non Sulphur, non Vitriolum, aut Arsenicum, sed Mercurium unanimi consensu posuerunt. imò expresse omne sive minerale, sive metallum ab operatione lapidis proscripserunt, his verbis: *Metallum, quod opus nostrum ingreditur, non est aurum, & argentum vulgi, non aliud imperfectum metallum, aut minerale quodcunque, sed proprium philosophis.* Hoc pacto Paracelsus arcanum lapidis extra omnes mineralium limites collocat; cum tamen in processu nulla alia re nisi metallica, mineralibusque utatur. Ego verò intentionem eorum penitus concipiens causam video, quare secretum huius schematis obvelandum censuerint: Legerant ii processum ad aurum graduandum, quem dum non intelligerent, saltem ne quidpiam nescire viderentur, illum insulis huiusmodi emblematis abdidere. Sed ne nihil hic intactum reliquisset videar, apponam totius rei processum iuxta intentionem veterum, cum emolumento quodam, non tanto tamen, quantum Alchymistæ sibi imaginantur; unde non tam lucri causa, quam experimenti, quod sanè pulchrum est, clarè exponendum duxi.

*Expositio
arcani.*

Nota primò, per *confirmationem* hoc loco à Chymicis nihil aliud intelligi, quam tincturam quandam, quod idem ac sulphur fixum, quæ tinctura totius operis complementum merito, ut ipsi sentiunt, dicitur; nam instar fulminis omnia metalla penetrat, iisque convenientem colorem dat; & quemadmodum totum magisterium consistit in tribus hisce: pondere, fixatione, & colore, quæ per triangulum circulo inditum significantur: ita illa intra materiam introduci debent, ut Luna Soli mixta in aurum immutetur, etiamsi verò pondus, & fixationem obtineas, illa tamen cupellæ commissa subsistere non poterunt sine confirmatione, sive tinctura, quod *Sulphur fixum* vocant: quomodò verò illa tinctura, seu sulphur fixum conficiatur, appono.

PROCESSUS I.

Confirmationis, seu tincturæ ☉ in ☉ convertentis.

*Processus I.
Tinctura
☉ in ☉
convertentis.*

Accipe unam semiunciam sulphuris optimi, & tres semiuncias crudi antimonii, quæ fusioni commissa dabunt regulum colophoniam resina fusum. Ex hoc accipe duas semiuncias, sive unam unciam cum dimidia, atque unà ex ☉ & ♃, ex singulis unam semiunciam, quæ tigillo commissa simul fundantur, & deinde quatrimum noctu, diuque in olla optimè oblutata intra calidam arenam ad digestionem exponantur, & hoc pacto tres memoratæ res non amplius ab invicem separabuntur, & volatilia fiunt iuxta naturam, & albedinem antimonii: atque hæc est aqua penetrativa, & vocatur aqua, quæ

tingit ad 18 grad. Hanc aquam reserva ad usum post exponendum, & à peritis vocatur aqua ad 18 graduativa.

PROCESSUS II.

Solutionis sulphuris fixi ad volatilitatem.

Secunda figura significat processum solutionis sulphuris fixi ad volatilitatem. Et quemadmodum in ea initiales vocum literæ simul collectæ, *sulphur fixum*, indicant, ita figura, seu nota Chymica $\frac{\Delta}{\ominus}$ in medio posita sulphur, per circulum verò notæ trigoni inscriptum, aliud non significant, nisi *sulphuris fixi in ☉ commutationem*, quod & in figura prima ☉ & ☿ conjunctio indicat. Sed jam processum, quem ipsi subticuerunt, aut nescierunt, nos in apertam lucem sincerè educemus; Hac verò ratione sulphuris fixi solutio ad volatilitatem præparatur.

Accipe auri semiunciam, sive unum lotonem, quod in pulverem limatum igni leni 8 horis imponatur; deinde accipe tres semiuncias, seu 4 drachmas tartari ad albedinem calcinati, semiunciam salis, & 4 lotones salis ammoniaci, simul omnia misce, ex hoc mixto cape ad unam semiunciam, tres quintas unius uncie auri, (*Nota bene*, nos per quintas partes, drachmas intelligere, & per lotones semiuncias) contere simul unà cum supradicta materia imposita humili alembico, cui superaffundes aquam fortissimam, & alembico posito in balneo Mariæ distilla sexies, & tribus vicibus ultimis cum nova aquæ regie appositione; hoc enim pacto ascensione materię peracta, eam leni calore expositam relinques spatio 24 horarum, separa deinde à calce aquam fortissimam, ad dulcedinem usque, tandem exicca, & sige arte nota, & habebis propositum, cujus usus sequitur.

Accipe ex supra dicto Processu primo expositâ aquâ argenteâ ad 18 graduativâ unum lotonem, seu dimidium uncie, & tantundem auri præparati, & tantundem stanni, antimonii verò 4 drachmas, quæ simul juncta, & evaporata relinquunt corpus, ex quo sumes 2 semiuncias, & 3^{is} unc. antimonii crudi, quæ fusioni committantur, quo facto aurum in se trahit tincturam ad 18 grad. Luna consistente, obtinebitque sulphurei coloris supremum gradum, optimo auro parem. Hanc pragmatiam quoque apud *Lulium* in sua clavicula, & *Isaacum Hollandum* reperio, quamvis aliis verbis, symbolicoque verborum involucro tectam; estque ad mentem veterum sapientum; hoc tantum excepto, quod ingredientia in opus hoc, additionem auri, & argenti vulgi, reliquorumque mineralium admittant, quam tamen subdolè negant veteres, ne aut secretum, si quod est, pateat, aut ne fraudis convincerentur.

Alter

Esp. II.

Alter per II. confirmationis Processum.

Sume $\frac{1}{2}$ unciaz, sive lotonem Lunæ in 18 grad. exaltatæ, uti in primo processu præscriptimus, aurique præparati in secundo processu, lotonem cum dimidio unâ cum lotone 1; stanni, ponantur omnia simul in tigillo terreo, & regulum inde resultantem evaporare sinas: adde deinde insuper unam unciam stanni, & habebis materiam per regulum unitam: deinde ex auro in Secundo processu præparato, & ex antimonio crudo accipe 1; unc. ponantur in vesica descensoria, distillatione urgeas usque ad reguli sublimationem; hunc deinde pulvere ex veteribus calceorum soleis adusto stratificabis, & deinde quartabis ad summum, ut termino Chymico utar; & habebis desideratum aurum ad 18 grad. tinctum. Hoc iterum brevius perages. Sume uti supra ex supra præparata Luna 18 grad. exaltata, & ex auro præparato, quibus junges regulum 2 tanto pondere, quantum $\frac{1}{2}$ posita pendet; vesicæ simul omnia committantur, quo facto, huic massæ commiscebis bis tantum antimonii crudi, quantum massa pendet, quam deinde igne evaporare sinas, quod reliquum est, per hæ abstrahere, & habebis aurum ad 18 grad. uti dicunt, exaltatum; quod tamen aliud aurum non est quam illud auri & argenti quod imposueras; ad summum depuratione exaltatum, cujus tincturâ & reliqua mineralia commixta, participant.

PROCESSUS III.

Quomodo veteres vi Lapidis, sive sulphuris fixi, exaltarint aurum super omnes gradus auri mineralis obryzi.

Hic processus fit per Regulum graduatum, in quo latet sulphur fixum unâ cum sua additione; estque tinctura qua Luna in 26 grad. aurum convertitur, & omnia examina sustinet, & sic proceditur: Sume duas uncias antimonii crudi, & 1; unc. auri. Unam unciam cupri; ex recremento chalybis, sive ex limaturâ ferri scobe $\frac{1}{2}$ unc. ex quibus fufis regulus exhibit, deinde sume Bismuthum, sive plumbum cinereum, & antimonium crudum; ex utroque tres uncias, & insuper 3 uncias plumbi communis; ex quo fuso exhibit alius regulus. Hoc peracto, accipe ex supra adducto Processu primò præparata & in 18 grad. exaltata Luna, $\frac{1}{2}$ unciam, quam tigillo committe, cui junges ex regulo graduato paulò ante præparato $\frac{1}{2}$ unciaz partem; atque ex regulo cinerei plumbi, seu Bismuthico $\frac{1}{2}$ unc. septies in retorta abstrahere, & habebis additionem auri ex regulo cum $\frac{1}{2}$ ad 26 grad. exaltati, aurum omne examen sustinens, optimum, & uti dicunt, auro obryzo excellentius. quod de summa depuratione dictum velim.

TOM. II.

PROCESSUS IV.

Quo sulphur fixum per commune sulphur obvium Lunam obiter purgatam in Solem tingit.

Sume $\frac{1}{2}$ unc. auri puri communi sulphure sulphurizati usque dum fragile reddatur, & sulphur consumptum sit; Recipe aurum hoc præparatum, & denuo recenti sulphure stratificetur ad sulphuris combustionem, & hoc pacto septies procede. Deinde sume aurum sulphurizatum, contere illud supra marmor in pollinem, & imposto ei in alembicum superaffunde aquam regiam, qua abstracta usque ad oleitatem reafunde illud supra aurum, addita recenti aqua fortissima, seu regia, & hoc tertio facies; quo peracto, superaffuso illi fortissimo spiritu vini, exponatur leni calori, & hoc peracto spiritus vini ad se attrahet omnes alios spiritus, qui leniter spiritu vini abstrahantur, & in fundo materiam liquidam reperies, quam bifariam divides, primam partem in corpus coagulabis arte notâ, vocant præcipitatum, quem in pollinem redactum vitreo vasi repones, & alteram dimidiam materiæ liquidæ partem ei affundes, & iterum in unum corpus coagulari sinas, & habebis opus consummatum. Hujus pulveris ope Lunam purgatam cæmentabis, & habebis aurum quæsitum, ita ut una pars hujus pulveris ad decem partes Lunam purgatam in fusione, illas in aurum tingant; quamvis semper in cupellæ examine minus reperias; & non nihil sophisticum oleat.

PROCESSUS V.

Confirmationis tincturæ, seu sulphuris fixi per cæmentum nobile perficiendum.

Sume 2 uncias auri puri, & 1; unc. communis cupri, quæ simul fusioni committantur, in corpus; & dum fluit materia accipe $\frac{1}{2}$ unc. sulphuris circiter, quam paulatim intra fusionem projicies; hoc facto exceptam materiam contere cum $\frac{1}{2}$ unciaz cinnabaris mineralis minutim, deinde contritum impone vasi, eique sequens oleum superaffunde bene commixtum. Oleum sic fit: Accipe vitri antimonii 2 uncias; unam unciam salisnitri probè purgati; hæc contrita in pollinem humili vase, in cinere calida exponantur, vase charta obstructo, in fusione relinquuntur non nimis longo tempore, quo peracto frigefactæ materiæ superaffunde fortissimum ex vino acetum, usque dum materiam cooperiat, & deinde per alembicum acetum abstrahere, & hoc quatuor vicibus repetes, & quinta vice fortius, usque dum nihil amplius ex aceto superfit; quod sequitur oleum sanguinis instar ruberrimum est; à quo phlegma aceti abstractum dabit oleum requisitum: hoc oleum superaffunde supra dicto pulveri in vase recondito, cum dicto pulvere bene commisce; usque dum paulatim coaguletur; deinde iterum dicto affuso oleo,

Rr

oleo,

Sec. III. oleo, uti prius coaguletur, atque hanc operationem tertio repetes, & habebis cæmentum præparatum ad Lunam in aurum convertendum. Hæc ferè eadem invenies apud *Paracelsum Lib. de Gradationibus*, quamvis tot, tantisque obscuritatibus involvit, ut vel ipse nesciat, quod asserit, aut saltem si scivit, invidia tactus reticuisse videatur, atque huiusmodi tincturam vocat *tincturam Philosophorum*; ego verò eam non nisi *sophisticam*, & metallurgicam assero. Atque ex hisce meis interpretationibus luculenter mihi innotuit fallax Alchymistarum ingenium, qui ne artem magnam nescivisse viderentur, miris eam figuris obtexerunt, aut si ingenium iis ad emblemata excogitanda aptum defecerit; saltem steganographico artificio rem cooperire non desistunt. Cum ante plures annos Vaticanam Bibliothecam lustrarem: fuit mihi à custodibus exhibitum ingens arcanum, quod veram lapidis conficiendi rationem continere arbitrabantur, cum tamen exoticorum characterum, quibus id descriptum erat, monstra, omnem de eo penetrando spem ademissent, ad me tum temporis hieroglyphicis interpretandis deditum, recurrerunt; ut si fieri posset, sigilli apertionem tentarem: promisi me tentaturum. Et domum reversus, characteres protinus arte mihi consueta in alphabetum digessi; arcanum detectum postero die custodibus Bibliothecæ monstravi; qui sanè magis subitanam characterum enodationem, quàm ipsam artem mirari videbantur. Arcanum tale erat.

Arcanum Philosophorum, ut ex Saturno facias aurum perfectum.

Recipe libram semis Mercurii, & uncias duas sulphuris eorundem: amalgama utrosque simul, ita ut de alterutro nil appareat, sed remaneat pulvis niger ex his duobus, quem recipe, & pone in phiala stricti oris, & pone super fornaculam, seu furnellum olla mediante cum cineribus cribratis, ut scis, & fac, quod cineres non ascendant ad materiam, & da in principio ignem levem per octo dies, ad hoc ut spiritus non ascendant, & si quid ascenderit in illis octo diebus, reduc cum illo, quod in fundo vasis remanebit, frangendo vas singulis octo diebus, post primam materiam factam, quæ erit nigra, & sic frangendo vitrum, tere materiam tuam, & reponere in alio vitreo vase, & sic facias omni octavo die, donec videas materiam tuam in colore cineris; tunc diminue cineres per unum digitum, ita quod non remaneat de cineribus nisi per duos digitos, & superpone igni, & tamdiu permittite, donec materia sit rubea; & quando videaris eam rubeam, diminue iterum de cineribus per digitum, & sic per consequens, quousque sit albissima ut nix, & quod postea revertatur in colorem rubeum, de qua medi-

cina recipe unciam unam, & projice super octo Saturni præparati, & fiet Saturnus niger, & durus ut ferrum; de quo ita duro & nigro, projice unciam unam super uncias octo Saturni, & fit rubeus, de quo rubeo projice unciam unam super octo libras Saturni præparati, & habebis aurum perfectum. Laus Deo. Ita Magister *Odomarus*. Non ut ego ^{Odomarus}puto tota substantia, sed tinctura, quæ commixta simul cætera mineralia in unam substantiam imbuat.

Hoc est arcanum, tot characterum diversitate tectum, in quo tamen nihil est, quod tibi quæsitum emolumentum polliceatur; cum plumbum in aurum sine mercurio Philosophorum ex auro, vel argento extracto, communi omnium philosophorum consensu transmutari nequeat. Sed mercurius tali ratione præparatus, & super quodvis metallum projectus, illud in id, quod est, transmutare perhibetur: unde & hoc arcanum prorsus sophisticum est, ut proinde nulli in ejus *εγχευη* oleum, & operam perdere consulam: vides ex hoc fucio, quam parum sincera sint omnia illa arcana, seu potius recepta, uti vocare solent, tot figurarum symbolis adornata: tot occultis literarum notis tecta. Ego sanè hoc testari possum, me nullum lapidis arcanum sub huiusmodi Zypbris occultatum reperisse (quorum tamen ingentem copiam à sua obscuritate vindicatum, & arte mihi propria solutam, apud me reperio) quod non vel ad fucum faciendum, vel ad vexationem ingeniorum adornatum fuerit, cujus apertum signum esse potest, quod huiusmodi receptas, seu arcana postea, vel in *Lulli Clavicula*, vel *Paracelsi archidoxis*, vel etiam apud triviales scriptores, *Portam*, *Veckerum*, *Alexium*, aliosque claris ^{Veckerus, etc.} verbis exhibita invenerim. Sic luditur Orbi à clanculariis hisce cinislonibus. Sed jam ad Tertiam figuram quam *Paracelsi* esse diximus, interpretationem, calamum convertamus. *Paracelsus* sanè, uti jam sæpè diximus, ^{Paracelsi} unus inter cæteros, huiusmodi impostoribus, merito suo adnumerari potest: cum dici vix possit, quàm illa arcana, quæ prius vel ex ^{Lullus, Arnold. If. Holl. & Paracelsi fucus.} *Lulli*, *Arnoldi*, vel *Isaaci Hollandi*, aut *Valentini Basili*, aliorumque manuscriptis desumpserat, quam, inquam, mirè affectata verborum obscuritate, aut ænigmaticis involucribus, ne plagiarium criminis convinceretur, texerit: & cum omnia dicere videatur, nihil tamen adferat, quod mentem *Lectorum* non dubiam, stupidam, & quidnam de arcano obvelato sentire, aut credere liceat, ignaram prorsus, ancipitemque relinquat: eos verò ipsos, ex quibus desumpserat, insuper ignaros rerum, & falsarios dicere non vercundetur.

Sed adducamus verba intolerabili jactantia plena, quæ in præfatione libelli de tinctura physicorum de se profert. *Hoc*, inquit, *seculo Monarchia cunctarum artium* Theo.

Cap. II. Theophrasto Paracelso *Philosophia, & Medicina principi mibi contigit: Ad hoc enim à Deo* (verius à Satana) *sum electus, ut phantasias omnes excogitatorum, & falsorum operum putatiorum, & præsumptuosorum verborum per ipsum extinguere, sive sint Aristotelis, Galeni, Avicennæ, Mesue, velcujuscunque fuerint, etiam eis adhaerentium. Non sufficit ei præsumptioni audaciam conjunxisse, sed & prophetam quoque de sua monarchia vaticinando egisse restabat, quod hisce verbis innuit: Theorica, inquit, namque mea procedens ex luce Naturæ nunquam labefactari potest ob sui constantiam, nec immutari, quinquagesimo post sesquimillesimum octavo vivere primum incipiet anno. Certè cum jam quinque anni à vaticinii termino elapsi sint, tantum abest, ut hucusque quicquam tantâ scientiâ dignum prodierit, ut potius pseudopropheta, & impudentissimus impostor ab omnibus passim habitus, & apologeticis scriptis demonstratus sit, ita ut ejus scripta quoque à Sacro-sancta Romana Ecclesia, tanquam impia, & Christi fidelibus perniciofa ex Catalogo Librorum Orthodoxorum expuncta, & prohibita sint; de quo conqueri videtur sequentibus verbis: *Practica, inquit, sequens tandem admirandis, incredibilibusque signis comprobabitur, ita ut mechanicis, & plebi communi palam sit futurum, & ipsi penitus intelligent, quam contra sophistarum nugamenta, constans, immotaque stabit Ars illa Paracelsica, licet illa sophistica Papiſticia, & Imperialibus privilegiis in suis ineptiis confirmetur, & tueatur.* Concludit tandem. *Hoc arcano, inquit, postremum seculum, ut gratiæ dono, verique spiritus illustrabitur manifestè, compensabiturque, sic ut ab exordio mundi simile germen intellectus, & sapientiæ haud amplius auditum sit.* Qui paulò antè vaticinii eventum suum fortiri 1658. assererat, jam illum ad ultimum seculum Antichristi, vel ut alibi loquitur, ad adventum *Elie Artiste* prænuunciat.*

Quis rogo tale unquam jactantiæ monstrum vidit, aut de simili arrogantia Bombilione audivit? Sed ne tantarum ineptiarum causam decidamus, jam quid præstiterit in hac arte dignum, videamus. Sic autem in Libro intitulo *Aurora philosophorum* dicit. Accepit is Vitriolum fixum pro materia prima philosophorum, quod & in tertia Figura demonstravit hisce verbis: *Vistabis Interiora terræ reſtificando invenies occultum lapidem veram medicinam. Fiet indè Xenophontis verum mandatum, cujus initiales, uti supra ostendimus, literæ Vitriolum fixum exhibent: & per terram quidem intellexit ipsum Vitriolum, per interiora terræ dulcedinem ejus, ac rubedinem: in occulto enim, inquit, vitrioli subtilis, nobilis, & purgatissimus succus, ac purum oleum latet, cujus protectionis modus calcinatione, vel distillatione non est aggrediendus, quia viriditate sua minime*

TOM. II.

privari debet, qua si tamen privetur, unà id & viribus & arcano carere necesse est. Habemus arcanum, faciat jam cui libuerit, ex eo aurum quantumcunque libuerit: Ego sanè hæc non artis magnæ specimina, sed mera malè feriatorum hominum nugamenta judico: Et ne Paracelso injuriam facere videar, hic Magisterium, quo lapidem fieri posse ad aurum tingendum existimat, adducam, ut ex ipso quid sperandum sit, colligi possit. Sic autem procedit in 13 lib. *Auroræ Philosophorum*.

Primò *Vitriolum minerale*, quod multis jam locis tanquam ad artem ineptum rejecerat, jam tamen veluti pœnitentiâ ductus, id in magisterium suum assumit, & uti id multis viscosis, lutosisque imperfectionibus obnoxium est, ita quoque à suis impuritatibus per sæpè iteratam rectificationem liberari debere, præscribit, usque dum viriditas ejus manifesta fiat, & nè viror hic in pallorem vertatur, non Soli exponendum, sed calido hypocauſto conservandum præcipit probè contra pulverum injurias munitum.

Secundò. Aliquot mensium spatio, vitro postmodum clauso *digestioni* committat, usque dum variis coloribus intercurrentibus tandem suprema rubedo appareat, quod commune omnium philosophorum præceptum est; quæ tamen uti nullam adhuc fixitatem pollicetur, ita quoque amplius ab inquinamenti purgandum dicit aceto, donec semotis fœcibus ab omnibus impuritatibus prorsus liberum fuerit, & absolutum: atque hanc dicit tincturæ veram & optimam rectificationem, de qua *oleum*, quod vocat, *benedictum* elici debet hac pragmatia.

Tertiò. Ab hac tinctura vitro indita, alembicoque superposito, ne spiritus exhalet, optimæ notæ luto oblitis commissuris, spiritus igne suavi, lentoque, puto cinerum, vel arenarum, proliciendus est, *oleum* obtinebis, omni balsamo dulcius, omni acrimonia carens, & in fundo cucurbitæ terra subsidet candidissima, nitens, & nivis adinstar refulgens, quam serva à sua rubedine jam separatam. Jam tandem sequitur illud, cœlestis matrimonii arcanum, quo anima, & corpus, id est *tinctura*, sive *oleum benedictum* terræ candidæ jam purificatæ superaffusum, adeò se stringunt, ut imposteriorum ab invicem separari nequeant. Atque hæc est terra illa *foliata*, quam phialæ Vitreæ inditam repones, eidemque sensim oleum suum affundes, & corpus animam suam in momento recipiet amplecteturque. Matrimonio itaque completo, restat jam, qui id *fœcundum* fieri possit, explicandum.

Quartò. Hanc itaque terram foliatam, oleo saturatam benedicto, intra furnum arcanorum, videlicet Athanor, quadraginta dierum spatio circulantem expones, oleumque habebis absolutissimum mirandæ perfectionis: quo mercurius, & reliqua metal-

Rr 2

la

Paracelsi libri prohibiti.

Processus Paracelsi in lapidis confectione.

Arrogantia Paracelsi Prophetæ.

Secl. III. la imperfecta vertuntur in aurum, in infinitum multiplicabile. Hac praxi: *Recipe Aurificium Paracelsi.* Mercurium corporalem, id est vulgi, portione duarum partium, quem tribus ejusmodi ponderis partibus olei dicti superaffundes, maneatque simul 40 diebus; atque proportionem obtinebis ponderis, & ordinis, qua multiplicatio fit in infinitum. Atque hoc est arcanum arcanorum omnium maximum, quod Paracelsus non philosophis, rerumque naturalium peritis, sed plebi imperitæ, & oppidò credulæ persuadeat: hoc enim purum putum mendacium esse, jam demonstrare aggredior.

Processus Paracelsi falsus demonstratur.

Primò omnium philosophorum Chymicorum consensu prima magni magisterii materia est Mercurius non vulgi, non vitriolum, aut si quod aliud est minerale, sed Mercurius philosophicus est; ut vel ipsemet fatetur in citato libro c. 10. ubi refellit omnes istos, qui lapidem quæsierunt in mineralibus, & tanquam stolido labore deditos arguit, cum tamen ipse primus sit, qui opus per Vitriolum minerale attentaverit. Secundò Mercurius hic philosophorum non ex Vitriolo, aut alio quopiam sive metallo imperfecto, sive minerali concreto succo, sed ex auro, & argento perfectis metallis extrahendus est, ut lapis inde fabricari possit: In hoc vero magisterio nulla neque Mercurii philosophici, neque auri, aut argenti additi fit mentio, sed solius vitrioli: nil itaque facit; cum Vitriolum dare non possit, quod non habet, etsi innumeris purificationibus, digestionibus, calcinationibusque vexatum: tantum itaque præstat hic Paracelsus, quod quivis pharmacopœus, dum ex vitriolo prius purificato, rectificatoque spiritum, & oleum ruberrimum omnis acrimoniæ expers extrahit, uti frequens experientia in nostro pharmacopœio nos docet. Concedo etiam sedimentum in cucurbita remanere candidissimum; Sed quod oleum vitrioli paulò ante extractum huic terræ affusum, & 40 diebus circulatum, & tandem supra Mercurium vulgi projectum, illum in aurum convertat, hoc nunquam nec vidi, nec audivi. Quid enim quæso in vitriolo est, quod auro

pondus dare possit? quid rogo ei naturales virtutes? quid colorem tribuet? cum in vitriolo nil horum inesse comperiat: in oleum quidem rosei coloris diuturna coctione vertitur vitriolum, sed non in talem, qualem aurum natura sua appetit, fulvo colore splendentem; quem solum vitriolum sine alia rerum additione dare non potest; nisi dicas, id ex corpusculis cupreis, aureisque liquori intermixtis tincturam auro dare, quod jam sophisticum est; certe Lullus, Arnoldus, cæterique Alchymicæ primipili, in omnibus magisteriis, uti ex *Clavicula*, & *Rosario* patet, non nihil auri, & argenti materiæ loco fermenti commiscunt, ut proinde omnes in Turba Philosophorum, sine Sole, & Luna nihil in opere hoc fieri clament: quos omnes hic adducere possem, si res mereretur.

Sed dicent Paracelsitæ, hoc Magisterium non ad literam, sed sublimiori parabolico sensu intelligendum esse. Respondeo, hoc proprium impostorum esse: aliud ore, & penna, aliud animo significari. Certe ex hujusmodi magisterio parabolico quid aliud sperare possumus, nisi aurum parabolicum, quod non arte, aut natura, sed ex stulta hominum imaginatione natum est. Similia magni magisterii specimina edidit in citato *Libro cap. 11.* ubi arcanum verum, & perfectum ex arsenico producit ad albam tincturam, ubi in *Gebrum*, *Albertum*, *Rasyn*, & *Polydorum* tanquam falsarios invehitur, idque in iis carpit, in quo ipse peccat; imò totus est in exaltando arcano tingentis spiritus, qui ex eo extrahitur: cujus enim pars una super sedecim partes imperfecti metalli projecta eas in Lunam excellentissimam tingit, tinctura utique nulla alia, nisi ea, qua experientiâ trita cuprum rubrum in album commutare solemus, de qua in *experimentis sequentis Libri*. Quæ porro Paracelsus de electri virtutibus dicit, *lib. de Compos.* illud uti ex argento, & cupro originem suam habet, itaque quoque cum variis rebus coctum, in massam auri sophisticam tandem degenerare necesse est.

Objectione Alchymist.

CAPUT III. DISQUISITIO I.

De Chrysopeia artificiali Chymicorum.

Cap. III.

Motus in natura rerum quis.

Est in rerum natura quidem intrinsicus principiorum cujusvis corporis motus, quam non incongruè fermentationem appellare possumus, cum tendentia ad perfectionem ejusmodi corporis, vel ob mutationem ad aliud: quod vel maximè in elementarium motionum varietate elucescit, quæ uti ex corpusculis minimis constant, ita quoque vel proprio Naturæ impetu, aut occasionaliter in motum concitata, se mirum in modum exagitant, & exagitan-

tur, se invicem diducunt, & involvunt: quæ Naturæ benignitate subtilitatem consecutæ, mox avolare nituntur, sed à crassioribus reticulis, ne prorsus avolare queant, detinentur: interim crassiores à subtilibus mira lucta in tantum inciduntur, attenuanturque, donec unà cum subtilioribus exaltatæ, evertatæque aut debitam perfectionem acquirant, aut alterationes à Natura designatas compleant, quæ est totius *Meteorologie summa*: hinc enim Raritas & Densitas,

Cap. III. tas, opacitas & perspicuitas, flacciditas, liquiditas, fixitas; hinc per humidum, & siccum mollities, asperitas, flexibilitas, ductilitasque rerum omnium originem habet. Sed jam ad argumenti propositi scopum revertamur.

Omnia mixta consistant ex corpusculis minimis.

Nemo Philosophorum hucusque negavit, totum ex partibus vel similaribus, vel dissimilaribus constitui: Unde quoque cuncta metalla tam perfecta, quam imperfecta, fossiliumque quorumcunque tandem mixta ex corpusculis, quorum singula naturam totius sapiunt, constare, non Democritorum atomis, sed veris, & realibus, imò armato oculo subindè sensibus haud inviis; quæ in concretis corporibus simul unita unum quidpiam constituunt; at igne, aut alio quovis calore, aut igni, calorique analogis nonnullis rebus, uti aquis fortibus, succisque acidis per continui dissolutionem separata, mox veluti assumptis alis, mira agitatione in spiritus resoluta, tumultuantur. Horum aliqua in fundo vasis pertinaciter manent, & fixa dicuntur; quædam in altum evolant, mox frigore obvio reditura; nonnulla prorsus in fumum evanescent; sunt quæ evoluta veluti pœnitentia ducta ad fixum, à quo evolaverant, suapte sponte postliminio revertantur. Et quoniam nullum in rerum natura corpus ita expurgatum est, ut non in eo nonnulla heterogeneæ materiæ miscella resideat, quæ uti calore, ita quoque plerumque naturâ pro dissimilari naturæ conditione differunt. Hinc accidit, ut quæ similitudine naturæ gaudent, ad similia nescio quo potenti magnetismo confluant, aurea ad aurea, argentea ad ea, quæ argentum appetunt; ferrea ad ferrum, ad plumbum plumbea, salina ad salem, ea potissimum, quæ in concretis succis, liquoribusque aluminosis, nitrosis, vitriolatisque nidulantur, Sulphurea, Arsenicalia, Marchasitica, Orichalcica, quæ aureo colore fulgent, aureis se corpusculis jungunt: plumbea, & stannea, & quæ ex Antimonio, Magnesia, Cadmia, Bismutho, similibusque constant, ad argentum, vel ad stannum, vel ad plumbum naturæ quadam cognatione concurrunt.

Ex quorum variè combinatorum concursu nascitur ingens illa colorum varietas; quam in chymica pavonis caudâ satis mirari non possumus. Quæres quomodo illud fiat? dico id ex diversa mineralium vario colore tinctorum commixtione mox ac resoluta fuerint, fieri; quorum aliqua simili & colore, & proprietate dotata sunt; alia in hanc partem, alia in aliam, quædam hinc, quædam illinc confluant, atque hoc differenti, & disjuncto corpusculorum similium confluxu, eam, quam diximus colorum varietatem exhibeant; si verò ulterioribus ignis tormentis materiam sollicites, contingit, ut singulis à tanta corpusculorum confusione vindicatis, unicuique separatus locus af-

signetur, quibusdam in aquas, aliquibus in spiritus resolutis: nonnullis in scorias, aut vitream materiam coalescentibus, aliis in fundo residentibus. Separata itaque materia, sola illa, quæ perfectorum metallorum amicitia tripudiant, à cæteris, quæ inferioris conditionis sunt, separatis, auro junguntur, & ab eo tincturam acquirunt, & insuper tinctæ reciproco beneficio, auro quoque molem addunt. Quoniam verò omnia in triplici Naturæ regno mixta consistentiam, & fixitatem à sale chymico terræ elemento obtinent, atque omnia metallica, & quæcunque tandem mineralia ex corpusculis salinis quoad molis consistentiam constituuntur; inde fit, ut illæ dissoluto mixto in fusione metallica auro prægnante, ejusdem tinctura imbuantur, & insuper eidem confluxu suo quantitatem molis majorem, quam prius habebat, tribuant. Sectantur itaque tincturam auream omnium potentissimam, ejusque splendore amiciri ambiunt cunctæ reliquorum mineralium particule; uti quemadmodum ex Chymicis operationibus paulo post adducendis meridiana luce clarius apparebit. Cum Chymia vel ex hoc capite omni laude dignissima sit, quod ex resolutione mixtorum in spiritus, sive in mercurium, sulphur, sal, aquam, terram factâ, corpuscula ex quibus componuntur, manifesta, & sensibus obvia per experimentum exhibeat, & luculenter demonstrant elementaria corpora, quæ non in ἀπλάγῃ ἀσύνθετα, seu simplicia & incomposita, sed in eas substantias, in quas partes ultimò sensibiles fiunt, res physica resolvuntur.

Quomodo aurum reliqua metallica corpora tingat; & in sua substantia augmentum astrahat.

Experimenta per præcipitationem.

1. SI solveris plumbum aut lithargyrium cum aceto distillato, extrahetur aqua quædam limpidissima, aquæ fontanæ, aut aceto distillato adeò similis, ut unam ab altera discernere vix queas: hanc vitro impones, acetumque distillatum simillimi coloris ei superaffundes, & statim aqua lithargyrii in candidissimum colorem lactis instat vertetur.

Liquorem limpidum, in album commutare.

2. Si Antimonium cum nitro calcinatum aquæ fontanæ incoxeris, habebis colaturam limpidissimam, & fere inodoram, si tamen huic quemvis acidum liquorem superaffuderis, indè aqua croceo colore tincta, & pessimi odoris prodibit.

Liquorem limpidum in croceum convertere.

3. Si stannum calcinaveris, eique salem tartari liquefactum commiscueris, habebis aquam cælesti colore tinctam, id est, cæruleam.

Liquorem in cæruleum convertere.

4. Si solutioni gallarum limpidæ, solutionem vitrioli commiscueris, prior mox in nigerrimum colorem mutabitur, quod atramentum dicunt. Sed si huic spiritum vitrioli aut aquam stygiam affuderis, atramentosus color denuo in limpidissimam aquam revertetur, quam si denuo in nigrum

Liquorem limpidum in nigrum convertere, & iterum in limpidum.

Sec. III. colorem reducere velis, id oleum tartari superaffusum præstabit.

*Secretum
steganogra-
phicum.*

5. Si in charta cum infusione limpida *vitrioli* quidpiam scripseris, ea utique scriptura legi minimè poterit, utpote aqua limpida exarata, at si aqua gallarum chartam imbueris, mox ea nigro colore conspicua nulla difficultate legetur. Verùm mirum dictu, si spiritu *vitrioli* eam dilueris, uti prius, disperebunt, quam tamen iterum tartari liquore affuso nigredini suæ restitues.

*Liquorem
cæruleum
in purpu-
reum con-
vertere.*

6. Si *violarum* cæruleæ tincturæ oleum *vitrioli* affuderis, mox purpurascet: cui si guttas aliquas spiritus cornu cervini junxeris, colorem purpureum in viridem vertes. Iterum lignum acanthicum, quod & nephriticum dicitur, è Brasilia allatum, aqua communi dilutum, tincturam gratè rubicundam vino rubello non dissimilem deponit; huic si parum aceti distillati infundas, liquor instar vini albi limpidus comparebit; at guttæ quædam olei tartari eum denuo in purpureum educunt; huic si iterum spiritus *vitrioli* infunditur, instar vini Hispanici palide flavescet.

*Varia colo-
rum gene-
ses.*

Si *Gummi Laccæ* unà cum alumine addito aquæ limpide in vesica coxeris, pulcherrimus inde color rubini ad instar extrahetur. Insigne dentifricium.

*Dentifri-
cium.*

7. Si *syrupum* ex confectioe coralliorum spiritui vini affuderis, habebis *lac virginis*, id est, candidum instar lactis liquorem, non minus jucundum visu, quam gustu suavem; Quæ quidem experimenta in nostro pharmacopæio facta sunt. Innumera alia hoc loco adducere possem hujus generis experimenta: Verùm cum illa partim in *præcedentibus* monstrata sint, partim in *sequentibus* simus exhibituri, illis diutius immorari supervacaneum duximus. Quare nil restat, nisi ut dictorum experimentorum causas inquiramus.

*Lac virgi-
nis.*

DISQUISITIO II.

Hujusmodi itaque phænomenorum ratio aliunde petenda non est, nisi à corpusculis intra cujuslibet liquoris poros contortis: quæ quoad situm, & positionem ab aliquo alio liquore infusæ diversimode alteratæ lucis suæ radios transmittunt, multifariam refringunt, reflectuntque: atque hinc supradictas *colorum* vices emanare necesse est, dum unus alterum interimit, atque alius alterum interemptum denuo refuscitat: Nam ut paulò ante diximus, cum subjecta *colorum* aliam, & aliam ex corpusculis, particulisque compositionem habeant; nonnullæ siquidem diaphani corporis particulæ, quemadmodum luci simillimæ sunt, ita limpidissimæ quoque, & instar crystalli translucentes comparent, è quibus limpiditas illa liquorum originem suam fortitur; quædam verò opacorum corporum particulæ cum aliam compositionem habeant, co-

*Ratio colo-
rum in li-
quoribus
præcipita-
tis.*

lore, & natura differentem, illæ superaffusæ limpidis, eas pro coloris diversitate nunc in flavum, modò in purpureum, jam in cæruleum, & tandem in nigrum tingentes, opacitatem inducent: Nam prout particulæ in liquore contentæ ab alio infuso modò propius adactæ se invicem complicant, & modò ad has, vel illas positionum series ordinantur, inde coloris diversitatem consequi necesse est: Etenim liquor hujusmodi corpusculis minutissimè contractis impugnatus, quasi militum stasis ordinibus dispositorum aciem exprimit, quæ modò se contrahunt, modò dilatant, nunc hanc, jam aliam figuram exprimunt.

Cum itaque duo liquores diaphani commixti *atramentum* conficiunt; ratio est, quod particulæ in utrisque contentæ, limpide videlicet, & illæ, quæ opacioris naturæ indolem sapiunt, sibi invicem appropriant, & veluti clausis ordinibus collocatæ, luci radiorum aditum intercludant: cur verò à *vitriolo*, aut alio aliquo liquore infuso *atramento* expulso pristinam *claritatem* acquirant, ratio est, quod *vitriolum* subtilissimis, & acerrimis spiritibus constat, hinc fit ut corpuscula spiritiosa dum pro summa sua edacitate *atramentosa* illa gallæ corpuscula mox ac invadunt, diaphana scilicet opaca conficiant, discindant, prorsusque segregent; Imò corpusculis diaphanis *vitriolicis* similibus corporum infusione, magnum ex cognatione naturæ incrementum præbent; unde pristina claritas exoritur. Quoniam verò oleum tartari pinguis, glutinosus, opacisque corpusculis, totum constat, hinc fit, ut illius jam restitutæ aquæ claritas, novo superaffuso liquore, corpuscula *vitriolica* denuò congregata, obfuscata, & viscositate quadam veluti agglutinata, liquorem limpidum denique in pristinam *nigredinem* tinguant. Quamvis enim in liquore utroque claritas primo emineat, nec ulla coloris differentia sensu advertatur, commixti tamen liquores mox veluti pugna quadam exorta, dum acerrimè luctantur, alter tandem alteri pro virium ratione subjacere cogitur. Quod verò *violarum* tinctura oleo *vitrioli* superaffuso *purpurascit*, ratio est, quod illa *vitrioli* tinctura cærulea tincturæ violæ addita illam in tertium quid, id est, purpureum cæruleo vicinum commutat: eum enim, in quocunque tandem liquorum commixtorum genere, colorem acquirunt, quem salina corpora diversimode tincta, & commixta exhibent.

Quomodo verò lithargyrii aqua limpida superaffuso aceto distillato pariter limpido in *lacteum colorem* vertatur, si quæras? Dico id fieri ex corpusculis plumbeis in cerussam aceto resolutis: Unde ex aceto superaffuso cerussaceæ particulæ aquæ lithargyrii inexistentes statim ex similitudine naturæ confluentes, aceto fundum petente, condensantur, constipanturque, unde colorem, quem natura-

*Ratio co-
lorum qui
in præcipi-
tatione di-
versorum
liquorum
spectantur.*

*Oleum
Tartari in
alium colo-
rem trans-
mutat.*

ca III. natura
confici
Vic
diverfi
alium
n
tum
diffe
& quæ
figent
quom
libri
dine na
cis est

Quomodo
colori
antim
tum se
tur. &
quod f
cunda
ctificæ
seu cu
aaram
hoc
merco
stant
imper
hujus
esse, q
in ant
mo
jan
tan
præ

Quomodo
si argenti
tunc in-
pore.

quæ
qui fi
tartar
tum p
plumb
pella,
modi
bus e
inter
purat
fili:
argen
co per
stinct
timos.

3. A
lam co
arsenic
& am
sum ma
ad fieri
per di

Cap. III. naturaliter insitum habent, eundem jam constipata exhibent.

Vidimus jam ni fallor luculenter, unde diversitas illa colorum, ex unius liquoris in alium præcipitatione exurgat; jam examinandum pariter est, *quomodo*, ut ad institutum nostrum revertamur, *variæ illæ colorum differentia in Chymicis operationibus nascantur, & quidnam illi sint spiritus nunc volatiles, jam figentes, modo unum ab aliquo separantes, & quomodo corpuscula illa salina omnibus mineralibus inexistantia, tandem in unum pro similitudine naturæ cogantur*, experimentis Chymicis ostendamus.

Experimenta Tincturarum.

Quomodo auro color graduatus indicatur.

1. **E**xperimentum. Si aurum graduatum facere velis, sic procedito. Primò aurum coloris debilis, & pallidi adjecto tartaro per antimonium fundatur, cujus vehementia tum sordes, & peregrinæ misturæ comburantur. & tunc color exaltatus fit rubicundior; quod si non satis est una opera, adjiciatur secunda, & tertia; Regulus conflatus inde rectificetur cum plumbo in catino cinereo, seu cupella, vel testa, ut vocant, & habebis aurum graduatum, quod quæsieris; fit autem hoc commode; cum auro superfluitates mercuriales, sulphuræ, & similes inexistant, cumque variis misturis fugacibus, & imperfectis metallis vitiatum est. Si causam hujus graduationis quæras, Dico aliam non esse, quam auream tincturam, quæ partim in antimonio, partim plumbo latet, in quibus ignis efficacia particulæ aureæ solutæ mox ad aurum amicè confluentes, illique jam à sordibus expurgato, non tincturam tantum dant nobiliorem; sed & augmentum præstant, quamvis semper sophisticum.

Quomodo æs argenteo colore tingatur.

2. **E**xperimentum. Si æri colorem argenteum conciliare velis, id talco calcinato stannoque assequeris, aut argento per colliquationem, aut etiam projectione pulveris, qui fit ex alba calce mercurii, nutrita oleo tartari, & habebis quæsitum. Nonnulli parum periti putant illud æs dealbatum per plumbum reductum, & sublimatum in cupella, argentum futurum: sed cum hujusmodi æs cupellæ commissum in sua, ex quibus coaluit, reducatur, certè irritò conatu intentum prosequuntur, poterit tamen hoc putatitium argentum servire ad varia utensilia. Nos aliquando lusimus facta aquâ ex argento vivo sublimato cum sale ammoniaco per deliquium, in qua æs, ferrumque restinctum argenteo colore imbutum comperimus.

Plumbo nigro candidum & aureum coloram conciliare.

3. **E**xperimentum. Plumbo nigro candidum colorem, & aureum conciliare. Fiat ex arsenico albo, calce tartari, sale gemmæ & ammoniaco pulvis, quem aceto perfusum macera 7 diebus, maceratum postea id ad siccum excoquito; pollinem hujus super eliquatum plumbum nigrum projiciunt,

& candidum reddunt, argenteo colori haud abfimile, ad varia utensilia paranda valde opportunum: pulchrum quidem experimentum, at exiguæ utilitatis, cum expensæ in eo faciendæ pluris sint, quàm qui in stanno vero emendo infumerentur. Aureum eidem plumbo colorem ita concilia: Fiat medicina ex ærugine, galamina, citrina, sulphure, cinnabari, auripigmento, & sale ammoniaco, quæ in pulverem redacta impastentur felle taurino, aut oleo vitellis ovorum, postea resiccetur, & super prunis in patinis versetur citra adustionem, ac tandem hoc peracto in plumbum fustum projiciatur, & obtinebis plumbum aureo colore fulgens. Ratio hujus dependet ex iis ingredientibus, quæ omnia uti aureo colore imbuta sunt, & insitam aurei fulgoris tincturam habent, ita facilè confluent ad id, quod naturaliter appetunt, illique adhærent. Hæc nostra sunt, qui plura desiderat, legat *Birellus* lum 1.6.c.2.l.1.2.c.41. In hujusmodi itaque experimentis multi putant, moventem causam esse qualitatem *νεγρικήν*, ex potentia materiæ, seu ut nonnulli loquuntur, quæ ex profundo, latibulisque in corticem, & aspectum producat colorem, in quo est aliqua perfectionis nota: sed nos hunc effici dicimus ex prædominantibus corporum resolutorum particulis metallum aliquod respicientibus; quæque non potentia, sed actu materiis inexistant. Hæ enim sub confusa stipantium elementorum turba uti minimæ latent, ita vel sublimatis elementis, vel ipsis è profundo evolutis, constipatæ tandem sensibiles apparent, idque sequenti experimento comprobamus.

4. **E**xperimentum. Sume plumbum Indicum, quod Caloëmum dicitur, hoc confunde cum plumbo cinereo (quod alii marchasitam, vel bismuthum excoctum, quidam albæ magnesiæ regulum dicunt) in cochleari ferreo prunisque admoto, mox quod prius argentei erat coloris, in varios colores, aureum, argenteum, nigrum, cæruleum, viridem, purpureum, ad miraculum usque transmutatum videbis; cujus quidem rei ratio alia non est, nisi quod bismutho, communi Chymicorum opinione, mercurio feracissimo, omnes colores insint, quæ tum vel maximè se conspiciendos præbent, cum ignis efficacia; & frequenti coctione materiæ ex differentibus mixtorum particulis compositæ ad superficiem extractæ fuerint; bismuthum enim uti variâ miscellâ scatet, ita & corpusculis, quæ igne dissoluta, sympathico amicorum ad amica confluxu deteguntur, unde mira illa varietas. Sed de hisce affatim in ultimo hujus Operis libro, de Arte Metallica.

Nihil in Alchymicis operationibus celebrius est, quam *opus fixationis*, qua sola metalla in aurum, argentumque verè, & realiter transmutari Alchymistæ sibi imaginantur: quod num ita sit, exponamus: Præstant autem

Sect. III. autem id triplici magisterio, salium, oleorum, liquorum. Est autem *fixatio* nihil aliud, ex mente alchymistarum, quam cum corpus recipit spiritum tingentem, & aufert ejus volatilitatem, quod per frequentem reiterationem fit, donec fiat corpus perpetuæ durationis, totumque in igne maneat, juxta illud commune Alchymistarum: *scilicet volatile fixum, & fixum volatile*, donec inferius fiat superius, & contra; id est, donec partes ad homogeneam naturam perveniant uniformem, & similem ad exemplar auri puri.

Varii modi fixationis.

Hinc tantum in metallis, mineralibusque fixandis studium, & contentio: alii quidem id per aquas fixatorias, & per sales cum cæmentis mirabilibus: quidam sublimationibus, reverberationibusque diuturnis idem quæsierunt, cujusmodi sunt illi, qui argentum vivum ferreis canalibus inclusum, ignibus cogere sunt conati: Nonnulli ad medicinas figentes styptica, & adstringentia elegerunt, cujusmodi sunt vitriolum, alumen, ærugo, crocus martis. Non defuere, qui per ea, quæ ignem sustinent, volatilia ligari, figique posse sibi imaginati sunt; quo cum successu, videamus.

5. *Experimentum.* Fixatio per cinnabarium. Cinnabaris artificiosæ vulgaris trientem conterere in marmore duro addita aqua forti, deinde hoc cucurbitæ inditum, sequenti oleo imbue: Extrahere per acetum forte lithargyrii essentiam, & dempto aceto lithargyri pulverem in vitro perfunde vini spiritu fortissimo, & denuo illum extrahere per modum tincturarum. Extractions coque ad olei consistentiam, quod oleum cinnabari paulò ante paratum effundes; coquatur mixtum ad siccitatem usque, & novo reassuso oleo, idque tertio, donec materia prunis ferventibus injecta, fumum non edat, habebisque paratum ad fixandum metallum in argentum. Hæc est *fixatio Cinnabaris*, in qua multi opera, & oleo perdito, dum desperarent de effectu, ad plumbi coctiones conversi, ætatem quoque irritò labore in iis consumpserunt. An non vident, nullam hic solidam fixationem sperari posse? cum ea tandem cupellæ, aut cinericio commissa, totque coctionibus, distillationibusque soluta, tandem in id resolvantur, ex quibus coaluerant. Quid autem ex cinnabari, quod mercurio turget; quid ex lithargyro, quod plumbum calcinatum meritò dicere potes, speres? non video: massam quidem obtinebis, sed heterogeneis materiis conflata: quæ uti nullo amicitia vinculo junguntur, ita facile separari queunt: vel enim hydrargyron figetur, aut non? prius sane dici non potest, cum nil magis controversum sit, quàm *hydrargyri fixatio*. Si posterius, oleum, & operam perdidisti. Quidnam verò rogo est illud, quod metallum in aurum aut argentum figat? Certe nil profus reperies ad hunc effectum producendum, nisi in cinnabari mercurium, & in lithargyrio plumbum: Verum cum illa heterogeneæ

Cinnabarii fixatio frustranea.

species sint; illæ ut in aurum convertantur, *Exper.* fieri non potest. Patet itaque ex hoc inscitia Alchymistarum.

Non ignoro quosdam conati figere cinnabarin Vitriolo per octiduum sub calente arena detento, donec ut plumbum in igne fluat: Sed hæc non nisi *improprie fixatio* dici potest. Quidam sic quoque cum argento. Si enim cinnabaris duodecim libras cum una argenti marca confuderint, argenti sedecim beses, seu drachmas sibi promittunt, quorum dimidia pars sit aurum, à quo Mercurium sublimatum se fabricare jactant, qui sæpe in sublime actus, in albam figatur medicinam. Sed hæc otiosæ Alchymistarum ostentationes sunt, quæ præter cineres, & fumum nil aliud post se relinquunt.

Videamus modò, quomodo *Paracelsus* fixationem instituat per aquas fortes gradatorias, olea, liquores, quæ sunt veluti menstrua quædam, quorum ope metalla figi dicuntur. Sic autem procedit *Libro de gradationibus. Recipe cinnabaris, arsenici, antimonii ana l. 1. Salis Petræ l. 2. Sulphuris totidem, conterantur, misceantur, & distillantur in aquam fortem igne violentissimo, postmodum accipe hujus aquæ partes duas: aluminis communis, aluminis plumosi partem 1. vitrioli, viridis æris, croci martis similiter partem 1. hæc omnia simul distillantur in aquam fortem igne violentissimo. Tandem ad hanc integram aquam sume capitis mortui 2 partes, antimonii, viridis æris, cinnabaris, sulphuris partem unam. Hæc à suis destilla sæcibus fortiter impellendo in vas recipiens. Deinde in hac aqua clarificata solve partem 1 cum 10 partibus florum æris & croci Martis, & in ea digerantur: & tandem in fundo plus auri, quàm arti credibile sit. Ita Paracelsus. Quæres itaque undenam hoc aurum in fundo residuum affluerit? Paracelsus id transmutationi adscribit; Ego verò dico, aurum illud, si aurea illa corpuscula, quæ arsenico, antimonio, sulphuri, croco Martis, cinnabari, ærugini prius inextiterant, frequenti distillatione à corporibus suis resoluta, & iis innata virtute in fundum à cæteris separata confluxisse. Si vero aurum istiusmodi notabilis quantitatis fuerit, Dico, ex salinis corpusculis aluminis, vitrioli, salis petræ post evaporatam humiditatem auro juncta, & ab eo, tincta in unam massam coaluisse; cujus experimentum facies in cupella probatoria, in qua illa denuo separata ab auro, solum illud aurum, quod dictis mineralibus inerat, relinquunt. Sed examinemus alterum experimentum, quo per oleum tincturam expedit.*

6. *Experimentum.* Quo per oleum Antimonii Luna in Solem verti dicitur. Sic autem operatur *Paracelsus. Recipe Antimonii lib. 1. Mercurii sublimati ꝑ. distillantur ambo simul igne violento per alembicum, & ascendet rubedo quædam instar sanguinis spissa, quæ tingit & graduat unamquamque Lunam in Solem, hunc pallidum*

Cap. II. *pallidum ad supremum gradum caloris permanentis adducit.* Obeatos Pharmacopœos, qui ex oleo antimonii tam facile argentum in aurum convertere possint! Nos sane sæpissime in nostro Pharmacopœio oleum huiusmodi ex stibio, & Mercurio sublimato rubicundum educere solemus, istiusque phialas plenas habemus: Sed huiusmodi effectum nunquam comperire licuit, cum id fustum argentum tingat quidem non nihil, sed quod cupellæ commissum mox pristinae albedinis evanescente tincturâ, unâ cum priori mole restituitur. Sed dicent forsitan aliqui; hoc *Magisterium* non ad sensum literalem, sed *mysticum* intelligendum esse. Quod si ita: Ego fanè id verius in mystico Lunæ, id est, vertiginosi cerebri, quam in materiali furorii vasis concavo concrevisse, dixerò.

Paracelsi
praxis.

7. *Experimentum.* Quo per oleum seu liquorem Luna in Solem converti dicitur. *Fiat oleum ex Mercurio sublimato, & aqua fortis multoties distillato, donec in oleum fuerit conversus, in hoc oleum impelle spiritum aquæ fortis igne violentissimo, deinde impone Lunam, & convertetur in Solem granatim; tandem cemento regali cæmentetur, & optimum aurum obtinebitur.* Hæc quidem facile dicuntur, sed non ita sese ea habere comperiuntur. Nihil itaque in hoc aliud nobis exhibet, quam *accidentalem* quandam *tincturam*, & extrinsecam; quæ in cinericio probata, mox argentum pristino colore imbutum relinquit, evanescente tinctura.

Transmutatio
varie
sumi potest.

Sequuntur modo *transmutationes metallorum* unius in aliud; de quibus uti in præcedentibus ostendimus, tot concertationes sunt, quod Auctorum phantasiæ, qui si nosset, in quo vera, realis & naturalis rerum transmutatio consisteret, certè aliud de transmutatoria Chymicorum arte sentirent. Ego sane præter naturam ipsam non puto, artem ad transmutationem naturalem pertinere posse, quidquid dicant Alchymistæ; quod ut intelligatur; Notandum est, *triplicem* hoc loco *transmutationem* considerari: *Naturalem*, quam sola Natura novit, & abstractæ à materia intelligentiæ. Altera est quæ *proprie alteratio* dicitur, & nihil aliud est, quàm metallicarum, mineraliumque particularum toto per ignem dissoluto, exagitatio, & ex hac separatio, qua libertate donatâ unum quodque ad corpus illi magis syngeneum, & cognatione naturæ vicinum confluit; quod tamen per transmutationem veram unius in alterum fieri dici non potest; ne penetrationem corporum admittere cogamur; cum illa Solis, & Lunæ, fixorumque salium corpuscula incorrupta semper in corpore permaneant; atque juxta hanc transmutationis imperfectæ speciem, omnia hucusque tradita fieri censenda sunt. Tertia transmutationis species nihil aliud est, quàm *mixtio* quædam *unius cum alio*, quæ uti nulla difficultate solvi possunt, ita quo-

que nil in arte magna præstare, notum est.

Sunt præterea nonnulli, qui heterogeneas species in opere magno in unum homogeneum transmutari posse somniant. Verum uti secundum bonæ Philosophiæ leges *penetratio corporum non datur*, (quod tamen fieret, si æqualis pondere massa iis, quæ imposuerant, componeretur,) ita quoque transmutatio illa gratis efficta est. Quodcumque ergo ex diversis mineralibus aurum, vel argentum educatur, appareatque corpus unum; nil tamen id aliud censeretur, quàm *miscella* quædam ex variis terrestribus, & aqueis materiis commixta, atque aded arctè collinita, ut difficulter corpuscula heterogenæ naturæ ab invicem separari valeant; non tamen corpus hoc, aut pure aurum, aut argentum dicendum est; cum vehementioris ignis repetitione, tandem corpuscula heterogenea separata, solum illud aurum, quod natura produxerat, relinquant; cujus rei damus hoc experimentum.

Experimentum
contra
Transmutationis
vera assertores.

8. *Experimentum.* Accipe tres uncias Argenti, 9 unc. Cupri, 9 Mercurii, commixta exponantur igni carbonum per horas 24. Si deinde illud complexum prius aqua probolotum, & exsiccatum per 7, aut 8 horas igne forti sublimetur, singulis operationibus fundum vasis bene lavando, & quod exemptum est, cum sublimato stratifices, hac operatione peracta totum in duram massam coalescet; ex quâ cupellæ commissâ ad minimum quinque, aut *sex uncias argenti* obtinebis. Quæritur hinc; unde argenti tres uncia ultra eas uncias, quas imposueras, accesserint? Respondeo, non ex transmutatione, quam sibi falso persuadent Alchymistæ, sed ex argenteorum corpusculorum cupro commixtorum in *resolutione* corporum ad sui similia, videlicet argentea confluxu, quod non fieret, si cupro argentum prius, & quidem copiosum non inextitisset; ut proinde nemo putet; cuprum, aut mercurium in argentum conversum esse, sed corpuscula cuprea, & mercurii adeo arctè, & tenaciter argento imposito mixta cœniuntur, ut non nisi extremis ignistormentis separari valeant. & hoc idem patet ex alio *Experimento*: Accipe unam unciam plumbi, unam ex marchasita stanni, & 2. unc. ex mercurio, quæ simul mixta veluti in mercurium fluentem vulgi solventur, ita ut plumbum, & marchasitam in mercurium vera transmutatione conversa quispiam putare possit. Sed si eum examini stiteris, prorsus sophisticum reperies, non verum mercurium: Mercurius enim mineralis cucurbitæ inditus igne appposito statim avolat, quod in hac mistura non fit, nam unam plumbi unciam, & unam pariter marchasitæ unciam cum duabus mercurii, quibus mixtum constabat, recuperabis; mercurium quidem elapsum in recipiente, plumbo verò, & marchasita in fundo cucurbitæ remanentibus. Si verò quispiam ex tali massa

Seft. III. cupellæ commiffa non nihil auri, vel argenti superfuerit, id neutiquam transmutationi, uti Alchymiftæ jactant, transcribendum est, fed particulis argenteis, quæ plumbo prius inextiterant.

Utrum de- tur trans- mutatio metallo- rum imper- fectorum in perfecta. Non dicam hîc de transmutatione metal- lorum imperfectorum in imperfecta, cum jam quomodo id fieri possit, alibi dixerimus; sed de *transmutatione imperfectorum metallo- rum in perfecta*. Inter cætera sanè maximè laborarunt Alchymistæ, ut argentum vivum in argentum, aurumque converterent: Sed utrum id præstiterint, lis adhuc pender, neque dici potest, quemquam id præstitisse, nisi aut abdita quadam imposturâ, aut altioris hu- mano intellectûs magistro. Sed jam audio mihi oggannientes Alchymistas: A complu- ribus id præstitum fuisse; quod ut mon- trent, varias historias adducunt de iis, qui in conspectu multorum aurum purissimum fecisse dicuntur; quare nonnullas hîc subjungemus.

Historia varia de Mercurio in aurum converso. Erat, inquiunt, *Rotoburgi* ad Tubarim *Mo- nachus* quidam, cujus tamen nomen con- sulto non addunt, ne mendacii convincan- tur; hunc super hydrargyri unciam in cruci- bulo calefactam, pulverem quendam proje- cisse ferunt, quo factò strepitus sit exortus, statimque argentum vivum in rubedinem versum fuisse, quod ulterius forti igne solli- citatum, eliquatumque tandem confluerit acceptâ metallica soliditate, quod & ab au- rifabro examinatum, aurum optimum re- putatum fuerit. Sed quomodo id factum sit postea ostendemus.

Penoti Hi- storia. *Penotus* Alchymista in epistola ad *Gui- bertum* dicit; *Scoto-Britannum* quendam un- cias 4 & ½ plumbi beneficio pulveris rubei minimæ quantitatis in verum, & purum au- rum convertisse.

Libavius. Alius adducit *Hogolandæum* testem, qui Germanum quendam (Individuum vagum ego verius interpretor) in urbe quadam Ve- netæ ditionis, argentum vivum in verum aurum mutasse refert. Audio *Libavium* mihi objicientem, *Scotum* quendam Colonix ex plumbo, ex ferro, & plumbo Roterodami, Amstelodami, Francofurti, Argentinx, Basi- lex aurum fecisse, pollicitum quoque esse, in sexaginta mille aureis experimentum, si ju- beatur, se facturum. Promittere magna, & alta facile quisque potest, sed illa effectu ipso præstare, merito quispiam dubitare posset. Quisquis tamen ille *Scotus*, sive ut nominis etymon docet, tenebrius fuerit, nescitur: unde ego eum verius unum ex *Agyrtarum* nu- mero fuisse (quorum proprium est, non uno loco stabiles, ne criminis falsi accusentur, sed vagabundos per orbem ad emungendas stultæ plebis crumenas circumcursare) ex tot locis, urbibusque peragratis, non incongruè conjicio.

Kellexi ars. *Penotus* ut sua circa transmutationem ex- perimenta facta creditu digna probet, *Kel- leum* exaltat, quem ait Pragæ integram ar-

genti vivi libram in purissimum aurum uni- ca rubicundissimi liquoris guttula, se præ- sente transmutasse; Ita mulus mulum fri- cat. Quod idem præstitisse *Nicolaum Bernar- dum Hogolandæum* testatur, qui tamen postea multa dæmonis ope contingere suo periculo se didicisse asserit. Certè *Bernaudum* in Libro de Interitu Alchymix *Guibertus* pessimum hominem, & Atheismo addictum, & dete- stabilis illius *de tribus Impostoribus* Libelli Auctorem extitisse, non incongruis testi- moniis comprobatur. Vide itaque *Lector*, quæ- nam fides hujusmodi nebulonibus habenda.

Neander in epistola quadam *Paracelsum* Neander. hydrargyron in aurum convertisse se præ- sente testatur. Etenim quod tot verbis com- mendat dictus *Neander*, totidem *Libavius* evertit. *Paracelsus* inquit, *Chrysopæia ad ni- hil ferè aliud, quam ad suspendium proficienti- bus confert, quemadmodum ipse Paracelsus de suis discipulis scribit, quod carnifex 21 sibi ab- straxerit, quale fatum, & cæteri suâ imposturâ merentur.* Sunt qui pulvere quodam nunc ni- gro, modò viridi, aut rubro, fusa metalla spargentes, in aurum convertere videntur. Et ut divitias suas mundo luculentius per- suadeant, pulverem illum summa jactantia jam in flumina, modò in lutum temere pro- jiciunt sparguntque, ut pulverem istiusmodi aurifabrum, cujus copia illis nunquam desit, veluti flocci facere videantur. Ego sanè pul- verem hujusmodi verius ex Muscerda, quàm ex auro confectum æstimem. Si enim quæ- ras, unde tantum secretum habeant, te Bru- xellas in Brabantiam ad nescio cujus cœno- bii confessionariam sedem relegant, in qua tali, & tali loco secretum reconditum repe- rias. Si ultra quæras, cur parentes tanto the- sauro non ditent; respondebunt, se dum vi- vunt, secretum prodere nolle, post mortem verò testamento transcriptum se inventu- ros: inventum post mortem secretum tot, tamque horrendis characteribus descri- ptum reperiunt, ut nemo tantus *Oedipus* esse queat, qui id omni humana industria adhi- bita evolvat.

Paracelsi de Alchy- mistis aris- sua sequa- cibus testi- monium. Hujus farinæ hominem Florentiæ fuisse audio, quem vulgò *Prete nero* vocabant, de quo mira narrant: ego verius hujusmodi homines, si non solenni quodam dolo, & astutia pleno, seu fucoso pulvere aurum exhiberint, saltem ab eo, qui omnis iniquitatis auctor est, Magistro didicisse censeo. *Tarvisinum* aurum coram Magistratu Veneto fecisse Alchymistæ narrant: *Fallopium* verò tum Fallopium. Medicinæ, tum Chymix eximius Doctor, de eo in tractatu de fossilibus ita scribit: *Tarvisinus*, inquit, ille pharmacopola aurum præ- sente Senatu Veneto fecisse dicitur; ego autem dico, quod quemadmodum lusit Senatores illos, ita quoque punitus est, & sua brachia illud sciunt, & profecto fecit tantum auri, ut fame ferè moriatur, & in sua officina vix sunt vasa pharmacalia; unde sciatis, quod sunt meræ *næniæ*,

Paracelsi de Alchy- mistis aris- sua sequa- cibus testi- monium.

Impostura quorundam pseudo-Chy- micorum.

le III. nena
nif eff
Lyma
iplo F
de hoc
S
fecur
& an
liud
milli
tatem
debu
deant
certi
tion
grum
Astro
cinit
plim
anili
gico
cont
logia
rum p
nem
nem
mula
hum
taliu
citos
occi
jam
Dis
conf
è
al
an
di
ex
pe
tur
ras
Dic
prim
strab
Qu
um
rum
alio
sum
aur
co
dran
dun
liq
que
fium
drarg
uti &
liba i
extio
quem
pulv

Cap. III. *næniæ, quod ars facit aurum, & non habetur, nisi effodiatur.* Non dicam hoc loco de auro *Raymundi Lulli, Arnoldi, aut Rupicissæ,* vel ab ipso *Paracelso* tanquam fictitio reprobato, de hoc enim in *præcedentibus* fufe egimus.

Si itaque hujusmodi historias quispiam secundum omnes circumstantias curiosus, & *alexandri* examinârit, is tandem nil aliud, quàm otiosæ plebis figmenta ab Alchymistis data opera ad arti nonnullam auctoritatem conciliandam excogitata reperiet; aded ut hujus farinæ homines idem facere videantur, quod Astrologi, qui ad artis suæ certitudinem stabiliendam miros prædictionum eventus narrant. Librum integrum hic attexere possem de paradoxis Astrologorum, verius pseudologorum vaticiniis, quæ tamen si ad Astrologicæ disciplinæ trutinam recte ponderentur, non nisi anilia deliramenta censeas, nullo astrologico fundamento nixa, nullo aphorismo contenta, & explicata: cum itaque *Astrologia, & Alchymia* genuinæ sorores sint, quarum prior, uti futuræ vitæ statum, conditionemque prænunciat, ita altera ad beatitudinem ingentibus divitiarum thesauris accumulata anxie aspirat, mirum non est, iis humani generis hostem plerumque ad mortalium animos tum futurorum notitiâ sollicitos, tum spe divitiarum avidos inescandos occulto commercio sese immiscere. Sed ut jam ad institutum revertamur;

Dico itaque, si quandoque ex historiis constet, ex *pulvere* quodam (hoc enim Individui vagi termino mendaciorum fabri plerumque utuntur) tum *hydrargyro*, tum aliis metallis superinjecto, verum, & purum *aurum* productum fuisse, ego quidem haud difficulter iis subscripserim, at illud aurum ex Mercurio, aliisque metallis imperfectis per transmutationem veram, & realem, naturalemque emerfisse pernego. Si ergo quæras, *qua via & ratione* id exhibitum fuerit: Dico duplici methodo id perfici potuisse; primam primò, secundam postea demonstrabimus.

Qui ex *pulvere hydrargyro superinjecto* in aurum illud se transmutare ostentant, id verum quidem aurum assero, at fallacissima astutia productum; quod ut constet, processum addo; ita autem operantur: Notabilem auri copiam in lamellas aureas minutim conscissam catino imponunt, huic vel *hydrargyrum*, vel aquam regiam superaffundunt, & intra certum temporis spatium in liquidam substantiam exesam, dissolutamque reperiunt. Hoc deinde crucibulo impositum igni committunt, cujus efficacia *hydrargyron* ex se, & sua natura fugacissimum, uti & *plumbum*, vanas evanescit in auras, relicta in fundo nigra substantia, quam probè exsiccatam in *pulverem nigrum* convertunt, quem ad usum reservant. Si verò *viridem* pulverem desiderant, eum ærugini inco-

TOM. II.

quant, si *rubrum*, oleo antimonii ruberrimo *Exper.* tingunt: habent itaque hoc pacto pulverem unum, & eundem, nigro, viridi, & rubro colore imbutum, quem in separatis vasis reservant.

Cum itaque artis specimen exhibere volunt; Primò quidem mira quadam *astutia* pulverem tanti ponderis, quantum auro producendo sufficit, in fundo vasis Chymici, quod crucibulum vocant, ad regendum pulverem, *hydrargyro*, aut alio quovis metallo, superaffundunt; deindè igne supposito metallum unà mixtum *hydrargyro*, follium flatu in fusionem deducunt: quo peracto, dicti pulveris minimam quantitatem, vel per se, vel per alios, ne decipere videantur, injiciunt: hoc pacto pulvis *hydrargyro* evanescente in fundum abiens reliquo pulveri associabitur jam liquefacto, deinde reliquo metallo supernatante separato, in fundo instar melleæ consistentiæ liquamen reperiunt; quod aqua ablutum, tandem pulcherrimum, & splendidissimum, purissimumque aurum, omnium fuci ignarorum admiratione pro admixti pulveris pondere reperiunt.

Hicce addo historiam, quam passim ad artis veritatem comprobendam plerique Alchymistæ allegant, quam ex Arabum Alchymistarum Schola depromptam, verius in Utopia, quam in Galbania urbe Ægypti (in qua ne vestigium quidem hujus urbis tum à priscis, tum à modernis temporibus in Geographia Ægypti memoria apparet) contigisse censeo. Venisse ajunt hominem quendam ad aurifabrum quendam (hoc enim Individui vagi termino Alchymistæ, dum miros Artis effectus deprædicare volunt, cum primis utuntur) portantem duos scyphos argenteos, quos sibi fundi, ac liquefieri jubebat; queis eliquatis, alter premens *pulverem* quendam *viridem*, dum adhuc in crucibulo flueret, argento superinjecit; & post ingentem tum fumum, tum strepitum excitatum, paulò post argentum in purissimum aurum conversum reperit. Aurifaber ad tantum spectaculum attonitus, & pulveris faciendi desiderio percitus, hospitem ea, qua fieri poterat submissione, rogabat; ut arcanum sibi tam admirandum revelaret, quod haud ægrè præstitit. Hæc historia narratur in Arabico libro *de Solis, & Lunæ congressu*, secretumque sequenti processu à me ex Arabico in Latinum converso, docet, uti sequitur.

EXPERIMENTUM.

Accipe dicti pulveris ex auro confecti unam partem, ex croco martis, ære adusto, & sale ammoniaco, è singulis unam partem: dissolvatur sal ammoniacum, & probè tribus antedictis ingredientibus id commisce, deinde commixta ponito intra cucurbitam, & igne lento vel ad Solem, vel ad ignem cinerem digere in tantum, donec

S s 2

omnia

Astrologia
& Alchymia
vanti-
m.

Pulveris
aurifici
frans dete-
gitur.

Arabum
impositura.

*Secl. III. omnia bene temperata, & incorporata sint, & cum materia humido consumpto congelata fuerit, inde dictum pulverem facies, quem reservabis ad usum. Hoc peracto, accipe vas ventricosum cum collo stricto, intra quod plumbum, & intra col- lum unam laminam auream subtilem, sive supra orificium aureum denarium pones, ita ut soluti plumbi vaporem hauriat. Deinde accipe supra- dictam laminam versando, & reversando supra- dictum vaporem, & hoc pacto lamina ita fragilis fiet, ut digitis in pulverem conteri possit. Atque hic est pulvis argentum in aurum commu- tans. As ustum, quod arcanum ingreditur, ita preparari debet: *as simili modo pulveri- zatam, aqua simplici vel muria toties lava, do- nec prorsus siccum fuerit, & ex hoc fac pulve- rem.* Ecce secretum Arabum tibi paucis ma- nifestatum: Quod quidem experimentum certum est, sed tamen simile illi, quod per additionem conficiunt; aurum enim in sat competenti quantitate sumptum, atque ex dictis speciebus, croci Martis, & æris usti præparatum, sale quoque ammoniaco rite expurgatum, ac tandem supra argentum fu- sum, illud tinctura sua, quæ dictis speciebus copiosa inexistit, non solum argentum in aurum tingit, sed etiam molem, & augmen- tum non exiguum illi commixtum confert; uti tamen illa longa Cupellæ, aut cinericii tormenta sustinere nequeunt, quin tandem in id, quod erant, separentur, ita quoque hic nullam veram, & realem transformationem admittere possumus. Hoc ipsum Secretum postea etiam reperi paucis imminutis apud *Paracelsum*: qui tamen id tanquam ingens arcanum ne patefiat, ænigmati etiam, mo- re impostoribus solito, involvit.*

*Impostura
in præsentia
Principis
enjusdam
facta.*

Novi & ego Principem, cujus famæ con- sultò parco, qui commercio cum uno ex iis cinislonibus, qui hujus farinæ magisteria promittunt, inito; magnam ei, si artis suæ experimentum verum, & reale coram se su- meret, remunerationem pollicitus erat. Hic aureos montes jactitans, mare in aurum transmutare gestiebat. Ad opus itaque fit progressus. Crucibulo imponitur certa mer- curii duarum videlicet unciarum quantitas, cui additur non nisi granum quoddam pul- veris rubri ad instar præcipitati, quod elixir rubrum vocabat, transmutativa vi, qua pol- lebat, mirum in modum commendatum; hisce insuper affundebat certam quantita- tem liquoris aurei coloris, quem in phiala quadam vitrea tenebat; & dum eum supra mercurium funderet, Principi dicebat: Sciat vestra celsitudo, hunc esse magnæ artis in- gressum, quo pulvis cum Mercurio perfectè penetratur; Siquidem sine hoc pulvis, & mercurius sibi invicem commisceri non possent: & deinde cooperto crucibulo cum certa quadam cera rubra atque igne sub cru- cibulo posito, & follibus agitato, igne sta- tim cera mercurio mista in fumum abiit, & projecta deinde intra canalem materiâ, au-

rum nobilissimum, stupente, & attonito Principe, eduxit. Miratus autem sum, frau- dem non advertisse Principem, uti postea ipse experientia doctus advertit: Quid enim facilius est, quam aurum in aquam resol- vere, uti Spagyristis notum est, qui aquis fortibus & aurum, & argentum in aquam re- solvunt, auro, quoad colorem similem; & talis fuit aqua impostoris, cui ad fucum tegendum granum forsan ex arena, aut late- re sumptum, carimoniz ergò, ut magnum quidpiam præstitisse crederetur, apposuit: aqua verò aurea hisce superaffusa, & lique- facta, mercurio exspirante aurum id, quod sub aquæ forma infuderat, reddidit. Atque hæc sunt Alchymistarum miracula, digna non catena aurea, qualem à Principe præmii loco acceperat, sed quam carnifices simili- bus dare solent, fune aureo. Tanta est hu- jusmodi nebulonum audacia, ut etiam suis nugis, & fraudulentis artibus mentes Prin- cipum dementare non erubescant. Tales sunt, qui jactitant, ex Mercurio Lunam fi- xam, quam postea rebus quibusdam tingunt, qui multiplici examini cupellæ resistunt, uti sunt nonnullæ tincturæ, quæ quantalibet fu- sione repetita, vix tamen separari possint, adeoque argentum ad 18 carattas graduant, ob spirituum mineralium, qui in aquis forti- bus nidulantur, vehementiam; aded enim metallis perfectis sibi sympathicis adhære- scunt, tam pertinaciter agglutinantur, ut non nisi ingentibus ignium tormentis repe- titis vicibus separentur. Audivi nonnullos, qui certò certius artem se tenere jactita- bant, & sæpius sese experimento artis veri- tatem comperisse; quo minus tamen votis suis potiti sint, suam vel inadvertentiam, vel omissionem alicujus circumstantiæ, aut si- milis rei necessariæ prætendunt; consultius sanè pro inadvertentia ignorantiam, pro omissione falsam damnatæ artis promissio- nem fateri poterant, & debebant.

Quam verò periculosum sit fidem habere iis qui tanti momenti negotium cujusmodi *artem chrysopeiticam* dicimus, inconsulta veritate rei temerario usu per pseudochy- micos, attentare aggrediuntur. Addam hic historiam meo tempore transactam, ex qua, quid de arte magna sentire possis, pa- tebit. Complura jam labuntur lustra, queis ingens fama rumorque orbem pervasit, Au- gustissimum *Ferdinandum III. Cæsarem*, jam tandem illud à tot seculis attentatum, ne- que hucusque obtentum Magnæ artis auri- feræ arcanum felici successu adeptum esse, per sapientes artis filios (verius dicam pseu- dochymiaistros) qui & ad contestandam ve- ritatem, complura variis insignita hiero- glyphicis symbolis *aurea numismata* Cæsari inscripta ad perennem repetitæ artis memo- riam publicæ luci plausu incredibili, verius non credibili, tradiderant. Ego sane tunc temporis Chymicæ studio intentus, de spar- fo

*Quibus se
excusant
Alchymista
quando ne-
gotium non
succeedit.*

Cap. III. forumore stupefactus, mirabar, illud arcu-
 num, quod paulò ante, si non profus *adva-*
tor, saltem admodum difficile, perplexum,
 & humano ingenio impervium esse demon-
 straram, jam primo detectum fuisse, Cæsari-
 que communicatum: Verùm dubius & an-
 ceptus ad veritatem rei propius perdiscendam
 ab ipso Augustissimo Cæsare, confidenter,
 tanquam munificentissimo studiorum meo-
 rum Mecænate veridicam relationis atte-
 stationem, quærendam censui; datis itaque
 absque morâ litteris ad R. P. Gans pro tem-
 pore Cæsari à Confessionibus, instantibus
 precibus ab eo contendens, ut ab Imperato-
 re meo nomine quam humillime & quam
 suppliciter, transactæ rei veritatem, per
 duas solummodo particulas (*ita vel non*) ex-
 quirere ne dedignaretur: dictus Pater, po-
 stulationis meæ curiositatem sine mora &
 tempore opportuno exhibuit Cæsari; queis
 lectis Cæsar profuse ridere cœpit, & deinde
 Patri paucis se verbis P. Kircheri postulatio-
 ni satisfactorum, dixit, hoc sequenti verbo-
 rum tenore. Verba sunt Imperatoris: *Expe-*
perimentum quod in nostra præsentia de artis ma-
gnæ arcano fieri iussimus, curiosum quidem fuis-
se; sed quod Imperatoriam Majestatem locuple-
tare posset, minimè invenimus; imo, ne tertiam
quidem expensarum partem, quibus experimen-
tum factum fuerat, recuperare nos valuisse hisce
constare volumus. Ecce dignam ab Augusto
 ore Cæsaris attestationem: ex qua patet
 quam luculentissimè dictam magnæ artis
Chrysopragmatiam, tantum abest, veram, sin-
 ceram & legitimam fuisse, ut potius vel ex
 hoc capite eam sophisticam, spuriam & nul-
 lius utilitatis, & emolumentum, imo valdè da-
 mnosam censere debeamus, quæ hic appo-
 nenda censui, ut stulta Chymicæ astrorum
 promissio, cunctis approbatione Cæsarea
 manifesta fiat. Sed jam ad rem.

Atque hic est impostorum modus, quo
 simplices mortalium animos fascinare so-
 lent. Ex quo colligitur. Si quis ditioris for-
 tunæ impostor ad 100 aut 200 aut etiam 1000
 libras auri in pulverem reduceret (quod
 nonnulli ad nomen ex hac arte fictitia im-
 mortale sibi comparandum, fecisse legun-
 tur) illi haud dubiè ubique locorum hujus-
 modi falsa artis miracula omnium stupore,
 & admiratione, exiguo temporis spatio sine
 tot, tantisque concoctionibus, sublimatio-
 nibusque, multorumque mensium fermenta-
 tionibus, patrare possent: Quod utinam
 non fecissent hi, quos jam recensuimus, cum
 cæteris majorum gentium diis, in præceden-
 tibus passim indigitatis. Rursum fuerunt
 nonnulli, qui invento in agro thesauro de-
 repente divites facti, & ne fisco à legibus
 constituto portionem cedere cogentur,
 artem hanc professi dicuntur, qua exigua
 pulveris portione hydrargyro, cæterisque
 metallis adjectâ, metalla in aurum conver-
 tere se posse, ad auri divitias aliunde acqui-

fitas hac astutia obvelandas ostentarint.
 Plenum sanè alex exercitium, quod multi
 aureis, & patibulis, & laqueis luerunt; uti
 de *Bragadino, Scoto*, similibusque supra addu-
 ctis legitur. Quàm autem facile sit, hac frau-
 dulentia imperitis, & auri cupidis homini-
 bus imponere, quis non videt? dum conci-
 pere non possunt, quomodo exigua *nigri pul-*
veris portione intra exiguum temporis spa-
 tium metallicis corporibus superinjectâ, sta-
 tim aurum prodeat; Unde stupore & extasi
 invasi, dum de occulta fraudis industria ne
 quidem suspicari licet, solum quod factum
 est, mirantur; unde fama vulgata, cum à
 peritioribus interrogantibus, ea proponun-
 tur dubia, quæ nonnullam imposturam o-
 lere possunt, ea statim non sine indignatio-
 ne rejiciunt, nil de rationibus audire vol-
 unt, imò decies, & centies illud contrapo-
 nunt, Ego oculis meis vidi; ego in præsentia
 talium, & talium, tali domo, tali officina fa-
 ctum observavi, pulverem manibus meis
 propriis sic jubente artifice, injeci; aurum
 productum aurifabris examinandum dedi-
 mus, & omnibus examinibus adhibitis, il-
 lud probum, purum, vulgari multo excel-
 lentius reperimus. Alii verò de tam memo-
 rabili eventu certiores facti identidem cla-
 mant; Ego audivi ab iis, qui præsentibus fue-
 runt, manibusque tractaverunt, & in hunc
 usque diem apud talem, & talem dicti pul-
 veris portio ad perpetuam rei memoriam
 conservatur, ut si qui velint, haberent, quo
 veritatem experirentur, & jam ipso facto
 nonnulli ejus rei periculum cum desiderato
 eventu fecerunt, ut proinde de artis verita-
 te dubitare nemo debeat: & qui de arte ve-
 rissima nullam fidem habent, è numero sa-
 pientum exterminentur.

Atque hoc pacto mendacia mendaciis
 concatenantur, quæ non solum in publicam
 famam disperguntur, sed & libris summo
 Republicæ damno, & aliorum animos hac
 lucrosa novitate pelliciendos, committun-
 tur, res *μὲν τῆς ὑπερβολῆς*, ultra id quod pos-
 sint, augentur; ut proinde ridiculam illam
tincturam auri in infinitum multiplicativam,
 originem suam non aliunde, quam ex hisce
 traxisse censeam; isque solus nescire pote-
 rit, qui experientiâ doctus quid natura pos-
 sit, quid non possit, novit, multiplicesque
 hujusmodi ad fraudes, & dolos proclivium
 nebulonum industrias perspectas habet. Ne-
 mo itaque imposterum dicat; Ego vidi, ego
 audivi, ego manibus artis veritatem contret-
 tavi, cum idem iis, quod agyrtis, circulatori-
 bus contingere solet, accidat; qui dum
 ventrem se perfodere, serpentes, & bufones
 devorare, nummos plumbeos, cupreos, fer-
 reosque annulos repentina transmutatione
 in aurum convertere simulant, tanto cir-
 cumfusam plebem stupore replent, ut nega-
 re minime posse videantur, quod tanta evi-
 dentia demonstratum fuerat. Res lubricæ
 sensus

Decepto-
 rum per-
 fucum in-
 eruenda ve-
 ritate sim-
 plicitas &
 pervicacia.

Impostura.

Secl. III. sensus sunt, ac dici vix potest, quam facile ii non dicam plebem imperitam, sed & doctos ac sapientes fascinent, ut id, quod non est, ex corrupta tamen phantasia, id verè esse sibi persuadeant, præsertim si à peritis, studio- sisque fraudum architectis simili dolosæ ar- tis industria demententur. Sed hæc de primo puncto dicta sufficiant.

Progrediamur itaque ad *secundum* supra propositum *auri conficiendi modum*. Alchymistæ verò, qui sine fraude in transmutan- dis in Solem, & Lunam metallis incumbunt, si sincerè procedunt, *aurum* quidem, sed non purum, & obryzum; sed mixtum, & *sophisticum* producant. Apponamus non- nulla experimenta.

9. *Experimentum.* Non agam hic de auro per lapidem conficiendo, quod philosophi- cum vocant: istiusmodi enim verum abstra- cti intellectus figmentum, ob rationes in *præcedentibus* positas esse dicimus; sed de auri augmento, quod per additionem, vel partem cum parte, exsurgit.

Hoc itaque pacto, ope *cinnabaris*, & hy- drargyri Solem, & Lunam faciunt. Accipe optimi auri partem prius per mercurium crudum in calcem reductam; hac alembico imposita, sequentem paulò post, *aquam* su- peraffunde, deinde octona cohobatione abstrahe; hoc peracto, aurum solutum in alembicum ascendens phlegma suum abstra- hit usque ad densitatem; qui quidem infu- sus spiritus ab auro solvi nequit, nisi per oleum ejus, quod supra præparatam Cinna- barin affundatur, ita ut parum supra emi- neat; deinde coagulare finas boracis bene- ficio reductam, & habebis *aurum* quæsitum.

Aqua calcinato per mercurium auro *super- affundenda* sic præparatur. Sume Salisnitri 1; lib. Arsenici 3 lib. æris viridis 8 lotones, seu semiuncias, ramentorum ferri, seu chaly- bis unam lib. totum complexum retortæ in- ditum distilletur in aquam: ex hac aqua af- funde Mercurio sublimato octo lotones, ab- strahere bis, & totum in aquam solvetur Lunæ fixandæ opportunam. Sume iterum ex vi- triolo sublimatum sulphur, & fiat stratifica- tio, ut chymice loquamur, supra 4 lotones, vel quod idem est, semiuncias, Lunæ fixæ, & 2 lotones sulphuris, deinde sensim evapo- rare permittas, sulphure rectificato junte quater tantum vitri Saturni, & dum in fusio- ne est, ei calcinatam Lunam infundas, bis- que fulminatam impone per 20 dies, in a- quam jam præparatam, & habebis *argentum* fixum cum mediocri auro non puro quidem, sed *sophistico*.

10. *Experimentum.* Mercurium fixare. Sume 1; lotonem æris viridis, sive æruginis; unum lotonem mercurii crudi, quod viridi æri impastatum sublimetur in cucurbita ter- rea vitriata tam diu, donec æs viride cum mercurio uniatur, & habebis fixum. Rursum, accipe totum complexum, quod in marmo-

re prius minutissimè tritum impones retor- tæ per ignem fortem distillandum, & quod nondum fixum est, ab ære viridi recedit; hoc accipe, & reduc per sequentem *fluorem* in pu- ram Venerem, quod sequenti plumbo in ti- gillum positum abstrahatur, & manebunt ex una drachma Mercurii tres drachmæ ar- genti auro gravidi.

Fluor ita fit. Sume urinam, quam in lapi- dem concoques, & spiritum avolare permit- tes, ex qua ter tantum unà cum tartaro acci- pies, & operaberis uti paulò ante dictum fuit.

11. *Experimentum.* Ex Mercurio vulgi Lunam factam in aurum convertere. Primò fiat aqua regia ex vitriolo, salenitro, ana una lib. deinde æris viridis, & salis ammoniaci ana 4 lotones; ramentorum ferri 1/2 lib., quæ omnia commixta, & minutim contrita igne forti resolve in aquam: & hanc aquam alembico impositam calore balnei leniter abstra- he usque in olei consistentiam; deinde ex antimonio crudo quantum volueris, & illi ex oleo paulò ante præparato affunde ad emi- nentiam digiti, deinde hoc cucurbitæ humi- li impositum abstrahe toties, donec oleum antimonio perfecte uniatur; & habebis *pul- verem*, quem *rubrum leonem* vocant. Accipe itaque ex Mercurio fixam Lunam; in la- mellas tenues tunde, si hæc in tigillo stra- tificaveris, ac in cæmento per 24 horas reli- queris, tunc habebis *argentum* in aurum pu- rissimum, non tamen nisi colore exaltatum.

12. *Experimentum.* Aurum debilis colo- ris exaltare. Accipe Mercurii sublimati, & cinnabaris ana 2 lotones, Antimonii unum lotonem; & bis tantum aceti, cui æruginis tantillum quantum duobus digitis capere potes, commisceas; paulatim indantur ollæ separatoriæ, sive retortæ, & exhibit liquor visu pulcher; deinde accipe 1/2 cinnabaris partem, quam imbibas liquore paulò ante elicitò, li- quoremque denuo retortæ vitreæ commis- sum à cinnabari abstrahe; postea alembico Hermetis sigillo munito inditum per 12 dies in arena coagulari finas, & habebis *pul- verem*. Quo peracto accipis aurum palli- dum, & imperfecti coloris, vel Lunæ fixæ 8 lotones, sive 4 uncias, supra quas ex pulvere præparato 6 drachmas fusioni expo- nes, habebisque exaltatum ad eum gradum, quo major desiderari non potest. Quod idem fiet absque pulvere hoc pacto: Extensas in lamellas tenues argentum, vel aurum, pone in oleo, seu liquorem supradictum ante- quam coaguletur, & tenui calori, ut supra, 24 horis expone, usque dum videas oleum parum ebullitione commoveri, & habes quæsitum.

Innumera hoc loco hujusmodi experi- menta adducere possem; sed quoniam ferè nihil in uno est, quod non ingrediatur etiam in alterum, & ut paucis multa complectar, hic *Tabulam combinatoriam* adnectendam du- xi.

Quale au- rum veri Chymici producant.

Luna & Solis fixatio ope cinnabaris.

Præpara- tio aqua.

Mercurii fixatio.

Argentum ex Mercurio factum in aurum con- vertere.

Auro de- bilis colorem genuinum conciliare.

Sec. IV. xi, qua quidquid alii integris libris tradunt, hinc unica synopsi exhibeatur.

IN HAC TABULA

Mineralia respiciunt metallica corpora, & cum iis perfecte combinantur. Horum unumquodque reduci potest in sua elementa, falem, aquam, spiritum, oleum; unde per aquas fortes, regias, stygias, quæ ex salibus componuntur, corpora dissolvuntur, calcinantur, pulverantur, ignium verò ope sublimantur, purificantur, digeruntur, fermentantur, fixantur; & ope extraneorum, uti aceto, tartaro, spiritu vini, cæterisque acidis succis, & subtilibus diluuntur, lavantur, purgantur: atque tandem per novam solutionem, & coagulationem ultimam finem consequuntur. Et quamvis Alchymistæ, qui circa magni magisterii arcanum ne-

gotiantur, ea sub variis ænigmatis, & parabolis explicant; si tamen detecto parabolico cortice medullam examines, eos eundem cum iis, qui metallurgicam profitentur, & sophisticam, processum sectari, iisdemque ex his, quæ in hac *combinatoria tabula* reperiuntur, ingredientibus uti reperies: Sine auro enim, & argento, ut vel ipse *Lullus* ^{Lullus} fatetur in sua *Clavicula*, aurum, & argentum confici non potest: ex cæteris verò frustra imperfecta metalla in perfecta tinguntur, convertunturque, nisi aurum illis insit, quo veluti per accretionem quandam aurum incrementum quoddam recipit. Sed hæc omnia sapienti Philosopho pulchrè in *Tabula combinatoria*, si eam rectè applicare norit, patebunt; cum nulla combinatio artis institui possit, quæ in ea non reperiat.

SECTIO IV.

CAPUT I.

JURIDICUM SIVE LEGALE.

Utrum Aurum Chymicum, quacunque tandem ratione factum licitè pro vero vendi possit.

Cap. I. **P**ropono hoc loco Quæstionem, quam majori jure Jurisconsulti sibi vendicant; ne tamen quicquam omisisse videamur, eam non omittendam duxi. Hanc quæstionem de *auro Chymico* antequam ordiamur: Notandum primo, quadruplicem artem hoc loco considerari posse. Prima est *Ars Metallurgica*, quæ ex minera auri, & argenti singulari artificio purum ab impuro, heterogenea ab homogeneis, separat: reliquum ignis ope in purum aurum, & argentum decoquit; de quo artificio in *Metallurgia*, seu arte metallica amplissimè actum est: & uti hæc ars tantopere humano generi necessaria est, ut sine ea ob summum metallorum usum nulla Imperiorum, Regnorum, & humanæ negotiationis administratio consistere possit, ita quoque tantum abest, ut à legibus illicita censeatur, ut potius eam omni laude dignam, veluti humani commercii stabilimentum, censeant Jurisconsulti. Altera *Chrysopeia* dicitur, qua Alchymistæ per transmutationem veram, & realem unius metalli in aliud, non solum in aurum naturale, sed & eo excellentius se convertere posse gloriantur: Quod si verum esset, certe illud aurum vendere, & distrahere sine ullo scrupulo possent. Tertia, *Ars Spagyrica* dicitur qua nonnulli Chymici aurum verum, & naturale variis metallis, uti argento, cupro, ferro, plumbo, arsenico, marchasitis, similibusque commixtum, singulari arte separant, ex arenis fluminum riparumque per frequentia ignis tormenta secernunt, & in lamellas fundunt; atque tale, purum nempe, & naturale aurum nulla lex prohibet.

Quarto est aurificium illud, quo Alchymistæ per additionem, sive *partem cum parte*, uti vocant, aurum augmentare; eique debitam tincturam dare norunt; atque duplicis generis est, una dicitur *Collybistica*, altera *Sophistica*: de qua variæ sunt agitationes inter Jurisconsultos. Nos singularum propositarum partium dubia per Canones tum Civiles, tum Canonicos tunc expediemus, ubi prius de Extravagante edita à *Joanne XXII*. Pont. Max. nonnulla præmiserimus.

Joannes XXII. Gallus, patria Cadurcensis, ex provincia Aquitaniz anno 1316. ad Pontificatum evectus, præter Constitutiones *Clementis V.* prædecessoris, multas quoque & ipse publicavit, quas *Extravagantes* vocat, in quas *Zenslinus de Cassaneis* uberes commentarios edidit. Inter alias Extravagantes una quoque habetur, quæ intitulatur *de Crimine falsi*: In qua condemnat omnes illos, qui auro conficiendo operam dant: Artem miris modis exagitat. Sed ut multa paucis amplectar, subjungam hic dictam *Extravagantem*, in qua quicquid nos hucusque de Alchymiz falsitate adduximus, Apostolica autoritate confirmatum reperies.

EXTRAVAGANS

De crimine falsi.

JOANNES XXII. Pont. Max.

Præfatio in Extravagantem.

Alchymiz hæc prohibentur, & puniuntur aurum facientes, & fieri procurantes, quoniam tantum de vero auro, & argento debent inferre in publicum, ut pauperibus erogetur, quantum de falso, & adulterino posue-

Metallurgia in quo consistat, & quomodo licita.

Chrysopeia an licita.

Spagyrica quomodo licita.

Aurum quod per additionem vocant, an licitum.

Extravagans Joannis XXII. Pontif. de crimine falsi.

Cap. I. posuerunt. Et si eorum facultates non sufficiant, pœna per iudicis discretionem in aliam commutabitur, & infames fiunt. Et si sint Clerici, beneficiis habitis privantur, & ad habenda inhabiles efficiuntur. Vide Extravagantem ejusdem Joan. quæ incipit: *Prodiens*, & est sub eod. tit. collocata.

EXTRAVAGANTIS TENOR.

Spondent quas non exhibent divitias pauperes Alchymistæ, pariter, qui se sapientes existimant, in foveam incidunt, quam fecerunt: Nam haud dubiè hujus artis Alchymiz alterutrum se professores ludificant, cum suæ ignorantiz consci, eos qui supra ipsos aliquid hujusmodi dixerint, admirantur; quibus cum veritas quæ sita non suppetat, diem cernunt, facultates exhauriunt, iidemque verbis dissimulant falsitatem, ut tandem quod non est in rerum natura, esse verum aurum, vel argentum sophistica transmutatione consingant: eoque interdum eorum temeritas damnata, & damnanda progreditur, ut fides metallis cudant publicæ monetæ Characteres fidei oculis, & non alias Alchymitum fornacis ignem vulgum ignorantem eludant. Hæc itaque perpetuis volentes exulare temporibus, hac editali constitutione sancimus, ut quicumque hujusmodi aurum vel argentum fecerint, vel fieri secuto facto mandaverint, vel ad hoc scienter dum id fieret, facientibus ministraverint, aut scienter vel auro, vel argento usi fuerint vendendo, vel dando in solutum, verum tanti ponderis aurum, vel argentum pœnæ nomine inferre cogantur in publicum pauperibus erogandum, quanti alchymitum existat, circa quod eos aliquo prædictorum modorum legitimè constiterit deliquisse; facientibus nihilominus aurum, vel argentum alchymitum, aut ipso, ut præmittitur, scienter utentibus, perpetuè infamiz nota resperfis. Quod si ad præfatum pœnam pecuniariam exsolvendam delinquentium ipsorum facultates non sufficiant, poterit discreti moderatio iudicis pœnam hanc in aliam, puta carceris, vel aliam, juxta qualitatem negotii, personarum differentiam, aliasque attendendo circumstantias, commutare. Illos verò, qui in tantæ ignorantiz infelicitatis proruperint, ut nedum nummos vendant, sed naturalia juris præcepta contemnant, artis excedant metas, legumque violent interdicia, scienter videlicet adulterinam ex auro, & argento alchymitum cudendo, vel fundendo, cudi, seu fundi faciendo monetam, hac animadversione percelli jubemus, ut ipsorum bona deferantur carceri, ipsique perpetuò sint infames: Et si Clerici fuerint delinquentes, ipsi ultra prædictas pœnas priventur beneficiis habitis, & prorsus reddantur inhabiles ad habenda.

Hæc est Constitutio Joannis XXII. P. M. de qua mira sparguntur. Alchymistæ fingunt, Pontificem Alchymiz studiosissimum, cum ad Artis magnæ opus pertingere non posset, ex desperatione hanc tam rigidam Constitutionem condidisse. Certe Platina in ejus vita post mortem ingentem auri

copiam apud eum inventam fuisse refert; quod si verum est, istiusmodi tamen auri thesaurum minime Chymicæ artis beneficio comparatum fuisse credendum est, quod tamen Alchymistæ per fas, & nefas convincere volunt, Pontificemque hanc Constitutionem ea de causa, ne quisquam præter eum ad artis arcanum pertingeret, ex invidia condidisse.

Quidquid sit, ego de Vicario Christi talia suspicari nolim: Unde, si Platina credendum est, ego hunc auri thesaurum, uti paulo ante diximus, Artis magnæ beneficio minime comparatum fuisse, puto; cum vel ipsemet eam in sua Extravagante apertis verbis damnet: Sed ex variis collectaneis, sive redivisibus, sive ex auro propria industria, aut etiam dono, in peculium acquisita, thesaurum supradictum excrevisse verisimilius esse judico; cum Pontificibus media nunquam, ad similia procuranda desint.

Incidit non ita pridem in Librum Gallica lingua conscriptum, cui Titulus est: *L'ART TRANSMUTATOIRE DU PAPE JEAN XXII. DE CE NOM.* In quo agitur de modo, & ratione, qua magnæ artis beneficio, aurum verum, & naturale dictus Pontifex in suo Palatio Avenionensi fieri curaverit. Sic autem incipit: *Or commence le livre d'Alchimie, que le Pape Jean fit ouvrir en Avignon, du quel ouvrage il en avoit 200 rouleaux d'un chacun pesant un quintal.* Deinde totius magisterii processum fusè describit. Ego sanè cum modum in eo operandi penitus examinarem, nil sanè in eo singulare, quod aut veterum Alchymistarum ingenium, aut primorum in arte Magistrorum præcepta, stylumque superet, præter vulgares quasdam receptas, & aliunde descriptas, me reperisse ingenue fateor. Unde & consequenter hunc non nisi supposititium partum esse, non sine manifestis argumentis conjecturavi, quem ex Alchymistis desperatis non nemo, tum ad artis veritatem confirmandam, tum ad nonnullam existimationem ei sub nomine, & auctoritate Pontificis conciliandam, in lucem publicam protruserit. Sed ne cuiquam injuriam facere videar, id ex ipso processu ante peritorum oculos exhibito me evicturum confido.

PROCESSUS

Alchymicus Joanni XXII. Pontifici perperam adscriptus. Quem ex Gallica lingua in Latinam à me translatus, de verbo ad verbum sic interpretor.

Accipe acetum fortissimum, 4. lib. calcis albæ, sinas stare hoc pacto per 4 dies; quinto verò die, mitte materiam in æmبيقum vitreum, eamque distilla, distillatam bene reserva. Hoc facto, accipe salem, & urinam cum Indico Alexandrino lib. 1. Salis ammoniaci lib. 6. Semilibram salis communis præparati, & aceti pariter semilibram:

* Alchymitum pro Alchymicum.

Liber Alchymicus falso Joan. XXII. Pont. adscriptus.

Platina.

TOM. II.

T t

bram:

Señ. IV. bram: Dictarum rerum 3 libras, prius aceto calefactas distilla, & postea mittes salia, quæ ubi fusa fuerint, ea simul mittes in Alembicum distillanda; ubi distillatum fuerit, si in fundo quid remanserit mistum, & fordibus necdum exutum, distillationem repetes, aquâ, quæ egreditur, denuo superaffusa; & hoc toties repetes, donec tota aqua ex materia fuerit egressa; quo peracto, in fundo vasis massam reperies congelatam instar glaciei, aut crystalli, quam diligenter serva seorsim. Iterum accipe sulphur vivum lixivio forti maceratum, quod sublimabis jungendo 43 Mercurii sublimati, 43 uncias calcis, & Lunæ 4 uncias; quæ omnia ponantur in aqua juxta præceptum inferius ponendum. Dissolutas itaque dictas res in Alembicum pone, & postquam forti igne distillaveris, in fundo massa remanebit, quam extractam supra laminam vitream in cella, aut altero quopiam humido loco repones, donec in liquorem resoluta fuerit, quem iterum serva. Deinde accipe massam supra nominatam prima operatione extractam, eamque laminæ vitreæ loco humido, uti prius, expone ad dissolutionem; qua peracta, hæc duas aquas primâ, & secundâ operatione productas simul commisce, & in unam massam congelari sinas, quâ congelatâ habebis medicinam perfectam; ex qua exiguam partem supra 18 Mercurii partes projectam, si fusioni commiseris, totum intra exiguum tempus in Lunam optimam, omni examine adhibito probam, conversam obtinebis.

Atque hic est primus processus, in quo, vel summa scriptoris sive negligentia patet; ponit is 43 calcis argenteæ uncias, unâ cum totidem unciis Mercurii sublimati; in quo manifestus error est: Cum enim argentum in calcem redactum, in pristinam naturam reducitur; necessariò argentum calcinatum pluris constitit, quàm lucrum ex transmutatione Mercurii non importet; quemadmodum unicuique patet ex proportione 43 unciarum argenti, ad 18 partes Mercurii, quas in argentum transmutari processus dicit; quare nos errorem correximus, addendo 4 Lunæ calcinatæ partes. Quicquid autem hic author dicat, certè ex hoc processu nil aliud sperandum est, nisi massa quædam argentea ex congelatione mercurii, & calce conflata; ac proinde processus hic, totus quantus sophisticus est, & indignus, cujus quis inutili & irritò labore experimentum sumat. Sed jam ejusdem Auctoris de auro purissimo conficiendo processum examine-mus. Sic itaque ait.

Processus 2. PROCESSUS II. Pour faire Soleil bon & fin, id est, Aurum optimum, & purum efficere. Accipe æs ustum, sulphur vitrioli, ex unoquoque 2 libras. Quorum unumquodque separatim, minutim supra marmor teras, & deinde probè commixta Alembico com-

mitte, luto sapientiæ, ne quidpiam spirituum exhalet, probè munito; quod intra cineres furnelli positum calore tenui materiem distilles, aquamque eductam in ampulla vitrea reserves. Postea accipe duas drachmas auri puri, & 4 drachmas argenti vivi, quæ simul aurificum more amalgames. Hoc peracto, amalgamatum cum aqua supra in ampulla vitrea reservatâ, quàm optime per triduum sequens subigas, sive pictorum more teras; hoc etiam peracto, materiam dictatione subactam igni leni commissam per 12 horas concoque; hoc exacto, denuo cum dicta aqua tere, & probe quod molitum est, recoque, idem semper repetendo 18 vicibus, donec colorem vermilionis observaveris; deinde accipe hujus materiæ pondus, explora, & projice unum pondus supra 18 plumbi, & habebis aurum purum per omnia examina probatissimum: Plumbum verò, supra quod projici debet medicina, longo labore præparatur, hoc modo.

Preparatio plumbi. Accipe plumbi lamellas tenues, quas sale in pulverem minutim contrito intra vas terreum stratificabis, stratum supra stratum continuando tamdiu donec totum vas plenum sit, deinde juncturas vasis arctè claude, remanente tamen supra foramine ad fumum ejiciendum apto: Deinde hoc vas igni congruo per 6 horas committes, & postmodum aperto vase lamellas plumbi corrossas, & candidissimas reperies, quas lixivio forti, & calido impones, & sal descendet unâ cum lixivio, laminis puris, & candidis pariter in fundo remanentibus, quas deinde exemptas supra marmor aquâ fontanâ identidem superaffusa teres, usque dum aquam claram comperies: hoc peracto repete tritionem cum pulvere remanentis aquæ, addita aqua aluminis, & salis communis, & tartari, sicceturque ad ignem, & hoc toties facies, donec tota materia candidissima compareat: hoc pacto totum in olla fusioni committas; & habebis plumbum, quod in aurum converti debet, præparatum. Atque hic est processus, qui quantus est, partim ex Clavicula Lulli extractus est, ut proinde vel ex hoc ipso suppositivus partus innotescat, cum Lullus multo post Joannem XXII. Pontificem mundo clauerit: neque verisimile est, Lullum hunc processum à Joanne XXII. mutuasse. Judicet jam Lector, quid de hoc desperati operis processu sperandum sit.

Plurimos alios suppositivus ille Auctor adducit processus de transmutatione hydrargyri in argentum, & aurum: Verùm cum illos ex aliis descripserit, & ejusdem prorsus farinæ sint, qui apud Riplæum, Birellum, Isaacum, Lullum, Arnoldum, cæterosque reperiuntur, in iis describendis majorem temporis, quam sophisticorum hujusmodi secretorum rationem habendam censui. Nihil porrò restat, quàm ut Aphorismos juridicos de Chymico auro à diversis Jurisconsultis positos hic apponamus.

CAPUT II.

Decisiones Juridico-Canonicæ.

De auro Chymico falso, & vero.

Cap. II. 1. **Q**uæritur, an Alchymia sit Ars licita? Resp. Illa licita est, quæ verum, genuinum, & naturale aurum producit. Ita *Oldradus Consil. 74.* & *Joannes Andradus, in titulo de Crimine falsi additione ad speculum.* Si verò aurum Sophisticum producit, illicita est; ita plerique & Juris tum Civilis, tum Canonici Doctores. Ita *Joannes de Plat. in l. 1. C. de arg. præf. Joannes de Clavasio in Summa, verbo Alchymia.*

2. Quæritur. An verum & reale aurum ab Alchymistis per transmutationem confici possit? Resp. quod non. Ita *Avicenna* apud *Albertum*, de quo in præcedentibus fuit, quia tale aurum Alchymicum non nisi externam auri speciem habet, verum tamen aurum non est, ita *D. Thom. 2. 2. q. 77. art. 2. Card. Alex. in c. 1. quæ sunt reg. in usibus feudorum.*

3. Quæritur. An aurum Alchymicum vendere, & solvere liceat pro vero, & naturali, & an per hoc venditio aut solutio reddatur justa? Resp. si aurum alchymicum à naturali in nullo differat, id vendi, & solvi posse: secus, minimè licere. Ita *D. Thom. & Albertus* suprâ adducti, *Andreas de Isernia, Baldus & Card. Alex. in d. st. c. 1. Quæ sunt regalia.* Qui enim per alba albificant, & per citrina citrinant manente specie metalli prioris in materia, hi procul dubio deceptores sunt; & hoc modo fere omnes in toto, vel in parte procedunt, & ipso *Alberto* teste, multis substantiis deceptionibus. Et puniuntur tales, juxta constitutas leges, ita *Joannes Andr. in add. spec. titulo de Crimine falsi.* Nam præter interesse, inquit, majoris valoris aurum, & argentum habet quoque quasdam virtutes, quæ non inveniuntur aliis metallis, neque in auro & argento per alchymiam sophisticam, veluti contra melancholiam, aliasque animi ægrotudines à peritis medicis observatas. Et subscribit hisce *Frat. Barthol. de Sancta Concordia in summa, Verbo Empti. §. 4. fab. de Monte de empt. & vend. p. 8.*

4. Quæritur. An aurum, quod quis diabolo magistro, vel arte magica didicit, vendere possit? Resp. quod quemadmodum non est licitum, aliquid à diabolo discere, ita quoque tale aurum, mala arte acquisitum vendere non licet, cum semper suspitio alicujus deceptionis à Satana, veritatis osore sanctæ, subesse possit. Et hoc pacto prohibita esse & artem, & aurum ex ea productum, uti habetur *C. de auro pub. per se 10.*

5. Quæritur. An aurum Alchymicum fieri non possit, nisi per naturam? Resp. quod non. Ita *D. Thom. 2. 2. q. 77. art. 2. Card. Alex. in c. 1. quæ sunt reg. in usibus feudorum.* Si tamen vera transmutatione id efficeret quispiam, tum verum quoque aurum futurum, nulli dubium esse debet. Sed audiamus Verba *D. Thomæ*: quem multi aurum Alchymicum non solum approbasse, sed & effecisse, ad veritatem artis tanti viri testimonio stabiliendam perperam dicunt; sed qui vel ex ipsis ejus verbis facile confutari possunt. *Alchymia, inquit, quamvis sit difficilis, non tamen est impossibilis, quod & nos dicimus, saltem Angelis aut dæmonibus notam, qui soli norunt occultas naturæ semitas, juxta quas perfecte operari possunt.* Si itaque aurum, quod fit per Alchymistas non est verum, & tale quale fit à natura, ejus venditionem pro vero fraudulentam & injustam esse; si autem verum est, pro vero auro vendi potest, (uti est illud, quod ex variis metallis, quibus commixtum est, extrahitur) de auro verò Alchymico sic dicit, 2. Sent. dist. 7. q. 3. ar. 1. *Potest quidem ars virtute naturalium agentium aliquas formas substantiales inducere in materiam; sunt tamen quædam formæ, quas nullo modo ars potest efficere, quod propria activa, & passiva principia earum non potest invenire, & adhibere, sed bene aliquid simile illis efficere, sicuti Alchymistæ faciunt ali-*

quid simile auro, quantum ad accidentia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quia forma substantialis auri non est per calorem ignis, quo utuntur Alchymistæ, sed per calorem Solis in loco determinato, ubi viget virtus mineralis. Ex quibus verbis luculenter patet, Divum Thomam longe aliud de Alchymia sensisse, quàm quod iis ipsi affingunt per supposititios partus.

3. Quæritur. An aurum Alchymicum vendere, & solvere liceat pro vero, & naturali, & an per hoc venditio aut solutio reddatur justa? Resp. si aurum alchymicum à naturali in nullo differat, id vendi, & solvi posse: secus, minimè licere. Ita *D. Thom. & Albertus* suprâ adducti, *Andreas de Isernia, Baldus & Card. Alex. in d. st. c. 1. Quæ sunt regalia.* Qui enim per alba albificant, & per citrina citrinant manente specie metalli prioris in materia, hi procul dubio deceptores sunt; & hoc modo fere omnes in toto, vel in parte procedunt, & ipso *Alberto* teste, multis substantiis deceptionibus. Et puniuntur tales, juxta constitutas leges, ita *Joannes Andr. in add. spec. titulo de Crimine falsi.* Nam præter interesse, inquit, majoris valoris aurum, & argentum habet quoque quasdam virtutes, quæ non inveniuntur aliis metallis, neque in auro & argento per alchymiam sophisticam, veluti contra melancholiam, aliasque animi ægrotudines à peritis medicis observatas. Et subscribit hisce *Frat. Barthol. de Sancta Concordia in summa, Verbo Empti. §. 4. fab. de Monte de empt. & vend. p. 8.*

4. Quæritur. An aurum, quod quis diabolo magistro, vel arte magica didicit, vendere possit? Resp. quod quemadmodum non est licitum, aliquid à diabolo discere, ita quoque tale aurum, mala arte acquisitum vendere non licet, cum semper suspitio alicujus deceptionis à Satana, veritatis osore sanctæ, subesse possit. Et hoc pacto prohibita esse & artem, & aurum ex ea productum, uti habetur *C. de auro pub. per se 10.*

5. Quæritur. An aurum Alchymicum fieri non possit, nisi per naturam? Resp. quod non. Ita *D. Thom. 2. 2. q. 77. art. 2. Card. Alex. in c. 1. quæ sunt reg. in usibus feudorum.* Si tamen vera transmutatione id efficeret quispiam, tum verum quoque aurum futurum, nulli dubium esse debet. Sed audiamus Verba *D. Thomæ*: quem multi aurum Alchymicum non solum approbasse, sed & effecisse, ad veritatem artis tanti viri testimonio stabiliendam perperam dicunt; sed qui vel ex ipsis ejus verbis facile confutari possunt. *Alchymia, inquit, quamvis sit difficilis, non tamen est impossibilis, quod & nos dicimus, saltem Angelis aut dæmonibus notam, qui soli norunt occultas naturæ semitas, juxta quas perfecte operari possunt.* Si itaque aurum, quod fit per Alchymistas non est verum, & tale quale fit à natura, ejus venditionem pro vero fraudulentam & injustam esse; si autem verum est, pro vero auro vendi potest, (uti est illud, quod ex variis metallis, quibus commixtum est, extrahitur) de auro verò Alchymico sic dicit, 2. Sent. dist. 7. q. 3. ar. 1. *Potest quidem ars virtute naturalium agentium aliquas formas substantiales inducere in materiam; sunt tamen quædam formæ, quas nullo modo ars potest efficere, quod propria activa, & passiva principia earum non potest invenire, & adhibere, sed bene aliquid simile illis efficere, sicuti Alchymistæ faciunt ali-*

CAPUT ULTIMUM,

& ἀναξαράουαλεξία.

In quo breviter quidam propriè decantatissimus apud veteres Alchymistas Lapis Philosophorum fuerit, & quid tandem prisca Philosophi, eorumque moderni sectatores per eum intellexerint, aperitur.

Cap. III. **V**idimus partim in hac præsentia, partim in præcedentibus Sectionibus, admiranda Naturæ opera, quæ tum in metallurgia, tum in auri conficiendi modo, & ratione occurrunt; Discussa quoque omnia ea, quæ de admirandis *Lapis Philosophici* mysteriis prisca tradiderunt; multis quoque, & magni ponderis rationibus ostendimus, neminem hucusque fuisse, qui per transmutationem veram, & realem Mercurium, aut cætera metalla imperfecta in verum, & naturale aurum traduxerit; Sed

omnem

Secl. IV. omnem illam Alchymistarum operationem fuisse falsam, & sophisticam, quin & aurum argentumve inde productum, aliud non fuisse, quam aurum cæteris adjunctis rebus aut commixtum, aut fuco introductum, ut proinde ex dictis recte, & jure merito inferre queamus:

Omne aurum, argentumve, quod hucusque à diversis Alchymistis confectum traditur, vel calliditate quadam, & dolosa impostoriæ artis astutia, vel arte magica ex pacto cum Satana facta, vel denique ex minerali auro in pulverem reducto confectum fuisse; quod tamen, si cupellæ, & cinericii, aut cæmenti trutinæ commiseris, non subsistat, sed in ea, ex quibus coaluerat, resolvatur; quod tum primum mihi innotuit, cum non ita pridem cum peritissimis auri separatoribus hic Romæ ea de re longo ratiocinio discursissem, qui sancte affirmarunt, se à diversis Alchymistis diversos tum auri, argentique partus examini oblatos accepisse; & nonnullos quidem cupellæ, ad septem depurationum repetitiones ob pertinacissimam spuræ miscellæ adhæsiōnem restitisse, tandem verum aurum præstitisse, non intentâ ab Alchymistis transmutatione conflatum, sed uti postea ex confessione eorum percepit, ex marchasita auro prægnante, metallurgica arte decocto, cum lucro $\frac{1}{2}$ auri ex una libra marchasitæ extractum. Et quamvis innumera hujusmodi artis miracula ipsis exhibita fuerint, nihil tamen, à quo tempore artem spagyricam professi fuerant, se comperisse ajebant quod non fucum saperet, aut quod ex falsis miscellis sophistica compositione non coaluisset. Quod & Albertus lib. 3. de metallicis confirmat; *Aurum enim Chymica arte ad se devenisse, ait, quod ubi sex, aut septem ignes sustinisset, tandem consumtum in sæces resolutum fuerit. Dum itaque Alchymistæ dicunt, aurum se facere ex Mercurio, cæterisque metallis, quod cupellæ quovis modo resistat, ne credas eis, cum longioribus ignis tormentis tandem heterogeneis partibus separatis, tantum auri super sit, quantum imposuisti.* Non opus hisce fuisset, tot repetitis examinibus veritatem reperiri, cum id magna plumbi copia cupellæ commissa facile vel unico examine sine errore, arte paucis nota, comperire potuissent.

Conclusio.

Lullus, Sendivogius, &c.

Quicquid in hac usque tempora de auro Alchymico ab Auctoribus traditum fuit, Sophismata esse & fuisse.

Concludo itaque; quicquid quondam Arabes, quicquid Lullus, Arnoldus, Rupecissa: quicquid Isaacus, Basilus, Ripleus, Sendivogius, Paracelsus, ejusque sequaces de auro à se confecto tradiderunt, non verum, & naturale, sed sophisticum fuisse, iis artibus, quas recensuimus, conflatum. Unde quicquid innumeris hucusque de Arte magna Lapidis evulgatis libris editum fuit, id nil aliud, quam quod diximus continere, adeo certum est, quam certum est, mortuum naturaliter reviviscere non posse; quod tamen de suo lapide mortui corporis resuscitatore

passim jactant. Unde frustra laborant, qui ex Theatro Chymico, Turba Philosophorum, ex operibus *Isaaci Hollandi, Comitis de Treves, Basilii Valentini, Tarvisini, Bernardi Boni, Joannis Petri Fabri, Libavii, Mylii, Rhenani, Portæ, Weckeri, Alexii,* vel ex innumerorum Manuscriptorum codicibus, eorumque receptis ad transmutatoriæ artis arcanum pertingere se posse sibi imaginantur. Quod adeo certum est, ut vel ipsi primi artis Magistri id fateri confessi sint; quos *Paracelsus Alchymistarum Monarcha lib. de transmutatione metallica,* & in libro intitulo *Aurora Philosophorum,* citat. Verum cum ejus citra Alchymistarum vanos labores fusissimum discursum supra *Secl. II. Cap. VI.* verbotenus allegaverimus, ed *Lectorem* remittimus. Quo tamen omnium hucusque Alchymistarum conatus tanto rigore reprobet, ipse tamen in eo, quod in aliis carpit, peccasse reprehenditur: dum in tribus, nempe Arsenico, Vitriolo, Antimonio, totius Magisterii arcanum consistere dicit, uti in *præcedentibus* docuimus.

Quicquid igitur hucusque aut scriptum de *Arte Magna,* aut in ea traditum fuit, id totum, uti diximus, vel Metallurgica, vel Sophistica arte præstitum fuit, adeoque nulum inde aliud emolumentum resultare queat, quam quod *vera Chymia* nunquam satis laudanda docet. *Primo* enim aurum, argentumque ex mineris metallicis extrahendi, excoquendi, depurandique modum tradit. *Secundo* ex varia auri, argentique reliquis metallis, mineralibusque commixti nonnulla tinctura cum adjuncta mole reperire monstrat; quod licet auro, argentoque ipsis commixto semper imperfectius sit, ad Ecclesiasticam tamen supellectilem, mensales apparatus, cæteraque utensilia licite servire potest. *Tertio*, Magno Regum, & Principum emolumento modum docet, auro, & argento colligandi cuprum, stannum, similiaque metalla, quam collybisticam, vulgo *legam* vocant, quam quisque principum jure suo in statibus suis usurpare prohibito potest. *Quarto*, Loco auri irriti labore quæsit, multa præclara, & humano generi proficua, tam in vegetabilibus, quam animalibus arcana in medicamentorum usum, quæ potissimum in extractis, magisteriis, quintis essentiis consistunt, auri pretio haud imparia detexit. Quæ quidem uti laude dignissima sunt, ita quoque in ultimum hujus Operis librum, ne Alchymiam falsam cum Chymia vera confunderemus, consultò transtulimus; in quo quicquid circa varia Naturæ arcana ex triplici regno prolificianda desiderari potest, *Lector* curiosus reperiet.

Cum itaque nulla auri tantopere à cunctis desiderati, per Alchymiam conficiendi spes sit, meritò quispiam mihi objicere, imò me temeritatis arguere posset, dum eam artem præsumptuosius confutare allaboro, quam vene-

II. Holl. Com. de Treves, &c.

Paracelsus ad discipulum suum vanitati Alchymistarum.

Lauvina Chymia.

Cap. III. veneranda antiquitas tanquam verissimam, certissimamque semper supposuit, quamque tot, tantisque Philosophorum scriptis comprobata videmus: quos quidem omnes imposturæ arguere, non sapientis, sed imprudentis calumniatoris, vexationem esse plerique mihi opponere possent. Quare ne injuriam iis facere videar, ac meipsum à cavillationis dica eximam: Quid veteres Philosophi per *Lapidem Philosophorum*, quid per *Artem magnam* intellexerint, ea, qua fieri potest perspicuitate & claritate tandem aperiam.

Quid veteres per Artem magnam intellexerint.

Hieroglyphica doctrina Hermetis quid notet.

Mercurius Trismegistus totius reconditæ doctrinæ Auctor, cum abdita quævis in Naturæ majestate elucescentia summa ingenii subtilitate penetrasset: ne tanta in mundanis recessibus sacramenta cuiusvis obvia fierent, ingeniosam illam hieroglyphicorum architecturam adortus est, quæ singula magni momenti mysteria sub symbolis quibusdam ad pantomorphæ Naturæ similitudinem excogitatis, ita recondidit, ut tamen iis, quos dignos judicaret, & sibi ingenii perspicacitate similibus haud impervia relinquerentur. Unde electis in hunc finem Sacerdotibus, & Philosophis, quibus unica ad Regni solium spes erat, mentis suæ arcana per dicta symbola expressa, ne unà secum tanta inventarum rerum emolumenta interirent, communicavit, saxisque contra omnem temporum injuriam incidi curavit. Quoniam verò tantarum rerum scientia paucis verbis exprimi non poterat, symbola quædam idealia, quæ analogiam quandam multa complectentem tenerent, cujusmodi Hieroglyphica sunt, subtili sanè indagine excogitavit, quibus omnia ea, quæ sine multis discursibus describi non poterant, & solo; & mystico unius symboli conceptu patefierent, de quibus vide nostrum *Oedipum*.

Cum itaque omnia in omnibus sub certa quadam analogia latere conspiceret, imò superiora in inferioribus, hæc in superioribus, mediisque, mira quadam ratione contineri intueretur, quadruplicem Mundum distinxit: Archetypum, Genialem, Sidereum, & Elementarem, uti supra in *Oedipo de Alchymia Hieroglyphica Egyptiorum*, & in *Obelisco Pamphilio* amplè demonstratum fuit; in quibus ordines rerum, & entium gradus eo ingenio posuit, ut nullum infernum Mundi ens existeret, quod non suum, tum in Sidereo, tum Geniali Mundo, secundum intentam analogiam, ens haberet, consonum & proportionatum: quæ quidem in Archetypo Mundi, ideali quadam analogia, secundum nostrum concipiendi modum disparata, revera tamen sub unius simplicis essentia divinæ ratione considerantur. Atque hinc catenæ illæ, *σύνεξες* vocantur *Ægyptii*, de quibus in citato *Oedipo* passim egimus, originem invenerunt. Habet su-

perior Mundus suum Solem, Lunam, cæterosque Planetas, quibus è superiori Mundo Intelligentiarum totidem Præsides Genii consignantur: habet & ea inferior Mundus. Cum itaque in Sidereo Mundo Sole nil excellentius, nil præstantius, diviniusque reperisset, & in inferioris elementaris Mundi miscella nihil auro pulchrius, efficacius, excellentiusque cognovisset, illud ob Soli analogas virtutes, inferioris Mundi Solem nuncupavit: hoc pacto videns Lunam esse Soli præstantiâ proximam, Lunam inferioris Mundi *Argentum* esse voluit, & sic de cæteris planetis, singulos singulis inferioris Mundi correspondentibus metallis *διαλόγως* connectendo.

Hinc factum est, ut per symbolum, verb. gr. Solis, quadruplicem sensum exhiberet, seu ut Solis Archetypi, Genialis, Siderei, metallici, seu Elementaris arcana sub quadruplici analogia, veluti unum quippiam consideraret: ita ut quæcunque de divinitate supremi Numinis mysteria traderet, eadem suo modo de mysteriis Genialis Mundi, Siderei, & Elementaris intelligi possint. Cum verò nihil in universa Natura metallicis operationibus mirabilius cognosceret, modum, quo in iis generandis Natura procederet, sub iisdem mysteriis, quibus Supremi Numinis, cæterorumque Mundorum sacramenta exhibuit; quem postea Græci in omnibus secuti, naturam rerum haud absimilibus ænigmatis absconderunt; de quibus *Leclor* consulat *Oedipi secundam secundi Tomi partem*, ubi fuse Historias Deorum, seu fabulosam narrationem de *Osiride*, & *Iside*, *Horro*, *Typhone*, huc respexisse ostendimus, unà cum Græcorum Mythologia, quæ naturam rerum in Elementari Mundo mira operantem indigitatam fuisse significavimus. Non restitit hic *Hermes*, sed ex mineralium Mundo ad vegetativum & animalium Mundum progressus, Solem, Lunam, Planetas in omnibus secundum intentam analogiam invenit; ita ut nihil esset in rerum natura, quod non sub monstruosa animalium cæterarumque rerum similitudine exprimeret. Hinc *Solem*, seu *Osirin μέδρον*, id est, *petram ignitam*, omnia virtute sua pervadentem, *Typhonem* verò, seu *Vulcani* Subterraneum ignem, omnia corrumpentem restaurantemque vocavit.

Ibidem & *Tabulæ Hermeticae*, sive *Smaragdinae*, quæ non immeritò Alchymistarum oraculum dici potest, interpretationem reperies; quæ tantum abest, ut Lapidis fabricam doceat, ut potius non aliud, quàm universæ Naturæ processum in generatione, & corruptione rerum elucescentem exponat. Addo, hujus Tabulæ à nullo Scriptorum ante tempora *Lulli*, mentionem factam fuisse, neque Arabum monumentis insertam reperio. Unde nemini dubium esse debet, quin tota supposititia sit. Si enim ab

*Secl. IV. Hermete Abrahamo synchrono composita fuit, cur tantum actam celebre monumentum, Plinium, Solinum, Aelianum, ceterosque rerum naturalium curiosissimos Scriptores, cur ceteros Historicos tum priscos, tum Neotericos latuit? Et si unquam illa visa fuit, quæro ubinam? quo loco? qua Urbe? Si scripta fuit; quæro qua lingua? quo idiomate? quo caractere? Cum ex perverusto hoc monumento primævos post diluvium characteres, literasque de quibus tanta inter Auctores est controversia, nosse multum interfit. Unde cæcus est & insensatae mentis homo, qui ea non dicam credere, sed ne in animum quidem, ut ea vera esse sibi persuadeat, & induci possit. Sed de hisce amplius, & ex professo actum vide in *Alchymia Aegyptiorum hieroglyphica*, ubi Auctorem nugacem, & fumovendulum aperta demonstratione detectum videbis.*

Arabes posteri non prævidentes, nec verba priscorum Philosophorum intelligentes, queis, quod hi rerum omnium vim motricem, quam Solarem sive Solem intellexerunt, ipsi aurum *خز* *الذات* *الذات*, ejusque conficiendi processum intellexerunt. Verba Arabica adduco, quæ in operis, quod apud me est, de *Alchymia Arabice* conscripti principio continentur, & sunt sequentia:

قال بعضهم ان العالم كله يجب وخوب
عاشقو معشوق وطالبو مطلوب قال
الامام

Hoc est:

Oman in
sua Alchymia.

Dicunt nonnulli, quod scientia universalis Alchymia, nil aliud est, quam exigens & exactum, concupiscens & concupitum, querens & quesitum. Ita Oman.

قال هرمسن الدركة المصدقه ذات النهر
المساحي الدايم العديم الموجود وهو في كل
شي وهو في كل بيت موجود وطوبى من فهم
سر ها ووق عملها ان سر كل شي الماء والماء
قابل للتر جبه من النامى وغير ذلك وفي
الماسر عظيم *خز* قال مر قودى ما
في الرديا يباع اكثر منه وهو عند كل
أحد وكل لجد يدها لاج اليه يكون عنده ولا بد
له منه ولا خر جت روجه قال ابن اميل
يريد بقوله الماء لان الماء موجود في كل
مكان في السهول والجبال وعند الغني
والفقير والقوي والضعيف وهذا مثل ضرب
به جميع الحكما وهو روح الرطب *خز*

Hoc est,

Dicit Hermes quod dicta margarita in omni existit & est aqua viva, perpetua, primordialis, inveniturque in omni re & in omni domo. Beatus cui contigit intelligere secretum ejus, & convenienter eo uti. Dixit autem, quod secretum ejus est aqua, & aqua accipit nutrimentum ab hominibus. Dixit autem Mercurius omnia quæ in mundo sunt plura venduntur dicta illa aqua, est enim apud unumquemque, & unusquisque indiget ea. Est apud eum, nec deserit illum, neque egreditur spiritus ejus. Dixit Alba Amil de dicta aqua differens, quod hæc invenitur in omni loco, in campis, vallibus, montibus, & apud pauperem & divitem, robustum & debilem, estque hæc parabola, quam omnes sapientes respiciunt; & est spiritus humidus.

Atque totus ille universi conceptus Hieroglyphicus nil aliud notat, quam vim quandam Naturæ rerum omnium motricem, quam Aristoteles non incongrue *ἐκλεκτικὴν*, alii calorem seu ignem quandam universis Mundi membris inexistentem, qua omnia moventur, corrumpuntur, alterantur, dissolvuntur, digeruntur, fermentantur & fixantur. Atque hic est Ignis ille *cælestis*, Sol

Calor cælestis
cælestis
& subter-
ranei om-
nia con-
stituit.

inquam, qui influxu suo in elementarem Mundum, ignem sibi haud dissimilem in intimis terræ recessibus latitantem accendit, fovet eo modo, quo in quarto hujus Operis Libro demonstravimus; hic verò, quem & Vulcanum, seu Archæum Chymici vocant, omnia, quæ in utero suo tellus, veluti in fornace quadam continet, generat, fovet, conservat; hic sulphureo-salino-mercuriales vapores per intimas terræ fibras undique diffusos, ubicunque matrices (quarum innumerabilis copia à Mundi Architecto in Subterranei Mundi ergasterio, veluti Chymica quædam vasa, constituta sunt) proportionatas inciderit, ibi vel aurum, argentum, aut aliud quoddam metallum, aut minerale pro terrestris matricis conditione producit. Extra verò Telluris corpus idem Ignis, seu Solaris vis omnia, quæ in vegetabili, seu animali Mundo continentur, vivificat, fovet, alterat, corrumpit, resolvit, concoquit, sublimat, quod sublimatum reducit, fermentat, digerit, fixat, omnis generationis, & corruptionis naturalium corporum causa. Atque hanc admirabilem Naturæ vim, quæ in igne, seu calore sive cælesti, sive elementari consistit, nullo non tempore vetustissimi omnium Aegyptii considerantes, radios quidem Solares vivificos, digitos *Ostridis* omnium dispositores dixerunt; Naturæ verò tanta patrantis artem *Isidem*, id est, prudentis Naturæ progressum, ut Plutarcho placet, quæ omnia, quæ videntur, efficiuntur, appellarunt. Et hanc quidem *Isidem* in cælesti Mundo Lunam, in Elementari Rheam, sive Lunam subterra-

Digitus So-
lis qui vo-
centur ab
Aegyptiis.
Plutarch.

Ius pru-
dens natu-
ra progres-
sit.

Cap. I. terraneam dixerunt. Ut proinde hisce Ægyptii minimè Alchymiam, qua per transmutationem aut Mercurium, aut quodlibet aliud metallum in aurum converti posse indigitaverint, sed prudentem, & admirabilem Naturæ solummodo progressum in auro, argento, cæterisque metallis, tum in intimo Typhonis regno, id est, Subterraneo Mundo, tum extra eum in vegetabilium, animaliumque Oeconomia producendis, & consequenter μετὰ Ἄστυριαν Botanici, τῆς ἰσθμίου, tanto per ad humani generis usum necessariam intellexerint, quos & Græci, alique sapientiores Philosophi, & Alchymistæ secuti, nullo non tempore ingentibus ænigmatum, parabolarumque nodis absconderunt: Uti in *Alchymia nostra Hieroglyphica* citato *Oedipi* loco uberrime docuimus.

Quid Veteres Sapientes per transmutationem intellexerint.

Aristotel.

Cinis in se Salem Naturæ continet.

Verùm ne quicquam ad invidiam arti conciliandam asseruisse videar; hinc ordine veterum sapientum dicta adducam, ex quibus apertissimè elucebit, veteres Alchymistas nil aliud per *artem transmutatoriam*, quàm *ignem Naturæ*, sive vim illam igneam Solarem, aut Vulcaniam, & per analogiam quandam *salem Naturæ*, quorum utrumque per intimos Universi sinus diffunditur, intellexisse. Hic enim, uti suprâ diximus, solus, & unicus omnia illa præstat, quæ Alchymistæ falsi sapientum interpretes per ignem illum Vulcani, & culinarem fieri posse existimarunt: Nam ut rectè Philosophus l. 2. de Cælo, *Cælum lumine & motu largitur propriam caliditatem unicuique rei*. Fieri autem non potest, ut humanâ industriâ calor ita attemperetur, ut quem Natura in auro producendo adhibet, illum Alchymistæ adæquent, cum Natura in omnibus rebus suis producendis, æquabili calore, & quasi in indivisibili consistente utatur. Falluntur itaque in operationibus suis, cum vel ipsa *minera*, & matrix nil aliud, quam tenuissimus ignis sit, sive sal Naturæ sulphureo-mercurialis, qui ex potentia in actum deductus tandem aurum generat, mixturam nempe ex aqua, aëre, terra, conflatam, quæ per sulphureo-salino-mercurialem vaporem, humidi resolutione purificata in cinerem ignitum per *salem* ei inexistentem convertitur. Atque hoc est *Elixir* illud *album* in rubedinem versum, id est, per ignem ampliorem continuò succedentem, quod *aurum Philosophorum*, & aquam permanentem, ignis tormentum, nutrimentumque vocant: id est, illud humidum radicale cineris, sive aqua permanens, in illo calore ignis, qui ei loco animæ, & spiritus vivi servit, à Mercuriali humido, differt tanquam stabile ab instabili, fixum à non fixo, utpote quod in fundo vasis non persistat, sed in fumum resolvitur, fugitivumque lavat combustibilis materiæ nigredinem, & fœtorem, quem instum habent partes sulphuræ, & pingues cineri inexistentes, dum in fuliginem nigram ab-

eunt, quam Alchymistæ *terram damnatam*, volatilem, fœtidam, putridam, sulphurque comburens dicunt. Contrà verò cinerem calcinatum ob salis fixi copiam, *sulphur* dicunt *incombustibile*, siquidem igni appositum, purificatumque, tandem in vitrum conflat; atque hujusmodi cinerem sapientes *Salamandram*, utpote quæ vivat, & nutriatur in illo, appellandam censuerunt: alii quoque *Phœnicem* dixerunt, eò quod cineres accensi nil aliud sint, quàm corpus illius Phœnicis, quod ex proprio cinere seipsâ refuscitatur, & renovata vivat. Atque hujusmodi ignis à sapientibus denotatur per *draconem* illum terribilem, qui omnia devorat, & in se convertit, uti & per *basiliscum* omnia interimentem: eo enim ipso, quod cinis sit ignitus, hoc ipso in eo existit calx viva, sal, sulphur, & argentum vivum. Atque hoc est juxta mentem Sapientum, *suscitare mortuum*, & occidere vivum, id est, talem cinerem privare vitâ, quæ est conjunctio Orientis cum Occidente, cæli, & terræ, spiritualis, & corporalis, conjunctio Solis, & Lunæ, cum flamma clara sit ipse cinis, & aqua volatilis, quæ in se gerit fumum rubeum, & hic tandem decoctus in fundo vasis chymici fixatur. Atque hæc est aqua, quæ dealbat, quæ denigrat, quæ rubefacit, vivificat, occidit, sublimat aquam, calx dissolvens, & coagulans, putrefaciens, & corrumpens, & in germina diversa à ligno degenerat; & teste Philosopho, *apposito igni combustibile crescit in infinitum*. Atque hic est primus Naturæ processus, ignis videlicet, & Naturæ, quem sub varia symbolorum adumbratione descriperunt Sapientes. *Aros* in Turba Philosophorum, dicit, *hunc omnis homo cognoscit, & qui eum non cognoscit, nihil cognoscit*. Sed hic ignis vix ab ullo Alchymistarum cognitus est. Ergo ignis Philosophorum non est ille, quo opus perficiunt Alchymistæ.

Morienus ait, *illa res, quæ multum valet, non intrat in Magisterium; apud Alchymistas tantum valet, ut omnem substantiam in eo procurando perdere videantur, ut eum acquirant*.

Pythagoras in Turba clamat cum aliis, *nostrum opus est opus mulierum, & ludus puerorum*. Opus autem Alchymistarum est inventu aded difficile, ut in quo id consistat, lis adhuc pendeat.

Dicunt omnes Sapientes in Turba: *Cum opere nostro nemo stare potest, neque id tangi potest sine damno, tingit omnia, omnia corrumpit; aurum vulgi vulgare aded familiare, & domesticum est Alchymistis, ut id semper manibus versent sine damno*.

Arnoldus dicit: *Aurum potabile & Elixir rubrum, quod est aurum Philosophorum, est aurum potentiale & invisibile: Aurum Alchymistarum contrà est actuale, reale, & visibile omnibus sensibus obvium*.

Alfidius dicit in Turba: *Aurum Philosophorum ubique optime præparatum, & purificatum*

Quid Salamandra & Phœnix Alchymistæ.

Quid per Draconem & Basiliscum denotatur.

Aqua dealbans quid sit.

Aristotel.

Aros in Turba Philosophorum.

Morienus in Turba.

Pythagoras in Turba.

Arnoldus.

Alfidius.

tum

Sec. IV. tum reperitur, vili pretio venditur, utpote quod unicuique prodest, tam pauperi, quam diviti. Aurum Alchymistarum pauci habent, utpote quod vix ulli unquam nisi sophisticum viderunt, aut tetigerunt. Iterum alio loco dicit Alfidius: *In auro hoc Philosophorum producendo, omnes operationes uno, & eodem tempore fiunt*; Aurum Alchymistarum diversas operationes requirit, præter ingens temporis dispendium.

Raymundus Lullus.

Raymundus Lullus dicit: *Sine hoc auro, quod nos ignem Naturæ dicimus, neminem vitam suam sustentare posse*; Unde sequitur, omnes, qui Auro Alchymico carent, jam dudum esse mortuos. Præterea dicit, aurum hoc facere vitrum malleabile; quod patefit, dum vitrum fornace decoctum pro libitu artificis in quamcunque formam tendi, tundique potest, & liquefactum aquæ frigidæ immersum adedò fragile fit; ut manibus haud secus ac ceram tractare liceat: quod de auro Alchymistarum dici non potest; liquefactum enim nec tendi, nec tundi potest, neque in aqua naturali frangibile fit.

Valgus in Turba.

Dicit Valgus in Turba: *Sol noster conservat calidum, & humidum radicale in juvene, in senes illud restaurat*: Ignis noster coquit omnes cibos, qui serviunt nutrimento, calefacit senes frigidos, & secos. Quod aurum Alchymistarum non facit, cum neque digeratur, neque digeratur, uti calor ignis.

Turba.

Dicitur in Turba: *Aurum nostrum Solest, Sol luminosus, qui calefacit, alterat, corrumpit, putrefacit, digerit, generat, rarefacit, solvit, illuminat cæteras stellas*: Quod de auro Alchymistarum dici nulla ratione potest, cum nec ex se luceat, neque in tenebris splendeat, ut cælestis, & elementaris ignis.

Turba.

Clamat Turba: *Aurum nostrum in infinitum multiplicari potest, quod non nisi de igne Naturæ dici potest, minimè de auro Alchymistarum. Aurum nostrum ajunt, semper igni sine ulla sui corruptione resistit*; hoc autem de auro sophisticum dici non potest, quod aquis corrosivis calcinatur, corrumpitur, & in aliam formam reducitur.

Dicunt: *Elixir nostrum est venenum omnium potentissimum, quod omnia interimit*: quis nescit, ignem hoc præstare, non aurum Alchymistarum?

Hortulanus in Turba.

Hortulanus in Turba dicit: *Lapis in nostro opere vocatur omne id, per quod quatuor elementa ab invicem separari possunt, ex qua separatione nascitur substantia quædam crystallina, sicut lapis natus ex quatuor elementis, & cælum dicitur à Philosophis, & quinta essentia; quæ quidem sensibus impervia est, nisi quando accipit corpus per coagulationem, quæ omnia uti cineri in vitrum decocto respondent, ita lapidi Alchymistarum non congruunt.*

Hermes.

Hermes, qualiscunque ille sit, ait in suis allegoriis: *Lapis, & medicina nostra ignea est; quod enim igni simile, igneum est, & non ignis; quod est aeri simile aereum, & sic in aliis, est*

ignea, sed non ignis medicina nostra, sed ex igne; quæ extrinsece propalam sine nostro periculo bibi non potest, intrinsece tamen clam bibi debet, & vivificat omnia, & exhilarat. Quæ de auro sophisticum dici non possunt.

Lucas in Turba: *Pluribus, ait, rebus non indiget Ars nostra, nisi una, & illa una res in u-*

noquoque gradu operum nostrorum in aliam vertitur naturam; hujusmodi autem gradus sunt secundum diversas proportionem miscibilium elementorum, quæ in ejus operatione eveniunt, & quamlibet operationem in gradu suo secundum ordinem, quem natura tenet in via, & prosecutione generationis suæ, nomine alicujus metalli notaverunt: Nam primum gradum vocaverunt ferrum, seu Martem; secundum æs, seu Venerem; tertium plumbum, seu Saturnum; quartum stannum, seu Fovem; quintum argentum, seu Lunam; sextum Solem, seu Aurum: & infinitis aliis nominibus illa sua metalla metaphorice nominarunt, & totum hoc ad occultandam Naturæ artem, & scientiam. Quæ verba falsi interpretes postea ad artis operationes applicaverunt. Certe uti sub hisce, non solum in mineralium regno, sed & in vegetabili, & sensitivo animalis naturæ regno mirus, & naturæ processus in singulis juxta suum gradum disponendis intelligitur, ita quoque processus artificialis in magni Lapidis structura non nisi analogice & improprie convenire potest. Nam ut recte Epherrarius

Lucas in Turba.

Epherrarius Monachus.

Monachus docet: Causa, cur materia Lapidis tot diversis nominibus appelletur, alia non fuit, nisi illa, quæ sequitur. Veteres enim videntes Naturæ processum in corporibus producendis, observabant primò materiam metallicam fumos subtiles continuò generare, qui dum per vasa naturæ elati undequaque diffunduntur, hanc sublimationem vocarunt; observantes postea ad naturæ exemplar materiam sublimatam denuo descendere in fundum, quam distillationem dixerunt. Cum verò materiam paulatim denigrari, & sætere comperirent, illam putrefactionem appellarunt. Iterum cum materiam ex nigredine sua evolutam paulatim in cinereum colorem desciscere notarent, illam incinerationem, & albificationem dixerunt. Postquam verò terram aquæ suæ misceri, & collatione minui viderent, illam cerationem dixerunt; & deinde in solidam substantiam degenerantem, coagulationem; & tandem materiam omni humore exutam, fixationem denominarunt. Ex quibus clare patet, veteres hisce verbis unice Naturæ operationes in producendis mineralibus indigitasse, & deinde eandem imitatos Stalactica arte plurima reperisse naturæ humanæ apprimè necessaria, Lapidem verò fictitium Alchymistarum ne quidem iis in mentem venisse.

Geber in Capitulo de Medicina, ait: *Nisi medicina sit talis, quod corpus liquefactum in momento denudat à forma prima quæ sub aqua erat, & removeat omnes imperfectiones, & similiter reducat ad ultimam simplicitatem materie primæ,*

primæ,

Cap. III. primæ, & in eodem momento inducat aliam novam formam scilicet Solis, nondum est perfecta ars, & natura. Quæ quidem verbis nil aliud nisi Naturæ infallibilem in auro producendo effectum describit, quem vix aut ne vix quidem imitari potest Alchymista.

Saturnus Trismegistus in Turba.

Saturnus Trismegistus in Turba ait: Cæcus est, qui de re adustibili putat facere artem, cum operatio divina sit ex pura substantia, quæ in igne perdurat sine aliqua combustione (uti nos de cinere ignito diximus); omnes enim aliæ res per combustionem ignis destruuntur, & consumuntur. Quæ omnia de Naturæ igne, sive Sole, non de igne spurix Alchymix intelligenda sunt.

Trismegistus.

Iterum Trismegistus: Philosophi non scripserunt libros suos nisi filiis eorum, filios verò eorum intelligo, qui intelligunt dicta eorum, & non secundum literam: Nam operatio secundum intentionem literæ, est dissipatio divitiarum, & temporis perditio. Multi habent lapidem nostrum, sed nesciunt virtutem ejus, & si scirent virtutem ejus, nihil valeret, nisi etiam scirent operationem ejus. Operatio autem fieri non potest nisi per maximum donum DEI, vel per peritissimi magistri doctrinam, & totum id à voluntate DEI dependet. Quæ verba adeò clara sunt de falsa Alchymix doctrina, ut ab Idiotis facile intelligantur. Huic subscribit vel ipse Alchymistarum Monarcha in libro de transmut. metall.

Paracelsus.

Quicquid ardet sulphur est, & nil flammam concipit, nisi sulphur; quicquid in fumum transit, Mercurius est, & nil se sublimat, sive ascendit, nisi Mercurius; quicquid in cinerem redigitur sale est, nihilque præter sal cinis fieri potest. Quo quidem apertè significat, tria proxima Naturæ principia, ex quibus omnia constant, uti jam sæpius dictum fuit. Hæc igne, seu Solari vi, seu spiritu cælesti exaltata non mineralium tantum, sed & vegetabilium, & animalium Oeconomiam dum pervadunt, omnibus, & singulis vitam, animam, spiritum, largiuntur; dum dissimilia separant, similia calore ignis dissipata congregant, & ad intentum à natura finem disponunt. Hoc pacto in hoc Mundo Sol à DEO creatus est, ut quiescentem ignem in omnibus suscitaret, igne suo reliquos planetas circum sitos, in cælesti Mundo accensos, illuminatosque ad fecundos influxus sollicitet; in Vulcani verò regno subterraneo per Archæum in minerales materias agendo, tandem analogos iis planetas producat. Unde apertè patet, Solem Philosophorum nil aliud fuisse, quàm ignem illum Naturæ omnia animantem.

Sol Philosophorum ignis natura.

Sed hæc omnia uti fusissime alibi in hoc Opere exposita sunt, maximè in Oedipo Syntag. de Alchymia Egyptiorum Hieroglyphica, eò Lectorem remitto.

CONSECTARIUM.

EX hucusque dictis constat, Sapientes per aurum, & argentum Philosophorum,
TOM. II.

cæterosque planetas valde differentem à Consect.

vulgaribus metallis significationem dedisse; unde cæcus est, qui hæc nimia auri siti dementatus non videt, aut si videt, pertinaciter negat. Aurum per substantialem transmutationem argenti vivi, cæterorumque metallorum à nullo unquam mortalium, nisi forsan aut insigni fuco, aut arte magica confectum fuisse in præcedentibus multis, variisque modis ostendimus. Qui verò auctoritatem Alberti, & D. Thomæ, arti suffragatos fuisse putant, valde hallucinantur, cum prorsus contrarium dixerint. Sed audiamus verba D. Thomæ l. sent. dist. 7. q. 3.

D. Thomas.

art. 1. ubi expressis verbis supra allegatis subscribit: Aurum Alchymistarum verum aurum non esse, sed auro vero simile; si tamen alibi dixit, verum aurum illos facere, hoc intelligendum est, quod ex variis mineralibus, & metallicis corporibus aurum verum, & genuinum educere queant; quo apud metallurgos nil tritius est; hoc tamen D. Thomas non per transmutationem sed per separationem tantum arte educi posse dicit, uti ex supracitatis verbis patet: Cui Avicenna

Avicenna.

in Comment. supra meteor. ad stipulatur his verbis: Sciant Artifices Alchymix, species metallorum transmutari non posse, quamvis similia illis fieri possint; etsi enim tingere queant ipsum æs colore, quo volunt, donec sit multum simile auro, & abstergere immunditias plumbi, ita ut videatur argentum; semper tamen secundum substantiam manebunt æs, & plumbum. Albertus consentit l. 3. de mineralibus c. 9. dum dicit: Qui per alba albificant, & per citrina citrinant, remanente specie prioris metalli in materia, procul dubio deceptores sunt, & verum aurum, & argentum non faciunt, & hoc modo ferè omnes vel in toto, vel in parte procedunt; propterea ego experiri feci aurum Alchymicum, quod ad me delatum est, & postquam sexies, aut septies ignes sustinuit, tandem amplius ignitum consumitur, & perditur, & quasi ad facem revertitur.

Albertus Magnus.

Picus Mirandulanus Alchymix haud imperitus, de everfione singularis certaminis l. 29. sect. 7. etsi artem haud impossibilem dicat, tantas tamen adnexas habere difficultates, quas vix superare liceat; unde concludit: Non, inquit, danda est opera illi arti, non quia impossibilis est, sed quia tantæ est difficultatis, ut utilius sit eam ommittere, quàm exercere, & multi quidem ditissimi ad magnam inopiam redacti sunt, eò quod maximis sumptibus impensis vel nunquam affecuti sunt, quod hæc ars pollicetur, vel certè raro, & parum, ita ut sumptus multo lucro sit major. Quare satius est, aliis artibus utilioribus operam dare, quæ majori ex parte finem suum præstant, quàm huic, quæ rarissime propter res naturæ absconditas, finem suum assequitur. Hæc Mirandulanus.

Picus Mirandulanus.

Videamus jam, quid Arnaldus, quem vel Arnaldus, uti oraculum suspiciunt, & venerantur Alchymix. Sunt, inquit, aliqui fatui, & cæci, qui

Vv

qui

Sec. IV. qui dicunt, se scire facere aurum potabile de auro vulgari, vel credunt, quod est optimum ad sanandum omnes ægrotudines; & sunt aliqui Medici, qui faciunt bullire ducatos in aqua, dicendo hoc esse optimum ad sanandum, quod est totum oppositum, (salva semper eorum reverentia) quod sit illud aurum potabile; neque quod illa aqua sit bona ad bibendum pro sanando, sed bene dico, quod Ducati sint optimi pro eruendo confectiones, & pro medicis solvendis; & etiam verum est, quod bonum esset, habere vas plenum ducatorum, & ostendere infirmo, quia ei multum conferret videre aurum. Qui ergo hanc Medicinam intelligunt de auro vulgari, sunt cæci, & plusquam cæci, & deceptores.

Trithe-
mius quid
de Alchy-
mia senserit.

Non ignoro, plerosque in consortium artis ad auctoritatem quandam ei conciliandam adscivisse Trithemium, at qui opera ejus evolverit, totum contrarium eum sensisse reperiet. Verum ut mens ejus plenius, pleniusque patefiat, hic ejusdem verba apponam, quibus vanitatem Alchymistarum graphice sane depingit; ita autem loquitur Polygraphiæ libro, fol. 598. veteris editionis. Multas, inquit, habet Alchymia domestica familiares, quæ dominam suam perpetua vigilantia custodiunt, seque ejus nomine supponunt, ut eam conservent à commercio importunè amantium tempore sempiterno intactam: vanitas, fraus, dolositas, deceptio, sophisticatio, cupiditas, falsitas, confidentia mendax, stultitia, inopia, paupertas, desperatio, fuga, proscriptio, & mendicitas pedisse quæ suæ Alchymia, quæ dominam simulantes, amatam eam inviolatam custo-

diant, & semetipsas illius quæstoribus pecunio- Consect. sis, avaris, stupidis, & fatuellis libenter prostituant. Hæc Trithemius, quæ merito epitomes instar esse possunt eorum, quæ hucusque dicta sunt: cum tamen plerique, uti Paracelsi Magistrum, ita arcanorum artis magnæ confectionem fuisse, asserere non verecundantur.

Ex quibus clarissime patet, vel ipsorum Alchymistarum testimonio artis hujus vanitas, & nullitas. Sed dicent forsitan hoc loco illa omnia de pseudo-Alchymistis dicta esse, non de veris philosophis. Veruntamen cum nec ullus ex primis illis philosophis inventus sit, qui verum, purum, & genuinum aurum per transmutatoriam artem confecisset, uti in præcedentibus fuse docuimus, demonstrari possit. Certe vel hoc ipso omnis cadit Adversariorum oppositio. Primipilos illos artem & rito præcipue novisse, imò possibilem esse non contradicam; sed eos in praxin eam reduxisse, id est, quod quærimus; de quo sola nostra lis pendet, quam quidem melius expedire non posse judicavimus, quàm per ipsas contradictiones, quibus Alchymistæ seipsos conficiunt, sese lancinant, impetuntque; Ex quibus patebit, consistere non posse, quod tam putridis fundamentis nititur. Et quantum quidem ad jactantiam artis attinet, plane gigantes; si verborum vim, & efficaciam, non nisi nanos plumbeis pugionibus decertantes reperias. Sed ut contradictiones apertius videas, hic Consectarium Antitheticum apponendum duxi.

Consectarium Antitheticum, sive Contradictorium,

Quo totum aliud per Magne artis Magisterium, ab eo, quod falsi Alchymistæ promittunt, à veris Philosophis intelligi ex hucusque dictis summatim ostenditur.

Falsi Alchymistæ

1. Ad lapidis confectionem requirunt distillationes, sublimationes, conjunctiones, separationes, congelationes, dissolutiones, contritiones, dealbationes, rubificationes, sine quibus ut ad finem pertingant, fieri non potest, ita Hugortius Lilius.

Hugort.
Lilius.

2. Pseudo-Alchymistæ ad opus suum requirunt aurum, argentum, cuprum, ferrum, stannum, plumbum, mercurium.

3. Pseudo-Chymici requirunt aquam, acetum, salia diversi generis, sulphur, antimonium, arsenicum, auripigmentum, realgar, & similia.

4. Lapis Pseudo-chymicorum fit mineralibus combustibilibus, & impuris, variis operationibus.

Veri Alchymistæ & Philosophi

Ajunt, nil horum ad lapidis structuram conferre: alias enim, quibus Natura utitur, esse distillationes, sublimationes, conjunctiones, separationes, congelationes, contritiones, dealbationes, rubificationes. Ita Hugortius Lilius de Lapide Philosophorum.

Veri Alchymistæ ajunt, nullum ex vulgaribus metallis ingredi arcanam lapidis confectionem, non aurum, argentum, non ferrum, non cuprum, stannum, plumbum, aut mercurium vulgi.

Veri Alchymistæ dicunt, aqua nostra non est aqua, quali utuntur falsi Alchymistæ; acetum nostrum non est acetum vulgi; neque salia similia salibus mineralium, nec sulphuri sulphur est, non arsenicum, auripigmentum, realgar & his similia.

Noster lapis fit mineralibus incombustibilibus, & purissimis, mediante igne naturali.

5. Pseudo-

Cap. III. 5. Pseudo-chymici differentes gradus ponunt in suo magisterio, quæ sunt septem operationes in *præcedentibus* allegatæ, & occupantur circa metalla & mineralia naturalia.

6. Dicunt Pseudo-chymici, omnes operationes Chymicas esse differentes, diversos fumos, vasa, ignes ad opus requirunt diversos.

7. In Pseudo-chymicorum magisterium intrant metalla, terræ, lapides, succi concreti.

8. Pseudo-chymici dicunt, in tinctura Philosophorum dari penetrationem corporum, dum per eam corpora transmutant.

9. Pseudo-chymici ajunt, beneficio animæ ab hydrargyro extractæ quodlibet aliud metallum in aurum, vel argentum transmutari posse.

10. Pseudo-chymici dicunt, ex minera naturali extrahi debere materiam Lapidis Philosophici.

11. Materia lapidis Pseudo-chymicis est Mercurius humidus, & frigidus.

12. Pseudo-Alchymistæ aurum corruptum in aliam formam abire ajunt.

13. Falsi Alchymistæ aurum, quod faciunt, verum aurum dicunt.

14. Falsi Alchymistæ de auro Alchymico loquuntur materialiter.

Ex hisce luculenter patet. Quid de *Alchymia Transmutatoria* tot contradictionibus involuta sperandum sit, præsertim, si hisce horrenda nominum, vocumque confusio, terminorumque, quibus in arte exponenda utuntur, differentium abusus, sensuumque disparitas accedat, qui sanè tot, quot capita sunt; ut interim sileam acerrimas, quibus

TOM. II.

Hermes in suis allegoriis dicit, regimen *Consecr.* circa *Saturnum* nil aliud esse, quàm putrefactionem; circa *Jovem* operatio est lotio; circa *Martem* separatio. Eam circa *Solem* operationem nihil aliud esse, quàm ipsum lavare à nigredine *Martis*; circa *Venerem* operatio nil aliud est, quàm conjunctio, id est, humidi cum sicco, & calidi cum frigido, & vocatur cuprum allegoricum. Operatio circa *Mercurium* nil aliud est, quàm combustio; & circa *Lunam* nil aliud est, quàm calefactio, afflatio.

Dicunt veri Alchymistæ, esse solummodo unam operationem; & omnes operationes non esse nisi unam rem; non diversos requiri furnos, vasa, ignes; sed unum furnum, unum vas, unum ignem, æquabili calore vigentem, qui calor est.

In Philosophicum magisterium non intrant metalla, terræ, lapides, succi concreti.

Veri Chymici Philosophi id negant, ceu falsum contra naturam principium. Sed tincturam solo Naturæ beneficio perfici volunt.

Veri Chymici negant, unam, & ejusdem speciei formam, posse informare aliud quodlibet metallum specie differens; quemadmodum anima quercus non potest informare pinum aut juniperum; sic nec plumbum, aut æs aurum, vel argentum.

Geber & cæteri veri Philosophi dicunt, *Geber.* materiam in rebus omnibus reperiri, in omni loco, & tempore, in homine, in animalibus; *Seneriore* teste, in *Turba Philosophorum*; *Sener.* omnis homo cognoscit lapidem, & qui eum non cognoscit, nil cognoscit.

Materia lapidis Philosophorum est mercurius calidus, & ficcus.

Veri id fieri negant, aurumque uti perfectâ misturâ constat, ita quoque corrumpi non posse.

Veri Alchymistæ id non verum aurum esse, dicunt sed simile, & analogum auro vero.

Veri de eo loquuntur mysticè, & allegoricè, neque quicquam aliud esse dicunt, quàm *vim* quandam *igneam*, sive ignem Naturæ per universi Mundi semitas diffusum.

se invicem impetunt, impugnationes: ut nullus aut quid sentiat, quid intelligat, quid capiat, dispicere posse videatur. Ut proinde nemini bonas horas in arte tam confusa, atque adeò, sine ullo ordine, & methodo digesta, tot fabulis, & nugis confarcinata, tanta pecuniarum, expensarumque jactura ut consumat consulam.

Vv 2

Nescio

Secl. IV. Nescio tamen, quo fato acciderit, ut ple-
rosque, & quod mireris, etiam viros cætero-
quin sapientes *aureæ* hujus *Nymphæ φιλομα-
νία* ita dementaverit, ut magico quodam
philtro ab ea intoxicati videantur. Et quan-
tò quidem hujusmodi impostorum audacia
major est, tantò plerumque major adhibe-
tur fides ab iis, qui *ἡγορομασία* hujusmodi in-
fatuati illos audiunt. Quorum quidem non-
nulli tantæ temeritatis ne dicam impuden-
tiæ sunt, ut coram Regibus, & Principibus
de artis suæ certitudine interrogati, plus
quam Bombiliana arrogantia, respondeant
his verbis, & similibus: Ego locum non ha-
beo, neque facultatem divitiarumque ad artem
meam exercendam possideo: Sed si vestra
Celsitudo, vel vestra Majestas mihi necessa-
rios sumptus suppeditare dignata fuerit, ego
tantum ipsi *aureæ* conficiam, ut ejus ope, usu-
que se facillè Mundi Dominum constituat:
De quibus tamen meritò id pronunciare
possis: *Artem habent sine arte, partem sine par-
te, quorum medium est, mentiri, vita eorum,
mendicatum ire.*

*Instantia
Alchymi-
starum.*

Alii verò contrario modo procedere vi-
dentur, qui nullius mortalium beneficio se
indigere jactitant; Regum Principumque
favorem despiciunt, eorumque divitias, the-
saurosque præ suis contemnunt, nulli servi-
re dignantur. Virgulam *Mide* ad omnia in
aurum commutanda semper paratam, præ-
sentemque se habere gloriantur, nulla re e-
gere contendunt; cum interim per orbem
vagabundi nullibi stabiles, ad vitam susten-
tandam deficiente pecunia ad dolos, frau-
desque conversi, simplicioris plebis marsu-
pia mira dexteritate emungant; pro auro
pulveres, pro unguentis axungias, pro zy-
betho muscerdas vendant, donec tandem in
flagranti crimine deprehensi, imposturas
patibulari exultatione, aut si mitius aga-
tur, remorum in triremibus dominio luant.

*Nullus un-
quam mo-
narcha Al-
chymia lu-
cro dives
factus est.*

Quis unquam Regem, aut Principem Al-
chymica arte potentem vidit? quis ejus ope
Mundi dominum constitutum audivit? &
tamen jam centeni, & milleni anni trans-
eunt, quæ semper stulta hæc Alchymista-
rum pollicitatio, durat; tantum tamen ab-
est, ut indè desideratus effectus consecutus
sit, ut potius contrarium evenisse sciamus.
Quot enim hujus artis maleficio bonis
omnibus exutos vidimus? quot bono-
rum omnium jacturam ad incitas redactos le-
gimus? quot observavimus desperatione in
transversum actos illicitis artibus, dæmo-
numque commercio implicatos, dum ad id,
quod sperant, aspirant, miseranda tandem
morte vitam conclusisse. Sileo hinc ingentia
damna, quæ hujusmodi Reipublicæ infe-
runt; dum, ut cum *Alberto* loquar, alba albi-
ficant, citrina citrinant, falsas cudunt mo-
netas, donec tandem deprehensi, *Vulcani*,
cujus beneficio malè usi fuerant, pœnas
luant.

*Reipubl.
damna ex
Alchymia.
Albert. M.*

Sunt & alii, qui dum nil nisi arcana spi-
rant, nil jam, quod manifestum sit publico,
arcanum esse putent: Sentiunt perire sibi,
quod aliis communicatur: fiduciam, seu ut
vocant, fidem populi, occultarumque vir-
tutum existimationem vendicant: etiam
dum per magica tentamenta, sigilla, penta-
cula, verba, characteres, attactus, constel-
lationes, specula, homunculos à se arte fa-
ctos, Unguenta sympathetica, Brasidillas,
Magurreones, Thesaurinellas, Evestros,
similiaque diabolicæ officinæ monstra, per
magico-cabalistica, Micro- & Macro-cosmi-
ca triuna mysteria comminiscuntur.

Quæ cum ita sint; Regum, Principum,
Magistratum, Academiarum est, tam im-
probam, & fraudulentam pseudo-chymico-
rum audaciam coercere, proscribere, &
prorsus exterminare, ne paulatim numero
impostorum aucto ad omnem licentiam, &
improbarum, illicitarumque artium cultum
fenestra ad omnem impietatem aperiatur:
formam sanæ censuræ omnibus meritò imi-
tandam olim dedit Athenarum Parisinum
de Chymicis Scriptis *Petri Palmarii*, quod
ex *Libavio* extractum hinc appono.

*Adhorta-
tio ad Prin-
cipem.*

*Censura Parisiensis in Librum Alchymicum
Petri Palmarii.*

Auditâ renunciatione Censuræ, quibus de-
mandata est provincia examinandi *Libel-
lum* à M. Petro Palmario editum, cui titulus
est, *Lapis Philosophicus dogmaticus, audi-
tis etiam responsionibus ejusdem Palmarii in
eum finem articulo speciali citati; Collegium
Medicorum in Academia Parisiensi legitime
congregatum, unanimi consensu libellum illum
erroribus, fraudibus, imposturis, & mendaciis
plenum damnat, & indignum luce judicat. Sta-
tuit, ut Palmarius intra sex menses ejusmodi
errores, fraudes, imposturas, & mendacia scri-
pto publico agnoscat, & abjuret, profiteatur se in
Hippocratis, Galenique doctrina & Scholæ
Parisiensis disciplina constanter permansurum;
Interea privetur omnibus Scholæ emolumentis
erogandis Nosocomii pauperibus. Huic de-
creto si intra semestre non ritè satisfaciatur, è do-
ctorum regentium Catalogo expungatur, omni-
busque Scholæ emolumentis, Academiæque pri-
vilegiis spoliatur, &c. Datum Parisiis 28 Jan.
1609.*

Talis fuit, quam suprâ exhibuimus *Joan-
nis XXI.* contra Alchymistas constitutio,
quæ hujusmodi *Chrysopeos* non solum pro-
fligandos, sed & summo rigore justitiæ qui-
buscunque pœnis, ceu de crimine falsi reos
puniendos, eorumque libros flammis con-
secrandos deiecit. Quod si hodierna quo-
que die fieret, non tot scandalis, tot impo-
sturis, tot portentosis ingeniorum partibus
in commune tum politicæ tum literariæ
Reip. detrimentum pseudo-chymici quæ
scriptis quæ factis sævirent. Sed idem, quod
Tacitus olim de Astrologis contigisse dixit,
id

*Taciti sen-
tentia.*

Cap. III. id in hunc usque diem de Astrologis & Alchymistis verificari videmus. *Tale*, inquit, *genus hominum semper proscribetur, & semper tamen retinebitur.*

Objectiones Alchymistarum contra Aristotem.

Non nescio futuros ex Chymicis veritatis osoribus, qui petulanti lingua contra me sint insurrecturi, meamque mihi inscitiam sint objecturi. Sed nil moror, non mihi cum tonforibus, ac imperita Alchymistarum plebe negotium est, sed cum Philosophis, rerum usu, & experientia doctis ἀληθειο-φίλοις, quisi ritè meam de Alchymia Censuram æquâ rationis trutinâ expendere, illud, quod dixi, non facilè negârint. Germanus sum, germano pectore veritatem profiteor. Poteram & ego innumera sub specie veri, *transmutatoris artis* arcana adducere, sed absit ab humano pectore tale scelus. Novi quid Natura possit, quid non possit: Novi Naturam ab Arte superari nunquam posse, nisi forsan hi *θεογενεῖς* quidpiam excellentius, quod fatentur passim, arte humana, quam Deus per naturam, quam *Plato* artem Dei appellat, efficere irreligiosius attentent, ipsi quid dicant, viderint.

Sed forsan hoc loco mihi obstrepent: Mirari se, carbonem, cineres, & furnellos nunquam expertum me, arcanorum præterea Chymicorum imperitum, nihilominus in artem à me non exercitam temerario ausu insurgere non esse veritum. Non est, quod ipsis reponam; num expertus, num imperitus ἀπειρος ἢ ἀνεργητικὸς sim, meum non est determinare: meam in *empirica philosophia* existimationem Orbi Literatio ex operibus qualiacunque tandem ex ingenii mei imbecillitate hucusque prodierunt, decidendam committo: æqua ac iniqua iudicia æquo animo laturus. Verum tamen est, manus carbonibus, lutoque non me commaculasse, faciem barbamque favillis non opplesse, noxios, ac virulentos mineralium halitus tanquam malorum omnium lernam ea de causa semper deflexisse, ne eorum societati jungerer, qui ambusto fumis, fuliginibusque cerebro quam graviter laborarunt semper, tam turpiter philosophati sunt. Ego *experimenta rerum* unicè semper me ambisse fateor, ea tamen, quæ fumos, lutum, carbonem, quæque culinam, tonstrinamque non olerent, verum quæ honesto labori non adversarentur, illas tamen vilissimi laboris ἐργασίαις nequam repudiandas duxi, sed eas non sine exiguis expensis à Manipulatoribus, ut vocant, me præsentem in Collegii Romani Ergasterio, rebus omnibus ad Chymica experimenta perficienda necessariis instructissimo, conductis in hunc finem, uti paulò ante dixi, Manipulatoribus Germanis, Polonis, Gallis, Italis, fieri curavi, adeòquè certò tibi persuadeas velim, nil in hoc opere experimentorum adferri, quod partim per memet, partim per dictos laborum peritos Chymicos in mea præsentia, non comprobatum

fit. Meum erat jubere, modum præscribere; illorum, jussa præscriptaque executioni mandare, quemadmodum Medicos dederet compositiones medicamentorum facere, venam aperire, clysteres inferre; sed id partim Pharmacopœis, partim Chirurgis, quorum id proprium est, commendare assolent. Architectus calcem, & cæmentum non præparat, saxa non expolit, sed in sua præscriptione latomis, & murariis juxta prototypon coagmentanda committit. Sed ut tandem huic Libro coronidem imponamus.

Lectorem nosse velim, mihi hoc loco tantum cum Alchymistis iis, qui lapidem illum inutili labore haud secus, ac *Diogenes* dolium illud suum, nunc volvunt, revolvunt, devolvunt, circumvolvunt, cæterisque pseudo-chymistis negotium esse; ne proinde me aut *Chymia* contrarium esse existiment; novi enim ejus summam dignitatem, & excellentiam, eamque semper veluti unicam Philosophiæ naturalis, ac Medicinæ secretioris portam qua ad intima quævis Naturæ mysteria aditus nobis concedatur, satis deprædicare non desino, neque *μυσοχρημικός* apud Medicos, Chymicosque usu rerum, & longa experientia singulares, dum forsan severiùs in Alchymistas invehor, intelligi velim; neque Principes, qui non divitiarum causa sed laudabili curiositate ducti, hujusmodi experimentis ad mentis relaxationem conciliandam post graviora negotia oblectantur; neque hos tactos velim, qui non auri amore, sed veritatis inquirendæ gratia hujusmodi exercitiis subinde vacant. Quæ cum in hoc *Undecimo Libro Mundi Subterranei* ob fusioris materiæ argumentum tradi non potuerint, in *ultimum Librum* consultius differenda duxi, in quo quicquid in philosophia experimentalis, artiumque variarum arcana inquisitione desiderari poterit, *Lector* curiosus multiplicato scænore collectum reperiet.

CONCLUSIO.

Atque ex dictis *Lector* haud dubiè luculenter intelliget, quantum nullo non tempore sacra *auri fitis* humanas mentes opleverit, quanta cura, & sollicitudine ejusdem possessionem ambierint, quibus laboribus ac periculis ad illud acquirendum sese exposuerint, vel ipsa monstrante Natura, aurum inventionem laboriosum, custodia difficile, quæstu anxium esse, usu inter voluptatem & dolorem constitutum, ut proinde nemo veræ sapientiæ deditus illud multum quærere aut desiderare debeat. Beatus proinde, qui despectis repudiatisque hujusmodi vilis terræ lenociniis, iisque non nisi necessariis contentus, tranquillam & ab omnibus a nimi pathematis depurgatam vitam ita componit, ut illud *Sapientis* verè & ex animo exequatur *Consilium*:

Sec. IV. filium: Paupertatem & divitias ne dederis mihi, sed victum tantum tribue necessarium. Definamus itaque in hoc perpetuo caducarum rerum æstu firmitatem quærere, glandes porcis committamus, bobus fœnum, ranis corvisque sensibile tempestatum præfagium, sordidam auri voraginem avaris. Nos altioribus nixi principiis, quæ stabilia, non quæ fluxa, in hac Sublunaris Mundi œconomia, non quæ volubili subjiciuntur tempori bonis, sed quæ sempiternis supra cælum thesauris ab omni ærugine, bruch-

rumque detrimentis longe semotissimis comprehenduntur, omni studio mentisque contentione invigilemus.

Ne quicquam in hoc opere earum rerum, quæ ad Chymicum studium quovis modo pertinere videbuntur, desiderare posset *Leclor*, hic notas seu *characteres Chymicos*, quibus Alchymistæ sua arcana obvelare solent, apponendos duxi, ut si quandoque in Auctores, qui iis plerumque uti solent, incidere, ad veram vocum, quæ per ipsos significatur, notitiam pervenire queat.

Notæ hieroglyphicæ, seu Characteres Chymici, quibus Arcana sua tegere solent.

† Acetum.	⚖ Libra.
× Acetum distillatum.	⚖ Libra.
△ Aër.	☾ Luna.
XX Alembicum.	♂ Mars.
O Alumen.	☿ Mercurius.
≡ Amphora.	☿ ☽ Mercur. sublimatus.
⚓ Amalgama.	☿ ☽ Mercur. præcipitatus.
ā an. Ana.	♁ Mensis.
♁ Antimonium.	○ Nitrum.
▽ Aqua.	○ Oleum.
▽ Aqua fortis.	⊖ Oppositio.
▽ Aqua Regia.	♋ Pisces.
♄ Sagittarius.	♄ Saturnus. Plumbum.
⋯ Arena.	♁ Pulvis.
☾ Argentum aut Luna.	♁ Præcipitare.
☿ Argentum Vivum, aut Mercurius.	□ Quadratum.
♈ Aries.	Q. E. Quinta essentia.
○○ Arsenicum.	6 Retorta.
○○ Auripigmentum.	* Sal Ammoniacum.
⊙ Aurum, sive Sol.	○ Sal commune.
B. Balneum.	♁ Sal gemmæ.
MB. Balneum Mariæ.	○ Sal nitrum.
VB. Balneum.	♄ Saturnus.
C. Calx.	♏ Scorpio.
Ψ Calx viva.	* Sextilis.
♋ Cancer.	☉ Sol.
♏ Capricornus.	~ Sp. Spiritus.
⊙ Caput mortuum.	▽ Spiritus vini.
♁ Chalybs.	♁ Stannum.
E Cinis.	S. S. S. Stratum Super Stratum.
♁ Cinnabaris.	⚖ Sublimare.
CC. Cornu Cervi.	♁ Sulphur.
† Crucibulum.	× Talcum.
♀ Es.	♁ Tartarus.
☽ Distillare.	♁ Taurus.
♁ Dies.	▽ Terra.
♁ Dragma.	△ Trigonum.
♁ Ferrum.	♀ Venus.
♊ Gemini.	▽ Vinum.
♁ Hora.	♍ Virgo.
△ Ignis.	⊕
♃ Jupiter.	♁ Vitriolum.
♌ Leo.	□ Urina.

Cum

Cap. III. Cum Alchymistarum ingenio ita comparatum est, ut maxima quævis mysteria, quæ tamen nesciunt, non claris ac dilucidis, sed abstrusis, tum parabolis, tum ænigmatis, portentosisque nominum verborumque nominibus, fictis, barbaris, atque ex Arabico idiomate mirum in modum corruptis transformatisque ad arti lucifugæ nonnullam venerationem adstruendam, fucoso ornatu obvelare soleant, adeoque iis libri Alchymistarum ita pleni sint, ut vix periodus sit, quæ non iis involvatur, quod non solummodo in Artis magnæ secretis obvelandis præstant; sed vel in communi mineralium nomenclatura, uti sali, nitro, vitriolo, antimonio, cinnabari cæterisque ea mendaci quadam audacia fingunt nomina, quæ per se nil significantia, barbara & ἀνοήτα, veriùs ex culina diaboli, quàm mineralium Oeconomia deducta; quibus quidem quid stultius esse possit, non video. Quid enim de

mineralibus & metallis scripturo, loco nominum, quæ ex se & sua natura clara & lucida esse debent, ad differentes mineralium species eorundemque significationem indigitandam, absonorum, barbarorum occultorumque nominum impositio conferat, dispicere nulla ratione possum? an non hoc, doctrinam rerum non explicare, sed adulterare est? Quid aliud inde colligitur, nisi fraudulenta mens, ignorantia supina, impostura luculenta, quæ quod nesciunt, si non re ipsa, verbis saltem tegere & occultare, ne nihil scivisse videantur, non verecundantur. Ut itaque *Lector* si quandoque in horum phantastica scripta inciderit, quid per tot *no-stoch, gas, blas, leffas, moxos, boxos*, innumeraque alia ridicula, quæ inter cæteros versipellis horum omnium faber *Paracelsus* cudit, intelligatur; eorundem hinc *Catalogum* apponendum duxi.

T A B U L A

Qua obscuriores apud Alchymistas passim usitatorum nominum barbarorum termini juxta Alphabeticam seriem exponuntur.

A *Bessi*, idem est quod *Rebis*, nempe ultima ciborum materia.

Acetum Philosophorum, id est, *Jac Virginis*, sive aqua mercurialis, qua metalla solvuntur.

Adamita species Tartari est.

Adech, homo invisibilis interior, qui omnibus rebus formam dat in animo, quas exterior homo manibus visibiles, atque tangibiles efficit.

Alcohol est pulvis subtilissimus. *Alcohol vini* (sine vini exsiccati Epitheto) est quando omnis superfluitas à vino ita separatur, ut accensum ardeat, donec totum consumatur, nihilque fæcum aut phlegmatis in fundo remaneat.

Alcosol est stibium sive Antimonium.

Alcali est sal ex omnium rerum cineribus sive calcibus corporum extractum, idque omnibus rebus inest proprium, sive liquidæ sint, sive solidæ.

Alcabest, est Mercurius præparatus in medicinam Epatis.

Alembrot sal Philosophorum. Clavis artis.

Alembrot desiccatum quidam appellant sal Tartari, Magisterium magistrorum.

Almizadir, æs viride.

Almarcazida, lithargyrium argenti. Argyritis.

Amalgama, est auri vel argenti cum argento vivo impastatio.

Amizador, sal ammoniacum est.

Amnis alcalifatus, est aqua ducta per calces terrarum.

Antathron, sive *anachthron* species salis quod in petris crescit, quidam Sal nitrum appellant.

Andena species chalybis in Regionibus Orientalibus, quæ ut cuprum & argentum funditur.

Annus Philosophicus, est mensis vulgaris.

Anontagius lapis, est Philosophicus, donum Dei, sulphur fixum à natura.

Aqua permanens, est Sol & Luna soluta in aqua, simulque juncta: dicitur etiam *aquæ cælestina*, & *Mercurius Philosophorum*.

Aqua Saturnina, est aqua generata ex tribus primis in meatibus terræ, resoluta à lapillis Diaphanis, quales sunt aquæ medicatæ acetosæ.

Aquastor, visio quædam est, repræsentans rem aliquam, quæ res ipsa non est.

Aquila, nota avis: in arte Spagirica autem Sal armoniacum ita appellatur: *Theophrastus* verò, etiam Mercurium præcipitatum sic appellat.

Aquila Philosophorum, est Mercurius Metallorum sive corporum, quando metalla in suam primam materiam rediguntur.

Archeos species invisibilis oberrans, & se à corporibus separans: medica vis atque virtus naturæ.

Archeus vir est producens res ex Iliaste, dispensator & compositor omnium rerum.

Ares dispositor naturæ in tribus primis consistens, unde omnia constant, rerum formam, speciem & substantiam generat, ut res quæque suam propriam, non alterius naturam, formam, speciemque habeat.

Ares peculiarem cuique speciei naturam atque formam ab aliis differentem largitur, ut in plantis apparet, quarum quæque singularem radicem, caulem, florem, folia & similia habet.

Artanck,

Secl. IV. Artanck, artaneck. Arsenicum. Cujus sunt species: album, flavum seu luteum & citrinum.

Arsaneck, Arsenicum sublimatum.

Astrum Sidus est cœleste, deinde pro vi & natura sumitur, quam res in præparando acquirunt, ut astrum Mercurii, est ejus sublimatio, quæ eum astralem facit. Ita sulphur fit astrale, cum ascendit. Sic etiam salis resolutio per se facta, dicitur astrum salis.

Athanor, furnus Philosophicus distillatorius: Turbo Clibanus, vel Cribanos eliquatorius Philosophorum.

Atincar, baruch, Borrax, Boras.

Azoth, Mercurius corporis metallici. *Theophrastus* medicinam quandam sic appellavit universalem: quidam fuisse lapidem philosophicum putant.

Barnabas vel *barnaas,* Sal petrae, urina salis petrae, acetum acerrimum.

Butyrum Saturni, est Althei plumbi, id est, dulcedo.

Callena, species est salis petrae.

Cauda vulpis rubicundi, est plumbum.

Cenifatium, id est, calcinatum.

Cbeiri, multifariam etiam sumitur. Nam & de herba dicitur, & cum de metallis loquimur, *argentum vivum* dicitur: quidam verò aliter accipiunt; alii *aurum potabile* esse volunt, alii *antimonium*.

Cbeiri flores, elixir album ex argento.

Clissus vis occulta hinc inde vagans rediensque, ut virtus radicis primum in caulem, deinde in radicem redit.

Cobob sive *cobobare,* est cum materia sæpe cum liquore imbibitur, ac distillando liquor iterum abstrahitur. Item cum herba in contundendo rediguntur, deinde eodem in vitro per balneum maris per quadriduum purificantur, donec purum ab impuro separari possit.

Colcotar, lapis est è quo & æs coquitur, mollis natura, *Chalcitis,* atramentum rubeum seu citrinum, sed apud *Theophrastum* est vitriolum in rubedinem calcinatum.

Cornu cervi, id est, *nasus alembici.*

Cycima, Lithargyrium.

Cydar, id est, *Jupiter.*

Derses, fumus, sive vapor, ex quo arbores crescunt.

Divertallum sunt generationes elementorum.

Dubelcoleph, est compositio ex corallo albo, & carabe.

Dulcedo Saturni, Cerusa.

Duelech, tartari species in homine. Lapis spongiosus periculum & dolorem creans.

Edir, ferrum sive Chalybs.

Elixir, etiam medicina est fermentata, vel ex auro solo, vel ex septem metallis.

Elephas, aqua fortis. Significat alioqui apud Medicos Lepram, Elephantiasin, Heracleum morbum, Leonem, Satyriasin, Leontiasin.

Entali, est alumen scissum.

Enur, fumus est occultus aquæ, ex quo lapides generantur.

Essatum essentiale, est virtus, potentia, sive vis, quæ inest omni ligno, vel plantæ & cæteris rebus omnibus.

Essatum vinum, quando vino distillato, re-ctificatoque, adduntur herbae, ut earum extrahat essentias. Ut vinum de Melissa, quod præstans est in asthmate.

Fel vitri, est vitri spuma.

Fida, aurum sive argentum.

Filius unius diei, lapis Philosophicus.

Filletin, laminæ ferri.

Filum arsenicale, arsenicum sublimatum.

Filum ex alumine plumoso.

Flos sectæ Croæ: quidam intelligunt crocum *florem croci,* alii *florem chelidoniae extractum.*

Fœnix, lapis Philosophicus.

Fons Philosophorum, balneum maris.

Gamabei, sunt lapides figuris & imaginibus cælestibus juxta constellationem insigniti.

Gibar medicina metallica.

Gnomi spiritus terrestres humiles.

Guma Mercurius, sive Argentum vivum.

Heinricus rubens, vitriolum in rubedinem calcinatum.

Ignis leonis, *ather, pyr, athos, jupiter, arges.* Elementum ignis.

Ilech, ileias, ilcadus, est primum principium.

Ilech primum ex astris est conjunctio super-cælestis & siderum firmamenti cum astris, rerum inferiorum unio.

Ilech crudum compositio est, ex prima materia trium primorum Mercurii, salis & sulphuris, ex quibus omnia sunt composita.

Ileidus, aër elementalis, *Heoe pherespius,* cælum, in nobis verò est spiritus, qui transit per omnia membra.

Iliastes, prima rerum omnium materia, ex mercurio, sale, sulphure constans. Chaos: nihil enim est in tota rerum natura, quod non ex istis tribus consistat.

Iliaster primus, est terminus vitæ, ipsa vita, ac Balsamus hominis.

Iliaster ex quo omnia crescunt, nutriuntur, & multiplicantur.

Kakimia minera immatura cujuscumque metalli, quæ adhuc in suo primo ente consistit, terræque impuritate adhuc delitescit, velut infans in utero matris suæ.

Koboltum vel *Cobaltum nigrum,* interdum etiam ferè cinerium funditur & laminatur, sed colore caret metallico, propterea fixum non est, sed meliora metalla secum per fumum abducit. Est *Cadmia* lapis è quo æs fit, medicinæ utilis, lapis ærosus, *Climia, Cathimia,* lapis calaminaris.

Lac virginis, aqua mercurialis.

Lapis, in Chymia omnis res fixa, quæ non evaporat.

Leffas,

Cap. III. Leffas, est occultus, & fervescens terræ fumus, per quem plantæ crescunt.
Luna compacta est argentum fixum sive aurum album.
Magnesia, marchasita est metalli cujusvis.
Magnesia Philosophorum est argentum cum mercurio arte conjunctum in metallum facile fluidum. Est etiam eorum materia, ex quo lapidem suum faciunt.
Malk Arabicum, est Latinis *Sal*.
Marchasita, pyrites, pyrsotocus, lapis ærarius, lapis luminis: est minera multum habens de sulphure rubeo.
Martach, lithargyrium.
Mensis Philosophicus, est tempus digestionis Chymicæ.
Mercurialis seva, est aqua aluminum, in quibus Mercurius generatur.
Mercurius laxus, est turbith minerale.
Mercurius metallorum, est Mercurius corporis præcipitatus.
Mercurius mineralium, oleitas est extracta à mineris auri & argenti.
Mercurius regeneratus, est primum ens Mercurii.
Missadan argentum vivum. *Minium* crocus Saturni.
Nebulgea, sal est ex humiditate nebulæ sæpius in pratis supra lapides cadentis vis Solis induratum.
Nestoch, stellarum purgatio, alii *ceram* intelligunt.
Nuba Secunda species tereniabin, sive manna colore roseo, qualis in Hybernia cadit.
Operimethiolim, est spiritus mineræ.
Opodeltoch. *Orizeum* aurum est.
Pulpezia vel *pulpezia*, attonitus stupor, apoplexia, sideratio. *Pygmei*.
Realgar per se sumptum est fumus mineralium, quidquid arsenicale est, aut operimenti naturam habet.
Rebus, ultima rerum materia.
Rillus, instrumentum Chymicum, in quod metalla liquefacta infunduntur.

Sagani spiritus quatuor elementorum.
Sal Crystallinum, est quod ex urina hominis fit.
Sallena species salis petrae.
Sal Mercurii, est spiritus vini qui inebriat.
Sal practicum mixtura est ex sale petrae & ammoniaco æqualibus partibus in olla nova non vitreata conjunctis, in cellamque positis ollæ exterius, veluti pruina adhæret.
Samech, tartarus, remedium omnium vulnorum.
Serpheta medicina lapidem liquefaciens.
Sibar argentum vivum.
Spara vis mineralis ex llech primæ substantiæ, ex primo ente, id est, mineralibus majoribus.
Sperniolum, sperma ranarum, alias *ranarum sætus*, *molarides*, *gyrinoi*, *batrachides*.
Stannar mater, est fumus occultus, unde metalla generantur.
Sylo, totus mundus. *Sylphes*.
Terra argenti, lithargyrium Lunæ.
Terra auri, lithargyrium Solis.
Terra fidelis argentum.
Thisma, minerarum venæ ac progressio.
Tinchar, borra.
Trachsat, metallum in sua minera.
Truphat, occulta minerarum virtus est, quæ metallum quodvis in suum esse cogit.
Turbith minerale est Mercurius, sine corrosivo præcipitatus & dulcis.
Viltrum Philosophorum, id est, *alembicus*.
Urina vini, acetum, aut urina hominis bibentis vinum.
Xissinum, acetum.
Xenexton, collo adversus pestem suspenditur. Varia ejus interpretatio est, alius *prima Virginis menstrua* intelligit, alius aliud.
Trecus, *lagides*, *dasyfus*, *georychus*, *leberis*: cuniculus masculus, cujus sanguine vitra mollescunt & silices, si rebus diaphoreticis pastatur; quod hirco ab imperitis est adscriptum.
Zadir, Venus, aut viride æris.
Ziniat, fermentum.

